Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ββ ΛΑΚ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ

ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΒΙΖΥΗΣ ΚΑΙ ΜΗΔΕΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ

'Αδείᾳ τοῦ Αὐτοκρατορ. Ὑπουργ. τῆς Παιδείας.

(ὑπ' ἀριθ. 328 καὶ ἡμερ. 22 Ρεβιοὺλ-ἐβέλ 317)

ὑπὸ

ΣΑΒΒΑ Θ. ΛΑΚΙΔΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1890

2309

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΒΒ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ

ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΒΙΖΥΗΣ ΚΑΙ ΜΗΔΕΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ

Ἀδείᾳ τοῦ Αὐ.οκρατορ. Ὑπουργ. τῆς Παιδείας.

(ὑπ' ἀριθ. 328 καὶ ἡμερ. 22 Ρεβιοὺλ ἐτ.λ 317)

ΥΠΟ

ΣΑΒΒΑ Θ. ΛΟΑΚΙΔΟΥ

ΚΑΙ ΤΟΥΔΕ ΚΤΗΤΟΡ
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ Λ. ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1899

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΡ. 2280
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΙΔΕΡΙΔΟΥ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΤΥΠΟΙΣ Γ. ΓΕΩΡΓΟΓΟΥΛΟΥ ΓΑΛΑΤΑ, ΚΟΥΡΣΟΥΜ-ΧΑΝ ΑΡΙΘ 3.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ Ακαδημία Αθηνών Academy of Athens

ΤΗ

ΕΥΓΕΝΕΣΤΑΤΗ ΔΕΣΠΟΣΥΝΗ

ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΞΕΝΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΥΡΙΑΖΗ

ΓΕΝΝΑΙΑ ΑΡΩΓΩ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΙΔΙ

ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΤΗΣ ΕΜΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

ΣΑΜΜΑΚΟΒΙΟΥ

ΕΥΓΝΩΜΟΝΩΣ ΑΝΑΤΙΘΗΣΙΝ

Ο ΕΚΔΟΤΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΦΙΕΡΩΣΙΣ

Μεταξύ τῆς εὐρυρρύμου καὶ σεμνοτρεπτοῦς χορείας
τῶν ἐναισίμων τοῦ Γένους καὶ εὐεργετῶν ἐνδόξων
εἰς τὴν δέλτον τῆς μεγάλης τῶν ἀνθρώπων ἱστορίας
ἐγγράφθη καὶ ἡ μνήμη τῶν κλεινῶν Ξηροκρητῶν.
Ὡς ἐκεῖνοι εὐηργέτουν τὴν γενέθλιόν των χώραν
δι' αὐθεντικῶν ἔργων καὶ μαρμαρυγῶν χρυσῶν,
οὕτω Σὺ Μουσῶν Προστάτις, εὐεργεσιῶν πλήρωμαι,
Κλεοπατρᾶ, διανέμεις πρόφρων ὑπὲρ τῶν Μουσῶν.
Τῶν ἐνδόξων Συμπρογόνων τὸ παράδειγμα ζηλοῦσα
καὶ τὰς ἀρετὰς ἐκείνων ἐν καρδίᾳ ἱλαρᾷ
μεγαλόδωρον παρέχεις προστασίαν χορηγοῦσα,
τῶν Σχολῶν Συμμαχοβίου Εὐεργέτις γενναιά.
Ζῆθι πάγκλεινε, καὶ δέξαι τὸ μικρὸν μου τοῦτο δῶρον,
ὅπερ Σοι, κἀθὸ πατρώζων τῶν γραμμάτων ἐραστής,
ὡς ἐλάχιστον προσφέρω τῆς εὐγνωμοσύνης φόρον,
ἣν ὀφείλει κἀθηκόντως ἡ φιλτάτη μου Πατρίς.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Εὐκλεέων προγόνων θύγατερ πινυτὴ Κλεοπάτρη,
τῶν Ξηροκρατέων τῶν φίτις ἀθανάτη,
Μουσάων Σύ γε Συμμαχοβίτιδος ἔπλεο χώρης
Προστάτις, εὐγενέα πλείμασα προστασίην,
οὕνεκ' ἀπειρεσίης εὐγνωμοσύνης βραχὺ τέκμωρ,
πότνια, τήνδε γράφων Σοὶ γ' ἀνέθηκα βίβλον.

Σ. ΛΘΑΚΙΔΗΣ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Τοῖς ἀναγινώσκουσιν.

Ἐξ ἐπισήμων πηγῶν ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων συγγραμμάτων, ἐκ θετικῶν παραδόσεων καὶ ἐκ τῆς κατὰ δεκαετῆ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ διδασκαλίαν ἰδίας μου ἀντιλήψεως συλλέξας ἱκανὴν ὕλην, ἀφορῶσαν διάφορα ἱστορικὰ γεγονότα, κατήρτισα ἱστορίαν τῆς ἐπαρχίας Βιζύης καὶ Μηδείας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, ἧς προβαίνων εἰς ἔκδοσιν, πᾶσαν κρίσιν ἀφίημι τῇ ἐπιεικείᾳ τῶν φίλων ἀναγνωστῶν.

Τοῦ πονήματος τούτου καίτοι ἐν τῇ ἀγγελίᾳ ἐδήλωσα τὴν ε'ς δύο μέρη διαίρεσιν, καθ' ὡρισμωτέραν ὅμως σκέψιν ἐνέκρινα τὴν ἐν ἑνὶ μέρει ὑπὸ τὰ ἑξῆς κεφάλαια κατάταξιν.

Κεφ. Α'. Ἀρχαῖοι χρόνοι, Περσικὴ κατοχή, Ὀδρῦται. 1300—336 Π.Χ. Κεφ. Β'. Μακεδονικὴ καὶ Ῥωμαϊκὴ ἐπικυριαρχία. 336 π. χ.—324 μ. χ. Κεφ. Γ'. Κατάστασις τῆς ἐπαρχίας ὑπὸ τὴν Βυζαντινὴν μοναρχίαν. 324—1204 μ. χ. Κεφ. Δ'. Λατινοκρατία, ἐπιδρομαί, Ἰωάννης ὁ Καταρουζηνός, 1204—1357. Κεφ. Ε'. Ὀθωμανικὴ κατάκτησις, τὸ Σαμμακόβιον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ μεταλλεῖα. 1357—1898 Κεφ. ΣΤ'. Ἡ ἀπὸ τῆς κατακτήσεως ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις, οἱ ἐν Βιζύῃ καὶ Μηδείᾳ ἀρχιερατεύσαντες, Κεφ Ζ'. Πολιτικὴ διαίρεσις, πληθυσμός, αἱ κυριώτεραι κωμοπόλεις. Κεφ Η'. ἐκπαιδευτικὴ κατάστασις. Κεφ Θ'. ἐπίσημοι ἄνδρες. Κεφ. Ι'. Ἀρχαῖα ἔθιμα. Κεφ. ΙΑ'. Ἀρχαῖα μνημεῖα. Κεφ. ΙΒ'. Κλῖμα, ἔδαφος, προϊόντα.

Ἐν τέλει δὲ παρέθηκα καὶ δημώδη τινὰ ᾄσματα, ᾀδόμενα ὑπὸ τῆς γεωργικῆς τάξεως τῆς ἐπαρχίας, χάριν τῶν ἐφιεμένων τῆς δημώδους ποιήσεως. Καίτοι δὲ ἥκιστα φρονῶ ὅτι ἐκπληρῶ τέ-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ς'.

λειόν τι ἔργον, νομίζω ὅμως ὅτι ἀναπληρῶ κατά τι τὴν παντελῆ ἔλλειψιν τοιούτου χρησίμου συγγράμματος καὶ παρέχω ἀφορμὴν τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένοις πρὸς ἔκδοσιν τελειοτέρου τοιούτου ἔργου· ἐκφράζω δὲ τὴν ἄπειρόν μου εὐγνωμοσύνην πᾶσι τοῖς δι' ὑποδηκῶν καὶ παροτρύνσεων, ὡς καὶ τοῖς διὰ τῶν συνδρομῶν συντελέσασι πρὸς ἔκδοσιν αὐτοῦ.

Ἐν Νέῳ Βασιλικῷ κατὰ μῆνα Μάρτιον 1899.

Ὁ πονήσας

ΣΑΒΒΑΣ ΛΑΚΙΔΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ
ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΒΙΖΥΗΣ ΚΑΙ ΜΗΔΕΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἀρχαῖοι χρόνοι, Περσοκρατία, Ὀθρύται.

1390 – 336 Π. Χ.

Ἡ ἐπαρχία Βιζύης καὶ Μηδείας, κειμένη εἰς τὸ Ἀνατολικὸν μέρος τῆς Θρᾴκης περὶ τὸν μικρὸν Αἷμον καὶ συνορευομένη πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, πρὸς Β. ὑπὸ τῆς ἐπαρχίας Σωζουαγαθοπόλεως, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἡρακλείας, ἀπετέλει κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὸ τῶν Ἀστῶν βασίλειον, (1) ὅπερ ἀρχόμενον μικρὸν ἔξωθεν τοῦ Βυζαντίου πρὸς Α. περιωρίζετο πρὸς Δ. ὑπὸ γραμμῆς δικούσης ἀπὸ τῆς ἐπὶ τῆς Προποντίδος Περίνθου μέχρι τῆς ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Ἀπολλωνίας (2) (Σωζουπόλεως), κατέχον τὴν Θυνιάδα ἀκτὴν (3) καὶ τὴν παραλίαν Σαλμυδησσοῦ (4) ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου πρὸς ἀνατολάς.

---

(1) Στράβων. Στεφ. Βυζάντιος. (2) Ἐγκυκλ. λεξικόν. τὸ μέρος δὲ τοῦτ καὶ Ἀστικὴ χώρα ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐλέγετο. 3. Ἡ Θυνιὰς ἀκτὴ ἐξετείνετο, κατ' Ἀρριανόν, ἀπὸ τῆς Ἀπολλωνίας μέχρι τοῦ μικροῦ κόλπου Σαλμυδησσοῦ (Σέρβας)· ἐκλήθη δὲ οὕτω ὑπὸ Θύνου υἱοῦ τοῦ Φινέως καὶ Ἰδυίας τῆς Δαρδάνου. 4. Ἡ παραλία Σαλμυδησσὸς ἢ Ἁλμυδησσὸς ἐξετείνετο ἀπὸ

Πρωτεύουσα τῆς Ἀστικῆς ταύτης χώρας ὑπῆρξε κατὰ τὰς μαρτυρίας πολλῶν (1) ἡ Βιζύη, ἥτις ἐλέγετο καὶ Ἀστῶν βασίλειον, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον. (2)

Ἡ ἱστορία τῆς ἀρχαιοτέρας ταύτης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ πόλεως ἀνάγεται εἰς τοὺς μυθολογικοὺς χρόνους. Καθ' Ἡσύχιον τὸν Μιλήσιον (3) ἐντεῦθα διῃτᾶτο νύμφη Βιζύη ἀναθρέψασα τὸν Βύζαντα, υἱὸν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Κεροέσσης, οὗτινος ἡ γενεαλογία ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἶναχον (4) τὸν κτίστην καὶ πρῶτον βασιλέα τοῦ Ἄργους. Εἰς τὸν Βύζαντα τοῦτον, ὅστις ἐγένετο ἰσχυρὸς βασιλεὺς ἐξουσιάσας τοὺς ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου μέχρι τοῦ Αἵμου Θρᾴκας, (5) δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν τὴν κτίσιν τῆς Βιζύης, πρὸς τιμὴν τῆς θρεψάσης αὐτὸν ὁμωνύμου Νύμφης, ἥτις καὶ Βύζη ὑπό τινων ἀναφέρεται. (6) Οὗτος δὲ ὁ Βύζας κατὰ τὸν αὐτὸν ἱστορικὸν καὶ κατὰ Κεδρηνὸν καὶ Βυζάντιον διέγραψεν ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Βοσπόρου καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ μεγαρέως Βύζαντος ἀποικισθεῖσαν πόλιν Βυζάντιον.

τοῦ μικροῦ αὐτῆς ὁμωνύμου κόλπου μέχρι τοῦ στομίου τοῦ Βοσπόρου (Ἀρριπείπλους). 1. Στέφ. Βυζάντιος Μελέτιος. Πλίνιος κ. ἄλ. ἤκμαζε περὶ τὴν ε' μ. χ. ἑκατονταετηρίδα 3. ἤκμαζε περὶ τὰ μέσα τοῦ 6ου μ. χ. αἰῶνος. 4. «Ἰνάχου τοῦ Ἀργείων βασιλεύοντος γέγονε θυγάτηρ Ἰώ· ταύτης τὴν παρθενίαν ἐφύλαττεν Ἄργος, ὃν μυθεύουσιν· ἐκεῖ δὲ Ζεὺς ἐρασθεὶς τῆς κόρης πείθει τὸν Ἑρμῆν δολοφονῆσαι τὸν Ἄργον, λυθείσης δὲ τῆς παρθενείας ὑπὸ Διὸς εἰς βοῦν μεταβάλλεται. Ἥρα χολωθεῖσα οἶστρον ἐπιπέμπει τῇ δαμάλει, καὶ διὰ πάσης αὐτὴν ἐλαύνει ξηρᾶς τε καὶ ὑγρᾶς· ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν Θρᾴκην ἀφίκετο χώραν, ὄνομα μὲν τῷ τόπῳ κατέλιπε Βόσπορον, αὐτὴ δὲ πρὸς τὸ καλούμενον κέρας ἐπανελθοῦσα, καθ' ὃ Κύανός τε καὶ Βοσπόρου στόμα τοῖς ἐνοικοῦσι προβεπίζοντες τὰ ἐσόμενα πρὸς τὸν Σημέστρην βουλὴν τὴν λεγομένην Κερόεσσαν ἀπεκύησεν· αὕτη δὲ ὑπὸ Ποσειδῶνος ἐρασθεῖσα τίκτει τὸν καλούμενον Βύζαντα, τοῦτο λαβόντα παρὰ τῆς θρεψάσης αὐτὸν κατὰ τὴν Θρᾴκην νύμφης Βιζύης. ἧς μέχρι καὶ νῦν αἱ πλησίον τῶν βλεττῶν ἀρύονται (*) ὡς οὖν ἐπὶ τὴν ἀκμὴν τῆς

---

* Ὑπόγεια ὑδραγωγεῖα ἃ ἤκουτα μέχρι Κωνσταντινουπόλεως ἀναβαίνουσι εἰς πλείστα μέρη περὶ τὴν Βιζύην μέχρι σήμερον

Περὶ τῆ ρχαιότητος τῆς Βιζύης (1) ναφέρων καὶ ὁ Μελέτιο λέγει ὅτι αὐτὴν ἐκόσμησε καὶ ὁ ἐκ Θρᾴκης ὁρμώμενος ἀρχαῖος ποιητὴ Ὀρφεὺς γράψας περὶ αὐτῆς ἔν τινι τῶν μὴ διασωθέντων δυστυχῶ ποιημάτων αὐτοῦ, οὗ ἡ ἀρχή,

«Νῦν δ' ἄγε μοι κούρη Λειβηθρὶς (2) ἔννεπε μοῦσα» κλπ. καὶ ὅτι ὑπῆρξε καθέδρα τῶν Θρᾳκῶν βασιλέων· θέτει ὅμως αὐτὴν ἐσφαλμένω εἰ τὴν Σιθωνίαν χώραν κειμένην περὶ τὸν Τωρωνικὸν κόλπον.

Κατὰ τοὺς προϊστορικοὺ τούτους χρόνους ἡ Ἀττικὴ αὖτη χώρα, ὡς καὶ ἡ λοιπὴ Θρᾴκη, κατελήφθη ὑπὸ Θρᾳκικῶν φυλῶν. Αἱ φυλαὶ αὗται ἐκ τῆς Ἀσίας μεταναστεύσασαι διεσπάρησαν ἀνὰ τὴν Θρᾴκην, (3) εἰς ἣν μετέδωκαν καὶ τὴν ὀνομασίαν αὐτῶν, ἐλάμβανον δὲ διάφορα ὀνόματα ἐν αὐτῇ ἐκ τοῦ μέρους, ἔνθα ἐγκαθίσταντο. Οὕτως ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ οἱ περὶ τὴν Θυνιάδα ἀκτὴν οἰκήσαντες ἐκλήθησαν Θυνοί, διαιτώμενοι εἰς κώμας καὶ ζῶντες ἐκ τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας ἀνεξάρτητοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, θεωρούμενοι δὲ μαχιμώτατοι κατὰ τὴν νύκτα (4) οἱ δὲ περὶ τὴν Βιζύην μέχρι τῆς Σαλμυδησσοῦ ἐκαλοῦντο Ἀστοὶ (5) ἀποτελοῦντες τὸ τῶν Ἀστῶν βασίλειον. Πέριξ δὲ τῆς ἐπαρχίᾳ κατῴκουν πρὸς Ν. οἱ Μελινοφάγοι, τρεφόμε-

---

ἡλικίας ὁ νέος προέβαινε καὶ τοῖς Θρᾳκίοις. ἐνδιέτριβεν ὄρεσι ψυχρὸς πρὸς τοὺς θήρας καὶ τοὺς βαρβάρους φερόμενος, πρεσβείας ὑπὸ τῶν παρόντων ἐδέχετο σύμμαχος αὐτοῖς εἶναι καὶ φίλος προτρεπόμενος» (Ἡσυχ. Πάτρ. Κωνσταντ. 1. Εὐτ. Διονυσίου περιήγησις. Παπάτη βυζ. μελέται. 2 Γενέσεις βατ. 6! 3. Κατὰ παράδοσίν τινα ἡ ἀρχαία Βιζύη ἔκειτο εἰς ἡμίσειαν ὥραν πρὸς β. τῆς νῦν, ἐπὶ ὀρεινῆς θέσεως, ἔνθα σώζονται τὰ κοινῶς λεγόμενα δάματα, ἤτοι τείχη ἀρχαῖα, ἐρείπια κλπ ἐπὶ τοῦ ὄρους Χαρακοτιέκ καὶ τοῦ γηλόφου Σάτεπε. 4. Λειβήθρα ὄνομα ἀρχαίας πόλεως, ἐν Θρᾴκῃ ὑπὸ τὴν Πιερίαν, πατρίδος τοῦ Ὀρφέως.

νοι ἐκ μελίνης (εἴδος ἀραβοσίτου) πρὸς Δ. οἱ Ἀγριᾶ ες(1) περὶ τὸν Ἀγριάνην ποταμόν, καὶ πρὸς Β. οἱ Σκυμιάδαι καὶ Νιψαῖοι, (2) οἵτινες καὶ Τρανίψαι (3) ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ἐλέγοντο. Κατὰ τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν (1263 Π. Χ. ἐν τῇ Σκλυμβησσῷ ἐβασίλευεν ὁ Φινέας, (4) μεθ' οὗ οἱ Ἀργοναῦται, ἐπιβιβασθέντες εἰς τὴν ξηράν, συνεπολέμησαν κατὰ τῶν υἱῶν του τῶν Φινειδῶν, (5) ἀνομησάντων πρὸς τὴν μητρυιὰν αὐτῶν Ἰδαίαν τὴν Δαρδάνου βασιλέως Σκυθῶν θυγατέρα. Καὶ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ δὲ αὐτῶν ἐκ τῆς ἀνακτήσεως τοῦ χρυσοῦ δέρατος οἱ Ἀργοναῦται φθάσαντες κατὰ τὸ στόμιον τοῦ Πόντου ἐπιβιβάσθησαν εἰς τὴν ξηράν, βασιλεύοντος τότε τοῦ Βύζαντος, ἔνθα καθιέρωσαν τὸν τόπον δι' ἱδρύσεως βωμῶν καὶ εὐχῶν πρὸς τοὺς Θεούς. Ὁ τόπος (6) 22 δὲ οὗτος ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν παραπλεόντων μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ ἱστοροῦντος ταῦτα Διοδώρου (7).

Κατὰ τὴν σκοτεινὴν ἐφεξῆς ἐν Θράκῃ ἐποχήν, ἐκ τῶν ἀναφερομένων θρᾳκῶν βασιλέων, ἄγνωστον τίνες οἱ ἐν τῇ Ἀστικῇ χώρᾳ βασιλεύσαντες.

Βραδύτερον ὅτε οἱ ἐπιχειρηματίαι ἡμῶν πρόγονοι ἤρξαντο πέμποντες ἀποικίας καὶ εἰς τὰς διαφόρους παραλίας τοῦ Εὐξείνου (ἐγένετο δὲ ἡ ἀποίκησις τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τῶν Μεγαρέων τῷ 658 Π. Χ. τῆς Ἀπολλωνίας ὑπὸ Μιλησίων τῷ 610 Π. Χ. κλπ.) οἱ ἐν τῇ Ἀστικῇ χώρᾳ Θρᾷκες λίαν ὑπόπτως εἶδον τοὺς ἐλθόντας ἵνα ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ξένους ἀνωτέρους

---

1. Οἱ Θρᾷκες ἐκλήθησαν οὕτω ὑπὸ Θείρα ἢ Θίρα υἱοῦ τοῦ Ἰάφεθ ἐγγόνου δὲ τοῦ Νῶε, ὅθεν καὶ Θῖραι ἐλέγοντο, ἢ κατ' ἄλλους ὑπὸ Θρᾳκὸς τοῦ Α'. αὐτῶν βασιλέως. 2 Ξεν. Ἀν. κεφ. 1ον. 15. Στραβ. βιβλ. 7ον 16. Ξεν. Ἀν. 11ον. 3. Ἀρρ. Ἀν Ἀλεξ. βιβλ. 1ον. 4 Ἡρ. βιβλίον 4ον. 5 Ξεν. Ἀν. βιβλ 7ον κεφ 3ον. 4ον κεφ 4. 5. Ἀπολλ βιβλ. 1 9. 6. υἱῶν τοῦ νέως ἐκ τῆς Κλεοπάτρας τῆς ἐξ Ὠρειθυίας τοῦ Ἐρεχθέως. 7. Ὁ τόπος πιθανῶς, ἔλθε ἐκτιστὰ μεταγενέστερον ἡ Μήδεια. 7. ἥκμαστε περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 1ης. α. Χ ἑκατονταετηρίδος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὸν πολιτισμὸν καὶ καρπωθῶσι, καίτοι ἐν εἰρηνικῇ ἐργασίᾳ, τὰ ἐν φυσικῇ ἔτι καταστάσει πλούτη τῆς χώρας αὐτῶν· εἰς συνεχεῖς δὲ πολέμους, οὓς ἱστορεῖ ὁ Πολύβιος, (1) εὑρίσκοντο οὗτοι μετὰ τῶν Βυζαντίων μάλιστα λεηλατοῦντες συνεχῶς καὶ δρέπονπονται τοὺς καρποὺς τῶν παρ' αὐτῶν καλλιεργημένων γαιῶν.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῇ Σαλμυδήσσῳ Θρᾷκες κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν λίαν ἀξένως προσεφέροντο πρὸς τοὺς συνεχῶς ἕνεκα τοῦ τεναγώδους τῆς παραλίας ναυαγοῦντας ξένους, ἢ χάριν ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων ἢ ἀποικισμοῦ προσορμιζομένους· διὸ καὶ ὁ ποιητὴς Αἰσχύλος δικαίως ἀποκαλεῖ αὐτήν,

«Τραχεῖα Πόντου Σαλμυδησία γνάθος
ἐχθρόξενος ναύτησι μητρυιὰ νεῶν.) *Αἰσχ. Προμηθεύς*»

Ἀναφέρουσι προσέτι ὅτε Στράβων (2) καὶ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, (3) ὡς καὶ ὁ γεωγράφος Σκύμνος (4) περί τε τῆς ἀλιμενότητος αὐτῆς καὶ τῆς διαρπαγῆς τῶν ναυαγούντων πλοίων καὶ αἰχμαλωτίσεως τῶν ναυαγῶν.

Ἐπελθούσης ἀκολούθως τῆς ὑπὸ τῶν Περσῶν κατοχῆς τῆς Θρᾴκης ἐπὶ τῇ κατὰ τῶν Σκυθῶν ἐκστρατείᾳ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπους, τῷ 515 π. Χ., ὃς διὰ τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ Μεγαβύζου καθυπέταξεν ἅπασαν τὴν Θρᾴκην, περιωρίσθησαν αἱ λεηλασίαι αὗται τῶν Θρᾳκῶν ἐν μέρει.

---

1. Ἔζη περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 2ου Π. Χ. αἰῶνος.

2. Ὁ Στράβων ἀναφέρει περὶ Σαλμυδησσοῦ τὰ ἑξῆς «ἔστι δὲ οὗτος ἔρημος αἰγιαλὸς καὶ λιθώδης, ἀναπεπταμένος πρὸς τοὺς βορέας, σταδίων ὅσων ἑπτακοσίων μέχρι Κυανέων τὸ μῆκος· πρὸς ὃν οἱ ἐκπίπτοντες ὑπὸ τῶν Ἀστῶν διαρπάζονται τῶν ὑπερκειμένων Θρᾳκίου ἔθνους»

3. Ὁ δὲ Διόδωρος ἀναφέρει «οἱ μὲν οὖν Θρᾷκες εἰώθησαν περὶ τούτους τοὺς τόπους ἐρημοῦντες, τοὺς ἐκπίπτοντας τῶν ἐμπόρων αἰχμαλωτίζειν». 4. Ὁ δὲ Σκύμνος ὁ Χῖος «Εἶτ' αἰγιαλός τις Σαλμυδησσὸς λεγόμενος, ἐφ' ἑπτακόσια στάδια, τεναγώδης ἄγαν καὶ δυσπρόσορμος, ἀλιμενός τε παντελῶς, παρατέταται, ταῖς ναυσὶν ἐχθρώτατος τόπος»

Ἐρχόμενοι δὲ οὗτοι εἰς στενωτέραν ἤδη ἐπαφὴν μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ βλέποντες μεθ' ὁπόσης εὐθύτητος προσεφέροντο ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς αὐτῶν συναλλαγαῖς, πᾶσα δυσπιστία αὐτῶν διεσκεδάσθη, ἐπήρχετο δὲ βαθμηδὸν ἀδέλφωσις πλήρης Θρᾳκῶν καὶ Ἑλλήνων, ἄνευ τῆς ὁποίας οὐδέποτε θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐγκατάστασις Ἑλλήνων συντελεστάντων εἰς τὴν ἐξημέρωσιν καὶ πολιτισμὸν τῶν Θρᾳκῶν.

Κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν νεωτέρων περιηγητῶν αἱ πηγαὶ τοῦ Τέαρου ποταμοῦ, ἔνθα ἐστρατοπεδεύσατο ὁ Δαρεῖος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, « δυοῖν δέουσαι τεσσαράκοντα ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέουσαι » κατὰ τὸν πατέρα τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτον, εἰσὶν αἱ πέριξ τῆς Βιζύης[1] πλεῖσται πηγαί· ὀνομαστὶ ἐπαριθμούμεναι σήμερον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων περὶ τὰ τεσσαράκοντα, (ἐκ τῆς κλιτύος τῆς βουνοσειρᾶς, ἐν ᾗ ἔκτισται ἡ νῦν Βιζύη πηγάζουσαι)· πηγαὶ οὖσαι τοῦ παρ' αὐτῇ Ἀνάδερέ καλουμένου, χυνομένου εἰς τὸν ἐν Παστάκῃ παραπόταμον τοῦ Ἐργίνου, συμφώνως τῶν παρ' Ἡροδότῳ ἀναφερομένων πηγῶν τοῦ Τέαρου ῥέοντος εἰς τὸν Κουτάλεστον καὶ τούτου εἰς τὸν Ἀγχίαλον. Ἐκ τῶν ὑδάτων τούτων ὑστερηχριτταλὶς ὁ Δαρεῖος ἔστησε στήλην, ἐν ᾗ ἔγραψε τὰ ἑξῆς « Τέαρου ποταμοῦ ὕδωρ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον παρέχονται πάντων ποταμῶν· καὶ ἐπ' αὐτὰς ἀπίκετο, ἐλαύνων ἐπὶ Σκύθας στρατόν ἀνὴρ ἄριστός τε καὶ κάλλιστος πάντων ἀνθρώπων, Δαρεῖος ὁ ὑστάσπεος, Περσέων τε καὶ πάσης τῆς ἠπείρου βασιλεύς. (1) »

Κατεῖχετο δὲ ἡ Ἀττικὴ χώρα κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὑπὸ Θρᾳκῶν, οἵτινες ἀμαχητὶ παρεδόθησαν τῷ Δαρείῳ (2) καὶ διετέ-

---

1 Ἡροδ. βιβλ. 4ον κεφ. 9.

2. 27. « οἱ μὲν γὰρ δὴ Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θυνῖαι καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίης πόλεως, κτημένοι, καλεύμενοι δὲ Σκυρμιάδαι καὶ Νυζαῖοι ἀμαχητεὶ σφέας παρεδώκαν Δαρείῳ » αὐτόθι.

λουν μετὰ τῆς λοιπῆς Θρᾴκης ὑπὸ τὴν περσικὴν ἐξουσίαν, στρατευόντος ἐν αὐτῇ τοῦ Μεγαβύζου, μέχρι τῆς καταστροφῆς τοῦ Ξέρξου εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ 480 π. Χ., ὅτε οἱ Πέρσαι διὰ τῶν ἐπικτηνηλειμμένων ἀκολούθως νικῶν τοῦ Κίμωνος ἠναγκάσθησαν νὰ κενώσωσι τὴν Θρᾴκην καὶ ἀφήσωσιν αὐτὴν ἐλευθέραν καὶ ἀνεξάρτητον.

Θαλασσοκρατοῦντος ἤδη τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στόλου, οἱ Ἕλληνες ἀνεπτύσσοντες ἀκωλύτως τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν καὶ καταλαμβάνοντες τὰ παράλια διὰ τῆς ἰδρύσεως ἀποικιῶν, οὐδόλως παρεῖδον καὶ τὰ τῆς Ἀττικῆς χώρας, καίτοι ὡς ἄξενα ὑπ' αὐτῶν κατεκρίνοντο. Ἐτέρπετο δὲ τὴν προτοχὴν αὐτῶν ἡ τε ἀγαθονος οἰκοδομήτιμος καὶ ναυπηγήτιμος ξυλεία τῶν περάντων καὶ συνηπειρῶν αὐτῆς δασῶν, ὡς καὶ ἡ ὑπὸ τῶν Θρᾳκῶν ἐπιμελουμένη κτηνοτροφία μεθ' ὧν ἀναλλάσσοντες ἢ ἀγοράζοντες τὰ προϊόντα ὠφέλουν οὐχὶ μόνον ἐκ τῆς ἀντιλλαγῆς ἢ ἀγορᾶς ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς προστατήσεως ἑλληνικῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ἑλληνικῆς ἡμερώσεως καὶ πολυτισμοῦ. Ἀναφέρονται δέ, κατὰ ταύτην ἐξάπαντος τὴν ἐποχὴν ἀποικισθεῖσαι, ἐν μὲν τῇ Θρᾴκῃ παραλίᾳ ὑπὸ τοῦ Πλινίου (1) τὸ Ἄντανον τεῖχος μετὰ τὴν Ἀπολλωνίαν, ὑπὸ δὲ τοῦ Ἀρριανοῦ (2) τὸ Αὔλιον τεῖχος (τανῦ

---

1 Ἄπωθεν δὲ τὰ 23 μ. χ. 2 Οὗτος ἀκμάσας περὶ τὰ μέσα τοῦ 2ου μ. χ. αἰῶνος ἐν τῷ τοῦ Εὐξείνου περίπλῳ αὐτοῦ περιγράφει τὰ παράλια ταῦτα ὡς ἑξῆς «ἐκ δὲ Ἀπολλωνίας εἰς Χερρόνησον στάδιοι ἑξήκοντα, ὅρμος ναυσί· καὶ ἐκ Χερρονήσου εἰς Αὐλαίου τεῖχος πεντήκοντα καὶ διακόσιοι· ἐνθένδε εἰς Θυνιάδα ἀκτὴν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, ἀπὸ δὲ Θυνιάδος εἰς Σαλμυδήσσου στάδιοι διακόσιοι.» 3. ὁ δὲ περὶ τὴν Ἰην μ. χ. ἑκατονταετηρίδα ἀκμάσας, περιηγητὴς ἐξ Ἀμασείας γεωγράφος Στράβων ἀναφέρει, ὡς ἑξῆς· «πάλιν δὲ ἀπὸ τῆς Ἀπολλωνίας ἐπὶ Κυανέας στάδιοι εἰσὶ περὶ τοὺς χίλιοι πεντακόσιοι· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἥ τε Θυνιὰς (*) τῶν Ἀπολλωνιατῶν χώρα καὶ Ἀδριάκη καὶ Φινόπολις συνάπτουσι τῷ Σαλμυδησσῷ».

(*) Περὶ Θυνιάδος οὐδεὶς λόγος ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὡς κτισθείσης μεταγενεστέρως.

Ἀγχιθόπολις μετὰ τὴν χερρόνησον· ἐν δὲ τῇ παραλίᾳ Σαλμυδησσοῦ ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ἡ Ἀβρικέη καὶ ἡ Φινόπολις καὶ ἡ Σαλμυδησσὸς ὑπὸ τοῦ Μελετίου. (1)

Αἱ πόλεις αὗται διατελοῦσι κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Βυζαντίου, ὑφ' οὗ ἴσως καὶ μετῳκίσθησαν, προήγοντο μετακομίζουσαι ἐν αὐτῷ τὴν ἐκ τῶν ἀπαράντων αὐτῶν δασῶν ἄρθονον ξυλείαν ὡς καὶ τὰ ἐκ τῶν Θρᾳκῶν ἐμπορεύματα, οἷον ἔριον, τυρὸν δέρματα κλπ. Ἡ ἐλευθερία ὅμως καὶ παραχωγὴ αὐτῶν ἐπ' ὀλίγον διετηρήθη, διότι μετ' οὐ πολὺ μετεμελήθησαν μεθ' ἁπάσης τῆς Θρᾴκης εἰς τὸ βασίλειον τῶν Ὀδρυσῶν

Οἱ Ὀδρύσαι οὗτοι κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Δαρείου μείναντες ἀνεξάρτητοι εἰς τὰ ὄρη των, συνέστησαν ὑπὸ τὸν βασιλέα αὐτῶν Τηρέα τὸ περὶ τὴν Ὀρεστιάδα (Ἀδριανούπολιν) ἴδιον βασίλειον τῶν Ὀδρυσῶν. Ἐπορθηθέντες δὲ τῶν Μηδικῶν πολέμων καὶ ὕστερον τοῦ ἐξασθενήσαντος τὴν Ἑλλάδα Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἐπεξέτειναν τὴν ἐπικράτειαν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Τηρέως Σιτάλκους, ὃν οἱ Ἀθηναῖοι ἐποιήσαντο σύμμαχον καὶ φίλον ἀπὸ τῶν Ἀβδήρων παραλίως μέχρι τοῦ Ἴστρου. (2)

Μετὰ τὸν διάδοχον τοῦ Σιτάλκους Σεύθην τὸ βασίλειον τῶν Ὀδρυσῶν διῃρέθη. ὑπὸ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Μηδόκου καὶ Μαισάδου, ὧν ὁ τελευταῖος σῦτος ἐξουσίαζε τοὺς ἐν τῇ Ἀστικῇ χώρᾳ Θυνούς, ἴτωι δὲ καὶ τοὺς Ἀστούς, ὡς καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν Γρανίψας καὶ Μελανδέπτας. Ἐκπεσόντος δὲ τούτου τῆς ἀρχῆς ὁ υἱὸς αὐτοῦ Σεύθης ὁ β', ὅστις ἀνετρέφετο ὀρφανὸς παρὰ τῷ Μηδόκῳ, ἐνῆλιξ

---

(1). Ὁ Μελέτιος ἀναφέρει τὴν Σαλμυδησσὸν, ἣν θέτει ἐν τῷ ὁμωνύμῳ κόλπῳ πρὸς Β. τῆς Μηδείας, τὴν δὲ Διάκην, ἣν καλεῖ καὶ Γατόπολιν πρὸς Β. τῆς Σαλμυδησσοῦ καὶ τὴν Φινόπολιν πρὸς Ν. τῆς Μηδείας. 2. Θουκυδ. βιβλ. 2. κεφ. 27. 98.

γενόμενος ἔλαβε στρατὸν παρ' αὐτοῦ πρὸς κατάληψιν τῆς πατρικῆς του ἀρχῆς, ἐλθὼν δὲ ἐντεῦθεν ἐπολέμει πρὸς τοὺς ἐν ἀνεξαρτησίᾳ ὀρεσιβίους Θρᾳκούς, οὓς μὴ δυνάμενος νὰ καταβάλῃ μόνος προσεκάλεσε τὸν Ξενοφῶντα, ἐλθόντα μετὰ τῶν μυρίων εἰς Χρυσόπολιν, πρὸς βοήθειαν αὐτοῦ. (1)

Δεχθέντες τὴν πρόσκλησιν οὗτοι καὶ συμφωνήσαντες περὶ τοῦ μισθοῦ των ἐλεηλάτησαν ἐπὶ τῇ ἐντεῦθεν ἐλεύσει των πλείστας Θρᾳκικὰς κώμας, ἐξ ὧν ἔλαβον δισχιλίους βόας καὶ μύρια πρόβατα, ἅτινα ἔπεμψαν εἰς Μέρινθον· προσχωρήσαντες δὲ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀνὰ τῶν Θρᾳκῶν πεδίον· (2) ἐντεῦθεν πολεμίσαντες πρὸς τοὺς Θρᾳκοὺς καὶ καθυποτάξαντες αὐτοὺς ἐπέστρεψαν εἰς τοὺς ὑπὲρ τὸ Βυζάντιον Θράκας· ἐκεῖθεν προωχώρησαν διὰ τῶν Μελανοφάγων Θρᾳκῶν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν Πόντον μέχρι τῆς Σαλμυδησσοῦ, ἧς καὶ ὁ Ξενοφῶν περιγράφει τὴν ἀλιμενότητα, τὰ συνεχῆ ναυάγια καὶ τὴν διαρπαγὴν αὐτῶν ὑπὸ τῶν Θρᾳκῶν, ἐχόντων ὡρισμένας στήλας, ὅπως ἕκαστος τὰ πρὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ναυαγοῦντα πλοῖα λῃΐζηται.

Ἐνταῦθα εὑρόντες πολλὰς κλίνας, κιβώτια, βίβλους καὶ διάφορα ἄλλα σκεύη τῶν ναυκλήρων, ἀφ' οὗ κατέστρεψαν ἅπαντα, ἀπελθόντες ἐστρατοπεδεύσαντο εἰς τὴν πεδιάδα ὑπὲρ τὴν Σηλυβρίαν. (3)

Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην τοῦ Ξενοφῶντος καὶ Σεύθου οὐδεμία ὁμοιότης μνείας γίνεται περὶ τῶν Ἀστῶν, πιθανὸν δὲ ὅτι οὗτοι ἢ αὐτονομούμενοι ἤδη ὑπετέλουν ὑπήκοον τῷ Σεύθῃ ἔχοντι ἴσως τοὺς Ὀδρύσας, ἢ καθέδραν τῆς μέχρι Βισάνθης (Ραιδεστοῦ) ἐπεκτεινομένης ἐπικρατείας του τὴν Βιζύην.

Ἡ ἱστορία ἀποσιωπᾷ προσέτι παντάπασι καὶ τὰ περὶ τῶν διαδόχων τοῦ Σεύθου· ἡ Ἀστικὴ ὅμως χώρα πεφύλαξε προφανῶς

---

1. Ξεν. ἀν. βιβλ. 7ον κεφ. 2ον 2. πιθανῶς κατὰ τὸν σήμερον λεγόμενον λόγγον παρὰ τὴν Νυάϊκα 3 Ξεν. ἀν. βιβλ. 7ον κεφ. 5ον.

κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὑπὸ τὸ ἰσχυρὸν σκῆπτρον τοῦ ἐν Κυψέλοις (1) βασιλεύσαντος Ὀδρύσων βασιλέως Κότυος τοῦ Α.'

Ὁ Κότυς οὗτος ἤκμασε περὶ τὰ 380 Π. Χ. διὰ τῆς πρὸς τοὺς πολέμους ἐμπειρίας του καὶ τῶν πολλῶν κατακτήσεών του ἐγένετο ὁ πλουσιώτερος βασιλεὺς τῆς Θρᾴκης· συνεμάχησε μετὰ τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἐτίμησαν αὐτὸν μὲ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου καὶ μὲ χρυσοῦν στέφανον, συνῆψε δὲ καὶ ἐπιγαμίας μετ' αὐτῶν συζεύξας τὰς δύο θυγατέρας του τὴν μὲν μετὰ τοῦ δισσάμου στρατηγοῦ αὐτῶν Ἰφικράτους, τὴν δὲ μετὰ Χαρισίου τοῦ Ὠρέστου. Τελευταῖον ὅμως ἐπολέμησε κατὰ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὰ μέρη τῆς θρακικῆς Χερσονήσου, ἣν καὶ κατέλαβε πρὸ αὐτῶν. (2)

Τὰ νομίσματα αὐτοῦ φέρουσι τὸν τύπον ἀρ' ἑνὸς μὲν κεφαλῆς πωγωνοφόρου ἢ ἱππέως, ἀρ' ἑτέρου δὲ τὴν λέξιν ΚΟΤΟΥΣ, ΚΟΤΥ ἢ ΚΟΤΟ καὶ ἀγγεῖον κυψέλην. (3).

Διάδοχοι τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ ἐγένοντο οἱ τρεῖς υἱοί του Βηρισάδης, Ἀμάδοκος καὶ Κερσοβλέπτης, οἵτινες τῇ ἐπεμβάσει τῶν Ἀθηναίων διενεμήθησαν τὴν πατρικὴν αὐτῶν ἐπικράτειαν, δι' ὅρκων καὶ συνθηκῶν, ἀφοῦ παρέλαβον ἕκαστος ἰδίους κλήδωνας ὡς ἐνήλικες. Καὶ ὁ μὲν Κερσοβλέπτης βασιλεύων ἐν Κυψέλοις παρέλαβε τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Χαρίσιον, ὁ δὲ Βηρισάδης, ὅστις βασιλεύων κατὰ τὸν Πόντον κατεῖχε ἴσως καὶ τὴν Ἀττικὴν χώραν, τὸν στρατηγὸν Ἀθηνόδωρον καὶ ὁ Ἀμάδοκος βασιλεύων ἐν Μαρωνείᾳ τοὺς στρατηγοὺς Σίμωνα καὶ Βιάνορα. (4) Ἀποθανόντος ὅμως τοῦ Βηρισάδου, ὁ Κερσοβλέπτης παραβὰς τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας ἐκήρυττε πόλεμον πρὸς τοὺς ἀνηλίκους ἀνεψιοὺς

---

1. Πόλις τῆς Θράκης παρὰ τὸν Ἕβρον. 2. Δημ. κατ' Ἀριστοκράτους.
3. Τὰ νομίσματα τῶν ἑξῆς Θρᾳκῶν βασιλέων παρατίθημι ἐκ τοῦ περὶ νομισμάτων σπουδαίου συγγράμματος τοῦ Γ. Σβορώνου. 4. Δημ. κατ' Ἀριστοκράτους

αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸν Ἀμάδοκον καὶ ἐγένετο κύριος ἁπάσης τῆς πατρικῆς αὐτοῦ ἐπικρατείας, παραχωρήσας τῇ προτροπῇ τοῦ Χαριδήμου εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν ὑπὸ τοῦ πατρός του καταληφθεῖσαν παρ' αὐτῶν θρᾳκικὴν χερσόνησον, οἵτινες διὰ τοῦτο ἐποιήσαντο αὐτὸν σύμμαχον καὶ φίλον. (1)

Τὰ νομίσματα αὐτοῦ φέρουσι τὸν τυπον, ἀφ' ἑνὸς μὲν κεφαλὴν γυναικὸς ἐχούσης τὴν κόμην ἐν σφενδόνῃ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν λέξιν ΚΕΡ καὶ ἀγγεῖον κυψέλην.

Αὐξάνοντος ἤδη τοῦ Μακεδονικοῦ, κράτους, ὁ Φίλιππος ἐποφθαλμιῶν τὴν πλουτίαν ἐπικράτειαν τοῦ θρᾳκικοῦ τούτου βασιλείου καὶ κυριεύσας τὰ περὶ αὐτήν, ἤρξατο ἐπιτιθέμενος καὶ κατὰ τοῦ Κερσοβλέπτου Οἱ Ἀθηναῖοι μεγάλως ἐφρόντισαν ἵνα συμπεριλάβωσιν αὐτὸν ὡς σύμμαχον κατὰ τὰς συνθήκας, ἃς συνῆψαν μετὰ τοῦ Φιλίππου πρὸ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης. Ὅτε ὅμως οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἐπορεύοντο πρός τὸν Φίλιππον οὗτος εὑρίσκετο ἐν Θρᾴκῃ (2) πολιορκήσας δὲ τὸν Κερσοβλέπτην καὶ νικήσας εἰς πολλὰς μάχας τοὺς Θρᾷκας, αὐτὸν μὲν κατέστησε φόρου ὑποτελῆ, τοὺς δὲ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ αὐτοῦ Ἕλληνας μεγάλως ὑπερησπίσθη, κτίσας μάλιστα ἐν ἐπικαίροις θέσεσι ἀξιολόγους πόλεις συνοικισθείσας ἐξ Ἑλλήνων (3)

Καὶ ἐν τῇ Ἀστικῇ χώρᾳ πλὴν τῶν μνημονευθέντων παραλίων πόλεων καὶ μεσόγειοί τινες πόλεις συνῳκίσθησαν ἤδη. Οὕτω εἰς τρίωρον ἀπόστασιν ΒΔ'. τῆς Βιζύης ἐκτίσθη ἡ Πεντάπορος, ἧς τὰ ἐρείπια τῶν τειχῶν μόλις διακρίνονται σήμερον καὶ παρ'

---

1. αὐτόθι. 2. Δημ. παραπρεσβ. Διοδ. βιβλ. 16ον κεφ. 7. 1. 3. Τὸ λατομεῖον τοῦτο ὑπάρχει σήμερον εἰς ἡμίσειαν ὥραν. Δ. τῆς Σαρακίνης καλούμενον « Μαρμαροκοπιό».

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὴν διὰ τὰ ἀναφαινόμενα σήμερον πλεῖστα μνημεῖα ὕλην, ὡς καὶ χαλκωρυχεῖον. Εἰς ὡριαίαν ἀπόστασιν μεσογείως τῆς Θυνιακῆς παραλίας ἐν τῇ θέσει Ἀξάμτου (ἔνθα νῦν τὸ ὑποστατικὸν Πολυχρὸν ὀγλού) ἐκτίσθη πλουσία κωμόπολις, ἐν ᾗ πλὴν τῶν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν μακεδονικῶν νομισμάτων, ἀνευρέθησαν καὶ μαρμάρινοι κίονες κλπ. μνημεῖα· δυτικώτερον δὲ ταύτης ἐν τῇ θέσει Καραβιζύῃ (1) ἑτέρα κωμόπολις Ἕλληνος καλουμένη καὶ ἄλλαι τινὲς πέριξ τοῦ νῦν Σαμμακοβίου ἐπασχολούμεναι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν χαλκοῦ καὶ σιδήρου μετὰ τῶν Θρᾳκῶν, (2) ἴσως ὡς ἐκ τῶν ἀπαντώντων ἐν πλείστοις ὀρεινοῖς ἐνταῦθα μέρεσι σκωριῶν, φρεάτων καὶ διαφόρων ὑπογείων μεταλλείων (3) κατάδηλον γίνεται.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ Ἀστικὴ χώρα, ὡς καὶ ἡ λοιπὴ Θρᾴκη ἤρξατο βαθμηδὸν ἐξελληνιζομένη· διότι αἱ Ὀδρύσαι βασιλεῖς κατά τε τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Μακεδονικῆς ἐπικυριαρχίας, πρόμαχος τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ τέχνης διὰ τῶν μετὰ τῶν Ἑλλήνων συνεχῶν σχέσεων καὶ ἐπιγαμιῶν των, προσείλκυον εἰς τὴν ἐπικράτειαν αὐτῶν, πλείστους Ἕλληνας ἀριστοτέχνας, στρατηγοὺς κλπ. οἵτινες ἐπέδρασαν σπουδαίως εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν ἐν αὐτῇ Ἑλληνίδων πόλεων καὶ τὴν ἡμέρωσιν καὶ ἐξελληνισμὸν βαθμηδὸν τῶν Θρᾳκῶν.

---

1 Τὰς ὀνομασίας τῶν πόλεων τούτων ἡ παράδοσις συγκεχυμένως διεφύλαξε Καραβιζ ην μὲν ὀνομάζει τὴν εἰς ἡμίωρον ἀπόστασιν Α τοῦ Σαμμακοβίου εὔφορον κοιλάδα, ἔνθα σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Κωμοπόλεως Ἕλληνος περὶ δὲ τῆς ἐν τῷ ὑποστατικῷ τοῦ Πολυχρόνου πλουσίας Κωμοπόλεως οὐδεμίαν ὀνομασίαν διασώζει· προφανῶς ὅμως αὕτη ἦτο ἡ ἐπίσημος Καραβιζύῃ χρηματίσασα καὶ ἣν ἀναζητήσομεν διὰ λεπτομερεστέρας ἐρεύνης. 2. Ἐκ τῶν Θρᾳκῶν πλεῖσται μεταλλευτικαὶ φυλαὶ κατεγίνοντο εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν διαφόρων μετάλλων εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Θρᾴκης φημιζομένης ἤδη πλουτίας εἰς μεταλλεῖα. 3. εἰς ὡσιαίαν ἀπόστασιν Δ τοῦ Σαμμακοβίου παρὰ τῷ Ἁγ. Ἀθανασίῳ ἐν τῇ θέσει ἀλώνια ὑπάρχει ὑπόγειον εὐρείας ἐκτάσεως, ἐξ οὗ ἀπέσπων λίθους μεταλλισύχους, οὓς ἐπεξεργάζοντο ἐν τοῖς παρ' αὐτῷ ἀναφαινομένοις μεταλλείοις κατὰ ταύτην πιθανῶς τὴν ἐποχήν.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 8'.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΚΗ

ΕΠΙΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

336 Π. Χ.—364 Μ. Χ.

Τὸ αὐτονομικὸν πολίτευμα ὑπὸ τὴν Μακεδονικὴν ἐπικυριαρχίαν διέσωζεν ἅπασα ἐν γένει ἡ Θρᾴκη καὶ ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὅς ἐν τῇ ἐκστρατείᾳ, ἣν τῷ 336 Π. Χ. ἐπεχείρησε κατὰ τῶν Θρᾳκῶν καὶ Γετῶν, κατατροπώσας τοὺς μὲν παρὰ τὸν Αἷμον, τοὺς δὲ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἴστρου, ἐπανέκαμψεν εἰς Μακεδονίαν διὰ τῶν Ἀγριάνων Θρᾳκῶν, ἐν οἷς ἐβασίλευεν ὁ Λάγγαρος. Ἀμείβων δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν τοῦ βασιλέως τούτου, ὄντος καὶ πρότερον φίλου του, ἠξίωσεν αὐτὸν μεγίστων καὶ πλουσίων δώρων. (47)

Ἄγνωστος τυγχάνει ἡ πόλις, ἐν ᾗ ἐβασίλευεν ὁ Λάγγαρος· ἐπειδὴ δὲ περὶ τὸν Ἀγριάνην ποταμὸν (48) οὐδεμίαν ἑτέραν πόλιν ἀναφέρει ἡ ἱστορία πρωτεύουσαν Θρᾳκικοῦ βασιλείου πλὴν τῆς Βιζύης, ἐβασίλευσε πιθανῶς ἐν αὐτῇ, ἐν ᾗ καὶ ἄγαλμα λέγεται ὅτι ὑπῆρχε τοῦ Ἀλεξάνδρου, τιμηθέντος ὡς ἡμιθέου, ὡς καὶ παρ' ἄλ-

47. Ἀρρ. ἀν. Ἀλεξ. βιβλ. 1ον. 48. Τούτου αἱ πηγαὶ εὑρίσκονται εἰς τρίωρον ἀπόστασιν πρὸς Ν. τῆς Βιζύης.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

λων Θρᾳκικῶν πόλεων. (1) Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ Ἀλεξάνδρου περιῆλθεν ἅπασα ἡ Θρᾴκη ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐξουσίαν τοῦ Λυσιμάχου, τῷ 323 Π. Χ., ὅττις, ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς τῆς Θρᾴκης μέχρι τῆς Σαλμιδήσσου, ἐπεξέτεινε τὰ ὅρια τοῦ κράτους αὐτοῦ μέχρι τοῦ Ἴστρου. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Λυσιμάχου τοῦ βασιλείου τῆς Θρᾴκης περιελθόντος εἰς τὸν νικητὴν αὐτοῦ Σέλευκον τῷ 281 Π. Χ. τὸ Θρᾳκικὸν στέμμα περιεβλήθη μετ' ὀλίγον ὁ δολοφονήσας αὐτὸν Πτολεμαῖος ὁ Κεραυνός. Ἀλλὰ καὶ τούτου ἡττηθέντος καὶ φονευθέντος τῷ 279 ὑπὸ τῶν ἐπιδρομόντων Γαλατῶν, ἡ Θρᾴκη ἀπηλλάγη τῆς Μακεδονικῆς ἐξουσίας.

Οἱ ὁρμηθέντες ὅμως βάρβαροι εὑρόντες ἴδιον βασίλειον πρὸ τὸν Αἷμον ἐπέδραμον τὴν Θρᾴκην καὶ ἠνάγκασαν ὅλας τὰς πόλεις νὰ τελῶσι φόρον αὐτοῖς. μηδὲ αὐτοῦ τοῦ Βυζαντίου ἐξαιρουμένου. Ἐξεδιώχθησαν δὲ νικηθέντες ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου, τῷ 223 Π Χ ὅστις κατέστησε καὶ πάλιν τὴν Θρᾴκην Μακεδονικὴν ἐπαρχίαν διοικουμένην ὑπὸ ἰδίους δυνάστας

Ἡ ὑπὸ τῶν Μακεδόνων ἐξουσία τῆς Θρᾴκης σπουδαίως ἐπέδρασεν εἰς τὸν ἐξελληνισμὸν σχεδὸν αὐτῆς. Οἱ ἐν αὐτῇ Θρᾷκες ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Γαλατῶν, Γετῶν καὶ Γότθων ἀκολούθως, αἱμυαλωτιζόμενοι ἐγκατελίμπανον ὁ σημέραι τὴν Θρᾴκην, τινὲς δὲ αὐτῶν μετῴκησαν ἤδη εἰς Ἀσίαν. ὡς οἱ ἐν τῇ Ἀστικῇ χώρᾳ Θυνοὶ μετονομασθέντες Βιθυνοί. (2) οἱ δὲ Ἕλληνες προαγόμενοι ὁσημέραι καθίστων τὰς πόλεις αὐτῶν ὀχυρὰς διὰ τῆς τέχνης πρὸς ἀντοχὴν κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τούτων.

Κατὰ τοὺς διαφόρους ἑπεξῆς πολέμους τῶν Ρωμαίων κατὰ τῶν βασιλέων τῆς Μακεδονίας οὐδὲν ἄξιον λόγον ἱστορικὸν γνωρίζομεν περὶ τῆς Ἀστικῆς χώρας. Ἀκολούθως δὲ ὅτε τὴν ἀρχὴν τῶν Μα-

(1). Ἡρωδ. ἱστορία βιβλ. 8ον.
(2). Στραβ. βιβλ. 7ον

κεδόνων διεδέχθη ἡ Ρωμαϊκὴ κοσμοκρατία τῷ 148 Π. Χ. πλεῖσται πόλεις τῆς Θρᾴκης ὑπέκυψαν ὑπὸ τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον τῆς ἀκορέστου δόξης τῶν Καισάρων, ἐν αἷς καὶ ἡ Ἀπολλωνία, κατασκαφεῖσα ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου στρατηγοῦ Μάρκου Λουκούλου, κατὰ τὴν ἐκστρατείαν, ἣν τῷ 72 Π. Χ., ἐπεχείρησε κατὰ τῶν Μυσῶν. Ἐκ τῶν κατοίκων δὲ αὐτῆς οἱ μὲν μετοικίσαντες βορειότερον ἔκτισαν τὴν Ἀγχίαλον, οἱ δὲ πρὸς Ν. ἐν τῷ Θινιακῷ λιμένι τῆς Ἀστικῆς χώρας ἔκτισαν τὴν ὁμώνυμον αὐτῷ πόλιν Θυνιάδα, ἥτις ἐλέγετο καὶ Ἀπολλωνιατῶν χώρα. (1)

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ ἱστορία τῆς Ἀστικῆς χώρας σαφεστέρα ἡμῖν καθίσταται ἔκτε τῶν ἀκμασάντων ἤδη ἱστορικῶν, συνεχῶς μνείαν ποιουμένων περὶ αὐτῆς, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ αὐτῆς Βιζύῃ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνασκαφέντων μνημείων, ἐξ ὧν καταφαίνεται ὅτι αὕτη ἐχρημάτισεν ἤδη καθέδρα τῶν ὑπὸ τὴν ῥωμαϊκὴν ἐπικυριαρχίαν Θρᾳκῶν βασιλέων, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ ὁ Πλίνιος· Ἐν τοῖς ἐν λόγῳ δὲ μνημείοις οἱ βασιλεῖς οὗτοι, παρίστανται ὡς ἐντελῶς ἐξελληνισθέντες κατά τε τὰ ἤθη, τὴν θρησκείαν καὶ τὴν γλῶσσαν. Βασιλεύσαντες δὲ ἐν Βιζύῃ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην καθίστανται γνωστοί, ἐξ ἀνευρεθέντων ἐπιγραφῶν καὶ νομισμάτων κατὰ τὸ πλεῖστον, οἱ ἑξῆς Ὀδρύσαι βασιλεῖς.

Ὁ Σαδάλης ἐβασίλευσε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1ου Π. Χ. αἰῶνος μετὰ τῆς συζύγου του Πολεμοκρατείας τῆς Ἑλληνίδος, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς, ὅπερ μανθάνομεν ἐξ ἐπιγραφῆς. (2)

Τὰ νομίσματα αὐτοῦ ἐν Βιζύῃ ἀναμφιβόλως χαραχθέντα φέρουσιν ἀφ' ἑνὸς μὲν κεφαλὴν αὐτοῦ πρὸς τὰ δεξιὰ μετὰ διαδήματος

---

(1). Αὐτόθι.

(2.) ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἀνευρεθεῖσα ἐν Βιζύῃ ὑπάρχει ἐν τῷ πιριβόλῳ τῆ

καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰς λέξεις ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΑΔΑΛΟΥ καὶ ἀετὸν ἐπὶ κεραυνοῦ.

Κότυς ὁ Γ'. (1) υἱὸς καὶ διάδοχος αὐτοῦ, ἐβασίλευσε μέχρι τοῦ 48 Π. Χ. καὶ τὰ νομίσματα δὲ τούτου φέρουσι τὸν αὐτὸν τύπον μετὰ τῆς λέξεως ΚΟΤΥΟΣ ἢ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΟΤΥΟΣ.

Ὁ Κόσων μέχρι τοῦ 42 Π. Χ.

Ροιμητάλκης ὁ Α'. ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ 11ου (2) ἔτους Π. Χ. μέχρι τοῦ 12ου μ. Χ. Οὗτος ἦν σύγχρονος καὶ φίλος τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου, παρασχὼν αὐτῷ πλείστας ἐκδουλεύσεις καὶ συμπολεμήσας μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν κατὰ τὸν Ἀτωνίου πόλεμον. Ἐπίσημος δὲ στρατηγὸς τῶν Ρωμαίων Γάϊος Ἰούλιος Κρόκος ἔσωσεν αὐτὸν ἐκ προφανοῦς κινδύνου, ἐπιδρομῆς ἴσως τινος τῶν πρὸς Β. Γετῶν (3) δηούντων ἤδη συνεχῶς τὴν Θρᾴκην ὑπὸ τὸν βασιλέα αὐτῶν Βοιρεβίστην, κατὰ τὸν κοιλαλητικὸν κληθέντα πόλεμον, καθὰ μανθάνομεν ἐξ ἐπιγραφῆς διαλαμβανούσης

ΘΕΩΙ ΑΓΙΩΙ
ΥΨΙΣΤΩΙ
ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΡΟΙΜΗ
ΤΑΛΚΟΥ ΚΑΙ ΠΥΘΟ
ΔΩΡΙΔΟΣ ΕΚ ΤΟΥ ΚΑ

Μητροπόλεως ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς σχήματος τραπεζίου μήκους 1, 0, ὕψους 0, 63 καὶ πάχους 0, 22 διαλαμβάνουσα,

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΟΤΥΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΣΑΔΑΛΑ
ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΝ ΠΟΛΕΜΟΚΡΑΤΕΙΑΝ
ΤΟΥΣ ΕΑΥΤΟΥ ΓΟΝΕΙΣ
ΘΕΟΙΣ ΠΑΤΡΩΙΟΙΣ

(1). Κότυς ὁ Β'. ἐβασίλευσεν ἐν τῇ Αἴλῳ πρὸ τοῦ Σαδάλου. τὰ δὲ νομίσματα αὐτοῦ ἀντιγεγραμμένα ἀπὸ νομισμάτων τῆς Θάσου, φέροντα ἀφ' ἑνὸς κεφαλὴν Διονύσου πρὸς ὃ καὶ ἀφ' ἑτέρου ΚΟΤΥΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡ Α.

(2). ἄγνωστοι οἱ μεσολαβοῦντες βασιλεῖς. (3). Θρᾳκικὸν ἔθνος κατοικοῦν ἐν τῇ Μυσίᾳ (Βουλγαρίᾳ).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΑ ΤΟΝ ΚΟΙΛΑΛΗΤΙΚΟΝ
ΠΟΛΕΜΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟΥ
ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΕΥΞΑΜΕΝΟΣ
ΚΑΙ ΕΠΙΤΥΧΩΝ ΓΑΙΟΣ
ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΡΟΚΟΣ ΧΑΡΙ
ΣΤΗΡΙΟΝ (1)

Τὰ νομίσματα αὐτοῦ ἀφ' ἑνὸς μὲν φέρουσι τὰς λέξεις ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥΣ καὶ κεφαλὴν βασιλέως μετὰ διαδήματος ἀφ' ἑτέρου δὲ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ καὶ κεφαλὴν Αὐγούστου ἢ καὶ τῆς Λιβίας ἐπὶ τῆς ὀπισθίας. Κότυς ὁ Δ'. ἐβασίλευσε μετ' αὐτὸν ἀπὸ τοῦ 12-19 μ. Χ. Τὰ νομίσματα αὐτοῦ φέρουσι τὴν λέξιν ΚΟ καὶ κεφαλὴν τοῦ βασιλέως, ὄπισθεν δὲ κεφαλὴν τοῦ Αὐγούστου. Ἕτερα νομίσματα αὐτοῦ φέρουσι ΒΑΣΙΛΚΟΤΥΣ καὶ κεφαλὴν τοῦ βασιλέως, ὄπισθεν δὲ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΑΙΣΚΟΠΟΡΕΩΣ ἢ ΡΑΙΣΚΟΠΟΡΙΔΟΣ καὶ νίκην μετὰ στεφάνου καὶ φοίνικος. (2)

Ροιμητάλκης ὁ Γ'. σὺν τῷ Καλιγόλᾳ 37-46 Μ. Χ. Τὰ νομίσματα τοῦ τελευταίου τούτου βασιλέως φέρουσι προτομὴν αὐτοῦ μετὰ τῶν λέξεων ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΑΣ καὶ ὄπισθεν κεφαλὴν Καλιγόλα. (3)

Μετ' αὐτὸν κατηργήθη ἡ βασιλεία τῶν Θρακῶν περιελθούσης τῆς Θρᾴκης ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐξουσίαν τῶν Ρωμαίων ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος. Συνεπετέλει δὲ ἤδη ἡ ἐπαρχία τὴν Ἀστικὴν στρατηγίαν, περιλαμβάνουσαν τὸ ἀπὸ Περίνθου πόλεως μέχρις Ἀπολλωνίας παράλιον (4)

Ἐκ τῶν πόλεων τῆς ἐπαρχίας ἡ Βιζύη ἐξελληνισθεῖσα ἤδη ἤμαζεν ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε. Πλεῖστα περιφανῆ ἐκ μαρμάρου

---

(1) Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ὑπάρχει παρὰ τῷ χωρίῳ Μαγριωτίσσῃ ἐντὸς τῶν νεκροταφείων ἐπὶ μαρμαρίνου λίθου μήκους 0,74 πλάτους 0.71 καὶ πάχους 0,50. (2). 19-37 ἄγνωστοι προφανῶς καὶ Ρημητάλκης ὁ 6'. (3) Ἰ. Σβορώνου περὶ νομισμάτων.

ρ (4) Πτολαιμαίου γεωγραφία

κτίρια, θέατρα, ναοί κλπ. ἐκόσμουν αὐτήν. Τὰ ὁσημέραι ἀνακαλυπτόμενα ἀρχαῖα ἐν αὐτῇ μνημεῖα μαρτυροῦσι τὴν πάλαι λαμπρότητα αὐτῆς· καὶ ἔκτασιν δὲ εἶχεν εὐρεῖαν, ὡς ἐκ τῶν ἀνευρισκομένων εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν τῆς νῦν πόλεως διαφόρων κτιρίων καὶ λοιπῶν μνημείων καταφαίνεται. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν ἐν αὐτῇ βασιλέων ἡ Βυζύη ἤκμαζεν αὐτονομουμένη. Ἔκοπτεν ἴδια νομίσματα ἐξ ὀρειχάλκου, ὡς καὶ ἄλλαι αὐτόνομοι πόλεις τῆς Θρᾴκης, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν αὐτοκρατόρων, ἅτινα φέρουσι τὴν ἐπιγραφὴν ΒΙΖΥ, ΒΙΖΥΗΝΩΝ κτλ. καὶ τύπους, Κεφαλὴν Διός, ὄπισθεν νίκη, κεφαλὴν Ποσειδῶνος, ὄπισθεν Ζεὺς σπένδων, κεφαλὴν Διονύσου νεαρῶν, ὄπισθεν Σειληνὸς μετὰ κανθάρου καὶ ἀσκοῦ. Ἐπίσης αὐτοκρατορικὰ νομίσματα ἔκοπτεν ἡ Βιζύη ἀπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ 117 Μ. Χ. μέχρι Φιλίππου τοῦ Β΄. φέροντα τοὺς τύπους: Ἥρα καθημένη μετὰ ταῶνος ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς, Ποταμός, Ἀσκληπιός, Ὑγεία, Τελεσφόρος, Ἀπόλλων, Σέραπις, Ἶσις, Ἁρποκράτης κλπ. ἐξ ὧν βλέπομεν ὅτι πλὴν τῶν Ἑλληνικῶν θεοτήτων καὶ ἡ τῶν Αἰγυπτίων Ἴσιδος καὶ Σεράπιδος λατρεία εἰσήχθη ἐν αὐτῇ. Ἔχουσα δὲ Βουλὴν, Δῆμον καὶ ἐκκλησίαν, τὰ στοιχεῖα ταῦτα παντὸς ἑλληνικοῦ πολιτεύματος εἴτε ἀριστοκρατικοῦ, εἴτε δημοκρατικοῦ, διῳκεῖτο ὑπ᾽ ἄρχοντος Πρεσβευτοῦ, Ἀντιστρατήγου ἢ Ἡγεμόνος. (1)

Ἐπὶ στρατηγικωτάτης θέσεως κειμένη ἡ Βιζύη ὑπῆρξεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης τὸ φυσικόν, οὕτως εἰπεῖν, πρόχωμα κατὰ τῶν βαρβάρων τῶν συνεχῶς ἤδη ἀπὸ Β. πλημμυρούντων πρὸς διαρπαγὴν καὶ λεηλασίαν τῶν πόλεων καὶ χωρίων τῆς Θρᾴκης. Τὰ ἰσχυρὰ αὐτῆς τείχη φαίνεται ὅτι ἀντέσχον γενναίως κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Γότθων, οἵτινες ἐπὶ εἴκοσι περίπου ἔτη ἐπέδραμον ἤδη ἀλληλοδιαδόχως τὴν Θρᾴκην. Εἰσβαλόντες τὸ πρῶτον τῷ 251 Μ. Χ. καὶ νικήσαντες τὸν τότε Αὐτοκράτορα Δέκιον παρὰ τὴν

(1) Ἰ. Σβορώνου περὶ νομισμάτων.

Βερόην (ἐσκῆ Ζαγορᾶ) κατέλαβον τὴν Φιλιππούπολιν. Μετ' ὀλίγον ὁ Δέκιος τὴν ἧτεάν του ἀπέπλυνε διὰ περιφανοῦς νίκης τρισμυρίους ἐξ αὐτῶν ἀποκτείνας εἴς τινα μάχην. Ἀλλ' ἐπῆλθον πάλιν φοβερώτεροι τῷ 257 μ. Χ. ἐπὶ Οὐαλεριανοῦ καὶ Γαλλιηνοῦ, παραμείψαντες δὲ τὴν Ἴστρον, Τομὴν καὶ Ἀγχίαλον προὐχώρησαν μέχρι τῆς λίμνης τῶν Δέρκων φθείροντες καὶ λεηλατοῦντες ἅπασαν τὴν ὕπαιθρον χώραν, ὡς ἱστορεῖ ὁ Ζώτιμος. (1)

Εἰσέβαλον δὲ εἰς τὴν Θράκην καὶ ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Κλαυδίου τοῦ Β'. τῷ 268 Μ. Χ. Ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ὁ ἐπικληθεὶς Γοτθικὸς διὰ τὰς κατὰ τῶν βαρβάρων τούτων περιφανεῖς νίκας αὐτοῦ κατετρόπωσεν αὐτούς μετ' ὀλίγον παρὰ τὴν Τόμιν ὁλοσχερῶς. τῷ δὲ 270 μ. Χ. ἀπήλασεν αὐτοὺς ὁριστικῶς ἐκεῖθεν τοῦ Δουνάβεως.

Ἐπὶ τῶν καταστρεπτικωτάτων τούτων ἐπιδρομῶν δεινὴν λεηλασίαν καὶ καταστροφὴν ὑπέστησαν αἱ παράλιοι πόλεις τῆς ἐπαρχίας· ἡ Θυνιὰς ἡ Ἀνδριάκη, ἡ Σαλμωδήσσὸς καὶ ἡ Φινόπολις κατεστράφησαν προφανῶς ὑπ' αὐτῶν οὐδόλως ἀναφερόμεναι ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν ἱστορικῶν. Ἑτέρα δὲ πόλις ἀναφέρεται ἤδη παρ' αὐτῶν ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Σαλμυδήσσοῦ, ἡ Μήδεια κτισθεῖσα περὶ τὸν 1ον ἢ 2ον μ.Χ. αἰῶνα ἢ συνοικισθεῖσα ἴσως ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν καταστραφεισῶν τούτων παρ' αὐτῇ πόλεων. Ἀναφέρει δέ περὶ αὐτῆς πρῶτος ὁ Ἡρωδιανὸς (2) ἐν τοῖς καθόλου μετονομάζων αὐτὴν Κύταιαν. (3) Καὶ Συμεὼν (4) δὲ ὁ μάγιστρος καὶ λογοθέτης ἀναφέρει περὶ αὐτῆς, ὡς κληθείσης οὕτω ἐκ Μηδείας τῆς

---

1) Ἤκμασε περὶ τὰ μέσα τῆς ε'. μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος

2). Ἤκμασε περὶ τὴν Γ'. μ. Χ ἑκατονταετηρίδα, ἀναφέρει δ' περὶ αὐτῆς ὡς ἑξῆς. « ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα πόλις τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν εἴσπλουν τοῦ Εὐξείνου Κύταα, λέγεται δὲ οὕτω ὀνομαστικῶς, Κυταΐδα γαρ τὴν Μήδειαν προσαγορεύουσιν. » 3). Κύτα ἐλέγετο ἡ πατρὶς τῆς Μηδείας ἐν Κολχίδι. (4) ἔζη τῷ 940 μ. Χ.

Αἰήτου· πιθανῶς ὅμως ἐκ παραδόσεώς τινος περὶ τῆς ἐνταῦθα ἀποβιβάσεως τοῦ Ἰάσονος μετὰ τῆς Μηδείας. (1) ἔκτισται δὲ ἡ Μήδεια ἐπὶ ὀχυροτάτης θέσεως, ἀπέναντι τοῦ μικροῦ αὐτῆς κόλπου Σχλμυδήσσοῦ καὶ ἤκμασεν ἐπὶ Βυζαντινῶν, ὡς θέλομεν διαλάβῃ ἐφεξῆς.

Εἰς ἣν ἀφικόμεθα ἤδη ἐποχὴν ὁ θρησκευτικὸς βίος τῶν πόλεων τῆς ἐπαρχίας ἄρχετκι οὐσιωδῶς ἀλλοιούμενος. Ἡ λατρεία τῶν ἀρχαίων θεῶν ἤρχισε νὰ ὑποχωρῇ εἰς τὴν νέαν θρησκείαν, ἥτις ἐνωρὶς ἔρριψε καὶ ἐνταῦθα βαθείας τὰς ρίζας αὐτῆς, καίτοι σκληρῶς καὶ ἀπανθρώπως κατεδιώκετο ὑπὸ τῶν Ρωμαίων Αὐτοκρατόρων ἐπὶ τρεῖς ὅλους αἰῶνας μέχρι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

Οἱ κατὰ τῆς καταδιώξεως τῶν Χριστιανῶν ὁρισμοὶ οὗτοι τῶν Αὐτοκρατόρων δὲν περιωρίζοντο μόνον ἐν Ρώμῃ. Ὁπουδήποτε τῆς ἀχανεστάτης τότε Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας ἀνεφαίνοντο ὀπαδοὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ κετεδιώκοντο ἀπινέσταταικαὶ εἰς παντοίαςκακώσεις καὶ βασάνους ὑπεβάλλοντο. Ἡ ἐκκλησία ἐπαρειθμεῖ δέκα σκληροὺς διωγμοὺς τῶν Χριστιανῶν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων· ἐπὶ δὲ τοῦ ὀγδόου διωγμοῦ τοῦ συμβάντος ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιανοῦ τῷ 289 Μ. Χ. καὶ ἡ Βιζύη κατέστη θέατρον καὶ τόπος βασάνου 37 μαρτύρων, (2) οἵτινες συλληφθέντες ἐν αὐτῇ ὑπὸ τοῦ ἡγεμονεύοντος τότε Ἀπελλιανοῦ ἐν καταφλεγομένῃ καμίνῳ ἐρρίφθησαν.

Κατὰ τοὺς αὐτοὺς προσέτι χρόνους ἐμαρτύρησεν ἐν τῇ πόλει

---

(1). ἰδὲ κεφ. 1ονσελ. 6 τῆς παρούσης ἱστορίας. (2). Οἱ ἅγιοι οὗτοι ἄνδρες κατήγοντο οἱ μὲν ἐκ Βυζαντίου, οἱ δὲ ἐκ Φιλιππουπόλεως. Συλληφθέντες δὲ ἐν Βιζύῃ ὑπὸ τοῦ ἐπαράτου ἡγεμόνος Ἀπελλιανοῦ, ἐβασανίσθησαν πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν. Τελευταῖον δὲ ἠνάφθη ὑπογείως κάμινος καὶ κόψαντες τῶν Ἁγίων τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ἔρριψαν αὐτοὺς ἐν τῇ καταφλεγομένῃ καμίνῳ. (Συναξ. Νικοδήμου) Τελεῖται δὲ ἡ μνήμη αὐτῶν τῇ 20 Αὐγούστου.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Γάζῃ καὶ ἡ ἐκ Βιζύης ὁρμωμένη Ἁγία Θέκλα (1) μετὰ τοῦ Ἁγίου Ἀγαπίου, οἵτινες μετὰ πολυωδύνους βασάνους ἐρρίφθησαν εἰς θηρία, ὑφ' ὧν θανατωθέντες ἔλαβον τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον.

Ἐχρησίμευσε προσέτι ἡ Βιζύη ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ ἕνεκα τῶν ἀσφαλῶν αὐτῆς ὀχυρωμάτων καὶ ὡς τόπος ἐξορίας ἢ περιορισμοῦ ἐπισήμως ἐπικινδύνων τῇ αὐλῇ τοῦ Βυζαντίου ἀνδρῶν, ὧν τινες καὶ ἐτάφησαν ἐνταῦθα. Οὕτως ἐν Βιζύῃ κεῖται ταφεὶς Εὐστάθιος ὁ λεγόμενος Ὁμολογητὴς Πατριάρχης Ἀντιοχείας, (2) ὅστις καθαιρεθεὶς ὑπὸ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου ἐξωρίσθη ὑπὸ τοῦ ἀρειανίζοντος βασιλέως Οὐάλεντος τῷ 364 μ. Χ. εἰς Βιζύην, ἔνθα καὶ ἀπέθανε, κατὰ τὸν Χρονογράφον Θεοφάνην.

---

(1) Περὶ αὐτῆς ἀναφέρεται ἐν τῷ Συναξαριστῇ τὸ ἑξῆς δίστιχον·

Ἔμοιγε κλῆσις Θέκλα, πατρὶς Βυζίη,
Γάζης τόπος θέατρον, ἆθλον θὴρ δάκνων.

ἡ μνήμη αὐτῆς τελεῖται τῇ 19ῃ Αὐγούστου, πλήρη δὲ ἀκολουθίαν αὐτῆς καταγίνεται συγγράφων ὁ λάτρης τῶν Μουσῶν Ἱεροδιάκονος Δωρόθεος Βιζυηνός, 2. ὁ Ἅγιος οὗτος ἀνὴρ ἔζησεν ἐπὶ Μ. Κωνσταντίνου παρευρεθεὶς καὶ κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ Α'. οἰκουμενικὴν σύνοδον τῶν 318 Θεοφόρων πατέρων Διαβληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀρειανίζοντος Πατριάρχου Εὐσεβίου ἐξωρίσθη, διὰ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου ὁμοφρόνων αὐτῷ ἐπισκόπων, εἰς Ἰλλυρικήν τινα πόλιν. Ἐπανελθὼν δὲ ἐκ τῆς ἐξορίας ἐπὶ Ἰσβιανοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ κρυπτόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τότε πατριαρχεύοντος Εὐδοξίου, ἐχειροτόνησεν, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Αὐτοκράτορος, Πατριάρχην τὸν Εὐάγριον. Τότε ὁ Αὐτοκράτωρ Οὐάλης, τὴν τοῦ Εὐαγρίου χειροτονίαν μαθών, ἀφίκετο ἐκ Μαριχανουπόλεως, ἔνθα διέτριβεν, εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ τὸν μὲν Ὀρθόδοξον Πατριάρχην ἔπαυσεν ἀναγνωρίσας τὸν κακόδοξον Δημόφιλον, τὸν δὲ ἱερὸν Εὐστάθιον ἐξώρισεν εἰς Βιζύην. (Μ. Γεδέων Π. π. σελ. 116, 127)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Κατάστασις τῆς ἐπαρχίας ὑπὸ τὴν Βυζαντινὴν μοναρχίαν.

364—1204 Μ. Χ.

Κατὰ τὴν διαίρεσιν τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ὡς ἐπισήμου θρησκείας τοῦ Κράτους, ἐν τῷ ἀνατολικῷ. ἐκ τῶν πόλεων τῆς ἐπαρχίας ἡ μὲν Βιζύη ἐγένετο ἕδρα Ἀρχιεπισκόπου γ.' ἐπαρχίας Εὐρώπης, προηγουμένων τῶν Ἀρχιεπισκοπῶν Ὁδησσοῦ (Βάρνης)ἐπαρχίας Μυσίας καὶ Τόμης (Κωστάντζας)ἐπαρχίας Σκυθίας· ἡ δὲ Μήδεια ἐγένετο ἐπισκοπὴ ὑπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως πρωθιεράρχην, ὡς δεχθεῖσα τὸν Χριστιανισμόν διὰ τοῦ κηρύγματος αὐτῶν, μέχρι τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου (451)· μετὰ δὲ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἐγένετο ἐπισκοπὴ ὑπὸ τὸν Ἡρακλείας Μητροπολίτην.

Πολιτικῶς δὲ, μετὰ τὴν διαίρεσιν τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἡ ἐπαρχία μετὰ τῆς λοιπῆς Θράκης συναποτελοῦσα μέρος τοῦ Ἀνατολικοῦ ἢ Βυζαντινοῦ κράτους διῳκεῖτο ὑπὸ κονσιλάριον (βουλευτὴν)ἔχοντα ἕδραν τὴν Βυζύην, κατὰ τὸν Ἱεροκλέους Συνέκδημον.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀρξαμένων τῶν ἀπὸ Β. ἐπιδρομέων ἵνα κατατρέχωσιν ἐπανειλημμένως τὴν Θράκην, συνεχῶς γίνεται μνεία τῶν ἐπισήμων τούτων πόλεων καὶ τῆς Ἀστικῆς ἐν γένει χώρας ὑπὸ τῶν ἀκμασάντων ἤδη ἱστορικῶν, ὁτὲ μὲν δεινὰ πολλὰ καὶ πλείστας κακώσεις ὑφισταμένων ὑπὸ τῶν σκληρῶν ἐπιδρομέων, ὁτὲ δὲ διαφευγουσῶν τὰς δηώσεις ἕνεκα τῶν τε ὀχυρῶν αὐτῶν τειχῶν

καὶ ὀχυρομάτων, ὡς καὶ τοῦ φύσει ὀχυροῦ τῆς θέσεως αὐτῶν. Οἱ ἐπιδρομεῖς οὗτοι μὴ ἐπιδιώκοντες εἰμὴ τὴν ἁρπαγὴν καὶ δῄωσιν ἐπωφθαλμίων πάντοτε τὰς εὐφόρους πεδιάδας καὶ πλουσίας κώμας τῆς Ἀττικῆς χώρας. Καὶ οἱ μὲν τῶν κατοίκων ἔφευγον μετὰ τῶν τιμαλφεστάτων αὐτῶν εἰς τὰ ὄρη, ἐγκαταλιμπάνοντες τὰς τε οἰκίας καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐπιδρομέων, οἵτινες ἐκδικούμενοι τοὺς φεύγοντας ἐδῄουν τούς τε ἀγροὺς καὶ τὰς οἰκίας αὐτῶν, οἱ δὲ ἐνεκλείοντο ἐν τοῖς ὀχυροῖς αὐτῶν φρουρίοις. Οἱ ἐξαπίνης ὅμως ἐν ταῖς ἑστίαις αὐτῶν συλλαμβανόμενοι ὑπ' αὐτῶν καταστρεφόντων ἐνίοτε καὶ τὰ ὀχυρὰ αὐτῶν φρούρια, ἐν οἷς ἐνεκλείοντο, ὑφίσταντο καὶ ἕτερον σκληρὸν μαρτύριον, τὴν καταναγκαστικὴν μεταφορὰν τῆς λείας τῶν ἐπιδρομέων, ἤτοι τῶν ἐκυτῶν πραγμάτων εἰς τὰς βαρβαρικὰς χώρας, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν.

Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν νέων ἐπιδρομῶν τῶν Γότθων καὶ Οὔνων, οἵτινες ἀπὸ τοῦ 440 μ. χ. ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ νέου εἰσβαλλόντες εἰς τὴν Θρᾴκην ὑπὸ τὸν Ἀττίλαν, « προσῆλθον, κατὰ τὸν Θεοφάνην, καὶ μέχρι θαλάσσης ἑκατέρας τῆς τε Πόντου καὶ τῆς πρὸς Καλλίπολιν καὶ Σηστὸν κεχυμένης πᾶσαν πόλιν καὶ φρούρια δουλούμενοι πλὴν Ἀδριανουπόλεως καὶ Ἡρακλείας, » ἀδῄωτος ἔμεινε καὶ ἡ Ἀστικὴ χώρα, κατὰ τὸν Προκόπιον, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς νέας εἰσβολῆς αὐτῶν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Λέοντος τῷ 465 μ. χ., ἐπὶ Ζήνωνος ὅστις ἔκτισε τὸ πρὸς Ν. τῆς Βιζύης εἰς ἔξάωρον ἀπ' αὐτῆς ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῆς Προποντίδος ἐκτεινόμενον μακρὸν λεγόμενον τεῖχος ἢ τεῖχος τοῦ Ἀναστασίου πρὸς περιστολὴν αὐτῶν.

Ἀναφέρεται ὅμως ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἱστορικοῦ ἡ Ἀστικὴ χώρα ὑποστᾶσα δεινὴν λεηλασίαν ὑπὸ τῶν Ἀντῶν καὶ Σκλαβηνῶν (Βουλγάρων) τῶν ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τῷ 559 μ. χ. ἐπιδραμόντων τὸ πρῶτον Θρᾴκην. Καταλαβόντες οὗτοι τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ πλείστην λείαν συλλέξαντες, ἰδόντες δὲ πολὺ στρατὸν

τοῦ βασιλέως κατ' αὐτῶν ἐρχόμενον ἐστρατοπεδεύσαντο εἰς τὸ ὄρος ἀπέναντι αὐτοῦ· νικήσαντες ὅμως τὸν τοῦ βασιλέως στρατὸν προυχώρησαν εἰς τὴν Ἀττικὴν χώραν ἐν ᾗ ἤρξαντο τῶν λεηλασιῶν των ἀλείαν ἄρθονον ἐν αὐτῇ εὑρόντες ὡς ἀδήωτον ἐκ παλαιοῦ οὖσαν(1)· Ἐνίκησεν ὅμως αὐτοὺς ἀκολούθως ἕτερος στρατὸς τῶν Ῥωμαίων καὶ ἀπήλλαξε πλείστους τῆς αἰχμαλωσίας.

Ὁ μέγας οὗτος Αὐτοκράτωρ, βλέπων τὰ δεινά, ἅπερ ὑφίστατο τὸ ὑπήκοον αὐτοῦ ἐκ τῶν συνεχῶν τούτων ἐπιδρομῶν, ὠχύρωσε τὸ κράτος αὐτοῦ διὰ πολλῶν φρουρίων, ἅτινα ὀνομαστὶ ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Προκοπίου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Θρᾴκῃ μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἐν τοῖς φρουρίοις τούτοις κτιζομένοις εἰς ὀρεινὰ καὶ δύσβατα μέρη κατέφευγον οἱ τῶν πέριξ κτισμάτων καὶ κωμῶν καὶ κωμοπόλεων κάτοικοι ἅμα τῇ ἐμφανίσει ἐπιδρομέων, ἐγκλειόμενοι δὲ ἐν αὐτοῖς ἐνέμενον μέχρι τῆς ἀποχωρήσεως αὐτῶν.

Τοιαῦτα φρούρια ἐκτίσθησαν καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἅτινα σώζονται εἰσέτι κατερειπωμένα εἰς πλεῖστα μέρη, Κάστρα καλούμενα, ἐν ἀποκρήμνοις βουνοῖς, ἔχοντα μεθ' ἑνὸς μόνου μέρους δυσκόλην συγκοινωνίαν. (2) Καὶ τὰ φρούρια ὅμως ταῦτα κατελαμβάνοντο ἐνίοτε ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων διὰ τεχνασμάτων (3) δι' ἐπιμόνου ἢ πολιορκίας.

Ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ προσέτι, ὅστις πλεῖστα ὑδραγωγεῖα ἐν τῇ πρωτευούσῃ αὐτοῦ ἔκτισε, φαίνεται ὅτι ἐκτίσθη καὶ τὸ ἐκ

(1.) Προκοπ. Γοτθικά.

(2). περὶ τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἀρχαίων φρουρίων ἴδε κεφ. Ι Α'. σελ. 179

(3). Καθὰ ἐκ παραδόσεως ἀνάγεται καὶ εἰς ἀρχαίου τινὸς ἄσματος μανθάνομεν φρούριόν τι ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ κατελήφθη διὰ τοῦ ἑξῆς τεχνάσματος· Μετ' ἐπίμονον πολιορκίαν ἀπορρεόντων τῶν ἐπιδρομέων, νέος τις ἐξ αὐτῶν, μεταμφιεσθεὶς εἰς γυναῖκα αἰχμαλωτισθεῖσα καὶ ἐγκαταληφθεῖσα καὶ προσποιηθεὶς διὰ βάμβακος ἐγκυμοσύνην, συνεκίνησε τὸν οἶκτον καὶ τὴν συμπάθειαν τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ, οἵτινες φιλοξενήσαντες αὐτόν, ὡς ἕτερον Δούρειον ἵππον, ἐπέφερον τὴν λεηλασίαν καὶ καταστροφὴν αὐτῶν.

Βιζύης μέχρι Κων/πόλεως διῆκον μέγα ὑδραγωγεῖον, ὅπερ ἀναφέρει καὶ ὁ Ἡτύχιος καὶ οὗτινος ἡ ἀρχὴ εὕρηται εἰς ἡμίωρον ἀπόστασιν δυτικῶς τῆς Βιζύης.

Καὶ ἑτέραν δὲ λεηλασίαν ὑπέστη ἡ Ἀστικὴ χώρα ἐπὶ τῆς βασιλείας Μαυρικίου τῷ 582 μ. Χ. ὑπὸ τῶν Σκλαβηνῶν ὁδηγοῦντος τσοῦ Ἀνδραγάστου, οἵτινες ὅμως νικηθέντες ὑπὸ τοῦ σταλέντος παρὰ τοῦ βασιλέως στρατηγοῦ Κομεντιόλου παρὰ τὸν ἐργίναν ποταμὸν ἀπεδιώχθησαν τῆς Ἀστικῆς χώρας. (1)

Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας τοῦ Κώσταντος, τοῦ μίαν θέλητιν ἐπὶ Χριστῷ δογματίζοντος, ἐστάλη ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἐξόριστος ἐν Βιζύῃ τῷ 645 μ. Χ. καὶ ἕτερος ἐπίσημος ἀνήρ, ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, ὅστις ἐξανιστὰς κατὰ τῆς αἱρέσεως ταύτης καὶ σύνοδον ποιήσας ἐν Ρώμῃ μετ' ἄλλων μαθητῶν του ἀνεθεμάτισε τὴν αἵρεσιν τῶν Μονοθελητῶν. Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς μετεκαλέσατο ἀπὸ τῆς Ρώμης τὸν Ἅγιον καὶ τοὺς δύο μαθητὰς του Ἀναστασίους ἀμφοτέρους καλουμένους καὶ μετὰ πολλὰς θλίψεις ἐξώρισε τὸν μὲν Ἅγιον εἰς Βιζύην, (2) τὸν δὲ ἕνα Ἀναστάσιον εἰς Πέρβην καὶ τὸν ἄλλον εἰς Μεσημβρίαν,

---

(1). Θεοφυλάκτου ἱστορία 1. 7. 8.

72. Ὁ Ἅγιος Μάξιμος κατὰ τὴν ἐν Βιζύῃ ἐξορίαν του δὲν ἔπαυσε κηρύττων καὶ γράφων εἰς διαφόρους κατὰ τῶν Μονοθελητῶν, ὡς καὶ διάφορα ἄλλα θεολογικὰ συγγράμματα, δι' ἃ πρεπόντως ἐπεκλήθη νέος Χρυσόστομος. Μετὰ χαιρὸν δὲ ὁ βασιλεὺς, νομίσας ὅτι μετέβαλε γνώμην ἐπὶ τῇ κακοπαθείᾳ τῆς ἐξορίας, μετεκαλέσατο αὐτὸν μετὰ τῶν μαθητῶν του. Βλέπων ὅμως αὐτοὺς ἐμμένοντας ἐν τῇ πεποιθήσει των, τοῦ μὲν Ἁγίου Μαξίμου καὶ τοῦ μεγαλειτέρου Ἀναστασίου κόψας τὰς δεξιὰς χεῖρας καὶ τὰς γλώσσας ἐξώρισεν αὐτοὺς εἰς τὴν Λαζικήν, ἔνθα ὁ θεῖος Μάξιμος μετὰ τρία ἔτη ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ. ὁ δὲ πρεσβύτερος Ἀναστάσιος διεπέρασεν εἴκοσιν ἔτη. Ὁ δὲ νεώτερος πεμφθεὶς εἰς ἓν Κάστρον τῆς Θρᾴκης ἐτελείωσε τὴν ζωήν του ἐν ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως. (Συν. Χ. Δουκάκη). Τελεῖται δὲ ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου τῇ 21 Ἰανουαρίου, τῶν δὲ μαθητῶν του τῇ 20 Σεπτεμβρίου.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἀναφέρεται δὲ ἤδη καὶ ἡ Μήδεια ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου κατὰ τὸ δριμὺ ψῦχος, ὅπερ ἐγένετο ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τῷ 636 μ. χ. , καθ' ὃ ἐπάγωσε πρὸς Β. ἡ μέχρι Μεσημβρίας καὶ Μηδείας παραλία ἕως τριάκοντα πήχεων ἐντὸς τῆς θαλάσσης. Τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἀναφέρων καὶ ὁ Γ. Συνέσιος γράφει αὐτὴν Μηδίαν. Ὁ Ι. Τσέτσης ὅμως περὶ τῆς ὁμωνυμίας αὐτῆς ἐκφέρει τὸν ἑξῆς στίχον. « Μηδείας τῆς Αἰήτου μὲν ἦτα σὺν διφθόγγῳ.»

Ἀναφέρει προσέτι περὶ Μηδείας ὁ αὐτὸς ἱστορικὸς καὶ κατὰ τὴν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Φιλιππικοῦ τῷ 711 μ. Χ. ἐπιδρομὴν τῶν Βουλγάρων, καθ' ἣν ὑπέστη δεινὴν λεηλατίαν ἥτε Μήδεια καὶ τὰ περὶ αὐτὴν χωρία, ὡς καὶ ἅπασα ἡ παραλία τοῦ Εὐξείνου μέχρι τοῦ θρᾳκικοῦ Βοσπόρου.

Δεινοτέρα ὅμως ἐπιδρομὴ τῶν Βουλγάρων ἐγένετο τῷ 813 ἔχοντες οὗτοι ἀρχηγὸν αὐτῶν τὸν Κροῦμμον καὶ νικήσαντες Μιχαὴλ τὸν Ῥαγκαβὲ περὶ τὴν Ἀδριανούπολιν μανιωδῶς κατέτρεχον καὶ κατέκαιον, κατὰ τὸν Θεοφάνην, πάντα τὰ χωρία τῆς Θρᾴκης· προχωρήσαντες δὲ μέχρι τῆς χρυσῆς πύλης κατέστρεψαν τὸ Κάστρον τῶν Ἀθύρων (Μ. Τσεκμετζὲς) καὶ τὴν ἐκεῖ γέφυραν, κατηδάφισαν τὸ τῆς Σηλυβρίας, ἣν καὶ παρέδωκαν τῷ πυρί, ὁμοίως καὶ Ῥαιδεστὸν καὶ Ἄωρον (1) καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ Κάστρα κατέστρεψαν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου καὶ αὐτὴν δὲ τὴν Ἀδριανούπολιν πολιορκήσαντες κατέλαβον· αἰχμαλωτίσαντες δὲ περὶ τὰς 50 χιλ. ἄνδρας καὶ γυναῖκας μετῴκισαν αὐτοὺς πέραν τοῦ Ἴστρου. Ὁ δὲ βασιλεὺς Λέων ἀντεπεξελθὼν καὶ συναντήσας αὐτοὺς περὶ τὴν Μεσημβρίαν, ἐπέτυχε διὰ τρομερᾶς σφαγῆς νὰ ἐπιφέρῃ ἀληθῆ εἰς αὐτοὺς πανωλεθρίαν.

Ἐπὶ τῇ καταστρεπτικωτάτῃ ταύτῃ ἐπιδρομῇ, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν προηγουμένων ἀνὰ τὴν Ἀστικὴν χώραν δῃώσεων καὶ λεηλασιῶν

(1) πόλις ποτὲ μὲ θρόνον Ἀρχιεπισκόπου μεταξὺ Τραϊανουπόλεως πρὸς Δ,

οὐχὶ μόνον αἱ λοιπαὶ πόλεις τῆς ἐπαρχίας ἔπαθον τὰ πάνδεινα, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ἀκμαζούσης ἐπισήμου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ πόλεως Βιζύης ὁ πληθυσμὸς ἀρκούντως ἠλαττώθη. Περιωρίσθη δὲ αὕτη ἤδη εἰς μικρόν τι ὀχυρὸν φρούριον μετὰ πύργου πτόλισμα καὶ πτολιέθρων καλουμένη ὑπό τε τοῦ Γενεσίου, (1) ὡς καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου.

Ἕτεραι δὲ ἤδη ὀχυραὶ πόλεις ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἀντέχουσαι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν πλὴν τῆς Βιζύης καὶ Μηδείας ἀναφέρονται πρώτη ἡ Μεσήνη, (2) ἡ Σεργέντση, (3) ἡ Καραβιζύη (4) καὶ ἡ Ἀγαθόπολις. (5) ἐπὶ τῆς γενομένης δὲ διατυπώσεως παρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τῷ 900 μ. Χ. ἀναφέρονται αὗται τετιμημέναι ἐκκλησιαστικῶς ὡς ἑξῆς. Αὐτοκέφαλοι Ἀρχιεπισκοπαί· ἡ Βιζύη Α'. ἡ Μεσήνη ΙΖ'. καὶ ἡ Καραβιζύη ΚΑ'.

Ἐπισκοπαί Ἡρακλείας· ἡ Μηδεία ΙΒ'. καὶ ἡ Σεργέντση ΙΔ'. Ἐπισκοπὴ δὲ Ἀνδριανουπόλεως ἡ Ἀγαθόπολις Β'. προηγουμένης τῆς Σωζουπόλεως.

Νέαι δὲ καὶ πάλιν ἐπιδρομαὶ τῶν Βουλγάρων ἐγένοντο ἀπὸ τοῦ 888 Μ. Χ., οἵτινες ὑπὸ τὸν βασιλέα αὐτῶν Συμεῶνα καὶ ἀκολούθως ὑπὸ τὸν Σαμουὴλ ἐλεηλάτουν ἐπανειλημμένως τὴν Θράκην μέχρι τῆς ὁλοσχεροῦς ὑποχειρώσεως αὐτῶν ὑπὸ Βασιλείου τοῦ κλη-

1). ὁ ἱστορικὸς οὗτος ὀνομάζει αὐτήν, καθὰ καὶ ἐν α'. κεφ. εἴρηται, Βύζην, ἀναφέροντα τὰ ἑξῆς « . . . εὐθὺς δὲ καὶ Ἀνάστασιον οἱ ἐκ Βύζης πτολίσματος, ἐπειδὴ τὸν ἀποστάτην ἔμαθον ἀνηρῆσθαι, πεζεύσαντες χέρρας) καὶ πόδας πρὸς βασιλέα κομίζουσιν, ὄντινα δὴ τῇ αὐτῇ τοῦ ψευδωνύμου πατρὸς καταδικάζων ποινῇ» (Γεν. Βασίλ 6.) (2). ἤδη μικρὰ κώμη πρὸς Ν. τῆς ἐπαρχίας. (3). Αὕτη ἐκτίσθη παρὰ τῇ Πενταπόρῳ, νῦν Σαρακήνῃ. (4). ἴδε κεφ. Α'. σελ. 19. (5). τὸ Αὔλαιον τεῖχος, ὅπερ ἀνακτισθὲν ὑπὸ τοῦ βυζαντινοῦ στρατηγοῦ Ἀγάθωνος μετωνομάσθη Ἀγαθόπολις· καὶ ἑτέρα ὅμως πόλις ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα ἀναφέρεται ἐν τῇ θρακικῇ Χερσονήσῳ παρὰ τὴν Σηστὸν κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου Ἀγαθοκλέους, ταύτης δὲ καὶ ἴδια νομίσματα ὑπάρχουσι (περὶ τὰ 300 Π. Χ.)

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

θέντος Βουλγαροκτόνου τῷ 1018 μ. Χ. Κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς ταύτας ἀγνοεῖται ἡ τύχη τῶν τῆς ἐπαρχίας πόλεων, κατὰ τὴν ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ Α'. ὅμως δεινὴν ἐπιδρομὴν τῶν Περσῶν καὶ Ἀμογαβάρων τῷ 1183 μ. Χ. σπουδαῖον δυστύχημα τῶν Βιζυηνῶν ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ βυζαντινοῦ ἱστοριογράφου Γ. Παχυμέρη ὡς ἑξῆς·

Διαπεράσαντες οὗτοι εἰς τὴν Θρᾴκην εἰσέβαλον εἰς τὰ στενὰ τοῦ Γάνου καὶ ἤρξαντο τῶν λεηλασιῶν των ἀπὸ Ραιδεστοῦ μέχρι Βιζύης κατερημώσαντες παντελῶς τόσον τόπον ἀνθρώπων καὶ ἀπολαμβάνοντες πλείστην λείαν. Τινὲς αὐτῶν ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν Φαρέντα Πιμὴν ἀφοῦ προσέβαλον τὸ φρούριον τῆς Βρύσεως (Μπουνάρ-Χισάρ) ἐπορεύθησαν πρὸς λεηλασίαν τῆς Βιζύης, ἥτις ἐφυλάσσετο ὑπὸ διακοσίων μόνον ἱππέων ὑπὸ τὸν Τσαούσιον Οὐμπερτόπουλον. Οὗτος δὲ ὀρθῶς φρονῶν δὲν ἐτόλμα νὰ διακινδυνεύσῃ ἐναντίον τοσούτου πλήθους ἐχθρῶν καὶ ἐνέμενεν ἐγκεκλεισμένος ἐν τῷ φρουρίῳ.

Οἱ Βιζυηνοὶ τότε συνελθόντες περὶ τὸν Οὐμπερτόπουλον ἔδειξαν μεγίστην προθυμίαν ἵνα συμπολεμήσωσι κατ' αὐτῶν. Ὁ δὲ Οὐμπερτόπουλος ἐνθαρρυνθεὶς ἐκ τῆς προθυμίας τῶν Βιζυηνῶν καὶ ἐκ τοῦ πλήθους αὐτῶν, διότι εἰς χιλιάδας ἀνήρχοντο οἱ προθυμοποιούμενοι νὰ συμπολεμήσωσι, παρέταξεν αὐτοὺς μετὰ τῶν ἱππέων του κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν καλῶς σκεφθέντες παρετάχθησαν εἰς τὸ πετρῶδες μέρος, ἔνθα θὰ ἐβοηθοῦντο ὑπὸ τῶν δυσχωριῶν. Ἐπειδὴ ὅμως ἔμελλον νὰ περικυκλωθῶσιν ὑπὸ ἐχθρικοῦ λόχου, ἀφέντες τὸ μέρος αὐτὸ παρετάχθησαν ἐπὶ τῆς πεδιάδος· μὲ τέχνασμα δὲ τῶν προλοχιζόντων Περσῶν οἱ ἵπποι πρῶτον ἐφορμῶσι πρὸς αὐτούς, ἀλλὰ μόλις εἶδον ὅτι αὐτοὶ ἐκινδύνευον ἐφορμᾷ καὶ ὁ λόχος, ἐξ οὗ δειλιάσαντες οἱ Βιζυηνοὶ ἐτράπησαν εἰς φυγήν, οἱ δὲ Πέρσαι καταδιώκοντες κατέσφαττον αὐτοὺς ἀνιλεῶς ποινὴν δίκην. Οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ τότε φοβηθέντες, μεταμφιεσάμενοι τὰς γυναῖκας εἰς ἄνδρας ἔθεσαν αὐτὰς ἐνόπλους, ὡς ἄλλας Ἀμαζόνας

ἐπὶ τῶν πύργων πρὸς φυλακήν, μέχρις οὗ μαθὼν ταῦτα ὁ βασιλεὺς καὶ λίαν λυπηθεὶς διὰ τὴν συμφορὰν ταύτην τῶν Βιζυηνῶν ἔπεμψε στρατὸν καὶ κατωχύρωσε τὸ φρούριον.

Μετὰ τὸ δυστύχημα τοῦτο ἡ Βιζύη ἐφυλάττετο ὑπὸ ἱκανοῦ στρατοῦ κατασταθέντος αὐτὴν ὁρμητήριον τῶν διαφόρων ἐφεξῆς πολέμων κατὰ τῶν Βουλγάρων, οἵτινες ἀναλαβόντες καὶ πάλιν ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν Ὀστρεντισθλάβον ἐκυρίευσαν οὐ μόνον τὴν Ἀγχίαλον καὶ Μεσημβρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀγαθόπολιν καὶ τὰ πέριξ αὐτῆς πολίσματα. Νικήσας δὲ αὐτοὺς ὁ ἐν Βιζύῃ στρατὸς περὶ τὴν Ἀγαθόπολιν, ἀπεδίωξε μὲν ἐκ τῆς Θρᾴκης, εἰσέβαλον ὅμως καὶ πάλιν μετὰ Σκυθῶν, ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἰσαακίου Ἀγγέλου τῇ 1190 μ. Χ., ἔχοντες ἀρχηγοὺς Πέτρον τινὰ καὶ Ἀσάν. Ἐλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰσαάκιος μετὰ τοῦ ἐν Βιζύῃ στρατοῦ εἰς Ἀγαθόπολιν ἐπολέμησε κατ' αὐτῶν, οὓς καὶ νικήσας καταδίωξε πέραν τοῦ Δουνάβεως. Συνεννοηθέντες ὅμως ἐνταῦθα μετὰ Σκυθῶν καὶ Βλάχων ἐπανέλαβον τὰς ἀνὰ τὴν Θρᾴκην ἐπιδρομάς των ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξίου τοῦ Γ'. τῷ 1200 μ. Χ, ὅτε καὶ κατέστρεψαν τὴν Μεσήνλιν καὶ Τσουρουλὸν καὶ τὰ μέχρι Ραιδεστοῦ πολίσματα. Ὁ τὴν Βιζύην δὲ φυλάσσων στρατὸς ὥρμησε καὶ πάλιν κατ' αὐτῶν, νικήσας δὲ ἀπήλλαξε πλείστους τῆς αἰχμαλωσίας. (1)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Λατινοκρατία, ἐπιδρομαὶ Σκυθῶν καὶ Βουλγάρων, Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνός 1204—1357 Μ. Χ.

Ἐπὶ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατείνων τῷ 1204 μ. χ. ἡ μὲν Βιζύη μετ' ἄλλων μεσογείων πόλεων τῆς

(1) Νικ. Χωνιάτης. 82. ὁ αὐτός.

Θράκης ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ Βαλδουίνου ἐγκαταλιπόντος ἐν αὐτῇ καὶ φρουράν· (82) ἡ δὲ Μήδεια καὶ αἱ λοιπαὶ παράλιαι πόλεις κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν Γενουηνσίων, οἵτινες κατέχοντες τὸν Γαλατᾶν ἐπεξέτειναν τὸ ἐμπόριον αὐτῶν κάθ' ὅλον τὸν Εὔξεινον Πόντον, κτίσαντες πολλὰς ἀποικίας ἐν αὐτῷ καὶ καταλαβόντες πλείστας παραλίους πόλεις καὶ φρούρια. (1) Ὠχύρωσαν δὲ οὐχὶ μόνον τὴν Μήδειαν διὰ τῶν μέχρι σήμερον κατερηριμμένων διατελούντων ὀχυρωμάτων αὐτῆς, (2) ἀλλ' ἔκτισαν προσέτι πελωρίους πύργους ἑκατέρωθεν τοῦ Θυνιακοῦ λιμένος, ὠχύρωσαν τὴν Ἀγαθόπολιν, τὸ Ἄνταιον τεῖχος, ὅπερ ὠνομάσθη ἤδη Περροντικόν ἐπὶ Βαρδουβίτζα. (3)

Ἀλλὰ καὶ ἐν Βυζύῃ οἱ Λατῖνοι ἔκτισαν, ἐπεσκεύασαν καὶ ἀνεκαίνισαν τὰ ἡλίβατα τῆς ἀκροπόλεως τείχη καὶ τοὺς πελωρίους περὶ αὐτὰ πύργους, ἐπεξέτειναν τὰ περὶ τὴν πόλιν τείχη καὶ κατέστησαν αὐτὴν ἤδη μίαν τῶν μεγίστων καὶ ὀχυρωτάτων πόλεων τῆς Θράκης· δι' ὃ καὶ μόνη αὕτη μετὰ τῆς πρὸς Ν. ἐπὶ τῆς προποντίδος κειμένης Σηλυβρίας διέφυγε, κατὰ Νικήταν τὸν Χωνιάτην, τὴν ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Μυσὸν καὶ τῶν Σκυθῶν λεηλασίαν τῆς Θράκης, οἵτινες ἐξανδραποδίσαντες τὸν Ῥαιδεστὸν, τὴν Πέρινθον, τὸ Δαόνιον, τὴν Ἀρκαδιούπολιν (Λουλέ-Βουργὰς,) τὴν Μεσήνην καὶ Τυρολόην καὶ καταστρέψαντες τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς κώμας αὐτῶν, ἀφῆκαν ἀσκύλευτον καὶ ἀκαθαίρετον τὴν Βιζύην καὶ Σηλυβρίαν, διότι μόναι αὗται ἀντέσχον οὐχὶ μόνον ἕνεκα τῶν ἰσχυρῶν ὀχυρωμάτων, ἀλλὰ καὶ τοῦ φύσει ὀχυροῦ τῆς θέσεως αὐτῶν, φρουρούμεναι ἄλλως καὶ ὑπὸ στρατοῦ τῶν Λατίνων.

Ὁ βασιλεύων τότε ἐκ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἐν Νικαίᾳ Ἰωάννης κατακλιώξας τοὺς βαρβάρους τούτους τῷ 1222 μ. χ. καὶ κυριεύσας πλείστας πόλεις τῆς Θράκης ἠθέλησε νὰ καταλάβῃ καὶ τὰ ὑπὸ τῶν Λατίνων κατεχόμενα ἄστη τὴν Τυρολόην καὶ τὴν

---

1. Ἀλ. Πασπάτη βυζ μελέται. 2. Ἀλεξανδρος. 3. Μελετίου γεωγραφ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

βιζύην. Ἀφίκετο δὲ κατὰ πρῶτον ἐν Τυρολώῃ, ἔνθα εὑρίσκετο ἡ γυναικαδελφὴ αὐτοῦ Εὐδοκία, τὴν ὁποίαν ὁ Ἄσελ Δεκάε ἔλαβε σύζυγον. Ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἔφυγε, τὴν δὲ σύζυγον αὐτοῦ Εὐδοκίαν ἀφῆκεν εἰς τὴν πόλιν, ἐλπίζων ὅτι ὁ βασιλεὺς χάριν τῆς γυναικαδέλφης αὐτοῦ δὲν ἤθελε πορθήσῃ αὐτήν.

Οὗτος ὅμως διὰ πολλῶν μηχανημάτων ἐκπορθήσας τὴν Τυρολώην, τὴν μὲν γυναικαδέλφην αὐτοῦ ἀπέστειλεν ἔφιππον εἰς Κων) πόλιν, τοὺς δὲ φυλάττοντας τὴν πόλιν πεζοὺς ἀπέλυσε, στείλας δὲ στρατὸν καὶ εἰς Βιζύην κατέλαβεν αὐτὴν ἄνευ ἀντιστάσεως καὶ προσέθηκε τῇ ἐπικρατείᾳ αὐτοῦ. (1)

Συμμαχήσαντος δὲ ἤδη (τοῦ Ἰωάννου μετὰ τοῦ Ἀσὰν βασιλέως τῶν Βουλγάρων, (μεθ' οὗ εἶχον καὶ ἐπιγαμίας ἐπὶ υἱῷ καὶ θυγατρί), κατὰ τῶν Λατίνων, οἱ Βούλγαροι κατέδραμον τὰς ὑπὸ Λατίνων κατεχομένας πόλεις τῆς Θράκης. Μετ' αὐτοὺς δὲ καὶ οἱ Τάρταροι, γένος Σκυθικόν, διαπεράσαντες τὸν Ἴστρον μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν καὶ διαβάντες τὸν Αἷμον κατέλαβον τὰ περὶ τὸν Ἔβρον μέρη τῆς Θράκης φονεύοντες καὶ αἰχμαλωτίζοντες πολλούς. Κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν ταύτην τῶν Ταρτάρων κατελήφθη καὶ ἡ Βιζύη μετὰ τῆς Ἀνδριανουπόλεως, Καλλιπόλεως καὶ τῶν μεγαλειτέρων πόλεων τῆς Θράκης, ἐν αἷς οἱ Τάρταροι μετεκόμιζον τὴν λείαν αὐτῶν. (2) Καὶ ἅπασα δὲ ἡ ἐπαρχία δεινὴν ὑπέστη δήωσιν καὶ αἰχμαλωσίαν, ὡς καὶ ἀρχαῖά τινα δημώδη περὶ τῶν αἰχμαλωσιῶν αὐτῶν ᾄσματα διασώζονται ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ᾀδόμενα παρὰ τῷ λαῷ. Ἀκολούθως δὲ οἱ Τάρταροι συμμαχήσαντες μετὰ τῶν Λατίνων κατὰ τοῦ Ἰωάννου, ὅστις κατεῖχε τὸ τῆς Τυρολώης μόνον φρούριον, ἐπαύσαντο τῶν λεηλασιῶν των.

Ἀνακτηθέντος ἤδη τὸ ὑπὸ Λατίνων κατεχομένου Βυζαντινοῦ κράτους ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου τῷ 1261 μ. Χ., ὅστις ἐπεσκεύασε καὶ τὰ καταστραφέντα φρούρια τῆς Θράκης, οἱ Βούλγαροι μετὰ

(1) Γεώργ. Ἀκροπολίτης. (2) ὁ αὐτός.

τῶν Σκυθῶν ἐπέδραμον καὶ πάλιν εἰς τὴν Θράκην κατελαβόντες καὶ τὴν Ἀγαθόπολιν, Καστρίτσιν (1) καὶ τὰ πέριξ φρούρια. Ἐξελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς κατ' αὐτῶν καὶ πολεμήσας μεταξὺ Ἀνδριανουπόλεως καὶ Διδιμοτείχου ἔν τινι χωρίῳ Πρωτοσσούλου καλουμένῳ κατετρόπωσεν αὐτούς· λυπηθεὶς ὅμως καιρίως διὰ τὸν ἐν Ῥαιδεστῷ συμβάντα θάνατον τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἐννόησε κατὰ τὴν εἰς Βυζάντιον ἐπιστροφήν του καὶ ἐλθὼν εἰς Βυζύην διέμεινεν ἡμέρας τινὰς ἕνεκα τῆς νόσου. (2)

Ἐπὶ δὲ τοῦ διαδεχθέντος αὐτὸν Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, οἱ Βούλγαροι ἀνανεώσαντες καὶ πάλιν τὰς ἐπιδρομάς των ὑπὸ τὸν βασιλέα αὐτῶν Μιχαὴλ εἰσεβαλον μετὰ Σκυθῶν εἰς τὴν Θράκην καὶ ἐλεηλάτουν τὰς ἄνω πόλεις αὐτῆς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Ὁ δὲ βασιλεὺς πυνθανόμενος ταῦτα καὶ συναθροίσας ὅσον ἠδύνατο στρατὸν ἦλθεν εἰς Βιζύην καὶ προητοιμάζετο εἰς μάχην, πλὴν ὁ Μιχαὴλ πληροφορηθεὶς τοῦτο ἐκ κατασκόπων, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιπαραταχθῇ πρὸς τὸν βασειλέα ἔστειλε πρεσβευτὴν πρὸς αὐτὸν λέγων νὰ μὴ κοπιάζῃ καὶ πορεύηται μακρὰν ὁδὸν μετὰ τοῦ στρατοῦ του, διότι τὴν ἐπαύριον θὰ ἔλθῃ εἰς Βιζύην ἵνα πολεμήσωσι· σὺν τῇ ἀποστολῇ ὅμως τοῦ πρεσβευτοῦ ὁ Μιχαὴλ νυχθημερὸν βαδίσας μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν τῆς εἰς μάχην παρατάξεώς του εὑρίσκετο ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐπικρατείας του. (3)

Ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τῷ 1282 μ. Χ. γενομένης ἐκθέσεως διαφόρων προβασμῶν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει τῶν ἐπαρχιῶν ἀναφέρονται καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ οἱ ἑξῆς·

Ὁ Βιζύης προεβιβάσθη ἀπὸ Ἀρχιεπισκόπου εἰς Μητροπολίτην Λ'.

---

(1) Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀναφέρει ἡ παράδοσις διάφορα φρούρια πέριξ τοῦ νῦν Σαμμακοβίου καὶ παρὰ τὴν Μήδειαν. (2) Ἰωαν. Καντακουζηνοῦ ἱστορία κεφ. 3ον.

(3.) αὐτόθι.

Ὁ Μηδείας προεβιβάσθη ἀπὸ ἐπισκόπου Ἡρακλείας εἰς Μητροπολίτην.

Ἡ τῆς Μεσήνης Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ ἡ τῆς Σεργέντσης ἐπισκοπὴ οὐδόλως ἀναφέρονται, προσετέθησαν δὲ πιθανῶς τῇ Μητροπόλει Βιζύης, ὡς καὶ ἡ τῆς Καραβιζύης Ἀρχιεπισκοπὴ ἡνώθη ἴσως μετὰ τῆς Μητροπόλεως Μηδείας.

Ἡ δὲ ἐπισκοπὴ Ἀγαθοπόλεως ἐγένετο αὐτοκέφαλος.

Ἐπὶ τῇ περιστάσει ταύτῃ τῆς αὐλῆς τοῦ Βυζαντίου καταστάσης θέατρον συνεχῶν καὶ ἀπροσδοκήτων ἀλλαγῶν τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος ἕνεκα τῶν πολιτικῶν περιπετειῶν, εἰς ἃς ὑπέκειντο ἀπὸ χρόνου ἱκανοῦ, ἐπίσημοι οἰκογένειαι ἐκ τοῦ παλατίου ἀπεσύρθησαν εἰς Βιζύην, ἔνθα ἔζων μακρὰν τῆς τύρβης καὶ τῶν ἐρίδων τῆς βυζαντινῆς αὐλῆς, ἐγκατέστη δὲ ἐν αὐτῇ, κατὰ τὸν Καντακουζηνὸν Ἰωάννην, ὁ πρωτοστράτωρ (1) τοῦ παλατίου μετὰ πολλῶν συγγενῶν καὶ οἰκείων του ἔχων κτήσεις πολλὰς καὶ μεγάλας ἐντός τε καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως.

Ὑπ' αὐτῶν ἀγομένη ἡ Βιζύη καὶ ἔχουσα Ἄρχοντα Γεώργιον τὸν Παλαιολόγον ἔδειξε μεγίστην ἐχεφροσύνην κατὰ τὴν πολιορκίαν αὐτῆς ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅστις ὢν ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου υἱοῦ τοῦ Ἀνδρονίκου καὶ ἐρίσας μετὰ τῆς βασιλίδος Ἄννης καὶ τοῦ Πατριάρχου τῷ 1343 μ. Χ. ἐκήρυξεν ἑαυτὸν βασιλέα ἐν ὀνόματι Ἰωάννου τοῦ Ε'.

Κυριεύσας δὲ τὴν Σηλυβρίαν καὶ τὰς κατὰ τὴν κάτω Θρᾴκην πόλεις, ἐπορεύετο πρὸς τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ τὴν Βιζύην καὶ τὰς μέχρι Πόντου πόλεις ἐκυρίευσε καὶ ἐλεηλάτει ὅσας δὲν ὑπεχώρουν αὐτῷ. Καὶ κατ' ἀρχὰς ἐπιχειρήσας τὴν κατάληψιν τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ μὴ δυνηθεὶς ἐξεστράτευσεν εἰς Βιζύην καὶ ἐπόρθει τὴν χώραν, ὡς ἱστορεῖ ὁ Ἴδιος.

Πέμψας δὲ πρεσβείαν εἰς τὴν πόλιν συνεβούλευσεν αὐτοῖς νὰ ὑ-

(1) βαθμὸς πολιτικὸς τῶν ὀφφικιαλίων τοῦ παλατίου Κωνσταντινουπόλεως.

παχθῶσιν αὐτῷ, ἵνα μὴ ὑποστῶσι τὰς ἐκ τῶν λεηλασιῶν τῶν ἀγρῶν αὐτῶν ζημίας καὶ τὴν ἀναπόφευκτον ἀκολούθως ὑποταγήν. Οἱ Βιζυηνοὶ οὐδεμίαν μὲν ὑπόσχεσιν ὑποταγῆς τῆς πόλεως πρὸς τὴν πρεσβείαν ἔδωκαν, προσεφέρθησαν ὅμως πρὸς αὐτὴν λίαν εὐγενῶς καὶ σωφρόνως.

Τὴν εὐγενῆ ταύτην συμπεριφορὰν τῶν Βιζυηνῶν ὁ βασιλεὺς ἐκλαβὼν ὡς ἀρχὴν ὑποχωρήσεως καὶ βλέπων αὐτοὺς ἐκδίδοντας ἕνεκα τῶν συνεχῶν ἐρόδων καὶ κακώσεων, ἃς ὑφίσταντο, ἔκρινεν εὔλογον ν' ἀποσύρῃ τὸ στράτευμα ταχέως, ἵνα μὴ καταστρέφηται χώρα μέλλουσα μετ' ὀλίγον νὰ ὑπαχθῇ αὐτῷ· καὶ ἀφήσει καιρὸν τοῖς Βιζυηνοῖς πρὸς σύσκεψιν τῶν αὐτῆς συμφερόντων(1)

Μετὰ καιρὸν προετοιμαζόμενος νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Βιζύης, ἔπεμψε καὶ πάλιν πρεσβείαν συμβουλεύων αὐτοῖς νὰ ὑποχωρήσωσιν ἑκουσίως καὶ νὰ μὴ περιμείνωσιν ἀναγκαστικῶς· διότι τότε δὲν θὰ γνωρίζῃ τὴν χάριν τῆς ὑποχωρήσεως εἰς αὐτούς, ἀλλ' εἰς τὴν ἀνάγκην· προσθέσας ἅμα ὅτι καὶ προηγουμένως ἐκστρατεύσας κατ' αὐτῶν διὰ τὴν σώφρονα ἀπάντησίν των ἀπεχώρησε ταχέως, ὅπως λάβωσι καιρὸν πρὸς σύσκεψιν τῶν πρακτέων καὶ τώρα ἐὰν μὲν ὑποχωρήσωσιν ἑκουσίως, οὐδεμίαν βλάβην θὰ ὑποστῇ ἡ χώρα των, ἐὰν δὲ ἐπιμείνωσι νὰ μὴ θεωρῶσιν αὐτὸν αἴτιον τῶν δεινῶν καὶ κακώσεων, ἃς θὰ ὑποστῶσιν.

Οἱ Βιζυηνοὶ δεχθέντες προθύμως τὴν πρεσβείαν καὶ ἀκούσαντες τὰς προτάσεις τοῦ βασιλέως, συνεδριάσαντες ἐσκέπτοντο περὶ τοῦ πρακτέου. Μετὰ πολλὰς δὲ συζητήσεις ἐνεκρίθη κοινῇ γνώμῃ νὰ ὑποχωρήσωσι εἰς τὸν βασιλέα Καντακουζηνόν, ἀδίκως καταπολεμούμενον καὶ ἀποδιωκόμενον τῆς ἀρχῆς καὶ δυνάμενον νὰ βλάψῃ αὐτούς. Πρὸς δὲ τὸν Ἄρχοντα αὐτῶν Γεώργιον τὸν Παλαιολόγον προέτειναν νὰ ἀποχωρήσῃ εἰς Βυζάντιον, ἐὰν δὲν ἐδέχετο τὴν σὺν αὐτοῖς ὑποχώρησιν τῷ Καντακουζηνῷ. Οὗτος δὲ ἐκ-

(1) Ἰωάν. Καντακουζηνοῦ ἱστορ. κεφ. (78)

φράσας αὐτοῖς τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ εὐχαριστήσιν του ἀνεχώρησε μεθ' ἁπάσης τῆς ἀποσκευῆς συνακολουθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου φοβουμένου τὸν πατριάρχην.

Τότε οἱ Βιζυηνοὶ ἐκλέξαντες δύο ἐκ τῶν προυχόντων, δύο ἐκ τοῦ δήμου καὶ δύο ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἔστειλαν πρεσβείαν πρὸς τὸν βασιλέα, παραδίδοντες αὐτῷ τὴν πόλιν. Εἶπον δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι ὅτι κατ' ἀρχὰς μὲν ἐξηπατῶντο ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κατηγορούντων αὐτὸν ὡς ἀγνώμονα καὶ ἐπίβουλον καὶ προδότην· ἐπειδὴ δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου ἐγνώσθη αὐτοῖς, ὅτι οἱ μὲν ἄρχοντες ἐσυκοφάντουν αὐτόν, αὐτὸς δὲ ὅτι ἀδικεῖται καὶ ἐπιβουλεύεται καὶ παρ' οὐδενὸς ὑπερασπίζεται· βλέποντες δὲ συγχρόνως καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἐμφυλίου τούτου πολέμου γενικὴν τῶν Ῥωμαίων πανολεθρίαν καὶ ἀκούοντες ὅτι αὐτὸς μὲν πάντοτε προτείνει περὶ εἰρήνης, οἱ δὲ ἐν Κων|πόλει ἐπιμένουσιν εἰς τὸν πόλεμον τὸν γινόμενον αἴτιον τόσων κακῶν, στοχαζόμενοι δὲ ταῦτα ὡς δεινὰ καὶ ἐπειδὴ δὲν δύνανται νὰ ἐξεύρωσι τρόπον τινὰ πρὸς παῦσιν τῶν κακῶν, καίτοι παρέχουσιν ἑαυτοὺς προθύμους εἰς τοῦτο, τοὺς μὲν ἄλλους ἐλεεινολογοῦσι διὰ τὴν συμφορὰν ταύτην, αὐτοὶ δὲ σκεπτόμενοι τὰ πρέποντα ἔκαμον ψήφισμα, δι' οὗ ὑποχωροῦσιν ἑκουσίως, παραδίδοντες τὴν πόλιν αὐτῷ διὰ νὰ μὴ ὑριστῶνται αὐτοὶ τὰ ἀντίποινα τῆς ἀνοησίας τῶν ἄλλων.

Τοιαῦτα μὲν οἱ Βιζυηνοὶ ἐπρέσβευον, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπαινέσας αὐτοὺς διὰ τὴν ὀρθὴν σκέψιν των προσέφερε δῶρα εἰς τοὺς πρέσβεις καὶ ἀφικνεῖται πρὸς τὴν πόλιν ἀκολουθούμενος ὑπ' αὐτῶν. Ἐξελθόντος δὲ ἅπαντος τοῦ λαοῦ μετὰ τῶν προυχόντων πρὸς ὑπάντησιν αὐτοῦ, διέταξεν ἅμα τῇ προσεγγίσει εἰς τὰς πύλας πρῶτον μὲν νὰ εὑρηκῶσι τὴν βασιλίδα Ἄνναν, δεύτερον βασιλέα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ τρίτον αὐτὸν μετὰ τῆς βασιλίσσης Εἰρήνης τῆς συζύγου αὐτοῦ. Οὕτω δὲ διέταττε καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, ὡς καὶ κατὰ τὰς ἱερὰς μυσταγωγίας νὰ μνημονεύωσι τῶν βασιλέων.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Εὐθὺς δὲ προσεχώρουν εἰς τὸν βασιλέα καὶ τὰ περὶ τὴν Βιζύην πλεῖστα πολίχνια, εἰς ἃ διορίσας ἡγεμόνα, διῴκει αὐτὰ καλῶς. Ἄρχοντα δὲ Βιζύης διώρισε τὸν γυναικάδελφόν του Ἀσάνην τὸν Μανουὴλ ἔχοντα συγγένειαν πρὸς τὴν πόλιν, διότι ὁ ἐν Βιζύῃ οἰκῶν πρωτοστράτωρ ἦν πενθερὸς αὐτοῦ. Διὰ τὴν συγγένειαν δὲ ταύτην παρεχώρησεν αὐτῷ τὴν πολιτικὴν διοίκησιν τῆς Βιζύης, τὴν δὲ ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν ἐνεχείρησε τῷ Πατριάρχῃ τῶν Ἱεροσολύμων, ὅστις κατακλιόμενος ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κων/πόλεως ἔφυγε καὶ ἦλθε πρὸς αὐτόν. (1)

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἤκμαζε μεγάλως καὶ ἡ Μήδεια. Ἕνεκα τοῦ φύσει ὀχυροῦ τῆς θέσεως αὐτῆς κειμένης ἐν μέσῳ δύο ἑκατέρωθεν ποταμῶν, ὑφ' ὧν περιβάλλεται ὡς χερσονήσις καὶ τῶν ὀχυρωτάτων αὐτῆς τειχῶν, ἀντέσχε γενναίως καθ' ὅλας τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Βουλγάρων, Σκυθῶν καὶ Ταρτάρων τῶν ἐπὶ Λατινοκρατίας καὶ τῶν ἐμφυλίων πολέμων ἐπιδραμόντων. Μεταφέρουσα δὲ διὰ τῶν πλοίων αὐτῆς εἰς Κων/πολιν τὴν ἐκ τῆς Σαλυβησσίας καὶ Θυνιακῆς παραλίας ἄφθονον ξυλείαν καὶ τὰ ἐκ τῶν πέριξ προϊόντα τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας, οὗτα μάλιστα ἐμπορικὸς λιμὴν καὶ αὐτῆς τῆς Βιζύης, ἐπλούτησε μεγάλως.

Οὐδὲν μέρος λαβοῦσα κατὰ τὸν ἐμφύλιον τοῦτον πόλεμον ἐκήρυξεν ἑαυτὴν ἀνεξάρτητον ἔχουσα Ἄρχοντα τὸν Τομπρουτίτζαν διορισθέντα ὑπὸ τῆς βασιλίδος Ἄννης, καὶ οὔτε μετὰ τὴν ὁμόνοιαν τῶν βασιλέων ἠθέλησε νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὸν βασιλέα Καντακουζηνὸν τῇ προτροπῇ τοῦ ἄρχοντος αὐτῆς, ὅστις συλλέξας στρατὸν πολὺν ἐκυρίευε καὶ ἐδήου τὰς πέριξ αὐτῆς πόλεις, οὐκ ὀλίγα πράγματα παρέχων τῇ βυζαντινῇ Αὐτοκρατορίᾳ. Ὁ δὲ βασιλεὺς κατ' ἀρχὰς μὲν φροντίζων περὶ ἀναγκαιοτέρων παρέβλεπεν αὐτήν· ἐπειδὴ δὲ αἱ ἐκ Μηδείας λῃστεῖαι ἐπέφερον σπουδαίας βλάβας τῇ ἐπικρατείᾳ αὐτοῦ, πρῶτον μὲν στείλας στρατὸν ἐπολιόρκει αὐτήν· ἀφήσας δὲ ἐν Βυζαντίῳ Ἄρχοντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μανουὴλ τὸν Δεσ-

(1) αὐτόθι κεφ. 79-ον

πότην, ἐξεστράτευσεν αὐτὸς κατὰ τῆς Μηδείας, φέρων σὺν αὐτῷ καὶ τὸν νέον βασιλέα. Ἀφικόμενος ἐν Μηδείᾳ ἔστειλε πρῶτον πρεσβείαν πρὸς τὸν Τομπροτίτζαν πρὸς ὑποταγὴν καὶ παράδοσιν τῆς πόλεως. Ὁ δὲ Τομπροτίτζας βλέπων ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιπαραταχθῇ κατὰ τῆς δυνάμεως τοῦ βασιλέως ὑπεχώρησε ὑπόσπονδος καὶ παρέδωκε τὴν πόλιν τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ βασιλεὺς εὐχαριστηθεὶς ἠξίωσεν αὐτὸν τῆς προσηκούσης εὐμενείας καὶ συγκατέλεξε μετὰ τῶν ἐπιφανεστάτων Ῥωμαίων (1)

Μετὰ τὸν συμβιβασμὸν δὲ τῶν βασιλέων, ὁ μὲν Καντακουζηνὸς ἀπεσύρθη εἰς Μοναστήριον, ἔνθα συνέγραψε καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Ματθαῖος ἐρίτας περὶ τοῦ θρόνου πρὸς Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον τῷ 1355 μ. Χ. ἐπειδὴ ἦτο ἀνεψιὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ πατρός του ὁρισθέντος ἄρχοντος τῆς Βιζύης Ἀσάνη τοῦ Μανουὴλ, συνήθροισεν ὅσον εἶχε στρατὸν καὶ ἦλθεν εἰς Βιζύην πρὸς τὸν θετόν του, μεθ' οὗ συνεξεστράτευσε κατὰ τοῦ νέου βασιλέως εἰς Βυζάντιον καὶ ἐστρατοπεδεύσατο κατὰ τὸν Μέλανα ποταμὸν εἰς τὴν τετειχισμένην κώμην Μέτρας. Ἐκεῖ δὲ ἐρχόμενος καὶ ὁ βασιλεὺς Παλαιολόγος μετὰ τοῦ στρατοῦ του συνδιελέγοντο περὶ εἰρήνης καὶ ἐπέστρεφον πάλιν ὁ μὲν εἰς Βυζάντιον, ὁ δὲ εἰς Βιζύην, σκεπτόμενοι περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ἐχθροπραξιῶν. Ἀκολούθως δὲ ὁ Ματθαῖος πολεμήσας πρὸς τοὺς Τριβαλλοὺς καὶ ἀτυχήσας παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Βοΐχνα τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν εἰς τὸν βασιλέα Παλαιολόγον (2)

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην πατριαρχεύοντος Καλλίστου τοῦ Α'.

---

(1) Ἰ. Καντακουζηνοῦ ἱστορ. κεφ. 10-ον. Τὴν ἀποστασίαν ταύτην τῆς Μηδείας ἀναφέρει καὶ ὁ Νικηφόρος Γρηγορᾶς ὡς ἑξῆς· «Ἡ γὰρ μὴν Θρᾳκικὴ Μήδεια, ἥτις ὀλίγον τι ἔχει δυτικωτέραν Βυζαντίου τὴν θέσιν, ἀποστατήσασα καὶ καθ' ἑαυτὴν γενομένη, πολλὰ μὲν ἔδρασε κατὰ Βυζαντίων δεινὰ, πλεῖστα δὲ ἐπεπόνθει· τέλος δὲ πολιορκηθεῖσα προὔδωκεν ἑαυτὴν τῷ Καντακουζηνῷ καθ' ὁμολογίαν».

(1) αὐτόθι κεφ. 42, 44.

ἐπεδόθη τῷ μητροπολίτῃ Βιζύης καὶ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Δέρκους τῷ 1357. Ἐπὶ δὲ τῆς πατριαρχείας Μιχαὴλ τοῦ Α'. τῷ 1376 ἐγένετο ἐνέργεια ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Ἀγαθοπόλεως ὅπως προβιβασθῇ αὕτη εἰς Μητρόπολιν, ἐγράφη ὅμως αὐτῷ ἐπιτιμητικὴ ἐπιστολὴ ἵνα μὴ ζητήσῃ νὰ καταστήσῃ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ Μητρόπολιν, ἀλλὰ νὰ μείνῃ αὕτη ἐπισκοπὴ μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, μεθ' ὃ ἔμελλε νὰ δοθῇ πρὸς ἰδίαν ἀνάπαυσιν τῷ μητροπολίτῃ Ἀδριανουπόλεως, ὅστις ἔβλεπεν ἕνεκα καιρικῶν περιστάσεων τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ μειουμένην. (1)

(1) Μ. Γεδεὼν Π. π. σελ. 4, 30, 558.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ὀθωμανικὴ κατάκτησις, τὸ Σαμμακόβιον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ μεταλλεῖα.

1357 — 1898.

Ἐξασθενήσαντος ἤδη καὶ παρακμάσαντος τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων οἱ Τοῦρκοι κυριεύσαντες τὴν Καλλίπολιν τῷ 1357 μ. Χ. ἤρξαντο νὰ ἐπεκτείνωσι τὰς κτήσεις αὐτῶν καθ' ὅλην τὴν Θρᾴκην.

Ἡ Βιζύη καὶ Μηδεία ἀπόρθητοι ἔμειναν ὑπὸ τῶν Τούρκων μέχρι τῆς τελευταίας αὐτῶν ἐν Ἀδριανουπόλει διαμονῆς. Μόλις δὲ κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἁλώσεως τοῦ Βυζαντίου κατὰ Μάρτιον τοῦ 1453 κατεστήθησαν αὐτοί τε καὶ τὰ ἐπὶ Πόντον φρούρια ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλέντος Καρατζᾶ-βέη (1)

Κατὰ σύγχρονον ὅμως Ὀθωμανὸν συγγραφέα Μωάμεθ ὁ πορθητὴς μετὰ τὴν κατάκτησιν τῶν φρουρίων 40/ Ἐκκλησιῶν καὶ Βρύσεως ἔστειλε τὸν υἱὸν τοῦ Γαζῆ Μιχάλ-βέη μὲ τάγμα στρατιωτῶν εἰς τὴν πολιορκουμένην Βιζύην. Συγχρόνως δὲ καὶ ὁ πορθητὴς ἐλθὼν αὐτοπροσώπως μετὰ τοῦ νικηφόρου στρατοῦ ἔμπροσθεν τῆς Βιζύης μετὰ μηνιαίαν ἔφοδον κατέλαβεν αὐτήν, ἐν ᾗ ὥρισεν διάκοι τὸν ἐπ' ἐγνωσμένῃ ἱκανότητι ἄνδρειον Σεϊρμέρδην.

Μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς ἐπαρχίας ἐν μὲν τῇ Βιζύῃ καὶ τῇ Σαρακήνῃ (2) μετονομασθείσῃ Σεργέντσῃ ἐπίσημοι Ὀθωμανοὶ (βέηδες) ἐγκατέστησαν.

---

(1) Χάμμερ.

(2) Ἴσως ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ ἐγκαταστάσεως Σαρακηνῶν.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Περιορισθέντων ἤδη ὑπὸ τῶν Ὀθωμανικῶν ὅπλων τῶν ἀπὸ Β. λυμαινομένων τὴν Θράκην ἐθνῶν, ἐκτίσθη ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καὶ ἑτέρα ἐπίσημος Κωμόπολις, τὸ Σαμμακόβιον, προαχθεῖσα ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ μεταλλείων ἀμμοσιδήρου καὶ καταστᾶσα ἐπί τινα ἔτη πρωτεύουσα οὐχὶ μόνον τῆς ἐπαρχίας Βιζύης, ἀλλὰ καὶ πολλῶν πέριξ ἐπαρχιῶν.

Τὸ Σαμμακόβιον ἐκτίσθη κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα μ. Χ. εἰς τριῶρων ἀπόστασιν Δυτικῶς τῆς Θυνιακῆς παραλίας καὶ εἰς ἑξάωρον βορειανατολικῶς τῆς Βιζύης, ἐν μέσῳ ὑψηλῶν κορυφῶν τοῦ μ. Αἵμου καὶ δύο ἀμφοτέρωθεν παραποταμίων τοῦ ἐν τῷ Εὐξείνῳ ἐκβάλλοντος θολοῦ ποταμοῦ, παρὰ τῇ Καρκβιζύῃ συνοικισάσῃ μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν χωρίων ἐν αὐτῷ. Ὠνομάσθη δὲ οὕτω ἐκ τῶν πέριξ κτισθέντων κατ' ἀρχὰς σαμμακοβίων, ἤτοι ἐργαστηρίων, ἐν οἷς ἐσφυρηλάτουν τὸν ἀκάθαρτον σίδηρον διὰ παμμεγέθων ἀκμόνων κινουμένων δι' ὕδατος.

Καί κατά τινα μὲν παράδοσιν λέγεται ὅτι πρῶτοι κτίσται τοῦ Σαμμακοβίου ἢ τῶν σαμμακοβίων ἴσως ἦσαν Σέρβοι τινες μεταλλουργοί, ἐλθόντες ἐν Ἅγιον Πκῦλον (1) καὶ ἀναζητοῦντες τὰ ἀρχαῖα μεταλλεῖα. Οὗτοι δὲ λέγεται ὅτι ἀνέλαβον κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἐν ἀρθονίᾳ εὑρισκομένου ἀμμοσιδήρου καθ' ὅλον τὸ μῆκος πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ ἐνταῦθα ἐκβάλλοντος θολοῦ ποταμοῦ, παροτρύναντες τοὺς κατοίκους τῶν πέριξ χωρίων εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν αὐτοῦ, οἵτινες καὶ συνοικισθέντες ἔκτισαν τὸ Σαμμακόβιον.

Ἐκ τῶν διατηρουμένων ὅμως εἰσέτι ὀνομαστιῶν τῶν διαφόρων ἐργαλείων τῶν σιδηρωρυχείων καταφαίνεται ὅτι αὐτοὶ οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ ὁμογενῶν χωρίων ἀπελευθερωθέντες ἤδη ὡς ἔρθημεν εἰπόντες, ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν ἤρξαντο καὶ πάλιν τὴν ἐκμε-

---

1) Κωμόπολις παράλιος ἐν τῇ Θυνιάδι ἀκτῇ μετοικισάσῃ βραδύτερον εἰς Σαμμακόβιον.

τάλλευτιν αὐτοῦ Ἐπιδιδόμενοι δὲ ὁσημέρχι ἐν ταύτῃ ἀποκλειστικῶς τῇ ἐργασίᾳ καὶ εὑρίσκοντες συμφέρουσαν κατανάλωσιν τοῦ σιδήρου ἔν τε τῇ ἐπαρχίᾳ καὶ καθ' ὅλην τὴν Θρᾴκην, συνῳκίζοντο ἐν τῇ κεντρικωτέρᾳ θέσει τῶν μεταλλείων καὶ ἔκτισαν τὸ Σαμμακόβιον. Πιθανὸν δὲ Σέρβοι μεταλλουργοί, ἐργαζόμενοι περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐν τοῖς μεταλλείοις τῆς Αὐστρουγγαρίας, ἐλθόντες ἐνταῦθα ὡδήγησαν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ἀποτελεσματικωτέραν ἐκμετάλλευσιν τοῦ σιδήρου. (1)

Τὸ Σαμμακόβιον προήχθη ταχέως ἕνεκα τῶν μεταλλείων, ἅτινα κατεῖχον κατ' ἀρχὰς οἱ εὐποροῦντες, ἔχοντες ὑπὸ τὴν ἰδιοκτησίαν των σαμμακόβια καὶ βίγνας, (2) ἔτι δὲ καὶ ἐργάτας ὑποχρεωμένους νὰ ἐργάζωνται πρὸς ἐξαγωγὴν ἀμμοσιδήρου (3) ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐν λόγῳ μεταλλουργείοις. Ἐπεκτείνοντες βαθμηδὸν τὴν κατανάλωσιν τοῦ σιδήρου οἱ ἐν Σαμμακοβίῳ συνοικισθέντες ἀπε-

(1). Τῆς ἐπεξεργασίας τοῦ σιδήρου γενομένης κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους διὰ τῶν χειρῶν, ἐγνώσθη ἤδη ἡ δι' ὕδατος κίνησις τῶν μεταλλουργείων, ἥτις ἐγνωστοποιήθη, φαίνεται, καὶ ἐν Σαμμακοβίῳ ὑπὸ Σέρβων διὸ καὶ ἐν παραποταμίοις μέρεσιν ἔκτιζον ἤδη τὰ μεταλλουργεῖα σιδήρου.

2. Βίγνας ἐκάλουν μὲν καὶ τὰς κατὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν ἀπαντώσας φλέβας τῶν μετάλλων, ἰδίᾳ ὅμως ἐκάλουν τὰς καμίνους, ἐν αἷς θέτοντες ἀνάλογον ποσὸν ξυλανθράκων καὶ ἀμμοσιδήρου κατὰ σειράν, ὅπερ ἀναλυόμενον διὰ σφοδροῦ πυρὸς ἀπετέλει τὴν ποχωνιάν, οὖσαν μίγμα ξυλανθράκων καὶ ἀμμοσιδήρου καὶ ἔχουσαν βάρος 80-150 ὀκάδων, ἣν ἐσφυρηλάττουν ἐν τοῖς σαμμακοβίοις καὶ ἐπεξεργάζοντο εἰς καθαρὸν σίδηρον.

3). Ἡ ἐξαγωγὴ τοῦ ἀμμοσιδήρου ἀπὸ μεταλλεύματος σιδήρου ἐγένετο ὡς ἑξῆς: Περιώριζον τὰ ὕδατα τῶν ποταμίων ἐν δεξαμεναῖς χωρητικότητος μέχρι 500 μέτρων, ἐν αἷς ὡδήγουν αὐτὰ δι' αὐλάκων βαθέων· ἐξ ὀπῆς δέ τινος ὁρμητικῶς τὸ ὕδωρ ἔρρεεν ἐπὶ τῶν παραχειμένων ἀγρῶν, ἐν οἷς ἐργάται ἐφρόντιζον διὰ σκαπανῶν, ὅπως παρασύρηται τὸ ἀμμοσιδηροῦχον ἄνω στρῶμα τῶν ἀγρῶν. Καὶ ὁ μὲν ἀμμοσίδηρος ὡς βαρύτερος κατεκάθητο ἐν τοῖς ἐκ σανίδων ἰδίοις περιφράγμασιν, ἅτινα εἶχον εἰς ἀπόστασίν τινα, τὰ δὲ ἄλλα χώματα συμπαρεσύροντο μετὰ τῶν ὑδάτων, σὺν δὲ σπανίως φλεβὶ ἀρθόντου καθαροῦ ἀμμοσιδήρου ἀπήντα ἐν τοῖς ἀγροῖς.

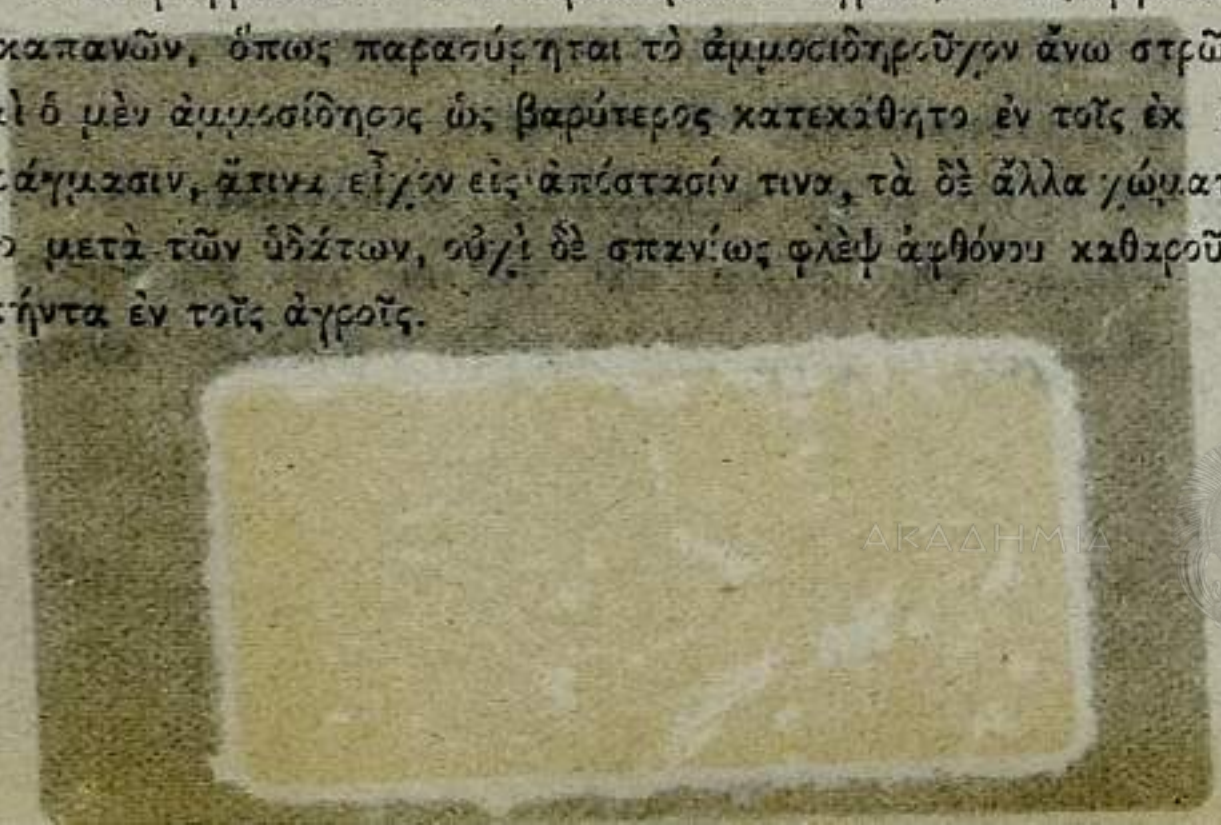

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

λάμβανον ἱκανὰ κέρδη, ἐξ ὧν καὶ εἰς τὴν ἐντελεστέραν ἐκμετάλλευσιν τοῦ σιδήρου πλεῖστα κατηνάλισκον καὶ εἰς τὴν ὁσημέραι προαγωγὴν τοῦ Σαμμακοβίου μεγάλως ἐπέδρασκν. Πλεῖσται εὔποροι οἰκογένειαι καὶ ἐξ ἄλλων Κωμοπόλεων, μάλιστα δὲ ἐκ Σιροπιοῦ καὶ Εὐκαρυοπόλεως κατέφευγον εἰς Σαμμακόβιον καὶ πλουτισμοῦ χάριν ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀσφαλείας ἀφ' ἑτέρου κατὰ τὰς συνεχεῖς ἤδη ἐπιδρομὰς τῶν Κιρτζαλίδων.

Ὑπὸ τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως οἱ Σαμμακοβῖται ἀπήλαυον πλήρους ἐλευθερίας, ἀσυδοσίας καὶ προστασίας μάλιστα ἐπὶ τῇ ἐκμεταλλεύσει τοῦ σιδήρου. Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος, γνωστῆς καταστάσης καὶ ἐν Σαμμακοβίῳ τῆς τέχνης τῆς ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς καμίνου, ἐν ᾗ τήκεται, χύσεως τοῦ σιδήρου, ἤτοι τῆς κατασκευῆς τοῦ χυτοσιδήρου, (χρησιμοποιουμένου ἤδη κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς κατασκευὴν σφαιρῶν τῶν τυφεκίων πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἀρχαίων λιθίνων βλημάτων,) ἡ Σ. Κυβέρνησις ἐπέβαλε τοῖς ἰδιοκτήταις σιδηρωρυχείων ἐν Σαμμακοβίῳ ἵνα ὡρισμένον ποσὸν χυτοσιδήρου παραδίδωσι κατ' ἔτος τοῖς ἐν Ἑπταπυργίῳ Κυβερνητικοῖς ἐργοστασίοις ἐπὶ ὁρισθείσῃ τιμῇ. Ἀρχόμενοι δὲ κατ' ἔτος ἐν Κων]πόλει τινὲς τῶν ἰδιοκτητῶν ἐλάμβανον ὑπὸ τῆς Σ. Κυβερνήσεως τὸ ἀντίτιμον τούτου, ὅπερ ἐκάλουν *μηρῆ* καὶ κατεχρῶντο, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, αὐτοὶ ἐπὶ διαφόροις προφάσεσιν.

Οἱ ἰδιοκτῆται οὗτοι σιδηρωρυχείων μεγίστης ὑπολήψεως καὶ τιμῆς ἠξιοῦντο ἐν Κων)πόλει· ἐγένοντο ἐλευθέρως δεκτοὶ παρὰ τῷ Μ. Βεζύρῃ, ὅστις μετ' εὐμενείας ἐξετέλει πᾶσαν αὐτῶν αἴτησιν καὶ ἐτιμᾶτο αὐτῇ ἡδῶς πάντα παρεμβάλλοντα πρόσκομμά τι ἐπὶ τῇ ἐκμεταλλεύσει τοῦ σιδήρου.

Περὶ τὸ 1810 ἡ Σ. Κυβέρνησις ἀπέστειλεν ἐν Σαμμακοβίῳ πρὸς ἐπιτήρησιν τῆς ἡσυχίας καὶ τάξεως καὶ διοίκησιν αὐτοῦ τε καὶ τῆς ἐπαρχίας ἐμμένει τὸν Χατζῆ Γιουσοὺφ πασσᾶν. Οὗτος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κατεσκεύασε προσέτι διὰ λ/μὸν τῆς κυβερνήσεως ἴδια χυτοσιδήρεια (ὀτζάκια τουρκιστὶ κληθέντα) ἤτοι τὸ Μαβρ-ὀτζά, Κιρχανέ-ἐργοστάσιον, ἔνθα κατεσκευάζοντο καὶ σφαῖραι τηλεβόλων καὶ ἀκολούθως εἰς ἡμίσειαν ὥραν Ἀνατολικῶς τοῦ Σαμμακοβίου ἐν θέσει προσφορωτάτῃ καὶ περιρρύτῳ χειλάδι ἐντελέστερον χυτοσιδήρεον «Μεγάλα ὀτζάκια» καὶ «Δοκιούμ χανε» τουρκιστὶ κληθέν. Ἀφῆκεν ὅμως ἐλευθέραν τὴν ὑπὸ τῶν Σαμμακοβιτῶν ἐκμετάλλεσιν τοῦ σιδήρου, οὗτινος ἡ σημέραι κατανάλωσις ἐπέφερεν οὐχὶ εὐκαταφρόνητα αὐτοῖς κέρδη.

Περὶ τῷ 1830 ἀπεστάλη ἐν Σαμμακοβίῳ ὁ Ταχὴρ πασσᾶς, ἀνὴρ νοήμων καὶ δραστήριος, ὅστις οὐχὶ μόνον ἀνῳκοδομήσατο τὰ Κυβερνητικὰ ταῦτα χυτοσιδήρεια κατὰ πολὺ ἐντελέστερα, κτίσας μάλιστα παραπλεύρως τοῦ Μεγάλου χυτοσιδήρειου καὶ ἐξοχικὸν μέγαρον μεγαλοπρεπὲς μετὰ τεμένους, ἀλλ' ἔλαβεν ὑπὸ κατοχὴν τῆς Κυβερνήσεως καὶ πάντα τὰ τῶν Σαμμακοβιτῶν σιδηρωρυχεῖα, ἐξ ὧν τὰ μὲν κατήδαφισε, τὰ δὲ ἐχρησιμοποίησε πρὸς ἐξαγωγὴν σιδήρου διὰ λογαριασμὸν τῆς Κυβερνήσεως. Ἀπαγορεύσας δὲ αὐτηρῶς τὴν παρ' ἰδιωτῶν ἐκμετάλλευσιν καὶ πώλησιν τοῦ σιδήρου κατέστησεν αὐτὴν ἀποκλειστικῶς Κυβερνητικὴν (1) καταδιώκων τὴν παρὰ παντὸς ἄλλου, ὡς λαθρεμπορικήν. Περιορισθεὶς οὕτω τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ σιδήρου οἱ προϋχοντες Σαμ-

1). Διετήρει ὁ Ταχὴρ πασσᾶς τέσσαρα σαμμακόβια πρὸς κατασκευὴν σφυρηλάτου σιδήρου, παρ' ἑκάστῳ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον καὶ δύο κάμινοι (βίγναι). εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν κατηναλίσκετο ἐτησίως 100--200 χιλ. ὀκ. ξυλανθράκων καὶ 1--2 χιλ. κιλὰ ἀμμοσιδήρου, πληρώνων εἰς τοὺς ἐργάτας διὰ μὲν τὸν ἀμμοσίδηρον 6--8 γρόσια τὸ κιλὸν [ὑπολογιζόμενον πρὸς 80 ὀκ.] διὰ δὲ τοὺς ξυλάνθρακας 6--8 γρόσια τοῖς $^0/_0$ ὀκάσι, τὰ δὲ λοιπὰ κατηδάφισε. Ἐξήγαγε δὲ ἐτησίως ἕκαστον σαμμακόβιον ὑπὲρ τὰς 40 χιλ. ὀκ. σιδήρου. Διετήρει προσέτι καὶ τρία χυτοσιδήρεια, εἰς ἃ κατηναλίσκετο ἴσον ποσὸν ξυλανθράκων καὶ ἀμμοσιδήρου· καὶ τὸ μέγα χυτοσιδήρειον ἢ ἐργοστάσιον, ἐν ᾧ πλὴν τῆς ἐξαγωγῆς χυτοσιδήρου κατεσκευάζοντο καὶ σφαῖραι τηλεβόλων, ἀπήτει δὲ ἐτησίως 700—800 χιλ. ὀκ. ξυλανθράκων καὶ ἀνάλογον ποσὸν ἀμμοσιδήρου.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

μακοβίου, μὴ δυνάμενοι πλέον ν' ἀπολαμβάνωσι τὰ ἀμύθητα ἐξ αὐτῆς κέρδη, ἐγκατέλειψαν τὸ Σκμμακόβιον μετοικίσαντες ἄλλοι μὲν εἰς Κων/πολιν, ἄλλοι δὲ εἰς Βλαχίαν.

Τὸ μέτρον τοῦτο τοῦ Ταχὴρ πασσᾶ ἐγένετο αἴτιον τῆς μεγίστης μὲν, ἀλλ' ὀλιγοχρονίου δυστυχῶς ἀκμῆς τοῦ Σκμμακοβίου. Κυρίως ἐφρόντισε τὴν ὑπεράσπισιν τῆς καταπιεζομένης μέρχι τοῦδε ὑπὸ τῶν προύχόντων Σκμμακοβιτῶν ἐργατικῆς τάξεως τοῦ τε Σκμμακοβίου ὡς καὶ τῶν πέριξ χωρίων. Προσλαβὼν ἅπαντας εἰς ὑπηρεσίαν τῶν σιδηρωρυχείων καὶ μισθοδοτῶν ἐπαρκῶς ἀπέδωκεν αὐτοῖς πλήρη ἐλευθερίαν, ἐνῷ πρότερον εἰργάζοντο δίκην εἱλώτων. Ἀπηγόρευσεν αὐστηρῶς πᾶσαν γεωργικὴν ἢ ἄλλην αὐτῶν ἐργασίαν. Ἐπιτηδείους τινὰς ἐργάτας ἀπέστειλε διὰ κυβερνητικῶν ἐξόδων εἰς Ἀγγλίαν, ἔνθα ἐργαζόμενοι ἐν τοῖς σιδηρωρυχείοις ἐπί τινα ἔτη προσελαμβάνοντο ἀκολούθως πρὸς ἐφαρμογὴν καὶ ἐνταῦθα τῶν ἐκεῖ συστημάτων. Ἡ κτηνοτροφία ἀφέθη ἐλευθέρα ἀπαλλαγεῖσα δ' αὐτοκρατορικοῦ μάλιστα διατάγματος παντὸς φόρου διὰ τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ Σκμμακοβίου πρόβατα· καὶ τοῦτο, ἵνα οἱ ἐργάται ἀγοράζωσιν εὐθηνῶς, ἐκ τῆς πληθύος τῶν προβάτων, τὰ ἀναγκαιοῦντα πρὸς ἐνδυμασίαν αὐτῶν ἔρια· Ἕνεκα τῆς ἀσυδοσίας τῶν κτηνοτρόφων πλεῖστοι τοιοῦτοι Βούλγαροι ἐκ τῆς γειτονος ἐπαρχίας Τυρνοβου μετῴκισαν εἰς Σκμμακόβιον.

Διευθύνων τὰ σιδηρωρυχεῖα ταῦτα ὁ Ταχὴρ πασσᾶς διῴκει καὶ ἁπάσας τὰς ἀπὸ τοῦ Αἱμωνίου ἀκρωτηρίου μέχρι τοῦ Βοσπόρου παραλίους ἐπαρχίας, οἱ κάτοικοι τῶν ὁποίων ὑπεχρεοῦντο νὰ μεταφέρωσιν εἰς Σκμμακόβιον τὰ δέκατα τῶν γεννημάτων αὐτῶν πρὸς διατροφὴν τῶν ἐργατῶν. Ἐπλήρωνον δὲ προσέτι καὶ ἴδιόν τινα φόρον «γκιουλὲ παρασῆ» καλούμενον, πρὸς μεταφορὰν τῶν σφαιρῶν εἰς Νυκόδαν(1).

1. Ἐπίνειον τότε Σκμμακοβίου εἰς τετράωρον ἀπόστασιν παρὰ τῷ Θυνιακῷ κόλπῳ.

Μετὰ τὸν Ταχὴρ πασσᾶν, ὅστις διετέλει, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, διευθυντὴς τῶν ἐργοστασίων καὶ διοικητὴς τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν μέχρι τοῦ 1840, ἀνετέθη ἡ διεύθυνσις εἰς τὸν ἐκ τῶν ἐν Βιζύῃ ἐγκαταστάντων ἐπισήμων ὀθωμανῶν Ἀχμὲτ Τζεμὶλ ὀγλοῦν καὶ μετ' αὐτὸν εἰς τὸν υἱόν του Φερὰτ βέην.

Ἐπὶ τῆς εὐκλεοῦς δὲ ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ βασιλείας τοῦ Σουλτὰν Μετζὶτ γενομένων πλειστων μεταρρυθμίσεων ἐν τῇ ἐσωτερικῇ διοικήσει τοῦ κράτους, ἤρθη καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῶν ἐργοστασίων διοικήσεως τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν; ἐστέλλετο δὲ ἐκ Κων)πόλεως διευθυντὴς μόνον τῶν σιδηρωρυχείων βέης τις ἢ πασσᾶς, ἡ δὲ πολιτικὴ διοίκησις καὶ αὐτοῦ τοῦ Σαμμακοβίου ἀνετέθη τῇ ὑποδιοικήσει Βιζύης, γενομένης ἤδη ἕδρας ὑποδιοικητοῦ (καϊμακάμ), εἰς ἣν ὑπήγοντο καὶ αἱ λοιπαὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ κωμοπόλεις καὶ χωρία.

Οἱ διευθυνταὶ ὅμως οὗτοι τῶν σιδηρωρυχείων ἀντικαθιστάμενοι συνεχῶς καὶ ἕνεκα τῶν σμικροτάτων παραπόνων τῶν ἐργατῶν δὲν εἶχον τὴν δραστηριότητα καὶ ἐπίβλεψιν τῶν προκατόχων αὐτῶν. Ἐκ τούτου δὲ αἱ πλεῖσται καταχρήσεις τῶν ὑπαλλήλων αἱ παραβλεπόμεναι ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ ὁσημέραι αὐξάνουσα Εὐρωπαϊκὴ παραγωγὴ τοῦ σιδήρου, καὶ ἡ κατὰ συνέπειαν εὐτελεστέρα τιμὴ αὐτοῦ, ἀνθαμιλλωμένου καὶ κατὰ τὸ εἶδος πρὸς τὸν Τουρκικόν, ἐπέφερε τὴν παρακμὴν τῶν σιδηρωρυχείων.

Τῆς καταναλώσεως ὅθεν τοῦ σιδήρου ἐπαισθητῶς ἐλαττουμένης κατηργήθησαν τὰ λοιπὰ ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ ἐπικρατείᾳ σιδηρωρυχεῖα, ἐλειτούργει δὲ μόνον τὸ τοῦ Σαμμακοβίου κλονούμενον μέχρι τοῦ 1860, ὅτε διὰ τῆς ἐπιστηρίξεως τοῦ Χαλὶλ πασσᾶ, γέροντος νουνεχοῦς καὶ εὐνοουμένου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, ἀπεφασίσθη, ἵνα προαγάγωσι τὸ μόνον ἐναπολειφθὲν τοῦτο σιδηρωρυχεῖον δι' ἐφαρμογῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν συστημάτων καὶ δι' ἐντονωτέρας ἐπιβλέψεως καταστήσωσιν ἐφάμιλλον πρὸς τὰ εὐρωπαϊκὰ σιδηρωρυχεῖα.

Πρὸς τοῦτο ἐμισθώθησαν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως δύο σπουδαῖοι μηχανικοὶ ἐξ Ἀγγλίας, ἠγοράσθησαν δὲ καὶ μετεφέρθησαν δι' ἁδρῶν ἐξόδων εἰς Σαμμακόβιον μηχαναὶ ἐντελεστέρου εἴδους τῶν εὐρωπαϊκῶν σιδηρουχείων. Γενομένης δὲ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν καὶ ἀναδιοργανώσεως τῶν σιδηρουχείων, ἐξαχθέντος μάλιστα καὶ σιδήρου καλλιτέρου καὶ συμφορωτέρου, ἀπεφασίσθη προσέτι καὶ ἡ μεταφορὰ τῶν ἐν τῷ ἐν Ἑπταπυργίῳ κυβερνητικῷ ἐργοστασίῳ μηχανῶν ἐκεῖσε καὶ νὰ καταστῇ τοῦτο πλῆρες σιδηρουργικὸν ἐργοστάσιον. Τὰ σχέδια ὅμως ταῦτα μετετράπησαν μετ' ὀλίγον καὶ τὰ σιδηρουχεῖα Σαμμακοβίου διετέλουν λειτουργοῦντα μέχρι τοῦ 1875, ὅτε καὶ καταργηθέντα ὡς ἀσύμφορα καὶ ἄχρηστα τῇ Σ. κυβερνήσει μεγίστην ὑλικὴν παρακμὴν τοῦ Σαμμακοβίου ἐπέφερον.

Μετὰ τὴν κατάργησιν αὐτῶν ἡ ἐργατικὴ τάξις ἐπεδόθη εἰς τὴν γεωργίαν, ἥτις ὀλίγον εὐδοκιμεῖ, ἕνεκα τοῦ ἀμμώδους καὶ ὀρεινοῦ τῆς χώρας καὶ εἰς τὴν ἀνθρακοποιΐαν, ἐξ ἧς κατ' ἀρχὰς ἕνεκα τῶν ἐν τοῖς παραθαλασσίοις μέρεσιν ἐκτενῶν δασῶν καὶ ἐλαφρῶν τελῶν, ἱκανοποιουμένη ἐπαρκῶς, παρημέλησε τὴν διαφύλαξιν τῶν οἰκοδομῶν καὶ ὑλικοῦ τῶν ἐργοστασίων. Ταχέως ὅμως οἱ κάτοικοι Σαμμακοβίου ἠσθάνθησαν τὴν ἐκ τῆς καταργήσεως αὐτῶν ἐπαισθητὴν αὐτοῖς ζημίαν, διότι σήμερον οὐδόλως ἱκανοποιοῦνται ἐκ τῆς μικρᾶς γεωργίας καὶ ἀνθρακοπωλίας καὶ οὔτε τὰ πρὸς διατροφὴν αὐτῶν ἐπαρκῶς νὰ πορισθῶσι δύνανται. Πολλάκις δὲ θὰ μετανάστευον ἐκ Σαμμακοβίου, ἐὰν δὲν διετρέφετο παρ' αὐτοῖς ἐλπὶς βεβαία περὶ ἀνασυστάσεως τῶν σιδηρουχείων ὑπὸ τῆς Σ. Κυβερνήσεως ἢ παραχωρήσεως αὐτῶν εἰς ἑταιρίαν.

Ὁ ἐκ Βιζύης ὁρμώμενος ἀοίδιμος Γ. Βιζυηνὸς πλεῖστα προσεπάθησεν ἐπὶ τέσσαρα κατὰ συνέχειαν ἔτη (1881 1885) ἐνεργήσας πρὸς σύστασιν ἑταιρίας δι' ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν. Μετὰ πολλῶν δὲ σπουδαίων μηχανικῶν καὶ διευθυντῶν μεταλλείων, Ἀγγλων, Γάλλων καὶ Ἑλλήνων ἀφίκετο πολλάκις ἐν Σαμμακοβίῳ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πρὸς ἐξέτασιν τῶν μεταλλείων, ἐξ ὧν ὁ σπουδαῖος Ἄγγλος μηχανικὸς Benton Symons περιηγήθεις μετ' αὐτοῦ καὶ ἐξετάσας λεπτομερῶς τὰ εἴδη τῶν μετάλλων, τὴν θέσιν, τὴν ἔκτασιν, τὰς διαφόρους ἐκ τῆς θαλάσσης ἀποστάσεις κλπ ἐξέδωκεν ἀγγλιστὶ εἰς ἴδιον φυλλάδιον ἐπιγραφόμενον «*τὰ μεταλλεῖα μικροῦ Σαμμακοβίου*»[1], ἐν ᾧ περιγράφει αὐτὰ ἐκτενῶς μετὰ τῶν ἐγχωρίων ὀνομάτων τῶν διαφόρων μερῶν, ὡς καὶ τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν ἔξοδα, ἐπισυνάπτων ἐν τέλει καὶ τοπογραφικὸν αὐτῶν χάρτην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Η ΑΠΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣ. ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ

ΟΙ ΕΝ ΜΗΔΕΙΑι ΚΑΙ ΒΙΖΥΗι ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΣΑΝΤΕΣ

Μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς ἐπαρχίας ἥ τε Βιζύη καὶ ἡ Μήδεια διετήρουν τὸν Μητροπολιτικὸν αὐτῶν θρόνον. Ἡ ἐπαρχία Μηδείας τῷ 1623 ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Ἀνθίμου ἡνώθη μετὰ τῆς Σωζουπόλεως2, ὁ δὲ μήτροπολίτης αὐτῆς ἐλέγετο Μηδειοσωζουπόλεως, ἐπ' ὀλίγον ὅμως διετέλεσαν ἡνωμέναι. Τῷ δὲ 1682 ἐπὶ

---

2. Ὀνομάζεται μικρὸν Σαμμακόβιον ἢ Σαμμακόβιον Θράκης πρὸς διαφορὰν τῆς ἐν Βουλγαρίᾳ ὁμωνύμου πόλεως· τουρκιστὶ δὲ λέγεται Σαμακοβτζούκ.

106. Μ. Γεδεὼν Π. σελ. 553.

τῆς πατριαρχείας Ἰκκώβου ἡνώθησαν ἀμφότεραι αἱ ἐπαρχίαι Βιζύης καὶ Μηδείας καὶ οὕτω διατελοῦσι μέχρι σήμερον.[1]

Ἡ δὲ Ἀγαθόπολις τῷ 1760 ἀποσπασθεῖσα τῆς Ἀδριανουπόλεως, προήχθη εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ ἀκολούθως εἰς Μητρόπολιν, ἐν ᾗ ὁ Πατριάρχης Κων)πόλεως Ἄνθιμος ὁ Ε' ἀρχιεράτευσεν ἀπὸ Νοέμβριον τοῦ 1815—1821[2], τῷ δὲ 1829 ἡνώθη μετὰ τῆς ἐπαρχίας Σωζουπόλεως, διὸ καὶ ὁ ἐπίσκοπος ἀμφοτέρων καλεῖται Μητροπολίτης Σωζουαγαθοπόλεως.

Ἀναφέρονται δὲ ἐν τῷ συνταγματίῳ Χρυσάνθου τῷ ἐκδοθέντι ἐν ἔτει 1715 ὁ μὲν Βιζύης 46ος τῇ τάξει, τιτλοφορούμενος ὑπέρτιμος μόνον· ὁ δὲ Μηδείας 47ος. Ἐν δὲ τῷ συνταγματίῳ τῆς Μ. τοῦ Χρισοῦ Ἐκκλησίας τῷ 1855 ἀναφέρεται ὁ Βιζύης καὶ Μηδείας 46ος τῷ δὲ 1862 41ος. Ἐν τῷ νεωτάτῳ δὲ συνταγματίῳ τῆς Μ. Ἐκκλησίας τῷ 1897 ὁ Βιζύης καὶ Μηδείας ἀναγράφεται 36ος τῇ τάξει τιτλοφορούμενος ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Μικρᾶς θαλάσσης[3].

Ἀρχιερατεύσαντες δὲ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐν μὲν τῇ Μηδείᾳ, ἀναφέρονται οἱ ἑξῆς ἀρχιερεῖς[4].

Θεοφάνης, ὅστις ἐστὶ γνωστὸς ὡς συγγραφεὺς καὶ ὡς φίλος τοῦ Γενναδίου Σχολαρίου, μεθ' οὗ διετήρει καὶ ἐπιστημονικὴν ἀλληλογραφίαν, πρώην μέγας ῥήτωρ ὢν τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ἀναφέρονται πρὸς μὲν τῷ Κ. Σάθᾳ,

Λόγος πρὸς τὸν πανευγενέστατον κ. Γεώργιον Ραοὺλ ἀποβαλόντα τὸν παμφίλτατον αὐτοῦ υἱὸν Μιχαήλ.

Πρὸς τὸν αὐτὸν Ῥαοὺλ περὶ φιλοπτωχείας.

Ἐπιστολαὶ πρὸς διαφόρους.

---

1. αὐτόθι σελ. 651
2. αὐτόθι σελ, 695.
3. Μελισ. ἡ Θρᾴκη καὶ αἱ Σποράδες Ἐκκλησίαι.
4. Ἐκ τοῦ ἐν τῷ Γ' τόμῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καταλόγῳ τῶν μητροπολιτῶν Βιζύης ὑπὸ Μ. Γεδεὼν καὶ Ι. Κηπουρίδου.

Παρὰ δὲ τῷ κ. Μ. Γεδεὼν, Τέσσαρες ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ «τῷ φιλοσόφῳ» καὶ μία «τοῦ φιλοσόφου» πρὸς αὐτόν.

Δύο λόγοι ἐν τῷ χειρογράφῳ τῆς Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης τῶν Ἱεροσολύμων, ἐξ ὧν ὁ ἕτερος ἐπιγράφεται « τοῦ Μητροπολίτου Μηδείας πρὸς τοὺς νομίζοντας ἐὰν φύγωσιν ὅθεν οἱ λοιμώδεις ἀέρες μεταπνέουσι διασώζονται» λόγος ἀποδεικνύων καλῶς φρονοῦντας.

Καὶ ἐν τοῖς χειρογράφοις τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Φαναρίῳ Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου ὑπάρχει ἐπιστολὴ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου πρὸς τὸν Μηδείας Θεοφάνην «περὶ τοῦ καιροῦ τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποστολῆς τῆς ψυχῆς εἰς τὸ ἔμβρυον ἐν τῇ μήτρᾳ» καὶ λόγος αὐτοῦ « περὶ τοῦ πότε πέμπεται ἡ ψυχὴ εἰς τὸ ἔμβρυον. »

Ἰωακείμ., ὅστις ὑπεγράφη ἐν τῇ κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1565 καθαιρέσει τοῦ Πατριάρχου Ἰωάσαφ τοῦ Β΄.

Παρθένιος, ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Μητροφάνους 1580 ἐν Πατριαρχικῇ ἐγκυκλίῳ φαίνεται ὑπογεγραμμένος μετὰ τὸν Τραϊανουπόλεως Νικάνορα « ὁ Μηδείας Παρθένιος. » Γαβριὴλ μητροπολίτης Μηδείας ἀναφέρεται ἐν τῇ «νομικῇ συναγωγῇ» ἐκλεγεὶς ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ματθαίου τοῦ Β΄. κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1601, ἀρχιερατεύσας δὲ ἄχρις Ὀκτωβρίου τοῦ ἐπιόντος ἔτους.

Ἀρσένιος, οὗτος ὑπὸ τῶν ἐπαρχιωτῶν ζητηθεὶς ἐξελέγη τῇ 14 Δεκεμβρίου 1062 ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ Β΄., ἀφῆκε δὲ τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1623.

Θεοδόσιος μητροπολίτης Μηδείας καὶ Σωζουπόλεως ἀναφέρεται χειροτονηθεὶς ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ τοῦ 1623· ἀπεσύρθη τοῦ θρόνου τῇ 29 Ὀκτωβρίου 1636 Κυρίλλου τοῦ ἐκ Βερροίας Πατριαρχοῦντος, συνεπείᾳ σκανδάλων τινῶν ἀναφυέντων μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ Ὀρθοδόξων.

Ὁ Θεοδόσιος ὢν συνοδικὸς ἐν Κων(πόλει τῷ 1624 ἐκύρωσε

μετ' ἄλλων τὸ περὶ τῆς ἐν Δημητσάνῃ μονῆς τοῦ φιλοσόφου συγγίλλιον, ἐν χειρογράφῳ ἁπάντωσι καὶ τὰ ἑξῆς ποιήματα αὐτοῦ.

Ἐπιτάφιον εἰς τὸ κελλίον

Μηδειοσωζοπόλοιο ἦν ἀνδρόθι Θεοδόσοιο
πηξαμένου σκηνὴ ἀτρέμας ἑζομένου
ἓξ ἑκατὸν δέκα τέτταρα καὶ ἓν πρὸς χιλίοις τε
μουνυχιῶνος τε ἐννάτῃ ἱσταμένου.

Ἰνδικτιῶνος θ'

—

Περὶ κατασκευῆς δωμάτων ὑπ' αὐτοῦ

Δώματα Θεοδόσιος Μηδείας τεύξατο ταυτὶ
νειόθεν ἀζυγέων ξυ(ξει)νοσύνης φιλίης
τῶν δ' ἐξ Καππαδόκης οὗτος τέκτων Μιχαὴλ ἦν
χιλιά γε ἓξ ἑκατὸν καὶ δέκα τέτταρα τ'(θ) ἓξ.

Ἰνδικτιῶνος ιε'

—

Ἡ δ' ὀροφὴ τοῖς κάμνουσι ξυνὴ πᾶσι πέλει
Δεῦρ' ἴτ' ἀδελφοί μου εὐχόμενοι Κυρίῳ.

—

Τρίτον νόων ἐπώνυμον δόμος φέρει
αἴροντα χεῖρας πρὸς Θεὸν οὗτος βλέπει.

—

Πηχθείης τε φερώνυμος ἐνθάδε ναιετᾷ θύτης
μέλπων τῷ Χριστῷ ὕμνον ἐπιστέφιον.

—

Μητροφάνης διεδέξατο κατὰ τὰ τέλη ὀκτωβρίου τοῦ 1636 ἐπὶ Νεοφύτου τοῦ ἀπὸ Ἡρακλείας τὸν Θεοδόσιον, ἴσως ἐπ' αὐτοῦ ἐχωρίσθησαν πάλιν αἱ τῷ 1623 ἑνωθεῖσαι μητροπόλεις Σωζουπόλεως καὶ Μηδείας, διότι τῇ 23 Μαρτίου 1648 ἐξελέγη νέος Μητροπολίτης Σωζουπόλεως ὁ Μητροφάνης.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Χριστόφορος, ὅστις ἀπέθανε κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1656, ὡς φαίνεται ἐν τῷ ὑπομνήματι τῆς ἐκλογῆς τοῦ Νικηφόρου, ἐκλεγέντος κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1656.

Δανιήλ, ἐξελέγη κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1662 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ Νικηφόρου.

Λαυρέντιος, ἐξελέγη τῇ 9 Ἰουνίου 1674 ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Παρθενίου Δ'. διαδεξάμενος τὸν ἀποβιώσαντα Δανιήλ.

Μετ' αὐτὸν ἀρχιερατεύσαντα μέχρι τοῦ 1682 ἡνώθη ἡ μητρόπολις Μηδείας, ὡς εἴρηται, μετὰ τῆς Βιζύης, ἐν ᾗ ἀρχιερατεύσαντες ἀναφέρονται·

Διονύσιος μητροπολίτης Βιζύης ἀναφέρεται παρὰ Στεφάνῳ Γερλαχίῳ ἐν τοῖς ἐπὶ τοῦ Ἱερεμίου τοῦ Β'. ἰδίᾳ κατὰ τὰ 1575 — 1578 ἀκμάσασι λογίοις κληρικοῖς.

Κύριλλος, διάδοχος ἴσως τούτου, ἀναφέρεται παρὰ Κ. Σάθᾳ, καταριθμούμενος ἐν τοῖς ἐπὶ Ἱερεμίου τοῦ Β'. ἀκμάζουσι μητροπολίταις.

Λαυρέντιος, ἄγνωστον πότε ἐχειροτονήθη, παρῃτήσατο τῇ 1ῃ Ἰουνίου 1616.

Ἄνθιμος, ἐπίσκοπος ὢν Τυρολόης καὶ Σερεντζίων, ἐξελέγη διαδεξάμενος τὸν Λαυρέντιον ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Τιμοθέου τοῦ Α'. ἀπέθανε δὲ κατὰ τοὺς δύο πρώτους μῆνας τοῦ 1631.

Δαμασκηνός, μόλις ἀναφέρεται ἐν τῇ νομικῇ συναγωγῇ. Ἦν πρότερον μέγας ἀρχιδιάκονος τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ ἐξελέγη μητροπολίτης Βιζύης τῇ 8ῃ Μαρτίου 1631 ἐπὶ Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως (ὑπογράφεται γος ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ἐπιτιμίῳ τῶν ἐν Ζακύνθῳ διαδραματισάντων τῷ 1632 Κ. Σάθα).

Γρηγόριος, ἐξελέγη κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ μηνὸς Μαρτίου 1648.

Δανιήλ, χαθηρέθη [1] κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1671 ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Διονυσίου Δ'. τοῦ Μουσελίμη.

Κοσμᾶς, ἀνεφέρεται ἐπὶ Μεθοδίνου τοῦ Γ' τοῦ ἀπὸ Ἡρακλείας, ἀπεβίω κατὰ μάτιον τοῦ 1674.

Γεράσιμος, ἐξελέγη τῇ 14 Μαρτίου 1674, διάδοχος τοῦ Κοσμᾶ ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Γερασίμου Β'. τοῦ ἀπὸ Τυρνόβου.

Ζαχαρίας, μεταξὺ τῶν ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου Β'. τοῦ Ἀκαρνᾶνος ἀριθμούμενος πιθανῶς ἦν διάδοχος τοῦ Γερασίμου, ἐγεννήθη ἐν Καστανιᾷ τῶν ἀγράφων μαθητὴς γενόμενος Εὐγενίου Γιανούλη τοῦ Αἰτωλοῦ· ἔζη ἐν ἀρχαῖς τοῦ 17 ου αἰῶνος.

---

1 . Ἀπόσπασμα χαθαιρέσεως τοῦ Δανιήλ, ἐχ τῆς σωζομένης ἐν τῇ «νομιχῇ συναγωγῇ» χαὶ ἐν τῷ β' χώδιχι τοῦ Κριτίου· «. . . . . Ἐπειδὴ τοιγαροῦν χαὶ ὁ χρηματίσας μητροπολίτης Βιζύης χαχοΔανιήλ, ἐξεναντίας ἐπορεύθη τῆς νενομισμένης ὁδοῦ, χαὶ τῶν ὅρων ἐξεχυλίσθη τῆς Εὐαγγελιχῆς ποιμαντορίας, οὐ μόνον γὰρ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὑπὲρ τοῦ ἰδίου θεῖναι ποιμνίου οὐχ ἔγνω χατὰ τὸ χρέος αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδ' ὡς μισθωτὸν ἑαυτὸν ἔδειξε· χλέπτης δ' ἀντιχρυς ἐφάνη χαὶ ληστής, ὅστις οὐχ ἄλλως εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων εἰσέρχεται εἰμὴ χλέψαι χαὶ θῦσαι χαὶ ἀπολέσαι, χατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν, χαὶ μιχρὸν διατρίψας εἰς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ ταύτην μητρόπολιν ἀνεχώρησεν ἀποδρὰς λάθρα, μηδενὸς γινώσχοντος χαὶ χατέλιπε τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἔρημον χαὶ παρεωραμένον χαὶ ἀπροστάτευτον χαταφρονήσας τῆς πνευματιχῆς προστασίας χαὶ ὑπεύθυνον ἑαυτὸν χαταστήσας ταῖς χαγονιχαῖς ποιναῖς· χαὶ γὰρ ὁ 11ος χανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἱερᾶς συνόδου φησίν «ἐπίσχοπος ἢ πρεσβύτερος παρὰ γνώμης τοῦ ἰδίου μητροπολίτου ἀναχωρῶν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ἀπόβλητος γενέσθω χαὶ τῆς χοινωνίας χαὶ τῆς ἀξίας» χατ' αὐτὰ χαὶ ὁ 16ος τῆς α'. χαὶ β' ἁγίας συνόδου χανὼν ἀποφαίνεται «εἴ τις ἐπίσχοπος τῆς ἰδίας ἀμελείη ποίμνης χαὶ μήτε νόσῳ ἢ βασιλιχῷ ἢ πατριαρχιχῷ χελεύσματι χατεχόμενος ἀναχωρήσοι, τῆς τοῦ ἐπισχόπου τιμῆς χαὶ ἀξίας παντελῶς ἀλλοτριούσθω». Τούτου χάριν χατὰ τοὺς θείους χαὶ ἱεροὺς χανόνας χαθαιρέσει τελείᾳ χαθυπεβάλομεν αὐτὸν χαὶ τῆς ἀρχιερατιχῆς ἀξίας ἀλλότριον ἀνεδείξαμεν χτλ.

Ἰωακείμ, τούτου σώζεται ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον Ἱεροσολύμων γραφεῖσα τῇ 15ῃ Δεκεμβρίου 1717. Ἐν τῷ α.' Κώδηκι τοῦ Κριτίου εὑρηται ἡμιτελὴς καθαίρεσις τοῦ Ἰωακείμ Βιζύης, ἴσως αὐτοῦ τούτου· ἐν ἐγγράφῳ δὲ τοῦ 1718, ὅπερ μόνος ἐκ τῶν ἐπὶ Ἱερεμίου τοῦ Γ'. ἀπολυθέντων σώζεται ἐν τοῖς Πατριαρχικοῖς κώδηξιν ὑπογράφεται καὶ ὁ Βιζύης Ἰωακείμ. Ἀγάπιος, μακρύνας ἑαυτὸν τῶν μεριμνῶν τῆς ἐν Βιζύῃ ἀρχιερατείας περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου 1762 γενόμενος Μητροπολίτης Χίου.

Γεράσιμος, ἐξελέγη τῇ 28 Φεβρουαρίου 1762. Οὗτος ἦν Κύπριος τὴν πατρίδα, παιδείας καὶ λόγων εὖ ἤκων ἀνεδέξατο τὴν διεύθυνσιν τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας περὶ τῷ 1766—1770. Κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1783 προήχθη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν θρόνον Νικομηδείας ἄχρι τοῦ 1791 ὅτε ὁ Πατριάρχης Νεόφυτος ὁ Ζ'. «τὸν μὲν Νικομηδείας Γεράσιμον ὑπαγαγὼν εἰς Δέρκων ἀντικατέστησε, ἀπέδωκε δὲ τὴν Νικομήδειαν τῷ Μελενίκῳ» τῷ δὲ 1794 προήχθη ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Δέρκων ἐπὶ τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον «ὁ κὺρ Γεράσιμος ὁ Κύπριος χρηστὰς ἐπανατείλας ἐλπίδας διά τε εὐμάθειαν καὶ τρόπων ἄρεσκον καὶ ἡσύχιον, ὃν ἐν πολλοῖς καὶ διαφόροις καιροῖς καὶ προσώποις ἐξήσκητο».

Ἱερώνυμος, ἐκ Κύπρου ὤν, ἀκολούθως δὲ Μητροπολίτης Νικομηδείας, ὅστις ἔζη ὅτε ὁ Δαπόντες ἔγραφε τὸν Ἱστορικὸν κατάλογον (1784), ἐν ᾧ ὁ Ἱερώνυμος Βιζύης ἐπικαλεῖται «ἐπίσημος διὰ μάθησιν».

Πρθένιος, ἀναφέρεται παρὰ Σεργίῳ Μακραίῳ ζήσας ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου, ὅστις διορίσας αὐτὸν ὅπως ἔξαρχος ἀπέλθῃ εἰς Πελοπόννησον καὶ τὰ πρὸς εἰρήνην συμβουλεύσῃ τοῖς κατοίκοις, περὶ τὰ μέσα τοῦ 1792, ἀπειθήσαντα ἔπαυσεν.

Δανιὴλ, ἐξελέγη τῷ 1793 κατὰ Φεβρουάριον πρώην ἐπίσκοπος Σεβαστείας διατελῶν, ὁ συμπήξας τὸν κώδηκα ἐν Μη-

δείχ. (1)ἐγεννήθη ἐν Πάτμῳ ἔνθα ἐδιδάχθη τὴν ἐγκύκλιον παίδευσιν καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τῶν συγγραμμάτων τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων, τεκμήριον τῆς σιασοῦν ἐπιδόσεως αὐτοῦ· λιπὼν ἡμῖν ἐπιστολὴν ἐπαινετικὴν τοῦ κατὰ Ὠκέλλου βιβλίου, ὅπερ συγγράψας ὁ μέγας τῆς αὐλῆς Βλαχίας Ἰωάννης Τζανέτης ἐξέδωκεν ἐν Βιέννῃ τῷ 1787 Ἑλληνιστὶ καὶ Γαλλιστί· ἡ τοῦ Δανιὴλ ἐπιστολὴ προτάσσεται τοῦ βιβλίου. Ὁ Δανιὴλ ἐδίδαξεν ἐν τῇ Σχολῇ τῆς νήσου Λέρου πρῶτος τὰ Ἑλληνικὰ μαθήματα ἔτι ἐν ἱερομοναχοις τελῶν, ὕστερον δὲ ἀπεσύρθη. Εἰς Κων)πόλιν ἐλθὼν μετήρχετο τόν διδάσκαλον ἐν τοῖς προέχουσιν οἴκοις, ὑφ' ὧν ἀγαπώμενος διετέλει· αὐτῶν δὲ προστασίᾳ καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐπισήμων φαναριωτισσῶν ἐχειροτονήθη μὲν ἐπίσκοπος Σεβαστείας προήχθη δὲ εἰς τὴν Μητρόπολιν Βιζύης. Ὁ Ἰωάννης Σακελίων ἔγραψε πλήρη βιογραφίαν του ἐπισήμου τούτου ἀρχιερέως.

Νεόφυτος, διεδέχθη αὐτὸν χειροτονηθεὶς τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1813, ὡς φαίνεται ἐν τῷ ἐν Μηδείᾳ κώδηκι τοῦ Δανιὴλ, ἀρχιεράτευσε δὲ μέχρι τοῦ 1816, ὅτε κατὰ Μάρτιον ἐξελέγη ὁ Ἰωσήφ, ἀρχιερατεύσας μέχρι τοῦ 1819.

Ἱερεμίας ἐξελέγη μετ' αὐτόν, ἐκ Καλύμνου ὁρμώμενος προήχθη τῷ 1821 εἰς τὸν Μητροπολιτικόν θρόνον τῶν Δέρκων, παυθεὶς δὲ ἀκολούθως ἐξόριστος ἀπέθανεν ἐν Ἱερουσαλὴμ τῷ 1824. Τούτου ἀναφέρεται ἐν τῷ ἐν λόγῳ κώδηκι καὶ τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα, (2)

Ἱερεμίας ὁ κλεινὸς νήσου Καλύμνου γόνος,
γενόμενος ἀρχιερεὺς Βιζύης εὐδαιμόνως,
νὰ τρέξω μὲ ἔβλασε διὰ δυσβάτων τόπων,

---

(1). Ὁ ἐν λόγῳ κώδηξ διατηρούμενος ἐν τῇ Μητροπόλει Μηδείας ἀπωλέσθη δυστυχῶς πρό τινων μόλις ἐτῶν.

(2). Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο ὑπάρχει καὶ ἐπὶ τῆς ἔμπροσθεν τῆς Μητροπόλεως Μηδείας ἀνεγερθείσης ὑπ' αὐτοῦ, ὡς φαίνεται, βρύσεως.

καὶ νὰ ποτίζω δαψιλῶς τὰ πλήθη τῶν ἀνθρώπων.
Πίνετε λοιπὸν κάτοικοι τῆς πόλεως Μηδείας,
κ' εὔχεσθε τῷ δεσπότῃ σας τὰς ἀμοιβὰς ἀξίας.

Ἰωάσαφ, ἐξελέγη κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1821 ἀρχιερατεύσας μέχρι τοῦ 1830: καὶ τούτου ἀναφέρεται ἐν τῷ κώδηκι τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα.

Διὰ ψήφων τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ μου ἐκκλησίας
Ἱεράρχης ἐψηφίσθην Βιζύης ἅμα καὶ Μηδείας
συνελεύσει τῶν γερόντων τῆς χορείας τοῦ Κυρίου
ὅπου ἐχειροτονήθην διὰ τῆς χειροθεσίας
Προύσης τοῦ κὺρ Γερασίμου, Αἴνου τε καὶ Μεσαμβρίας.
1821 Ἰουνίου 14

Κοσμᾶς, (1) μετετέθη κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1830 ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Προικονήσου εἰς τὴν τῆς Βιζύης, ἀφ' ἧς τῷ 1837 κατ' Αὔγουστων μετετέθη εἰς Χίον ἀποβιώσας τῷ 1839 κατὰ Ἰούνιον καὶ τούτου ὑπάρχει τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα,

Προσκληθεὶς ἐκ τῆς Ἁγίας τῆς μητρός μου Ἐκκλησίας,
ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ κυρίου Κωνσταντίνου,
θειοτάτου σοφωτάτου τοῦ καὶ Παναγιωτάτου,
τῇ συνόδῳ τῶν γερόντων καὶ χορείας τῶν ἀρχόντων,
κοινῇ γνώμῃ προσεκλήθην ἅμα καὶ προεβιβάσθην
ἀπὸ τὸν τῆς Προικονήσου εἰς τὸν τῆς Βιζύης θρόνον.
Μετὰ πάσης μου χαρᾶς καὶ μετὰ εὐχαριστίας
ἐδέχθην τὴν ἀπόφασιν τῆς θείας Ἐκκλησίας
ἐν ἔτει τῷ τριακοστῷ μηνὶ τῷ Σεπτεμβρίῳ
ἐγένετο μετάθεσις ἐν τῷ Πατριαρχείῳ.

---

(1) Ἐπ' αὐτοῦ ἤρξατο ἡ ἀνέγερσις τῆς ἐν Σαμμακοβίῳ Ἐκκλησία «Ἁγ. Θεόδωρος», ἡ τελεία τῆς ὁπσίας ἀνοικοδόμησις ἐτελέσθη ἐπί τοῦ διαδεξαμένου αὐτὸν Γρηγορίου· ἀνηγέρθησαν προσέτι ἐπ' αὐτοῦ αἱ ἐν Σαμμακοβίῳ σχολαὶ καὶ ἡ Μητρόπολις.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Δέομαι οὖν πρὸς Ὕψιστον Θεὸν τὸν παντεπόπτην,
ὅπως ἀκούσω παρ' αὐτοῦ ἐκείνης τῆς λαμπρᾶς φωνῆς
τὸ «εὖ δοῦλε ἀγαθὲ πιστὲ καὶ οἰκονόμε
εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου».

1830 Σεπτεμβρίου 3

Γρηγόριος ὁ Χῖος, ἐξελέγη κατ' Αὔγουστον τοῦ 1837 μητροπολίτης Βιζύης· μετετέθη δὲ εἰς τὴν μητρόπολιν Χίου τῇ 27 Σεπτεμβρίου 1855 ἔνθα καὶ ἀπεβίωσε τῷ 1856 κατ' Ἀπρίλιον· ἐπ' αὐτοῦ ἐκτίσθη ἡ μητρόπολις Βιζύης. Οὗτος ἐφρόντισε καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων τῶν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἀφορώντων, ἰδίᾳ ὅμως περὶ τῆς προαγωγῆς τῶν γραμμάτων συστήσας ἑλληνικὰς σχολὰς ἐν ταῖς κυριωτέραις κωμοπόλεσι τῆς ἐπαρχίας, τῇ Βιζύῃ, Μηδείᾳ καὶ Σαμμακοβίῳ.

Ματθαῖος, ἀρχιδιάκονος τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας χρηματίσας, προεχειρίσθη τῇ 25 Σεπτεμβρίου 1855 καὶ ἐπαύθη περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1862 συνεπείᾳ παραπόνων τῶν ἐπαρχιωτῶν αὐτοῦ. Ἐπ' αὐτοῦ ἐκτίσθησαν αἱ σχολαὶ Βιζύης καὶ ἀνευρέθη ὁ ἐν Μηδείᾳ λαξευτὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Νικολάου, παρ' ᾧ τῇ φροντίδι αὐτοῦ ἀνηγέρθη καὶ Μονή.

Πλάτων, ὁ ἀπὸ μεγάλου Πρωτοσυγγέλου προαχθεὶς εἰς μητροπολίτην Βιζύης, ἐξελέγη τῇ 27 Φεβρουαρίου τοῦ 1862 καὶ ἀρχιερατεύσας μέχρι τοῦ 1877 ἀπέθανεν ἐν Κων)πόλει.

Κωνστάντιος, ὁ ῥέκτης οὗτος ἱεράρχης ἦν Νικομηδείας τὴν πατρίδα, ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη διετέλεσεν ἐπίσκοπος Ἑλενουπόλεως ἐπὶ τοῦ Νικομηδείας Διονυσίου, τῇ προστασίᾳ τοῦ ὁποίου τῷ 1877 προεχειρίσθη εἰς μητροπολίτην Βιζύης· ἐτελεύτησε δὲ ἐν Κωνστ)πόλει συνοδικὸς τὸ δεύτερον ἤδη ἀπὸ τῆς εἰς μητρόπολιν προαγωγῆς του τῇ 17 Ἰουλίου 1889, τὸ 56ον τῆς ἡλικίας ἔτος ἄγων· τῇ πρόφρονι φροντίδι καὶ προτροπῇ αὐτοῦ συνέστησαν ἐν ταῖς τρισὶ κωμοπόλεσιν ἀδελφότητες, περὶ ὧν ἔσεται λόγος ἐφεξῆς.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἱερόθεος ἐκ Νισύρου, ἀπὸ μεγάλου Πρωτοσυγγέλου καὶ οὗτος ἐχειροτονήθη μητροπολίτης Βιζύης κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1889, μέλος συνοδικὸν τῆς παρούσης συνοδικῆς περιόδου διατελῶν.

Περιλαμβάνει δὲ ἤδη ἡ ἐπαρχία 27 χωρία τὰ ἑξῆς.

Βιζύη	μετὰ στεφάνων	360
Σαρακήνα	»	195
Σοφίδαι	»	290
Κρυόνερον	»	230
Τσόγγαρα	»	140
Πινακᾶ	»	198
Ἁγ. Ἰωάννης	»	148
Ἁγ. Γεώργιος	»	165
Τσακιλῆ	»	85
Καβάκη	»	22
Ξεράϊον	»	165
Μαγγρυώτισσα	»	195
Χάσβουγα	»	165
Μουσελήμ	»	16
Τοπτσῆ-κιόϊ	»	72
Γιουβαλῆ	»	128
Ἀχμὲτ βέη	»	175
Σατῆ κιόϊ	»	130
Μεσηνὴ	»	72
Τσιφλίκιοϊ	»	210
Σαμμακόβιον	»	500
Τρουλιὰ	»	165
Ἁγ. Στέφανος	»	70
Ἰάτρος	»	100
		3,996

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἐκ μεταφορᾶς		3,996
Μήδεια	μετὰ στεφάνων	248
Ὀργὰς	»	170
Ἀκτζῆμι	»	42
	Τὸ ὅλον στεφανι	4,456

Σημ. Πλὴν τῶν τριῶν Βουλγαροφώνων χωρίων, Τσόγγαρα Πινακᾶ καὶ Γλάτρος ὑπάρχουσι πρσέτι περὶ τὰς 50 οἰκογένειαι Βουλγαρικαὶ ἐν Σαμμακοβίῳ, 30 ἐν Σαρακήνῃ καὶ 10 ἐν Ἁγ. Γεωργίῳ ἀνεπηρέαστοι ὅμως τοῦ σχίσματος, ἐν δὲ Τσόγγαρᾳ ὑπάρχουσιν ἰδίᾳ 80 οἰκογένειαι σχισματικαί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Πολιτικὴ διαίρεσις, πληθυσμὸς, αἱ κυριώτεραι Κωμοπόλεις.

Πολιτικῶς ἡ ἐπαρχία ἀπετέλει μίαν ὑποδιοίκησιν (καζᾶν) τὴν τῆς Βιζύης μέχρι τοῦ 1879, ὅτε ἡ Μήδεια, οὖσα ὡς εἴρηται, ὑποδιοικητικὸν διαμέρισμα (Ναχιγιέ) ὑπὸ ἔμμισθον μουδίρην, προήχθη εἰς ὑποδιοίκησιν. Διατελοῦσι δὲ ἤδη ἀμφότεραι αἱ Κωμοπόλεις αὗται οὖσαι ἕδραι ὑποδιοικητοῦ, τοῦ μὲν τῆς Βιζύης β'. τάξεως, τοῦ δὲ τῆς Μήδειας γ'., ἔχουσαι καὶ πρωτοδικεῖα.

Καὶ ἡ μὲν ὑποδιοίκησις Βιζύης περιλαμβάνει τέσσαρα ὑποδιοικητικὰ διαμερίσματα, ἐξ ὧν ἓν ἔμμισθον τὸ τοῦ Σεραίου καὶ τρία ἄμισθα τὸ τοῦ Σκεπαστοῦ, Σοριδῶν καὶ Χασβουγᾶ ὑπὸ τὸν ἑξῆς πληθυσμόν.

Πληθυσμὸς τῆς ὑποδιοικήσεως Βιζύης

Θέσις	ἀπόστασις ἐκ τῆς πρωτ.	Χωρία	κάτοικ ὁμογεν.	ὀθωμ.	ἀθίγγ.
		Βιζύη	2500	1000	
ΒΔ	ὧραι 2 ½	Σοφτζαι	2000		
Δ	» 3	Κρυόνερον	1600		
ΒΔ	» 3	Σαρακήνα	1400	200	160
ΒΔ	» 4	Σκεπαστὸν	2000		
Β	» 2	Ἅγ. Ἰωάννης	1000		
ΒΑ	» 3	Πινακᾶ	1500		
Α	» 1 ½	Ἅγ. Γεώργιος	1200		
Β	» 3 ½	Ἰάτρος	750		
Α	» 2	Τσακλῆ	600		
ΝΑ	» 4	Σεράϊον	1000	1000	300
ΝΑ	» 4	Γιοβαλῆ	1000		
Ν	» 1	Χατζουγᾶ	1200		
ΝΑ	» 1	Μαγριώτισσα	1500		
ΝΔ	» 2	Τοπτσῆ χιοϊ	600		
Α	» 3	Καβατζίκ	150		
Ν	» 1 ½	Μουσελήμ	100		
Α	» 1	Τατταρλῆ		150	
ΝΔ	» 1 ½	Παζαρλῆ		150	
ΝΔ	» 1	Τσιριμπάσκιοϊ		150	
ΒΔ	» 2	Σοφιλὰρ τσεπὲλ		150	
Ν	» 4	Ὀσμανλῆ		200	
ΝΑ	» 4	Σινανλῆ		200	
Α	» 6	Μανούκα χιπὶρ		1500	
ΝΑ	» 5	Γκιοτζιλὲρ		150	
»	» 5	Τσικούργιουρτ		300	
			2000	5300	460

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Θέσις	ἀπόστασις ἐκ τῆς πρωτ.		Χωρία	κάτοικ. ὁμογεν.	ὀθωμαν.	ἀθίγγ.
	ὥραι	6	Καπ. Μπουνὰρ	2000	5300	460
ΝΑ	»	4	Ἀκ μπουνὰρ	400	160	
ΝΑ	»	2 ½	Σοφλὰρ ὀβᾶ		200	
ΝΑ	»	2	Καραπουρτζὲκ		350	
ΝΑ	»	4	Κετση-κιόϊ		100	
Ν	»	3	Ὀβᾶ ταταρλῆ		200	
Α	»	4 ½	Ἐντρῆ κιόϊ		150	
»	»	5	Μανούκα σιγὴρ		300	
Α	»	5	Κιοὺν γκιορμὲζ		250	
Α	»	5	Γσάϊλα		200	
ΝΑ	»	4	Μπεϊὰζ κιοϊ		300	
ΝΔ	»	2	Μπακτσὲ δερὲ		200	
ΝΑ	»	3	Τσουβενλῆ		150	
Α	»	5	Ντεμιρλὲρ		200	
ΝΑ	»	6	Καρλῆ κιόϊ		200	
Ν	»	6	Μπαγτσὲ ἀγὴλ		150	
ὁλικὸς	πληθυσμὸς		Ἀγίρκιοϊ		200	
			ὁμ.	20100	ὁ. 8610	ἀθ. 460

Σημ.— Ἡ στατιστικὴ αὕτη, ὡς μὴ πηγάζουσα ἐκ Κυβερνητικῆς ἐνεργείας δὲν δύναται μὲν νὰ φέρῃ χαρακτῆρα ἐπίσημον, οὐχ ἧττον ὅμως ἐξετέθη μετὰ πάσης δυνατῆς ἀκριβείας. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐπὶ τῆς ἀναγραφομένης στατιστικῆς τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἐν τῇ «ἱστοριογεωγραφικῇ περιγραφῇ Μελισσηνοῦ» τῷ 1881 ἀναφέρονται μόνον 14 χωρία Ὀθωμανικά, τὰ δὲ λοιπὰ συνωκίσθησαν ὑπὸ τῶν ἐκ Βουλγαρίας μεταναστῶν κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα.

Ἡ δὲ ὑποδιοίκησις Μιλείας περιλαμβάνει ἓν ὑποδιοικητικὸν διαμέρισμα ἄμισθον τὸ τοῦ Σαμμακωβίου ὑπὸ τὸν ἑξῆς πληθυσμόν

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Πληθυσμὸς τῆς ὑποδιοικήσεως Μηδείας

Θέσις	ἀπόστασις ἐκ τῆς πρωτ.	Χωρία	κάτοικ. ὁμογεν.	ἀθωμαν.	ἀθίγγ.
		Μήδεια	2000	200	
ΒΔ	ὥραι 9	Σαμμακόβιον	4000		
»	» 10	Τρουλιὰ	1200		
Ν	» 1	Ἀκζύμη	300		
Δ	» 3	Ὀργὰς		200	
ΒΔ	» 3	Χαμητιὲ		400	
ΝΔ	» 3	Σουλτὰνβακτσὲ			
ὁλικὸς	πληθυσμὸς		ε.8800	ϑ800	0

Σημ. — Τὰ τελευταῖα δύο Ὀθ. χωρία συνωκίσθησαν ἐσχάτως ὑπὸ τῶν ἐκ Βουλγαρίας προσφύγων.

Χωρίκ προσέτι τινὰ τῆς ἐπαρχίας ὑπάγονται πολιτικῶς εἰς ἑτέρας ὑποδιοικήσεις, ἐξ ὧν τέσσαρκ ἤτοι ἡ Μεσηνὴ, Σετὴ-κιόϊ Τσιφλὶκ-κιόϊ, καὶ Ἀχμὲτ-βέη ὑπάγοντκι τῇ ὑποδιοικήσει Λουλὲ-Βουργαζίου, ἓν, ἤτοι ὁ Ἅγ. Στέφκνος, τῇ ὑποδιοικήτει Ἀγαθοπόλεως, καὶ τὸ χωρίον Τσόγγαρα τῇ διοικήσει 40/ Ἐκκλησιῶν.

Αἱ ἐπισημότερκι ἤδη Κωμοπόλεις τῆς ὑποδιοικήσεως Βιζύης εἰσί·

Βιζύη (τουρκιστὶ Βιζε) πρωτεύουσα τῆς ὁμωνύμου ὑποδιοικήσεως καὶ τῆς ἐπαρχίας, κεῖται ἐν γραφικωτάτῃ θέσει καὶ ὑψηλῇ ἐπὶ μεσημβρινῆς τινος κλιτύος τοῦ πρὸς Α. καθικνουμένου μ. Αἴμου, δεσπόζουσα τῆς εὐρείας καὶ γονιμωτάτης πεδιάδος τῆς διαρρεομένης ὑπὸ δυτικωτέρων τοῦ Ἐργίνου πηγῶν, αἵτινες πολυπληθεῖς ἀναβλύζουσι κατὰ μῆκος τῶν ἑκατέρωθεν τῆς πόλεως χθαμαλῶν καὶ καταφύτων ὑπωρειῶν. Ἡ σημερινὴ πόλις Βιζύη εἶναι ἐν μέρει ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας, ἥτις φαίνεται ὅτι μετὰ τὴν κατάκτησιν κατεστράφη ἔρδην ἐκ πυρκαϊᾶς ἴσως, διότι. πλὴν τῶν εἰς τεμένη μετακληθέντων ναῶν αὐτῆς καί τινων πύργων καὶ τειχῶν, οὐδὲν ἴχνος βυζαντινοῦ οἰκοδομή-

ματος μένει ὄρθιον, πλεῖστα ὅμως ἀρχαῖα κτίρια καὶ διάφορα μνημεῖα ἀνευρίσκονται καθ' ἑκάστην ἐκ τυχαίων ἀνασκαφῶν, ἐξ ὧν, κατὰ Μελισσηνόν, δύναται νὰ κληθῇ ταμεῖον ἀρχαιότητος καὶ νὰ καταστῇ ἀντικείμενον ἀρχαιολογικῆς μελέτης. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε γεωργοί, ἀμπελουργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι ἀποζῶντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν προϊόντων τῆς χώρας, ἐλλείψει πρὸς τὴν θάλασσαν συγκοινωνίας.

Σοφῖδαι (1) (τουρ. Ἐβρεντζίκ) εἰς τὰς ὑπωρείας πετρώδους βουνοῦ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι τέκτονες, μυλωθροί καί τινες γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Κατέχει πρὸ ὀκταετίας ἡ περικαλλὴς καὶ πλουσιωτάτη αὐτῶν Ἐκκλησία «Ἅγ γεώργιος» ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων φιλοτίμῳ πάνυ συνδρομῇ τῶν κατοίκων περικαλλεστάτη καὶ πάλιν,

Κρυόνερον (τουρκ. Σογουτζάκ) εἰς τὰς ὄχθας ποταμίου τινὸς ἐν μέσῳ δύο ἑκατέρωθεν βουνῶν, ὡς φωλεὰ στρουθίων ἐν μέσῳ φυλλωμάτων, κατὰ τὴν ἔκθεσιν περιηγητοῦ τινος· ἡ ὀνομασία αὐτοῦ φαίνεται ὅτι ἐγένετο ἐκ τῶν πολλῶν καὶ δροσερῶν ὑδάτων. Εἰς δεκάλεπτον ἀπόστασιν πρὸς Β. τοῦ χωρίου ὑπάρχει ὀπή τις, ἐξ ἧς διέρχεται ὑπογείως ἄφθονον ὕδωρ καλούμενον «Κρυονέρι». Οἱ κάτοικοι εἶναι γεωργοί, ἀνθρακοποιοί, ξυλοτόμοι καί τινες εἰς

---

(1) Ἡ ὡραία αὕτη Κωμόπολις, ὡς ἀνέγνων ἔν τινι Ὀθ. αὐτῆς ἐγγράφῳ κατὰ τὴν τετραετῆ ἐνταῦθα διδασκαλίαν μου, ἦτο ὑποστατικὸν καλούμενον «Ἐργασὶν Τσιφλιγῆ»· πρὸ τριῶν δὲ αἰώνων συνῳκίσθησαν ἐν αὐτῷ ἐκ τῆς ἀκμαζούσης τότε Κωμοπόλεως Ἅγ Γεωργίου, καλουμένου τουρκιστὶ Ἐβρενλῆ, ὅθεν καὶ ἡ συνοικισθεῖσα κώμη ἐκλήθη Ἐβρεντζίκ (μικρὸν Ἐβρενλῆ) Σοφῖδαι δὲ ἐκλήθη κατά τινας ἐκ τῆς παρ' αὐτῇ ἀρχαίας κώμης Σοφιλάρ, κατοικουμένης ἤδη ὑπὸ Ὀθωμανῶν μεταναστῶν, ἢ πιθανῶς ἐκ τῆς πρότερον ὑπὸ Σοφιδῶν (*) κατοχῆς τοῦ ἐν αὐτῇ ὑποστατικοῦ.

(*) *Σοφῖδαι ἐκαλεῖτο τάξις τις Περσῶν*

λατομίαν μικρῶν μυλοπετρῶν ἐνταῦθα· διακρίνονται δὲ ἐπὶ φιλοπονίᾳ καὶ φιλοξενίᾳ.

Σκεπαστὸν (τουρκ. Ἰντζέ-κιόϊ) κεῖται εἰς τὰς ὑπωρείας ὑψηλῶν κορυφῶν τοῦ μ. Αἵμου. Ἐκκλησιαστικῶς ὑπάγεται τῷ μητροπολίτῃ Ἀδριανουπόλεως. Εἶνε ἡ πλουσιωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα Κωμόπολις τῆς ὑποδιοικήσεως Βιζύης· Κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν γίνεται ἐν αὐτῇ ἀγορὰ δημητριακῶν ἐκ τῶν πέριξ χωρίων. Οἱ κάτοικοι εἶνκι γεωργοὶ κτηνοτρόφοι καὶ ἁμαξοποιοί. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσιν ἓξ ἀρχαῖαι ἐκκλησίαι «Ταξιάρχης» «Ἅγ Ἀθανάσιος» «Ἅγ. Νικόλαος» «Ἅγ. Ἰωάννης» «Ἅγ. Γεώργιος» καὶ «Παναγία» ἔχουσαι τοιχογραφίας τινὰς καὶ κτισβεῖσαι κατά τινας ὑπὸ ἐξοριζομένων ἐπισήμων κληρικῶν ἐν τῇ εἰς δεκάλεπτον ἀπόστασιν πρὸς Β. αὐτῆς κειμένῃ ἤδη μονῇ (1) τοῦ Παναγίου Τάφου «Ἁγία Παρασκευῇ», ἥτις ἄλλοτε ἔκειτο ἐν αὐτῇ τῇ Κωμοπόλει.

Σαρακήνα, ἡ ἀρχαία Σεργέντση. Αὕτη μόνη ἐκ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἀρχαίων Κωμοπόλεων διασώζει ἐκκλησίαν βυζαντινῆς ἐποχῆς «Ἁγία Παρασκευή», ἐν ᾗ τελεῖται λειτουργεία καὶ ἑτέ-

---

(1) Ἡ μονὴ αὕτη ἤκμαζεν ἐπὶ Βυζαντινῶν κατέχουσα πλήστους ἀγροὺς καὶ δάση, ἐν οἷς ἐτρέφοντο πολυπληθεῖς ἀγέλαι βοῶν καὶ προβάτων τῆς μονῆς καὶ διατηροῦντα πολλοὺς μοναχούς· κατά τινας καὶ ἐξώριστοι τινὲς ἀρχιερεῖς ἀπεπέμφθησαν ἐνταῦθα, εἰς οὓς ἀποδίδεται ἡ κτίσις τῶν ἐν λόγῳ ἐκκλησιῶν. Ἀνεγνωρίσθη δὲ καὶ μετὰ τὴν κατάκτησιν καὶ πλεῖστα μάλιστα προνόμια παρεχωρήσθησαν· μεθ' ἣν συνοικιζόμενοι ἤδη παρ' αὐτῇ ἐκ τῶν πέριξ χωρίων ἔκτισαν τὸ Σκεπαστόν, μετὰ τὴν κτίσιν τοῦ ὁποίου περιωρίσθησαν τὰ ἔσοδα τῆς μονῆς, καταληφθέντων τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν δασῶν αὐτῆς ὑπὸ τῶν καποίκων. Καταστραφείσης δὲ ἐκ καιρικῶν περιστάσεων, ἐκτίσθη τὸ ἐν τῇ νῦν θέσει μονύδριον πρὸ 35 ἐτῶν μόλις διατηροῦν ἕνα μοναχὸν ἐκ τῶν ὀλίγων ἐναπολειφθέντων ἀγρῶν, εὑρισκόμενον ἤδη ἀπὸ θετίας ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Παν. πρωτοσυγγέλου κ. Ἱεροθέου Ζωγραφοπούλου Βιζυηνοῦ, καθηγουμένου ἐν αὐτῷ καὶ ὁρισθέντος ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Νικοδήμου.

ραν τῆς «Παναγίας» κατεφθαρμένην. Κατὰ τὴν 15ην Αὐγούστου ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς νεοδμήτου αὐτῆς ἐκκλησίας τελεῖ ἐπίσημον πανήγυριν, εἰς ἣν προσέρχονται πλῆθος προσκυνητῶν ἐκ τῶν πέριξ χωρίων. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε γεωργοί, κτηνοτρόφοι, ἀμπελουργοὶ καὶ ἀμαξοτοιοί.

Μαγγριώτισσα κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῆς πρὸς Ν. τῆς Βιζύης ἐκτεινομένης πεδιάδος· ἐκλήθη οὕτω ἐκ Βιζαντινῆς εἰκόνος «Παναγίας Μεγαριωτίσσης» κομισθείσης ἐνταῦθα, κατὰ παράδοσίν τινα, πρὸ τῆς ἁλώσεως, ἔνθα ἐκτίσθη καὶ μονή, περὶ ἣν μετὰ τὴν καταστροφὴν μετοικίσαντές ἐκ τῶν πέριξ χωρίων ἀπετέλεσαν τὴν σημερινὴν κώμην, ἥτις διατηρεῖ εἰσέτι τὴν ἀρχαίαν τῆς μονῆς ἐκκλησίαν διακοσμουσαν καὶ ἀρχαίας τοιχογραφίας. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον γεωργοί.

Ἅγιος Ἰωάννης τὸ μικρὸν τοῦτο καὶ ὡραῖον χωρίον κεῖμενον ἐντὸς κοιλάδος ὁμοιάζει πρὸς βρέφος κοιμώμενον ἐν λίκνῳ· κατάρρυτον, ὅπερ ὑπὸ ἀφθόνων ὑδάτων καλύπτεται πανταχόθεν ὑπὸ χλόης. Παρὰ τῷ χωρίῳ τούτῳ εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς τετάρτου ὑπάρχει ὑπόγειον ἄντρον ἔχον εὐρεῖαν ἔκτασιν καὶ ὕψος τριῶν σχεδὸν πήχεων, κοινῶς λεγόμενον «Ἀϊερουσταλῆ» ἢ «Νεροσταλῆ» ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ἐκ χαράδρας κατὰ σταγόνας ἢ καὶ ἐν ἀφθονίᾳ ἐνίοτε, ῥέει ὕδωρ θεωρούμενον ὡς ἰαματικὸν καὶ μετ' εὐλαβείας διέρχονται οἱ ἀσθενεῖς ἐκ τῆς παρ' αὐτῷ ὀπῆς πρὸς ἴασιν. Οἱ κάτοικοι εἶνε γεωργοὶ καὶ ὑλοτόμοι.

Ἐκ δὲ τῆς ὑποδιοικήσεως Μηδείας ἐπισημότεραι Κωμοπόλεις εἰσὶ ε,

Μήδεια πρωτεύουσα τῆς ὑποδιοικήσεως παραλίως πόλις καὶ ἡ πλουσιωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα Κωμόπολις τῆς ἐπαρχίας. Ἐξωθεν τῶν κατερριμμένων διατελούντων ἀρχαίων αὐτῆς τειχῶν ὑπάρχει ἀρχαῖον τέμενος κατερειπωμένον, ἡ κτίσις τοῦ ὁποίου ἀποδίδεται εἰς Σουλτὰν Σελὴμ τὸν Α'. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς

εἶνε ναῦται, ἁλιεῖς καὶ ἔμποροι . Περὶ τῶν ἀρχαίων ἐν αὐτῇ μνημείων ἴδε κεφ. ΙΒ΄.

Σαμμακόβιον ἡ μεγαλειτέρα Κωμόπολις τῆς ἐπαρχίας. Εἰς ἡμίωρον ἀπόστασιν Δυτικῶς αὐτῆς ὑπάρχει μονήδριον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου μετ' ἐκτενοῦς ἄλσους, ἀνῆκον εἰς τὴν Κωμόπολιν Σαμμακοβίου, εις ἀπόστασιν δὲ ἑνὸς τετάρτου ΒΔυτικῶς αὐτῆς ὑπάρχει ἐξωχικὴ ἐκκλησία τοῦ προφήτου Ἠλιού ἐν μέσῳ τῶν ἀμπελώνων, πέριξ τῆς ὁποίας ἀνευρέθησαν ἀρχαῖα νομίσματα, πίθοι παμμέγιστοι καὶ τάφοι ἀρχαῖοι, ἐξ ὧν εἰκάζεται ὅτι ὑπῆρχεν ἀρχαία τις κωμόπολις Οἱ κάτοικοι εἶνε γεωργοί, ἀνθρακοποιοί, κτηνοτρόφοι, διενεργοῦσι δὲ καὶ μικρὸν ἐμπόριον ξυλανθράκων, ἔχοντες ἐπίνειον τὸν Ἅγ. Παῦλον, ἔνθα ὑπάρχει περίφημον ὑποστατικὸν τοῦ Νουβὰρ πασσᾶ, κατέχον ὑπὸ ἰδιοκτησίαν του ἐκτενῆ δάσῃ, ἐξ ὧν ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον ὀκ. ξυλάνθρακες μεταφέρονται ἐτησίως εἰς Κωνστ)πολιν, ὡς καὶ καυσόξυλα καὶ οἰκοδομήσιμος ξυλεία. Βορειότερον τοῦ Ἁγ. Παύλου εἰς τετράωρον ἀπόστασιν τοῦ Σαμμακοβίου κεῖται ἡ Νυάδα ἔχουσα περὶ τὰς 30 Ὀθωμ. οἰκίας κτισθεῖσας μετὰ τὸν ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1877-78 ἐκ μετοίκων τῆς πλησίον κώμης Κορφοκολύμπας. [1] Παρ' αὐτῇ κεῖται καὶ ὁ Θυνιακὸς λιμὴν ἀσφαλὴς περιλαμβάνων περὶ τὰ 50 πλοῖα, ἐν ᾧ ἔκειτο ἡ ἀρχαία Θυνιὰς, ἣν καὶ Ζαγορᾶ καλεῖ ὁ Μελέτιος καὶ ἧς σώζονται ἐρείπια τείχους καὶ πύργου. Παρὰ δὲ τῷ ἀκρωτηρίῳ τοῦ Θυνιακοῦ λιμένος, ὅ-

---

1. Αὕτη εἰς τρίωρον ἀπόστασιν ΒΑ τοῦ Σαμμακοβίου κειμένη κατῳκεῖτο ὑπὸ ὁμογενῶν κατὰ τὸ πλεῖστον κλωμένη Κρυφοκαλύβη. ὡς ἐν ἀποκέντρῳ μέρει κτισθεῖσα, περὶ δὲ τῷ 1829 οἱ πλεῖστοι τῶν ἐν αὐτῇ ὁμογενῶν μετῴκισαν ἐν Τρουλιᾷ αὕτη δὲ κατελαμβάνετο ὀσημέραι ὑπὸ Ὀθωμανῶν, διετηροῦντο ὅμως καὶ πάλιν οἰκογένειαί τινες ἔχουσαι καὶ ἐκκλησίαν, ἥτις ἐκάη τῷ 1877-78 μετὰ τῆς κώμης, ἧς οἱ μὲν κάτοικοι μετῴκισαν εἰς Νυάδα. αὕτη δὲ συνῳκίσθη ὑπὸ μεταναστῶν ἐκ Βουλγαρίας.

περ Κοβοτυνιὰ ὑπὸ τοῦ Μελετίου λέγεται καὶ ἐν ᾧ ἀνήγερται φάρος, κεῖται πλουσία κώμη τῆς ἐπαρχίας Ἁγ. Στέφανος, ὑπαγομένη, ὡς εἴρηται, πολιτικῶς τῇ ὑποδιοικήσει Ἀγαθουπόλεως ὡς καὶ ἡ Νυάδα. Παρ' αὐτῇ δὲ ἐκβάλλει καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Στρέβωνος ἀναφερόμενος ποταμὸς Ἄλεσβος καὶ Ἀρίστιβος (Ῥεόβι).

Τρουλιὰ εἰς ὡριαίαν ἀπόστασιν πρὸς Β. τοῦ Σαμμακοβίου ἐπὶ λαμπρᾶς θέσεως. Αὕτη ἤκμαζε πρὶν τῆς κτίσεως τοῦ Σαμμακοβίου κατέχουσα τὰ μέχρι τῆς Θυνιακῆς ἀκτῆς δάση καὶ ἀγρούς, ἐν οἷς, πλὴν τῶν πολυπληθῶν ἀγελῶν ζώων, ἅπερ διέτρεφον, ἐκαλλιέργουν ἰδίᾳ καὶ τὸ λίνον, ἐξ οὗ ἐξήγαγον ἄρθονον λινέλαιον ἐν τοῖς ἐν αὐτῇ ἑπτὰ λινελαιοτριβείοις (μπερζιχανάδες), ὧν οἱ λίθοι ὑπάρχουσιν εἰσέτι εἰς διάφορα μέρη ἐντὸς τῆς κώμης. Πέριξ αὐτῆς ὑπῆρχον καὶ χωρία τινὰ καταγινόμενα ἰδίᾳ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν χαλκοῦ καὶ σιδήρου, ὡς ἐκ παραδόσεως λέγεται καὶ ἐκ τῶν ἀναφαινομένων εἰς πλεῖστα μέρη σωρῶν σκωριῶν κατάδηλον γίνεται· τὰ χωρία ταῦτα μεταγενέστερον μετῴκισαν εἰς Τρουλιάν, ὅτε καὶ εὑρεῖαν ἔκτασιν εἶχε· πλεῖστα ὅμως ἔπαθε ὑπὸ τῶν Χιρτζαλίδων πολλάκις λεηλατηθεῖσα καὶ πυρποληθεῖσα. Τῷ δὲ 1829 περὶ τὰς 50 οἰκογένειαι μετηνάστευσαν εἰς Γαλάζιον τῆς Ῥουμανίας, ἔνθα καὶ χωριστὴν συνοικίαν ἀπετέλεσαν. Οἱ κάτοικοι εἶναι γεωργοί, κτηνοτρόφοι καὶ ἀνθρακοποιοὶ ἔχοντες ἐπίνειον τὴν Νυάδαν.

Ὀργά, ἡ κώμη αὕτη ἐκαλεῖτο, κατὰ παράδοσιν, Παράκοιλα ἢ Παρακοίλη ἀκμάζουσα ἐπὶ Βυζαντινῶν καὶ ἔχουσα εὑρεῖαν ἔκτασιν, ὡς ἐκ τῶν ἀνευρισκομένων εἰς πλεῖστα μέρη ἐρειπίων ἐκκλησιῶν καὶ θεμελίων οἰκιῶν εἰς ἰκανὴν ἀπόστασιν ἔξω τῆς ἤδη κώμης κατερχίνεται. Καταστραφεῖσα δὲ ἐξ ἐπιδρομῆς ἔμεινεν μόνον 17 οἰκίαι, ἐξ ὧν προῆλθεν ἡ σημερινὴ κώμη. Μετεκλήθη ὀργὰς κατά τινας μὲν ἐξ Ἀρχιερέως τινὸς παθόντος τι ἐνταῦθα καὶ ὀργισθέντος, κατ' ἄλλους δὲ ἕνεκα τῶν ἐν μικραῖς αἰτίαις ὀργιζο-

μένων κατοίκων καὶ ἐκφερόντων συνεχῶς ὕβρεις καὶ βλασφημίας κατὰ τῶν Ἁγίων μάλιστα ἕνεκα τῆς ἁπλοϊκότητος καὶ ἀμαθείας των, ἀπόδειξις δὲ τούτου ὅτι διατηροῦσιν εἰσέτι καὶ τὰ ἀνάστενάρια, περὶ ὧν ἔσεται λόγος ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ. Οἱ κάτοικοι εἶναι γεωργοὶ καὶ ἀνθρακοποιοὶ κατὰ τὸ πλεῖστον. Ἐκ δὲ τῶν πολιτικῶς εἰς ἑτέρας ὑποδιοικήσεις ὑπαγομένων Κωμοπόλεων τῆς ἐπαρχίας ἐπισημότεραι εἶνε.

Τσόγγαρα εἰς τετράωρον ἀπόστασιν Ν. Δ. τῆς Βιζύης· κατωκεῖτο κατ' ἀρχάς, καθὰ ἐκπαραδόσεως λέγεται, ὑπ' ὀθωμανῶν, κληθεῖσα οὕτω ἐκ τοῦ ἐπιθέτου τοῦ πρώτου φαίνεται οἰκιστοῦ αὐτῆς Τσόγγα ἢ Τσόγγαρα Ἀναχωρησάντων ὅμως τῶν Ὀθωμανῶν πρὸ δύο περίπου αἰώνων ἐξ ἀγνώστου αἰτίας συνῳκίσθη ὑπὸ Βουλγαροφώνων ἐκ τῶν πέριξ χωρίων, ἐμμενόντων τῇ Ὀρθοδοξίᾳ μέχρι τοῦ 1880, ὅτε τινὲς ἐξ αὐτῶν τῇ ἐνεργείᾳ βουλγαρικῆς προπαγάνδας προσηρτήθησαν τῇ ἐξαρχίᾳ, τῶν περισσοτέρων μὴ συγκατατεθέντων πρὸς τοῦτο· δι' ὃ ἀνερύη ἔρις περὶ τῆς ἐκκλησίας κατεχομένης ὑπὸ τῶν Ὀρθοδόξων, ἧς συνέπεια ὑπῆρξεν ἡ πυρπόλησις αὐτῆς ὑπὸ τῶν σχισματικῶν κατὰ τὴν νύκτα τῆς 8ης Σεπτεμβρίου τοῦ 1881. Καὶ οἱ μὲν Ὀρθόδοξοι ἀνήγειραν καὶ πάλιν αὐτὴν ἐκ βάθρων μετὰ ἓν ἔτος, οἱ δὲ σχισματικοὶ ἔκτισαν ἑτέραν μὲ θόλον, ἥτις διατελεῖ εἰσέτι ἡμιτελής. Καταγίνονται δὲ εἰς τὴν γεωργίαν.

Ἀχμέτ-βέη εἰς πεντάωρον ἀπόστασιν πρὸς Ν. τῆς Βιζύης· ἐκλήθη οὕτως, κατὰ παράδοσιν, ὑπὸ στρατηγοῦ τινος Ἀχμέτ-βέη, ὅστις πορευόμενος εἰς ἐκστρατείαν καὶ πιὼν ἐνταῦθα ἐκ διαυγοῦς πηγῆς ὕδατος, τοσοῦτον κατηυχαριστήθη, ὥστε ηὔξατο ἄν ἤθελεν ἐπανακάμψῃ ἐκ τοῦ πολέμου ἐλαβύς νὰ κτίσῃ ἐνταῦθα χωρίον. Ἐπανελθὼν δέ, ὡς ηὐχήθη, ἔκτισε κατ' ἀρχὰς ἔπαυλιν, εἰς ἣν συνῳκίζοντο βαθμηδὸν ἐκ τῶν πέριξ χωρίων καὶ ἀπετέλεσαν τὴν σημερινὴν κώμην. Οἱ κάτοικοι γεωργοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Ἐκπαιδευτικὴ κατάστασις.

Ἡ ἐκπαίδευτις ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μέχρι τοῦ 1840 ἦτο λίαν περιωρισμένη, ἐν ταῖς κυριωτέραις Κωμοπόλεσιν ὑπῆρχον γραμματοδιδασκαλεῖα, ἐν οἷς ἀνεγιλώσκοντο ἡ Ὀκτάηχος, τὸ Ψαλτήριον καὶ ὁ Ἀπόστολος. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ ταύτης ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ ἀοιδίμου Γρηγορίου Μητροπολίτου Βιζύης, τῇ πρόφρονι καὶ δραστηρίῳ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ συνέστησαν ἐν ταῖς τρισὶ κυριωτέραις κωμοπόλεσι τῆς ἐπαρχίας Βιζύῃ, Μηδείᾳ καὶ Σαμμακυβίῳ ἑλληνικαὶ σχολαί, ἐν αἷς ἑλληνομαθεῖς τινες διδάσκαλοι ἐδίδαξαν (1) καρποφόρως. Ἐπὶ δὲ τοῦ ῥέκτου Μητροπολίτου Κωνσταντίνου καὶ ἀδελφότητες, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, συνεστήθησαν, ἐν αὐταῖς σκοπὸν ἔχουσαι τὴν ἐνίσχυσιν καὶ ἐνθάρρυνσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως, δυστυχῶς ὅμως, πλὴν τῆς ἐν Βιζύῃ αἱ λοιπαὶ ἐπ' ὀλίγον διετηρήθησαν. Καὶ ἐν μὲν τῇ Βιζύῃ συνέστη κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τοῦ μητροπολίτου Πλάτωνος ἡ « φιλοπρόοδος ἀδελφότης », ἥτις ἀκολούθως ἔπαυσε λειτουργοῦσα ἐπί τινα ἔτη συνεπείᾳ τῶν ἐπὶ τοῦ πολέμου ἐπελθόντων δεινῶν. Ὁ δὲ διαδεξάμενος τοῦτον Κωνστάντιος ἀνε-

---

1. Ἐν μὲν τῇ ἑλ. σχολῇ Βιζύης ἐδίδαξαν ὁ Δαβὶδ Γανγχωρίτης, ὁ Γ. Μπαλάνος, ὁ Ἰ. Ἰωαννίδης. ὁ Δ. Πεβανᾶς, ὁ Σ. Χουρμουζιάδης, ὁ Σ. Ἰωαννίδης, ὁ Α. Ἀλεξιάδης ἐκ Σκοποῦ καὶ ἄλλοι τινές· ἐν δὲ τῇ ἑλ. σχολῇ Σαμμακυβίου ὁ Ἐπιφάνειος Τριανταφυλλίδης. ὁ Γ. Μπολάνος ὁ καὶ ἐν Βιζύῃ διδάξας, ὁ Γ. Θεῖος, ὁ Εὐστράτιος Γανγχωρίτης, ὁ Βατίλειος Μαυροφρίδης, ὁ Γ. Χριστοφίδης ἐπὶ τῷ ἀκαμάτῳ ζήλῳ τοῦ ὁπαδοῦ καὶ γὼ ὀφείλω τὰς μικράς μου γνώσεις καὶ ὁ Π. Μ. Κύρκου. Ἐν δὲ τῇ Μηδείᾳ ὁ καὶ ἐν Βιζύῃ διδάξας Ἰ. Ἰωαννίδης, ὁ νῦν ἐν Ἀθήναις πρόεδρος τῆς Θρακικῆς ἀδελφότητος κ. Κουρτίδης, ὁ Γ. Θεῖος κλπ.

σύστησε καὶ πάλιν τὴν «φιλοπρόοδον ἀδελφότητα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν « Ἴβη », ἥτις ἐξακολουθεῖ μέχρι σήμερον, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 500 λίρας κεφάλαιον, ἐξ ὧν τὰς μὲν 200 εἰς ὁμόλογα, τὰς δὲ 300 εἰς κτήματα, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἐκ βάθρων ἀνεγερθέντος παρθεναγωγείου.

Ἐν δὲ τῷ Σαμμακοβίῳ συνέστη μὲν ἐν Κων)πόλει ὑπὸ τῶν παρεπιδημούντων Σαμμακοβιτῶν ἡ φιλόμουσος ἀδελφότης «Σύμπνοια» τῷ 1885, διαλυθεῖσα ὅμως, ὡς μὴ ὤφελε, μετά τινα ἔτη προστέρερε τὸ ὑπερεκτοτάλιρον αὐτῆς κεφάλαιον εἰς τὴν ἐκ βάθρων ἀνέγερσιν τῶν Σχολῶν Σαμμακοβίου

Ἐν δὲ τῇ Μηδείᾳ ταυτοχρόνως τῆς τοῦ Σαμμακοβίου συνέστη καὶ διελύθη ἡ φιλόμουσος ἀδελφότης «Ὁμόνοια», ἧς τὸ πλεῖστον τοῦ κεφαλαίου διαμένει εἰσέτι εἴς τινας ἀρνουμένους τὴν πληρωμήν, ἀδιαφοροῦντος καὶ τοῦ μητροπολίτου τὴν εἴσπραξιν καὶ χρησιμοποιήσιν αὐτοῦ εἰς κοινωφελῆ τινα σκοπόν. Εὐχῆς δὲ ἔργον θὰ ἦτο καὶ ἡ πρὸς ἀνασύστασιν τῶν διαλυθέντων τούτων σωματείων, ἐνέργεια τοῦ μητροπολίτου.

Ἡ ἤδη ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐκπαίδευσις, καίτοι ποθητὴ παρ' ἅπασι ἥκιστα ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν κοινοτήτων. Καὶ ἡ μὲν Βιζύη, μεθ' ὅλην τὴν οἰκονομικὴν καχεξίαν τῶν κοινοτικῶν αὐτῆς, πλεῖστα ἀπό τινων ἤδη ἐτῶν καταναλίσκουσα εἰς τὴν ἐκ βάθρων ἀνέγερσιν περικαλλεστάτης ἐκκλησίας, [1] διατηρεῖ ἀπὸ διετίας ἤδη οὐχὶ καλῶς κατηρτισμένην Ἀστικὴν σχολὴν μετὰ προσωπικοῦ ἐκ τριῶν διδασκάλων καὶ νηπιοπαρθεναγωγεῖον μετὰ μιᾶς παρθεναγωγοῦ καὶ βοηθοῦ. Ἐξοδεύουσι δὲ ἐτησίως περὶ τὰς 150 λίρας ἐκ τῶν ἐσόδων τῆς ἐκκλησίας «Ἅγ. Γεώργιος» καὶ ἐκ θεατρικῶν τινων παραστάσεων, τοῦ νηπιοπαρθεναγωγείου διατηρουμένου ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος. Φοιτῶσι δὲ ἐν μὲν τῷ ἀρρεναγωγείῳ 100 μαθηταί, ἐν δὲ τῳ νηπιοπαρθεναγωγείῳ 60.

1. Ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀνεγείρεται ἐπὶ τῶν ἐρειπίων βυζαντινῆς ἐκκλησίας τιμωμένης ἐπὶ τῇ μνήμῃ «Παναγίας Εὐαγγελιστρίας».

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ἐν Σκμμαχοβίῳ ἀνεγερθεῖται ἐκ βάθρων τῷ 1893 αἱ ἑτοιμόρροποι κατασταῖται σχολαὶ ἐκ τοῦ ὑπερεκατονταλίτρου, ὡς εἴρηται, κεφαλαίου, τῆς διαλυθείσης ἀδελφότητος «Συμπνοίας» καὶ ἐξ ἰδίας συνδρομῆς τῶν κατοίκων, κατὰ τὸ πλεῖστον δὲ τῶν ἐν Κων/πόλει παρεπιδημούντων ἀξιοτίμων Σκμμαχοβιτῶν τῇ δραστηρίῳ ἐνεργείᾳ τοῦ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀόκνως ἐργαζομένου κ. Εὐαγγέλου Κωνσταντινίδου, ὡς καὶ ἐκ τῆς γενναίας δωρεᾶς τοῦ ἀειμνήστου ζεύγους Γεωργίου καὶ Ἑλένης Κυριαζῆ, οἵτινες ἐπρονοδότησαν αὐτὰς καὶ διὰ ἐκ 50 εἰκοσαφράγκου ἐτησίας ἐπιχορηγήσεως, κατηρτίσθησαν πρὸ τετραετίας, ἡ μὲν τῶν ἀρρένων εἰς ἀστικὴν σχολὴν μετὰ προσωπικοῦ ἐκ τριῶν διδασκάλων, ἡ δὲ τῶν θηλέων εἰς νηπιοπαρθεναγωγεῖον μετὰ μιᾶς καὶ μόνης νηπιοπαρθεναγωγοῦ ἀνεπαρκῶς ἐλλείψει πόρων. Δαπανῶνται ἐτησίως ὑπὲρ τὰς 150 λίρκι ἐκ τοῦ ταμείου τῆς ἐκκλησίας (1) Ἁγ. Θεόδωρος καὶ τῆς ἐν λόγῳ δωρεᾶς. Φοιτῶσι δὲ ἐν μὲν τῷ ἀρρεναγωγείῳ 100 μαθηταὶ ἐν δὲ τῷ νηπιοπαρθεναγωγείῳ 80.

Ἐν Μηδείᾳ διατηρεῖται εἰσέτι Ἑλληνικὴ Σχολὴ μεθ' ἑνὸς διδασκάλου καὶ δημοτικὴ ἰδίᾳ, ὡς καὶ νηπιοπαρθεναγωγεῖον μετὰ μιᾶς νηπιοπαρθεναγωγοῦ, ἐν αἷς φοιτῶσιν ὑπὲρ τὰ 100 ἄρρενα καὶ 50 θήλεα. Ἐξοδεύουσιν ἐτησίως περὶ τὰς 100 λίρας ἐκ τοῦ ταμείου

(1.) Ἡ ἐκκλησία Σαμμαχοβίου εἶχεν ἐντόκως εἰς διαφόρους περὶ τὰς χιλίας λίρας, ἐξ ὧν εἰσεπράττετο διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχιερέων τὸ εἰς κάλυψιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν σχολῶν ἀπαιτούμενον ποσόν. Ἀπὸ τῆς ἐλεύσεως ὅμως τοῦ νῦν μητροπολίτου Βιζύης κ. Ἱεροθέου κατεβλήθη μὲν πᾶσα παρ' αὐτοῦ δυνατὴ προσπάθεια πρὸς εἴσπραξιν τοῦ περισσοτέρου καὶ μᾶλλον ἀσφαλεστέρου ἐκ τοῦ ρηθέντος κεφαλαίου, παρὰ τὰς ἄλλας ὅμως κινητικὰς ἀνάγκας καὶ αὐτὸ τὸ τῶν σχολῶν ἑτοιμόρροπον (μὴ ἀνεγερθέντων εἰσέτι) ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ θεὶς, κατεξώδευσεν αὐτὰς εἰς ἀνέγερσιν μεγαλοπρεποῦς κατ' αὐτὸν μητροπολιτικοῦ μεγάρου, ἐπὶ πεπαλαιωμένης μὲν ἐπιδεχομένης ὅμως ἐπιδιόρθωσιν Μητροπόλεως, ἐν ᾗ διαμένει ἐπὶ ἕξ μῆνα κατ' ἔτος.

τῆς Ἐκκλησίας «Ἅγ. Ἀνδρέας» καὶ ἐκ μικρῶν διδάκτρων. Δύνανται δὲ ἡ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ μᾶλλον εὐπορουῦσα αὕτη Κωμόπολις ἐπὶ τὸ βέλτιον νὰ καταρτίσῃ τὰς σχολὰς αὐτῆς ὁμονοοῦσα.

Τὰ δὲ λοιπὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν ὡς πρὸς τὴν ἐκπαιδευτικὴν κατάστασιν εἰς τρεῖς κατηγορίας. Εἰς μὲν τὴν πρώτην ὑπάγονται τὰ χωρία, Σοφτζάι, Κρυόνερον, Σαραχήνα, Ἀχμέτ-βέη, Τσόγγχρα, Γιοβαλῆ, Τσιφλίκιοϊ, Σεράιον, Μαγχριώτησα, Ἅγ. Ἰωάννης, Ἅγ. Γεώργιος καὶ Τρουλιά, ἅτινα διατηροῦσι δημοτικὰς σχολὰς μεθ' ἑνὸς διδασκάλου πληρωνομένου ἐξ 20—25 λιρῶν ἐτησίως ἐκ τοῦ ταμείου τῶν Ἐκκλησιῶν ἢ καὶ μικρᾶς τῶν κατοίκων συνδρομῆς. Ἐν δὲ τῇ Σαρακήνῃ καὶ νηπιοπαρθεναγωγεῖον συνέστη ἀπὸ τοῦ ἤδη ἀρχομένου σχολικοῦ ἔτους, ὅπερ ἀξιομίμητον τυγχάνει. Φοιτῶσι δὲ ἐν αὐτοῖς ἐξ 20 — 50 μαθηταί, πλὴν τῆς Σχολῆς Σοφιδῶν ἐπαριθμούσης ὑπὲρ τοὺς 100· οἱ ἀξιέπαινοι δὲ ὄντως Σοφιδιῶται μεθ' ὅλην τὴν οἰκονομικὴν τῶν κοινοτικῶν αὐτῶν καχεξίαν, εἰς ἣν περιῆλθον ἐκ τῆς πυρπολήσεως τῆς ἱερᾶς αὐτῶν Ἐκκλησίας, προσέλαβον ἐφέτος ἐν τῇ σχολῇ τῶν καὶ δεύτερον προσωπικόν, ὅπερ ἐπάναγκες καθίστατο.

Εἰς δὲ τὴν δευτέραν κατηγορίαν ὑπάγονται τὰ χωρία Πινακᾶ, Ἀσβουγᾶ, Τοπτσῆ κιόι, Μεσηνῆ, Σατῆ κιόι Τσακλῆ, Ὀργὰς καὶ Ἅγ. Στέφανος, ἅτινα στερούμενα σχολῶν διατηροῦσιν ἐν τῷ νάρθηκι τῶν Ἐκκλησιῶν γραμματοδιδασκαλεῖα, εἰς ἃ φοιτῶσι 15—25 μαθηταὶ καὶ δαπανῶσιν ἐτησίως 12—20 λίρας ἐκ διδάκτρων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

Εἰς δὲ τὴν τρίτην κατηγορίαν ὑπάγονται χωρία τινὰ ὡς τὸ Ἰάτρος, Καβατζίκ, Ἀκζούμι καὶ μουσελλὶμ ἅτινα στεροῦνται παντελῶς διδασκάλου.

Ὑπάρχουσι δὲ ἐν γένει ἐν μὲν τῷ τμήματι Βιζύης διδάσκαλοι 24, μαθηταὶ δὲ περὶ τοὺς 900, ἐν δὲ τῷ τῆς Μηδείας διδάσκα-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

λοι 10 καὶ μαθηταὶ περὶ τοὺς 420, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν θηλέων.

Ἐκ τῆς ἐκτεθείσης ἐκπαιδευτικῆς κατασκευῆς τῆς ἐπαρχίας κατακρίνεται ὅτι αὕτη. ἂν καὶ οὐχὶ ἐν τοῖς σπαργάνοις, ἀλ' ὅμως νηπιάζουσα ἔτι εὑρίσκεται, ἰδίᾳ δὲ ἡ τῶν θηλέων ἐκπαίδευσις καὶ ἡ ἐν τοῖς χωρίοις. Καίτοι δὲ παρὰ πάντων ὁμολογεῖται ἡ οὐχὶ ἀνθηρὰ τῶν σχολῶν κατάστασις, οὐδεμία ὅμως μέριμνα ὑπὲρ αὐτῶν καταβάλλεται ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων καὶ ἰδίᾳ, ὡς μὴ ὤφελε, τῶν κατὰ καιροὺς Μητροπολιτῶν. Καί παρατηρεῖται μὲν πρόοδός τις ἀπὸ τῆς ἐν τῷ φιλολογικῷ συλλόγῳ φαινομένης ἐκθέσεως(1) τῆς καταστάσεως τῆς παιδείας τῷ 1877, αὕτη ὅμως ὀφείλεται μᾶλλον τῇ ὁσημέραι ἀναπτύξει τῶν κοινοτήτων.

Πρὸς ἐπιδιόρθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων σχολικῶν τῆς ἐπαρχίας τολμῶ ἵνα ἐκθέσω τὴν ταπεινὴν γνώμην μου.

Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ὡς ἀπόλυτον ἀνάγκην φρονῶ τὴν ἐφαρμογὴν ὁμοιομόρφου προγράμματος ἔν τε ταῖς κυριωτέραις κωμοπόλεσιν ὡς καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἕνα καὶ μόνον διδάσκαλον διατηροῦσι χωρίοις καὶ μάλιστα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐκδοθέντος Πατριαρχικοῦ προγράμματος· διότι τὸ νὰ διδάσκῃ

(1). Ἡ ἐνλόγῳ ἔκθεσις ἐν τῷ τοῦ Συλλόγου περιοδικῷ τοῦ 1877 ἀπαντῶσα ἔχει οὕτω, «Ἡ περιφέρεια Βιζύης ἔχει 17 χωρία. Ὁ ὁλικὸς πληθυσμὸς τῶν οἰκογενειῶν ἀναβαίνει εἰς 2, 400 ὁ δὲ τῶν μαθητῶν εἰς 777. Ἡ δὲ περιφέρεια Μηδείας περιλαμβάνουσα πλὴν τῆς Κωμοπόλεως ταύτης καὶ τὸ Σαμμακόβιον ἀριθμοῦν 800 οἰκογενείας τὸ Ὀργὰς, τὸ Ἀκζῆμι. τὴν Τρουλλὰν καὶ ἕτερα μικρὰ χωρίδια ἔσχατα πάντων ἐν τῷ καταλόγῳ ἀριθμηθέντα ἔχει συνόλῳ οἰκογενείας μὲν Ἑλληνικὰς 1685 μαθητὰς δὲ 195. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἐν τῇ περιφερείᾳ Μηδείας οὐχὶ εὐάρεστον ἐκπαιδευτικὴν κατάστασιν ἀναγκαζόμεθα δυστυχῶς νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὡς ὀρθὰς τὰς παρατηρήσεις τοῦ ἐν Ραιδεστῷ συλλόγου, ἰσχυριζομένου ὅτι ἡ ἐν Βιζύῃ φιλοπρόοδος ἀδελφότης μετά τινος ὑπερβολῆς ἔσπευσε νὰ ἐπαινέσῃ τὸν ζῆλον τοῦ Ἁγίου Βιζύης περὶ πᾶν ἄλλο, ὡς λέγει ἡ τοῦ Ῥαιδεστείου Συλλόγου ἔκθεσις, ἢ περὶ τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀσχολουμένου.»

ἕκαστος διδάσκαλος κατ' ἰδιόρρυθμον πρόγραμμα καὶ ἐν πολλοῖς μάλιστα χωρίοις νὰ ἀγνοῆται τί ἐστί πρόγραμμα, ἥκιστα λυσιτελὲς εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν Σχολῶν καθίσταται.

Δεύτερον τὴν σύστασιν ἐν μὲν ταῖς τρισὶ κυριωτέραις Κωμοπόλεσι, Βιζύῃ, Σαμμακοβίῳ καὶ Μηδείᾳ ἑκτατάκτων μὲν τοὐλάχιστον Ἀστικῶν σχολῶν τῶν ἀρρένων καλῶς διωργανισμένων καὶ μετ' ἐπαρκοῦς προσωπικοῦ διδασκάλων κεκτημένων τὴν ἀπαιτουμένην ἱκανότητα καὶ πεῖραν, τετρατάκτου δὲ δημοτικῶν τῶν θηλέων μεθ' ὁμοιομόρφου προγράμματος, ἵνα κατατάσσωνται ἐν ταῖς ἀνωτέραις τῶν ἀρρένων τάξεσιν αἱ βουλόμεναι ν' ἀκολουθήσωσι τὰ μαθήματα αὐτῶν μαθήτριαι. Καὶ τὴν σύστασιν τετρατάκτων δημοτικῶν σχολῶν ἐν ταῖς λοιπαῖς Κωμοπόλεσι καὶ χωρίοις ὁμοιομόρφων, ὅσον οἷόν τε, καὶ τούτων ἵνα οἱ ἐκ τῶν εὐπορούντων ἀποστελλόμενοι ἐν τοῖς σχολείοις τῆς παρ' αὐτοῖς Κωμοπόλεως κατατάσσωνται ἐν ταῖς ἀνωτέραις τάξεσι. Λίαν δὲ κατακριτέον θεωρῶ τὸ σύστημα, καθ' ὃ ἔν τισι χωρίοις μεθ' ἑνὸς καὶ μόνου διδασκάλου ἢ πρός ἐπίδειξιν αὐτοῦ ἢ χάριν παίδων τινῶν τῶν προυχόντων παραμελεῖται ἡ τῶν κατωτέρων τάξεων τακτικὴ διδασκαλία πρὸς διατήρησιν Β΄. καὶ ΣΤ., ἔστιν ὅτε, τάξεως.

Τρίτον ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἐπιβληθησομένου προγράμματος νὰ γίνηται τῇ συντόνῳ ἐπιβλέψει τοῦ Μητροπολίτου, ὅστις κατὰ τὰς ἐνιαυσίους ἐξετάσεις τῶν σχολῶν τῶν τριῶν τοὐλάχιστον Κωμοπόλεων νὰ παρευρίσκηται αὐτοπροσώπως, μεθ' ὁριζομένης δὲ ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς παρατηρῶν ἐν ἑκάστῳ μαθήματι τήν τε μετ' εὐσυνειδησίας ἐργασίαν τῶν διδασκόντων καὶ τὰς τυχὸν ἐλλείψεις ἐπὶ τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ ἐν λόγῳ προγράμματος ἐκφέρει τὰς ἐπὶ τούτοις κρίσεις του. Ἐν δὲ τοῖς χωρίοις ν' ἀποστέλληται ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐξετάσεις, ὅστις παρακολουθῶν αὐτὰς ἐκφέρει τὰς ἐπί τε τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ καθυποβαλλομένου προγράμματος καὶ τῆς εὐσυνειδήτου ἐργασίας τοῦ διδασκάλου γνώ-

μας αὐτοῦ τῷ ἀρχιερεῖ. Ἐν γένει ὁ μητροπολίτης ὀφείλει νὰ ᾖ ἐνήμερος τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ καθόλου ἐκπαιδευτικῆς δράσεως καὶ φροντίζῃ πρὸς προαγωγὴν αὐτῆς ὑπὲρ πᾶν ἄλλο, ὅπερ, κατὰ δυστυχίαν ἐλλείπει μέχρι τοῦδε.

Τέταρτον δὲ καὶ τελευταῖον μέσον προαγωγῆς, ὅπερ καὶ κυριώτατον, θεωρῶ τὴν σύστασιν ἐφορείας τακτικῆς, οὐχὶ ἀριστίνδην ὡς τὸ κατὰ καιρὸν ἀρχιερεῖ ἰδίᾳ δοκεῖ, ἀλλ' ἐκλεγομένης διὰ πλειονοψηφίας τῶν κατοίκων ἐπὶ ὡρισμένον χρόνον καὶ συνισταμένης ἐξ ἑνὸς προέδρου, γραμματέως καὶ δύο ἢ τριῶν μελῶν, εἰς ἣν διὰ πρακτικοῦ, ὑπογεγραμμένου παρ' αὐτῶν καὶ ἐπικεκυρωμένου ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως ὁρίσωσι τὰ καθήκοντα, ἅτινα ὀφείλει ν' ἀναλάβῃ ἡ ἐν λόγῳ ἐφορεία ἤτοι τὴν καθ' ὡρισμένας ἡμέρας ἐπισκεψιν τῶν σχολῶν, τὴν ἐν τακτικαῖς καὶ ἀτάκτοις συνεδριάσεσι σύσκεψιν ὑπὲρ αὐτῶν, τὴν συμφωνίαν τῶν καταλλήλων προσωπικῶν, τὴν σύνταξιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν σχολῶν, τὴν διαχείρησιν τῶν πόρων αὐτῶν κλπ. κατ' ἔτος δὲ νὰ γίνωνται αἱ ἀρχιαιρεσίαι καὶ ἐκθέτωνται λεπτομερῶς αἱ διάφοροι πράξεις, λογαριασμοὶ καὶ ἰσολογισμοὶ τῶν σχολικῶν ὑπὸ τοῦ γραμματέως. Ἐν δὲ ταῖς τρισὶ κωμοπόλεσι νὰ συστηθῇ ἰδία δημογεροντία ἐκ τῶν γεροντοτέρων καὶ εὐϋποληπτοτέρων κατοίκων, ἥτις, προεδρεύοντος τοῦ μητροπολίτου ἢ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ νὰ σκέπτηται καὶ ἀποφασίζῃ περὶ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων καὶ διαφορῶν μεταξὺ τῶν κατοίκων καὶ τῶν ἐφορειῶν χωρίων, νὰ ἐπιβλέπῃ δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τῶν Σχολῶν Ἐφορείαν καὶ ἐν περιπτώσει διαφωνίας αὐτῆς ἢ λήξεως τοῦ ὁρισθέντος χρόνου συγκαλοῦσα γενικὴν τῶν κατοίκων συνέλευσιν προβαίνῃ εἰς ἀντικατάστασιν αὐτῆς.

Διότι δὲν δύναμαι νὰ παρέλθω ἐν σιωπῇ ὅτι τό γε νῦν ὑφιστάμενον σύστημα τῆς ὑπὸ μόνου τοῦ ἀρχιερέως καί τινων τῶν περὶ αὐτὸν ἀριστινδήν ὡς εἴρηται ἐκλογῆς ἐφορείας, ἢ μᾶλλον ἐρο-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ριακῆς βκ βυλωνίας (διότι ἀναμίξ οἱ αὐτοὶ καὶ ἔφοροι καὶ Δημογέροντες καὶ ἐπίτροποι ὄντες, οὐδεμίαν δὲ συναίσθησιν τῆς ταυτότητος τοῦ εἰς ὃ ἀνήκουσιν ὁρμικοῦ ἔχοντες, οὐχὶ μόνον οὐδέποτε ὑπὲρ τῶν Σχολῶν συνεδριάζουσιν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν κλίμακα αὐτῶν ἀνέρχονταί ποτε, μόνον δὲ κατὰ τὴν συμφωνίαν τῶν διδασκάλων ἕκαστος ἐννοεῖ καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ εὐνοουμένου του ἢ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ μὴ κατὰ τὰ νεύματα αὐτοῦ βαδίζοντος), ὁποίων διενέξεων, ἀτοπημάτων καὶ ἀκαίρων κομματισμῶν αἴτιον καθίσταται, ὧν δυστυχῶς εὐμοιροῦσι κατ' ἔτος αἱ κοινότητες καὶ αὐτῶν τῶν μικροτέρων χωρίων, ἀπόδειξις ἡ δσημέρχι ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ τῶν κοινοτήτων κατάπτωσις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ἐπίσημοι Ἄνδρες.

Οἶκος Ξενοκρατῶν. Οἱ ἀείμνηστοι ἀδελφοὶ Ξενοκράται Ἀθανάσιος, Θεόδωρος καὶ Κωνσταντῖνος ἐγεννήθησαν ἐν Σαμμακόβῳ ἐκ γονέων πτωχῶν μὲν ἀλλ' εὐσεβῶν καὶ ἐναρέτων, Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης καλουμένων, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος. Ὁ μεγαλείτερος αὐτῶν Ἀθανάσιος ἐλθὼν ἐν Κωνστκν)πόλει προσεκολλήθη παρά τινι σισυροῤῥάπτῃ, παρ' ᾧ καὶ ἐκμαθὼν τὴν τέχνην προσελήφθη ἀκολούθως ὑπὸ τοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας ἐν Βουκουρεστίῳ ὡς τοιοῦτος ἐν τῇ ἡγεμονικῇ αὐλῇ. Προαχθεὶς ἐνταῦθα προσέλαβε καὶ τοὺς ἑτέρους ἀδελφοὺς αὐτοῦ, οἵτινες ἐπιδοθέντες εἰς τὸν κερδῶον Ἑρμῆν διὰ τῆς ἀκαμάτου φιλοπονίας αὐτῶν ἀπέκτησαν καὶ περιουσίαν ἱκανὴν καὶ μεγίστης προσέτι τιμῆς καὶ ὑπολήψεως ἠξιώθησαν οὐχὶ διὰ τὰ

πλούτη, ἀλλὰ διὰ τὴν φρόνησιν, τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὸν πατριωτισμόν, ὃν ἐδείξαντο, μεταχειρισθέντες τὰ πλούτη των ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐν γένει. Ὑπὸ τοσαύτης δὲ φιλογενείας καὶ φιλανθρωπίας ἐνεφορροῦντο, ὥστε ἀπεφάσισαν νὰ μένωσιν ἐν ἀγαμίᾳ ἅπαντες,[1] ὅπως μᾶλλον χρήσιμοι τῷ ἔθνει καταστῶσι διὰ τῆς εἰς ἀγαθοεργίας ἀφιερώσεως τῆς περιουσίας αὐτῶν. Τὰς πρὸς τὸ ἔθνος καὶ τὴν ἀνθρωπότητα ἐν γένει ἀγαθοεργίας τῶν μεγαθύμων τούτων ἀνδρῶν μαρτυροῦσι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ θὰ μαρτυρῶσιν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα τὰ ἐν Βουκουρεστίῳ ἀνεγερθέντα καὶ ἐξ ἰδίου αὐτῶν κληροδοτήματος συντηρούμενα «Ξενοκράτεια νοσοκομεῖα» (Spitalul Xenocrat), τὸ ἐν Μεσολογγείῳ Ξενοκράτειον Παρθεναγωγεῖον, αἱ πρὸς διάφορα ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα πασίγνωστοι εἰσφοραί καὶ πλεῖσται ἄλλαι γενναῖαι δωρεαί, δι' ὧν πρωσηκόντως κατετάχθησαν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν Μεγάλων Ἐθνικῶν εὐεργετῶν.

Καὶ πρὸς τὴν γενέτειραν δὲ αὐτῶν πατρίδα πλείστην φιλοπατρίαν ἰδίᾳ ἐπεδείξαντο διὰ τῶν πλείστων ἐν αὐτῇ δωρεῶν αὐτῶν. Πλὴν τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ αὐτῆς Ἐκκλησίᾳ ἀφιερωμάτων, οἷον χρυσοκεντήτων ἱερατικῶν στολῶν, ἱερῶν ἀμφίων, μεγάλου ἐπιχρύσου πολυκανδήλου, οὗτινος αἱ πέριξ κανδῆλαι ἀνάπτονται κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ ἑορτήν, ἡ δὲ μεσαία καίει ἀκοίμητος «πρὸς θυσίαν τοῦ ἐν τριάδι ὑμνουμένου θεοῦ» κατὰ τὴν ἐν τῷ δωρητηρίῳ αὐτῶν ἐγγράφῳ (2) αὐτόγραφον θέλησιν, καὶ πολλῶν ἄλλων

1). Μόνον τὴν αὐταδέλφην αὐτῶν Εἰρήνην παραλαβόντες ἐκ Σαμμακοβίου ὑπάνδρευσαν ἐν Βουκουρεστίῳ.

(2). Τὸ ἐπὶ μεμβράνης ἔγγραφον αὐτῶν διατηρούμενον ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Σαμμακοβίου ἔχει ὡς ἑξῆς· « Ἡ ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς Βλαχίας Ξενοκρατικὴ οἰκογένεια, χάριν τῆς πρὸς τὰ θεῖα εὐλαβείας κινουμένη ἀφιεροῖ τῇ ἐν Σαμμακοβίῳ τῆς

χρηματικῶν δωρεῶν κατὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας Σαμμακοβίου (1) τῷ 1836, ὡς καὶ τῆς γειτονος κώμης Τρουλιᾶς, εἰς πτωχούς, εἰς ἀποκατάστασιι ὀρφανῶν χορασίων κλπ. ἐνεχορεῦντο προσέτι ὑπὸ τῆς ἰδέας, ἵνα καὶ ἀνώτερα ἐκπαιδευτή-

---

Θρᾴκης (παραλίᾳ Κωμοπόλει τοῦ Εὐξείνου Πόντου) ἱερᾷ Ἀνατολικῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ τιμωμένῃ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου, ἓν ἀργυροῦν κεχρυσωμένον ἑπτάφωτον κανδύλιον, ζυγίζων ὀκάδας, ὀκτώμισι, τὸ ὁποῖον θέλει κρεμασθῇ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θόλου τῆς ἐκκλησίας καὶ θέλει καίει ἀκοίμητον, ἀπτόμενον ἐν μὲν ταῖς Κυριακαῖς καὶ λοιπαῖς ἑορταῖς ἅπαντα τὰ ἑπτὰ κανδύλια, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις ἁπάσαις τὸ ἐν μέσῳ μόνον πρὸς θυσίαν τοῦ ἐν Τριάδι ὑμνουμένου Θεοῦ, πρὸς χάριν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ τῆς πρεσβείας τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου. Ἔσεται δὲ εἰς μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν τεθνεώτων γονέων καὶ συγγενῶν καὶ ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν ὑγείας καὶ εὐημερίας τῶν ζώντων. Μενεῖ δὲ αὐτὸ τὸ ἑπτάφωτον κανδήλιον ἐν ταύτῃ τῇ ῥηθείσῃ ἱερᾷ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Σαμμακοβίου εἰς ἀεὶ ἀναπόσπαστον καὶ ἀναφαίρετον ἐν ὁλοκληρίᾳ, ὡς ὑπάρχει, ὂν τῷ Θεῷ ἀφιερωμένον, ὥστε οὐδεὶς κληρικὸς ἢ λαϊκὸς ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει ἢ αἰτίᾳ οἱᾳδήποτε, ἢ λόγῳ ἀνάγκης κατεπειγούσης, ξένος ἢ συγγενής, δὲν δύναται νὰ τὸ ἀφαιρέσῃ ἐκ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας οὔτε ἀκέραιον οὔτε τὸ παραμικρότερον μέρος αὐτοῦ, διότι ὁ τοιοῦτος ἔσεται ἀσυγχώρητος παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ καταδιωγμένος ἐν παντὶ καιρῷ παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἱερέων ἐπιτρόπων τε καὶ λοιπῶν πατριωτῶν

---

(124) Περὶ δὲ τῆς κατὰ τήν ἀνέγερσιν τῆς ἱερᾶς Ἐκλησίας Σαμμακοβίου χρηματικῆς δωρεᾶς τῶν ἀοιδίμων ἀνδρῶν εὕρηται

ρια ἀνεγείρωσιν ἐν τῇ πατρικῇ αὐτῶν οἰκίᾳ. Τὸ ἐθνωφελὲς τοῦτο καὶ μεγαλεπήβολον σχέδιον τῶν μεγάλων πατριωτῶν ἔμελλε νὰ ἐπιδράσῃ σπουδαίως, οὐχὶ μόνον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προαγωγὴν τοῦ Σαμμακοβίου, ἀλλὰ καὶ τοῦ πέριξ Ἑλληνισμοῦ· διότι

ὡς ἱερόσυλος. Προικίζεται δὲ αὐτὸ τὸ κανδήλιον καὶ μὲ γρόσια τουρκικὰ κατ' ἔτος τριακόσια ἀριθ. 300 παρὰ τῆς ἡμῶν ἀδελφότητος διὰ τὸ καιόμενον ἐν αὐτῷ ἔλαιον, ὅπως τοιουτοτρόπῳ καίῃ ἀκοίμητον ἀπροφασίστως, περὶ τῶν ὁποίων αὐτῶν γροσίων θέλομεν δώσῃ ἰδιαιτέραν διαταγὴν, τὸ πῶς καὶ πότε καὶ ἕως πότε νὰ λαμβάνωνται. Τὸ παρὸν ἔγγραφον δίδοται τῇ ἡμετέρᾳ ὑπογραφῇ καὶ τῇ σφραγίδι καὶ θέλει διατηρεῖται ἐν τῇ ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ ἀσφαλῶς εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, πρὸς γνῶσιν τῆς παρούσης καὶ ἐπερχομένης γενεᾶς.

Συναποστέλλονται δὲ ὁμοῦ μὲ τὸ κανδήλιον καὶ τρεῖς στολαὶ ερῶν ἀμφίων ἐκ στόφης χρυσῆς μ' ὅλων τῶν ἐν αὐταῖς ἀναγκαίων, τὰς ὁποίας θέλουν ἐνδύονται οἱ ἱερεῖς λειτουργοῦντες ἐν τῷ ναῷ πρὸς δόξαν Θεοῦ».

Τῷ χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ πεντηκοστῷ πρώτῳ σωτηρίῳ ἔτει ἐν Μηνὶ Ἰουνίῳ

ὑπογρ. Θεοδώρου Ξειροκράτους ὑπογρ. Α. Ξ ὑπογρ. Κ. Ζ.

(Τ. Π.) (Τ. Π.)

ἐν τῷ ἀρχαίῳ κώδηκι τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Σαμμακοβίου ἡ ἑξῆς ἐπιστολή. «Τῷ Πανιεροτάτῳ καὶ Θεοπροβλήτῳ Μητροπολίτῃ Ἁγίῳ Βιζύης Κυρίῳ ἡμῶν Κυρίῳ Κοσμᾷ τῷ Πανσεβάστῳ ἡμῶν κατὰ πνεῦμα πατρὶ καὶ δεσπότῃ προσκυνητῶς. Τὴν ὑμετέραν πανσέβαστον ἡμῖν Πανιερότητα ἠὐπρεπῶς προσκυνοῦντες τὴν πανιερὸν αὐτῆς δεξιὰν πανευλαβῶς κατασπαζόμεθα.

Ἀμφότερα τὰ ἀπὸ τῆς δ' τοῦ ἐνεστῶτος ἀποσταλέντα ἡμῖν σεβαστὰ εὐχετικά της μεθ' ὅσης πλείστης ἠϊκῆς ἡμῶν ὑποκλί-

τὸ Σαμμακόβιον εὑρισκόμενον εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Ἀν. Ῥωμυλίας, ὃν δὲ κέντρον πολλῶν πέριξ Κωμοπόλεων καὶ πλείστων βουλγαροφώνων χωρίων ἐπηρεαζομένων ὑπὸ τῆς βουλγαρικῆς προπαγάνδας, ἤθελε καταστῇ ἡ φωτογόνος λαμπὰς τοῦ πέριξ ὁμογενοῦς στοι-

---

σεως κομισάμενοι ὑπερβαλλόντως ἐχάρημεν, ἀξιωθέντες τῶν πατρικῶν αὐτῆς ὁλοψύχων εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν, καὶ πλήρη χαρᾶς ἅμα καὶ ἡϊκῆς εὐγνωμοσύνης, διά τε τὴν κατ' εὐκληρίαν ἀπόλαυσιν τῆς ποθητῆς ἡμῶν πατρίδος τοιούτου σεβαστοῦ καὶ φιλοκάλου ποιμένος, καὶ διὰ τὸν διακαῆ καὶ ἔνθερμον ζῆλον αὐτῆς πρός τε τὴν ἀνέγερσιν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας καὶ τὴν σύστασιν τῆς σχολῆς καὶ ἀποκατάστασιν πρὸς φωτισμὸν καὶ ἐκπαίδευσιν τῆς ἐν τῇ φιλῇ ἡμῶν πατρίδι φιλομαθοῦς νεολαίας· δὲν λείπομεν ν' ἀποδόσωμεν τὰς πρὸς τὴν σεβαστὴν ἡμῶν εὐεργέτιδα Πανιερότητα ταπεινὰς ἡμῶν εὐχαριστήσεις, ἐξαιτούμενοι Θεόθεν, ὅπως ὁ τῶν ἀγαθῶν παροχεὺς Κύριος ἐπιδαψιλεύσῃ Αὐτῇ ζωὴν ἐπιμήκιστον καὶ πᾶν ἐφετὸν καὶ σωτηριῶδες πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ ἀπαρτισμόν, οὐ μόνον αὐτῶν τῶν θεαρέστων ἔργων, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἄλλων ἀμοιρεῖ ἡ φιλὴ πατρὶς καὶ ἀποδέχεται, ν' ἀπολαύσῃ ἀπὸ ἕνα τοιοῦτον φιλόκαλον καὶ ζήλωτὸν ποιμένα, οἷος ἡ σεβαστὴ ἡμῖν Πανιερότης. Ἑπομένως ὑπήκοοι οἱ εὐπειθεῖς δοῦλοί της εἰς τὴν πατρικὴν αὐτῆς παραίνεσιν καὶ προτροπὴν καὶ αὐθόρμητοι ἄλλως ἐκ πατριωτικοῦ χρέους πρὸς τὸν ἔρανον τῶν τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ θείου ναοῦ ἀπαιτουμένων ἐξόδων, δὲν λείπομεν νὰ συνεισφέρωμεν καὶ ἡμεῖς δεκαπέντε χιλιάδας γρόσια, τὰ ὁποῖα ἀποστέλλομεν διὰ πολίτσης μας ἐντεῦθεν εἰς βάρος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Κυρίου Ἰωάννου Φάχρη καὶ υἱῶν, μὲ διορίαν 45 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς σήμερον καὶ θέλει γείνῃ φροντὶς διὰ νὰ συναχθοῦν ἐν καιρῷ, παρακαλοῦντες νὰ γείνῃ σὺν Θεῷ καὶ δι' εὐχῶν της ἡ ἔναρξις μὴ ἀμφιβάλλοντες ὅτι κατὰ τὸν θερμὸν καὶ ἐπίμονον αὐτῆς ζῆλον ἔσεται ὅσον οὔπω καὶ τὸ τούτου αἴσιον πέρας, καὶ ἐπιποθοῦντες καὶ ἡμεῖς νὰ ἰδῶμεν τὴν ἐκπεραίωσίν του ὅσον ἔνεστι

χείου, διατελοῦντος ἐν παχυλοτάτῃ ἀμαθείᾳ ἐλλείψει ἀνωτέρων παρ' αὐτοῖς σχολείων, ἐὰν καὶ αὖθις ἡ μητροπολιτικὴ ἀδράνεια ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ μικροφιλοτιμία τῶν τζορπατζίδων, ὡς σύνηθες, ἀπαιτούντων παραλόγῳ ἰσχυρισμῷ τὴν ἀνέγερσιν τῆς οἰκοδομῆς

πρωϊμότερον κατὰ τὸν ἐγκάρδιον πόθον μας.

Ἐν τούτοις ἔγνωμεν καὶ τὰ σημειούμενα ὑμῶν περὶ τῆς μεινάσης εἰς τὴν φιλτάτην ἡμῶν αὐταδέλφην Χρυσῆν, * καὶ ἀνεψιόν μας Ἰωσὴφ, ** περιουσίας τοῦ μακαρίτου γαμβροῦ μας Κωνσταντίνο καὶ ἀπορήσαμεν ἄκρως διὰ τὴν παρ' ἐλπίδα ἀπολιφθεῖσαν μικρὰν αὐτοῦ κατάστασιν, ἐνῷ καὶ ἐκ φήμης καὶ ἐκ πληροφορίας βεβαίας μᾶς ἦτο γνωστὴ ἡ σημαντικὴ του περιουσία καὶ ἐσχάτως ἤδη φαίνεται πολλὰ διάφορος, μ' ὅλα ταῦτα μένομον ὑπόχρεοι εἰς τὴν πατρικὴν αὐτῆς προστασίαν καὶ συνδρομὴν, καὶ εἰς τὴν ἐνδειχθεῖσαν περιθαλψιν τοῦ ἐνδοξοτάου Μουδῆρ Ἀχμὲτ ἀγᾶ Τζεμὴλ ὀγλοῦ καὶ ἡγεμόνος, πρὸς τὸν ὁποῖον στέλλομεν εὐχαριστήριόν μας μεχτοῦπι τουρκιστὶ καὶ παρακαλοῦμεν νὰ ἐγχειρισθῇ τῇ ἐνδοξότητί του διὰ τῆς αὐταδέλφης μας διὰ νὰ δείξῃ καὶ ἡ ἰδίκ καὶ διὰ τούτου τὴν εὐγνωμοσύνην της πρὸς τὴν εὐδιάθετόν του προστασίαν καὶ ὑπεράσπισιν, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπαλλαττόμενος καὶ ὁ δοῦλος της Θεόδωρος ἀπὸ τὰς ἐδῶ ἀσχολίας καὶ ὑποθέσεις μου, ἐλπίζω καὶ νὰ κινηθῶ ἐντεῦθεν σὺν Θεῷ καὶ δι' εὐχῶν της πρὸς τὰ αὐτόσε, διὰ νὰ τὴν προσκυνήσω καὶ προσωπικῶς, καὶ τότε ἐν τῷ ἐρχομῷ μου θέλουν διατεθῇ βελτιώτερον τόσον τὰ συγγενικά μας αὐτὰ συμφέροντα, ὅσον καὶ ἄλλα μερικώτατα, ἀνήκοντα εἰς τὴν πατρίδα μας Θεοῦ βοηθοῦντος. Ἀναμένομεν εὐχετικὴν αὐτῆς ἀπόκρισιν ἐξαγγελτικὴν ἅμα τῆς τιμαλφοῦς ἡμῖν ἀγαθῆς ὑγείας καὶ δηλωτικὴν τῆς παραλαβῆς

---

* Ἑτέρα ἀδελφὴ τῶν ἀοιδίμων ἀνδρῶν ὑπανδρευθεῖσα ἐν Σαμμακοβίῳ. ** Υἱὸς τῆς Χρυσῆς καὶ πατὴρ τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ ἐριτίμων κκ. Νίνας Χάϊτα Μαλβίνας καὶ Κλεοπάτρας Ι. Ξενοκράτους.

τῶν ἐν λόγῳ Σχολῶν ὅπου αὐτοῖς ἐδόκει, δυσαρεστήσασα τοὺς ἀσιδίμους ἄνδρας, δὲν μετέβαλον τὴν γνώμην αὐτῶν.

Ἦν Ἰούλιος τοῦ 1872, ὅτε, παρουσιασθείσης ἐπιτροπῆς Σαμμακοβιτῶν ἐνώπιον τοῦ ἐκ Κων)πόλεως διερχομένου ἀειμνήστου Κ. Ξενοκράτους, ὑπεδέχθη αὐτὴν εὐμενῶς καὶ ἀκολούθως ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του κατευοδώσει αὐτῶν, ἐξέφρασεν αὐτοῖς, ὅτι διὰ τοῦ ἐν Κων)πόλει ἀνταποκριτοῦ αὐτοῦ κ. Π. Κωνσταντινίδου ἤθελε ἀναγγείλῃ αὐτοῖς τὰ περὶ ἐν Σαμμακοβίῳ σχέδιά του. Συμφώνως τῇ ὑποσχέσει ἔγραψε πρὸς τὸν ἐν λόγῳ ἀνταποκριτὴν αὐτοῦ ὅπως ἀποστείλῃ εἰς Σαμμακόβιον ἀρχιτέκτονα πρὸς καταμέτρησιν τοῦ χώρου τῆς πατρικῆς αὐτοῦ οἰκίας καὶ τῶν πέριξ πρὸς ἀνέγερσιν ἀνωτέρων ἐκπαιδευτηρίων. Τελεσθείσης τῆς ἐντολῆς ταύτης καὶ ἀποσταλείσης αὐτῷ τῆς ἐκθέσεως τοῦ καταμετρηθέντος χώρου, διὰ τοὺς, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, λόγους παρητήθη ἡ ἀνέγερσις, ὅτε καὶ ἀπέθανεν ὁ (1) ἀείμνηστος ἀνὴρ κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1876.

Ἐν τῇ ἐπισήμῳ αὐτοῦ διαθήκῃ οὐδὲν μὲν διέλαβε περὶ τῆς γενετείρας αὐτοῦ πατρίδος, κατά τινα ὅμως ῥουμανικὰ φύλλα ἐν

τῶν πεμπομένων γροσίων· ταῦτα ἠϊκῶς. Τὰ δὲ πανίερα αὐτῆς ἐτη εἶεν θεόθεν πλεῖστα καὶ σωτήρια, αἱ δὲ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι ἀρῳγαὶ ἡμῖν ἐν βίῳ παντί.

Τῆς ὑμετέρας πανσέπτου ἡμῖν Πανιερότητος ταπεινοὶ κατὰ πνεῦμα ἠϊοὶ καὶ εὐπειθεῖς δοῦλοι.

(ὑπογρ.) Θεόδ, Ξενοκράτους

---

1 Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ μεγαθύμου ἀνδρὸς τελουμένου μνημοσύνου ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ συλλειτουργούντων τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ἑπτὰ μητροπολιτῶν τῇ 12 Δεκεμβρίου 1876, ἐξεφωνήθη ὑπὸ τοῦ νῦν Φιλιππουπόλεως Φωτίου ὁ ἑξῆς ἐπίμνημόστονος λόγος, ἐν ᾧ ἐξαίρονται κάλλιστα αἱ ἀρεταὶ αὐτοῦ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ταῖς τελευταίαις ἡμέραις τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐν παραρτήματι τῆς διαθήκης ἐξέθετο τὴν ὑστάτην αὐτοῦ θέλησιν περὶ τῆς ἰδίας

«*Παναγιώτατε Δέσποτα,*

α'. Πίστις εἰς Θεὸν, ἔρως τῆς πατρίδος καὶ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, ὡς ἀκτινοβόλοι ἑστίαι ἐκπέμπουσαι πολλὰς τὰς λαμπηδόνας χριστιανικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀρετῶν, ἑλκύουσι τὴν προσοχήν μου, προτιθεμένου νὰ πλέξω τὸν ἐπιτάφιον στέφανον τοῦ Κωνσταντίνου Ξενοκράτους, ὑπὲρ οὗ σήμερον ἡ ὑμετέρα Παναγιότης μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν ἁγιωτάτης καὶ ἱερᾶς συνόδου αὐτοκλήτως ἐπιτελεῖ πατριαρχικὸν μνημόσυνον. Ἀλλὰ, ἐὰν ῥήτορες δεινοὶ καὶ τῆς τέχνης εὑρέται, κεκλυμένοι ποτε παρὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν πόλεως ἵνα δηλώσωσι λόγῳ τὴν ἀρετὴν τῶν πεσόντων ὑπὲρ πατρίδος ἐν τῷ πολέμῳ, μίαν μόνην ἔχοντες νὰ ἐξυμνήσωσιν ἀρετὴν, τὴν φιλοπατρίαν, εὕρισκον τὸν πάντα χρόνον ἀνεπαρκῆ, πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν, τί ἠδύνατο νὰ κατωρθώσῃ ταπεινὸς ἱεροκῆρυξ μόλις πρὸ δύο ἡμερῶν κληθεὶς ἵνα ἐξυμνήσῃ οὐχὶ φιλοπατρίαν ξηρὰν, ὡς οἱ ἀρχαῖοι, ἀλλὰ καὶ πίστιν εἰς τὸν Θεὸν ἀφοσιωμένην καὶ συμπάθειαν πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἱλαρὰν καὶ ἀνυπόκριτον; Τί ἠδύνατο δὲ νὰ εἴπῃ, ἐὰν καὶ περισσότερος ἐνυπῆρχε χρόνος, καὶ ἐνιαυτὸς ὁλόκληρος, ἀφοῦ τὸ ἀδαμάντινον σύμπλεγμα πίστεως καὶ φιλοπατρίας καὶ κοινῆς ἀγάπης συνῆλθον ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς ἓν μόνον πρόσωπον, καὶ ἑκάστη τούτων συμφιλοτιμεῖται καὶ σπουδάζει νὰ φανῇ τῆς ἄλλης προέχουσα καὶ κυριωτέρα; Καὶ λοιπὸν πρέπει διὰ τοῦτο νὰ κλείσωμεν τὸ στόμα; Πλοῦτος ἀγαθῶν καὶ εὐεργεσιῶν πλυθύς θὰ ἐπιβάλωσι σιωπὴν, διότι ὁ λόγος δὲν δύναται νὰ παραστήσῃ ἀκριβῶς τὰς ἀρετὰς τοῦ εὐφημουμένου; Καὶ ὑπάρχει μεγαλείτερος ἔπαινος τοῦ νὰ νικᾷ τῶν κατωρθωμάτων τὸ μέγεθος τὴν δύναμιν τοῦ λόγου; Μικρὸν λοιπὸν τοῦ νὰ προξενήσῃ εἰς ἐμὲ δειλίαν ἡ δυσχέρεια τῆς ἐπιχειρήσεως,

αὐτοῦ πατρίδος, ὡς καὶ περί τινων ἐν Κων) πόλει λησμονηθέντων συγγενῶν του.

ἔτι μᾶλλον μὲ παρομοίᾳ εἰς τὴν ἐκφώνησιν τοῦ προκειμένου ἐπιταφίου, καθόσον τοσοῦτον μεγαλείτερος ἀποβαίνει ὁ ἔπαινος, ὅσῳ περισότερον ὑπολείπεται τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ ἐπαινουμένου.

6'. Πίστις εἰς Θεόν. Οὐδὲν σοφώτερον καὶ οὐδὲν γλυκύτερον ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ ἀπὸ τὴν ζῶσαν εἰς Θεὸν πίστιν· διότι ἐν μὲν ταῖς εὐτυχίαις ἡ πίστις αὕτη γίνεται πρόξενος μεγάλων εὐεργεσιῶν, εἰς δὲ τὰς δυστυχίας ἀνυψοῖ τὸ φρόνημα καὶ στρέφει τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ὀπαδῶν της εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς παγκοσμίου σωτηρίας, ὅστις, τελειωθεὶς διὰ παθημάτων, ἐγένετο τὸ αἰώνιον πρώτυπον ἄκρας ὑποταγῆς καὶ πεποιθήσεως εἰς τὸ θέλημα τοῦ ὑψίστου. Τὴν ἀναντίρρητον ταύτην ἀλήθειαν κηρύσσει μὲν γενικῶς ἡ ἱστορία τοῦ χριστιανισμοῦ, ἀποδεικνύει δὲ εἰδικώτερον ἡ ἱστορία τοῦ ἡμετέρου γένους. Τὸ ἔθνος ἡμῶν μόλις διασῶσαν τὸ σκάφος τῆς ὑπάρξεώς του ἀπὸ τρομερὸν ναυάγιον, εἰ καὶ ὅλον τὸ πολύτιμον φορτίον ἐλευθερίας καὶ δόξης ἔρριψεν εἰς τὴν ἀγρίαν θάλασσαν τῶν περιστάσεων, διετήρησεν ὅμως ὡς πυξίδα ἀσφαλῆ αἰ ἱερὰν πρακκτκθήκην τὴν πίστιν· ἡ πίστις ἐρώτιζεν αὐτό, πεστόν εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας· ἡ πίστις πκρεμύθει αὐτὸ εἰς τὰς συμφοράς· ἡ πίστις ἀπομάσσουσα τὰ δάκρυά του, τῷ ἐνέπνεε καρτερίαν καὶ φρόνησιν· ἡ πίστις παρήγαγε τὰ ἐθνικὰ ἐκεῖνα προπύργια, τοὺς μεγάλουθ ἡμῶν πατέρας, οἵτινες ἐκρέμασαν μὲν τὰ ὄργανά των εἰς τὰς ἰτέας τοῦ ὁρμητικοῦ ποταμοῦ τῶν καταστροφῶν, οὐδέποτε ὅμως οὐδαμῶς ἔπαυσαν ψάλλοντες τὰς ᾠδὰς τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῆς γῆς οὐχὶ ἀλλοτρίας, ἀλλοτριωθείσης ὅμως κατὰ τὰς ἀνερμηνεύτους βουλὰς τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ. Τοιούτων μεγάλων προγόνων ἀπόγονος, τοιούτων πατέρων υἱὸς ὁ Κωνσταντῖνος Ξενοκράτης, δὲν ἔμελλεν ἢ ν' ἀκολουθήσῃ πιστῶς τὰ ἴχνη τῶν γεννητόρων του. Θηλάτας ἀπὸ τοῦς γο-

Ἡ περὶ τῆς πατρίδος ὑπάτη θέλησις τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς ἔμεινε νεκρὰ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ὅτε κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1886 πορευθεὶς εἰς Βουκουρέστιον ὁ ἐκ τῶν ἀξιοτίμων ἡμῶν πατριωτῶν κ.

νεῖς αὐτοῦ μετὰ τοῦ γάλακτος τῆς σαρκὸς καὶ τὸ γάλα τῆς εὐσεβείας, ἐν τῇ εὐσεβείᾳ διήνυσε τὸ μακρὸν στάδιον τῆς ζωῆς του καὶ ἐν εὐσεβείᾳ παρέδωκε τὸ πνεῦμά του εἰς τὸ Θεὸν, ἀφεὶς εἰς τοὺς ἐπιζῶντας πολλὰ τὰ δείγματα τῆς ζώσης αὐτοῦ πίστεως, πολλὰς δὲ καὶ τὰς ἀφορμὰς νὰ εὐλογῶσι τὸ ὄνομά του αἱ ἐπερχόμεναι γενεαί. Ποῖα τὰ δείγματα καὶ αἱ ἀφορμαὶ αὗται ; Δύο μόνον λαμβάνομεν ἐνταῦθα ὡς κυριώτερα καὶ δεσπόζοντα τῶν ἄλλων τὴν ἄκραν φιλοπατρίαν καὶ τὴν κοινὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, αἵτινες ὡς ἀκριβῆ κάτοπτρα ἀπινδαλματίζουσι πιστῶς τὴν εἰκόνα τοῦ Κ. Ξενοκράτους.

γ'. Ἔρως τῆς πατρίδος, Ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ πίστις καὶ θρησκευτικὴ μόρφωσις χωρὶς ἀκοῆς, τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Παῦλος διδάσκει καὶ ἡ παρατήρησις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως μαρτυρεῖ. Τῷ ὄντι· ὁ ἄνθρωπος καθὼς γεννᾶται γυμνὸς τὸ σῶμα, οὕτω γυμνὸς γεννᾶται καὶ τὴν ψυχήν. Αἱ ἐν αὐτῷ φύσει ὑπάρχουσαι νοεραὶ καὶ ἠθικαὶ ἱκανότητες δέον ν' ἀνεπτυχθῶσιν ἔξωθεν διὰ διδασκαλίας ὀρθῆς καὶ παραδειγμάτων ἐναρέτων, ἄλλως τὰ θεσπέσια ταῦτα δῶρα συμπνίγονται ἀπὸ τὰς ἀκάνθας τῆς ἀμαθείας καὶ τῶν προλήψεων. Πρὸς ἐπίτευξιν ὅμως τοῦ ἱεροῦ τούτου σκοποῦ ἀπαιτεῖται ἡ ὕπαρξις διδασκάλων μεμορφωμένων, ἡ ἵδρυσις παντοδαπῶν σχολῶν, ἐργαστηρίων τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας· ἀνάπτυξις κοινωνικὴ· ἐλευθερία εἰς τὸ σκέπτεσθαι καὶ εἰς τὸ πράττειν, καὶ συνδρομὴ πολλῶν ἄλλων ἠθικῶν κεφαλαίων. Ὅλα δὲ ταῦτα δὲν ἀπαντῶσιν εἰμὴ εἰς τόπον, ἔνθα ὑπάρχει εὐνομία, ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης καὶ τάσις εἰς τὴν πρόοδον· εἰς τοιοῦτον τόπον ὡς εἰς μέγα πανδιδακτήριον φωτίζεται ὁ νοῦς διὰ τῆς ἀ-

Εὐάγγελος Κωνσταντινίδης καὶ ἐπισκεφθεὶς τὸν κληρονόμον καὶ ἐκτελεστὴν τῆς διαθήκης, γαμβρὸν δ' ἐπὶ τῇ ἀνεψιᾷ αὐτῶν Ἑλένῃ ἀείμνηστον Γ. Κυριαζῆν, ὅστις μέγιστον ἐνδιαφέρον ἔδειξε ὑπὲρ

ληθείας καὶ ἐξαγνίζεται ἡ καρδία διὰ τῶν πράξεων τῆς ἀγαθῆς θελήσεως. Ὁποία ἄρα τιμὴν, ὁποία εὐγνωμοσύνη ὀφείλεται εἰς τοὺς ἀοιδήμους ἐκείνους ἄνδρας, οἵτινες, συντελέσαντες πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἐγένοντο οὐ μόνον εὐεργέται τῆς πατρίδος, ἀλλὰ τύπος ἀκραιφνὴς τῆς φιλοπατρίας; Ἐνταῦθα δὲ δυνάμεθα νὰ θαυμάσωμεν ἐπαξίως τὸ φιλόπατρι τοῦ Ξενοκράτους· διὰ τοῦ αἵματος καὶ τῶν ἱδρώτων, διὰ τῆς τιμιότητος καὶ τῆς ἐργασίας, διά τῆς ἠθικῆς συνδρομῆς καὶ τῶν χρημάτων, διὰ παντὸς ἐν γένει θεμιτοῦ μέσου προσεπάθει νὰ φανῇ φιλόπατρις· νέος ἐξέθηκε πλειστάκις τὴν ζωὴν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας, γέρων ἐδαπάνα μέγα τοῦ πλούτου του μέρος ὑπὲρ τῆς εὐκλείας τῆς πατρίδος του. Φιλοξενούμενος εἰς ξένην χώραν, ἔνθα ἐτίμα τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα, δὲν ἐσκέπτετο εἰμὴ διὰ τῆς φιλτάτης αὐτοῦ πατρίδος τὸ μεγαλεῖον. Τοῦτο ἦν ὁ ἱερὸς πόθος τῆς καρδίας· τοῦτο τὸ διηνεκὲς μέλημα τοῦ νοός· τοῦτο ἐγλύκανε τὰς πικρίας τοῦ βίου· τοῦτο ἐνεψύχου αὐτὸν εἰς τὰς παντοειδεῖς ἐθνικὰς συνδρομὰς καὶ θυσίας. Καὶ ἁπλῆ ἡ ἀνάγνωσις τῆς διαθήκης τοῦ ἀοιδήμου χωρίς τινος ἄλλης περὶ αὐτοῦ εἰδήσεως, ἀρκεῖ νὰ πείσῃ ἕκαστον ὅτι μέγας πατριωτισμὸς ἐφλόγιζε τὰ στέρνα τοῦ Ξηνοκράτους.

δ'. Ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον. Ὁποία δέ τις ὑπῆρξε καὶ ἡ φροντίς αὐτοῦ πρὸς περίθαλψιν τῶν ἀσθενῶν καὶ ἀνακούφισιν τῆς πτωχείας; Εὐγενὴς καρδία, δὲν ἠδύνατο αὐτὴ μὲν νὰ ἐντρυφᾷ εἰς τὰ ἀγαθὰ τοῦ πλούτου, καὶ οἱ ἄλλοι νὰ φλογίζωνται εἰς τὴν κάμινον τῆς στερήσεως ἢ τῆς ἀρρωστίας. Ἐὰν τὸ ἐθνικὸν μας νοσοκομεῖον ἐνέγραψεν ἤδη μεταξὺ τῶν μεγάλων αὐτοῦ εὐεργετῶν καὶ τὸ πολύτιμον ὄνομα τοῦ Ξενοκράτους, τὸ ἰδιοσυντήρητον νο-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τῶν ἐκπαιδευτηρίων Σαμμακοβίου ἐξετάσας λεπτομερῶς τὴν ἀκριβῆ αὐτῶν κατάστασιν, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ διαβεβαίωσιν ὅτι λημφθήσεται πρόνοια περὶ αὐτῶν. Κατὰ τὴν εἰς Κων)πολιν δὲ μετὰ χειρόν ἄφιξιν τοῦ ἀειμνήστου ζεύγους Γεωργίου καὶ Ἑλένης Κυριαζῆ, παρουσιασθείσης αὐτοῖς ἐπιτροπῆς Σαμμακοβιτῶν καὶ τυ-

---

σοκομεῖον αὐτοῦ εἰς Βουκουρέστιον θὰ ἵσταται αἰωνίως ζῶσα στήλη τῆς συμπαθείας αὐτοῦ πρὸς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα, ἔλεγχος δὲ πικρὸς τῶν σκληροκαρδίων καὶ τῶν ἀσπλάγχνων. Αλλὰ, μήπως προνοῶν διὰ τὸ σῶμα, ἠμέλει καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος τῶν ὁμοπίστων καὶ ὁμοεθνῶν αὐτοῦ;

Καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ἄλλα· ἐνταῦθα δὲ ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς σύλλογος, ἡ ἀδελφότης Ξηροκρήνη καὶ ἡ θεολογικὴ τῆς Χάλκης σχολή, αἱ ἀκροπόλεις αὗται τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας, εὗρον ἐν τῷ πρωσώπῳ τοῦ Ξενοκράτους ἱκανὸν ἀντιλήπτορα. Καταλείπων πάντα ταῦτα τὰ ἱερὰ καθιδρύματα, ἵνα εὐφημήσωσι τὸν ἄνδρα ὅσον ἕκαστον ἔχει δυνάμεως ἢ εὐχαριστίας ὡς μαθητὴς τῆς θεολογικῆς σχολῆς, ἐκφράζω σήμερον παρρησίᾳ ἐκ μέρους τῶν συμμαθητῶν μου τὴν ἀκραν ἡμῶν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν γενναίαν συνδρομήν, ἣν τὸ φιλότιμον τοῦτο τέκνον τῆς ἐκκλησίας ἐποιήσατο εἰς τὴν θεολογικὴν σχολήν, τὸ ἱερὸν τοῦτο καὶ μοναδικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς θεολογίας ἐνδιαίτημα, δι' ὃ δικαίως δύναται νὰ καυχηθῇ τὸ ἡμέτερον γένος εἰς τὰς προσευχὰς καὶ δεήσεις καὶ ἱλαστηρίους πρὸς Θεόν θυσίας, μετὰ τὰ σεπτὰ ὀνόματα τοῦ ἀπαραμίλλου πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ ἀθανάτου τὸ κλέος Τυπάλδου, θέλομεν μνημονεύῃ εὐλαβῶς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ξενοκράτους. Οὐδέποτε θέλομεν λησμονήσει τὴν πρὸς τὸ γένος καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς συμπάθειαν, καὶ ἐν εὐγνωμοσύνῃ καρδίας θὰ παρορμῶμεν τοὺς ὁμογενεῖς νὰ λέγωσι μεθ' ἡμῶν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΞΕΝΟΚΡΑΤΟΥΣ, τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου, αἰωνία ἡ μνήμη, αἰωνία ἡ μνήμη!

χούσης εὐμενοῦς ὑποδοχῆς ἀπεφασίσθη ἡ ἐκτέλεσις τοῦ σχεδίου τοῦ ἀειμνήστου Κ. Ξενοκράτους, ἤτοι ἡ ἐν τῇ πατρικῇ αὐτῶν οἰκίᾳ ἀνέγερσις ἀνωτέρων σχολῶν. Κατεμετρήθη καὶ πάλιν ὁ χῶρος καὶ ἐστάλη ἡ ἔκθεσις εἰς Βουκουρέστιον, πρὸς μεγίστην ὅμως καὶ πάλιν δυστυχίαν τῆς πατρίδος προσβληθεὶς ὁ ἀοίδιμος Γ Κυριαζῆς ὑπὸ δεινῆς ἀσθενείας ἐπὶ τριετίαν κατατρυχούσης αὐτὸν καὶ κλονιζούσης τὴν ὑγείαν του, δὲν ἠδύνατο νὰ σκεφθῇ καὶ πράξῃ τι περὶ αὐτῆς, ὡς ὁ ἴδιος ἐξέφρασε κατὰ τὴν εἰς Κων)πολιν ἄφιξίν του τῷ 1890. Πληροφορηθεὶς ὅμως τὴν γιγνομένην τότε ἐκ βάθρων ἀνέγερσιν τῶν Σχολῶν Σαμμακοβίου προσέφερεν ἑξηκοντάλιρον συνδρομὴν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ὑπεσχέθη τὴν συντήρησιν αὐτῶν, ὡς καὶ τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ εἰς Σαμμακόβιον ἀπεφάσισεν, ἵνα πληρέστερον ἐκ τοῦ σύνεγγυς γνωρίσῃ τὸ τε Σαμμακόβιον καὶ τὰς ἀπολύτους τῶν ἐκπαιδευτηρίων αὐτοῦ ἀνάγκας. Ἀλλὰ φαίνεται καὶ πάλιν ἄτεγκτος δαίμων ἐφθόνησεν ἵνα τὸ πολύτλαν Σαμμακόβιον ἀνακουφισθῇ· διότι κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1893 ἀποθνήσκει ὁ μεγάθυμος ἀνὴρ καὶ ἡ ἀοίδημος σύζυγος καὶ κληρονόμος αὐτοῦ Ἑλένη ἀφιχθεῖσα εἰς Κων)πολιν κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1893 ἠρκέσθη εἰς τὸ νὰ προσφέρῃ συνδρομὴν ἐκ 50 εἰκοσαφράγκων πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν Σχολῶν, ἀναγγείλασα συγχρόνως καὶ τὴν προικοδότησιν αὐτῶν δι' ἐτησίας ἐπιχορηγήσεως ἐκ πεντήκοντα εἰκοσαφράγκων πρὸς τὸ παρόν.

Ἡ πατρὶς εὐγνωμονοῦσα ὠνόμασεν αὐτοὺς μεγάλους εὐεργέτας, ψηφίσασα ἵνα κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Μυροφόρων γίνηται ἐτήσιον Ἀρχιερατικὸν μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τῶν κεκοιμημένων ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ξενοκρατῶν καὶ ὑπὲρ εὐημερίας τῶν ζώντων· ὠνόμασε δὲ καὶ τὸ διὰ τῆς αὐτῶν συνδρομῆς ἀνεγερθὲν κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ διὰ τῆς ἐν λόγῳ προικοδοτήσεως συντηρούμενον παρθεναγωγεῖον «Ἑλένειον». Καὶ ἑτέραν δὲ συνδρομὴν ἐκ 50 εἰκοσοφράγκων ἀπέστειλεν εἰς Σαμμακόβιον ἡ ἀοίδιμος Ἑλένη ὑπὲρ τῶν πα-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

θόντων ἐκ τῆς μεγάλης πυρκαϊᾶς τοῦ 1894, ἀποτεφρωσάσης ὁλόκληρον συνοικίαν, ἤτοι ὑπερ τὰς 50 οἰκίας.

Ἀποθανούσης δὲ κατὰ Μάρτιον τοῦ 1897 καὶ τῆς ἀοιδίμου Ἑλένης διατελεῖ ἤδη κληρονόμος ἡ ἐν Βουκουρεστίῳ διαμένουσα ἀνεψιὰ καὶ θετὴ αὐτῶν θυγάτηρ εὐγενεστάτη δεσποσύνη Κλεοπάτρα Ξενοκράτους Κυριαζῆ. Καὶ αὕτη ἐξ αἰσθήματος φιλογενείας πρὸς τὴν γενέτειραν τῶν ἑαυτῆς προγόνων ἐμπνεομένη μέγιστον ἐνδιαφέρον δείκνυσιν ὑπὲρ αὐτῆς, οὐ μόνον πλουσίως τακτικῶς τὴν ἐτησίαν τῶν Σχολῶν ἐπιχορήγησιν, ἀλλὰ καὶ τὴν αὔξησιν αὐτῶν ὑπισχνουμένη. Μετὰ χρηστῆς δὲ ἐλπίδος προσμένει ἡ πατρὶς τὴν συνέχισιν τῶν πρὸς αὐτὴν ἀγαθοεργιῶν καὶ γενναίων δωρεῶν τῶν ἀειμνήστων αὐτῆς θείων Ξενοκρατῶν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μεγαλεπηβόλου αὐτῶν σχεδίου.

Γεώργιος Μ. Βιζυηνός. Ὁ ἀτυχὴς οὗτος ποιητὴς καὶ φιλόσοφος ἐγεννήθη ἐν Βιζύῃ τῷ 1858 ἐκ γονέων Μιχαὴλ καὶ Δεσποίνης. Ἐκπαιδευθεὶς ἐν τοῖς σχολίοις Βιζύης μετέβη μετὰ θάνατον τοῦ πατρός αὐτοῦ εἰς Κων]πολιν, ἔνθα ἐμάνθανε τὴν ῥαπτικήν. Ἔχων ὅμως ζῆλον πρὸς τὴν σπουδὴν κατώρθωσε νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν, ἐν ᾗ μεγίστην φιλομάθειαν ἐπεδείκνυε καὶ ἰδίαν ἐπίδοσιν ἐν τῇ ποιήσει. Ἐνταῦθα δημοσιευθέντων τῶν «ποιητικῶν αὐτοῦ πρωτολείων» δαπάνῃ Γ. Χασιώτου, ὡροσληφθεὶς ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ μεγαθύμου Γ. Ζαρίφη ἐστάλη εἰς Γερμανίαν, ἐνθ' ἀποπερατώσας τὰς σπουδάς του καὶ ἐκδοὺς τὴν ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ ἐναίσιμον αὐτοῦ διατριβὴν «τὸ καλὸν παρὰ Πλωτίνῳ» ἔλαβε διδακτορικὸν πτυχίον, Ἐλθὼν δὲ ἐν Ἀθήναις διέπρεψεν ἐφ' ἱκανὰ ἔτη ὡς ὑφηγητὴς τῆς (ἱστορίας τῆς) φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἀθήνῃσι ἐθνικῷ Πανεπιστημείῳ, ἐσχάτως δὲ καὶ ὡς γυμναστὴς τῶε ἠθοποιῶν τοῦ αὐτόθι Ἑλληνικοῦ θεάτρου Α. Κορομηλᾶ, καταγιεύμενος ἐντσυτῷ εἰς ἀὴν ουγγραφὴν πλειστων ἐἄμέτρων τε καὶ πεζῶν, Μεταξὺ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ διακρίνε-

ται κυρίως ὁ Κόδρος ἐπικὸν ποίημα βραβευθὲν κατὰ τὸν Βουτσινάτον ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ 1874 καὶ ἐκδοθὲν ἐν Ἀθήναις τῷ αὐτῷ ἔτει. Τὸ ἔπος τοῦτο συγκείμενον ἐκ δέκα ῥαψῳδιῶν, ἐξ ἑκατὸν τριάκοντα καὶ δύο στροφῶν δεκαστίχων καὶ ἔτι χιλίων τριακοσίων εἴκοσ. στίχων ὑπόθεσιν ἔχει κυρίως τὴν εἰς Ἀθήνας κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν καὶ τὸν αὐτοπροαίρετον θάνατον τοῦ φιλοπάτριδος Κόδρου, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ὁ ποιητὴς παρενείρει καὶ ἐρωτικήν τινα σκηνὴν μεταξὺ Μέδοντος καὶ Θελξιχόρης, εἶναι σπουδαιοτάτη ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, ἡ δὲ πολύπλοκος αὐτῆς διασκευὴ ἀναδείκνυσι τὸν Κόδρον δεύτερον τῇ τάξει μετὰ τὴν «Ἑλλάδα» τοῦ Α. Σούτσου δαφνοστερὲς προϊὸν δημιουργικῆς φαντασίας. Πεζὰ δὲ συγγράμματα αὐτοῦ διακρίνονται, τὸ καλὸν παρὰ Πλωτίνῳ, ἐμπειρικὴ ψυχολογία, Περὶ καλλιτεχνίας κ. λ. π.

Κατεγίνετο λοιπὸν στιχουργῶν τὸ «Παλάτι τῆς Βασιλοπούλας» ἀλλὰ καθ' ἣν ἑσπέραν ἐτελεῖτο ἡ ἐφεσπερὶς τοῦ Φιλολογικοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» κατὰ τὴν ἀποτρόπαιον ἐκείνην καὶ ἀποφράδα νύκτα τῆς φιλολογικῆς πανδαισίας, ὁ ἀτυχὴς ποιητὴς μόλις ἤδη συμπληρώσας τὸ τελευταῖον αὐτοῦ ἀριστούργημα καὶ ἀναγινώσκων αὐτὸ μετὰ στόμφου καὶ ρυθμικῆς, ὡς ἀείποτε ἁρμονίας, αἴφνης ἀπολέσας τὰς φρένας καὶ ἁρπάσας τὸ ὑπεράνωθεν τῆς κλίνης αὐτοῦ ἀνηρτημένον πολύκροτον ἀπεπειράθη ν' αὐτοκτονήσῃ, ἀλλ' εὐτυχῶς ἐπετράπη ὑπὸ συμπαθοῦς τινος φίλου τυχαίως ἀναβαίνοντος τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀπαίσιον καὶ σπαραξικάρδιον ἐκείνην στιγμήν. . . τὴν δ' ἐπιοῦσαν μετηνέχθη εἰς κάθυγρόν τι καὶ ζοφερὸν δωμάτιον τοῦ Δρομοκαϊτείου φρενοκομείου, ἔνθα καὶ διέμεινεν ἐπὶ ὁλόκληρον τριετείαν. Ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τοῦ οἰκτροῦ καὶ φρικώδους ἐκείνου φρενοκομείου διατελῶν ὁ παράφρων ποιητὴς ἐξηκολούθει στιχουργῶν ποιήματα, ἅτινα λαμβάνοντες παρ' αὐτοῦ οἱ συχνάκις αὐτὸν ἐπισκεπτόμενοι φίλοι ἐδημοσίευον διὰ τῶν ἐγχωρίων

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

φύλλων. Καὶ οὕτω λοιπὸν ἡ εὐφάνταστος ἐκείνη κεφαλὴ, ἡ ἔξοχος ἐκείνη μεγαλοφυΐα, καί τοι πεπαιδαγωγημένη καὶ ἀποσυντεθειμένη ἐξηκολούθει ὅμως παραγάγουσα· καὶ τὴν παραγωγὸν δύναμιν τῆς ἐνεργείας αὐτῆς μαρτυρεῖ τὸ πανύστατον αὐτοῦ ἔργον «τὸ νεραϊδοφίλημα», (1) ὅπερ οἱωνεί «κύκνειον ἆσμα» ὀλίγον τι πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, χορυβαντιάσας ἤδη καὶ ἔνθους γενόμενος καὶ χορεύων συνάμα κατὰ τὸν θρῃκικὸν ρυθμὸν ἔψαλλεν ἐν τῇ ἐξάψει τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ παραφροσύνης. Ἀπέθανε δὲ τῇ 15 Αὐγούστου 1896.

(1) Τὸ πλήμμα τοῦτο συνιστάμενον ἐξ εἴκοσι στροφῶν καὶ 125 στίχων ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ ἐξ. ἰατροῦ κ. Ν. Βασιλειάδου ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 1 τῆς γ'. περιόδου φυλλαδίῳ τῆς «Φιλολογικῆς Ἠχοῦς».

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ί.

Ἀρχαῖα ἔθιμα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ.

Ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ διατηρουμένων ἀρχαίων ἐθίμων τὸ μᾶλλον ἀξιοπερίεργον καὶ κατακριτέον ἐνταυτῷ εἰδωλολατρικὸν ἐναπομεῖναν ἔθιμον εἶνε τὰ ἀναστενάρια, ἢ νεστενάρια, μεγίστην ὁμοιότητα ἔχοντα μὲ τὰς ἀρχαίας ὀργιαστικὰς ἱεροτελεστίας τῶν Θρᾳκῶν καὶ Ἑλλήνων, τὰς πανηγυριζομένας ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Θράκης εἰς τιμὴν τοῦ Σαβαζίου ἢ Διονυσίου (Βάκχου).

Αἱ ὀργιαστικαὶ αὗται ἱεροτελεστίαι ἐκχριστιανισθεῖσαι μετ' ἄκρας εὐλαβείας τελοῦνται διατηρούμεναι ἐν τοῖς χωρίοις τῆς ἐπαρχίας Ὀργὰς, Ἰάτρος, Ἁγ. Στεφάνῳ, Ἁγ. Ἰωάννῃ, Πινακᾶ. Μετὰ μεγαλειτέρας ὅμως παρατάξεως ἑορτάζονται ἔν τισι χωρίοις τῆς γειτονος ἐπαρχίας Σωζουαγαθοπόλεως καὶ ἰδίᾳ ἐν Κωστῇ (1) ἔνθα ἐπὶ ὀκτὼ κατὰ συνέχειαν ἡμέρας τελοῦνται τὰ ὄργια ταῦτα τῶν ἀναστεναρίων κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, καθ' ἃς ἀπαγορεύεται πᾶσα ἄλλη ἐργασία ἢ ἐνασχόλησις τῶν κατοίκων.

Ἔγκειται δὲ ἡ τελετὴ αὕτη τῶν λειψάνων τῆς εἰδωλολατρείας κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν περιφορὰν ἀνὰ τὰς ἀγυιὰς καὶ οἰκίας τοῦ χωρίου ἁγίων εἰκόνων τῇ συνοδείᾳ τυμπάνου μετ' ἀσκαύλου (γκάϊτας) ἢ λύρας κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου ἢ κατ' ἐπίσημόν τινα πανήγυριν. Αἱ εἰκόνες αὗται, ἔχουσαι κάτωθεν λαβίδα πρὸς κράτησιν καὶ ἐπὶ τῶν ἀργυρῶν καλυμμάτων προσηρμοσμένας ἁλύσεις μετὰ κωδώνων, φυλάττονται ἔν τισι μὲν χωρίοις ἐν ἰδίῳ οἰκήματι κονάκι ἢ σπῆτι τοῦ παπποῦ καλουμένῳ, ἔνθα καὶ τ' ἀναστενάρια συνέρχονται συ-

1 Παραποτάμ. ιος Κωμόπολις εἰς τετράωρον ἀπόστασιν δυτικῶς τοῦ Βασιλικοῦ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

χνάκις καὶ συνεδριάζουσι, προεδρύεοντος τοῦ ἀρχιαναστενάρη (ἀναστενάρμπαση), ἐν ἄλλοις δὲ χωρίοις ἐντὸς τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας. Πρὸ τῶν φερόντων τὰς εἰκόνας ἀναστεναρίων προπορεύεταί τις ἀσκεπὴς κρατῶν λαμπάδα ἀνημμένην καὶ θυμιατήριον πήλινον, παρακολουθοῦσι δὲ ἅπαντες οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἀμφοτέρων τῶν φύλων εὐλαβῶς καὶ μετὰ σεβασμοῦ· ῥάβδος δὲ ἐπαπειλεῖ πάντα τυχὸν ξένον περιφρονοῦντα αὐτὰ ἢ δεικνύοντα σήμεῖα ἐμπαιγμοῦ.

Κατὰ τὴν περιοδείαν τινὰς τῶν ἀναστεναρίων ἁπιάνει ὁ "Αγιος» κατὰ τὴν αὐτῶν φράσιν, δηλ· ἐκ τῆς ἐνθουσιώδους ἴσως εὐλαβείας ἢ καὶ ἐξ ὑποκρισίας, ὡς κἀγὼ ὀφθαλμοφανῶς ἀντελήφθην, ἔξαλλοι γενόμενοι καὶ κορυβαντιῶντες ἄρχονται χορεύοντες μετὰ τῶν εἰκόνων, πηδῶντες καὶ φωνασκοῦντες τὸ ἔχ ! ἔχ ! ἔχ ! εἶτα πίπτουσι κατὰ γῆς ὡς λιπόθυμοι· γυναῖκες θυμιῶσιν αὐτοὺς κειμένους ἐπί τινα λεπτὰ ἐκτάδην, ἀκολούθως δὲ δι' ἐπιθέσεως τῶν εἰκόνων ἐπ' αὐτῶν ἀνιστάμενοι ἄρχονται καὶ πάλιν πηδῶντες καὶ χορεύοντες ἐνθουσιωδῶς ἐπαναλαμβάνοντες τὸ ἔχ ! ἔχ ! ἔχ ! μετὰ πάσης δυνατῆς φωνῆς. Ἀναπτομένης δὲ κολοσσιαίας πυρᾶς ἐπὶ τῆς κεντρικωτέρας πλατείας τοῦ χωρίου εἰσπηδῶσιν ἐν τῷ μέσῳ τῶν φλογῶν γυμνόποδες καὶ χορεύουσιν ἐπὶ τῶν ἀνημμένων ἀνθράκων. Καὶ γυναῖκες δὲ ἀναστενάρια γίνονται, ἃς πιάνει ὁ ἅγιος καὶ ἁρπάζουσαι εἰκόνας συγχορεύουσι μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἐν τῇ πυρᾷ φωνασκοῦσαι, ἕως οὗ μεταβάλωσι τοὺς ἄνθρακας εἰς τέφραν· ἐκ δὲ τῆς ἐνθουσιωδῶς ταχείας κινήσεως αὐτῶν οὐδόλως βλάπτονται ἐκ τῶν ἀνημμένων ἀνθράκων, ἐφ' ὧν χορεύουσι, ἀποδίδοντες τοῦτο εἰς τὴν διαφύλαξιν αὐτῶν ὑπὸ τῶν εἰκόνων, μεθ' ὧν συγχορεύουσιν καὶ τοῦ ἁγίου.

Τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς ἔν τισι χωρίοις οἱ ἀναστενάριοι λαμβάνοντες τὰς κωδωνοφόρους εἰκόνας περιέρχονται εἰς τὰς οἰκίας πρὸς ἀποδίωξιν δῆθεν παντὸς κακοῦ ἐξ αὐτῶν. Παρακολου-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

θοῦσι δὲ καὶ τὰ ὄργανα τύμπανον μετ' ἀσκαύλου ἢ λύρας καὶ πλῆθος τῶν κατοίκων, χορευόντων ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ἰδιόρυθμόν τινα κύκλιον χορὸν παρὰ ταῖς οἰκίαις, ἐν αἷς εἰσέρχονται οἱ ἀναστενάριοι, συνακολουθούμενοι καὶ ὑπὸ θυμιατοφόρων τινῶν γυναικαρίων. Ἐν ταῖς οἰκίαις ἀφοῦ περιέλθωσιν ὅλα τὰ δωμάτια ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον, ἐναποθέτουσι τὰς εἰκόνας εἰς μέρος τι καὶ πίνουσι ῥακίον, τὸ σύνηθες ποτὸν τῶν ἀναστεναρίων· ἔν τισι δὲ οἰκίαις πρὸς τιμὴν αὐτῶν παραθέτουσι καί τράπεζαν, προσφέρουσι δὲ καὶ χρηματικήν τινα δωρεὰν (1) αὐτοῖς.

Ἡ εἰς τὰς οἰκίας περιοδεία τῶν ἀναστεναρίων ἔν τισι χωρίοις διαρκεῖ ἐπὶ μίαν ἡμέραν, ἐν ἄλλοις δὲ ἐπὶ 3 καὶ 4, περιφερομένων νυχθημερὸν καὶ ἀνταλλασσομένων ἐπὶ τῇ κοπώσει τινῶν· οὔτε δὲ κατὰ τυχοῦσαν Κυριακὴν ἢ ἐπίσημον ἑορτὴν διακόπτουσι τὴν περιοδείαν ταύτην ἵνα ἐκκλησιασθῶσιν, ἀλλ' ἅπαντες ἐνγένει μᾶλλον θεάρεστον θεωροῦσι τὴν παρακολούθησιν τοῖς ὀργίοις τῶν ἀναστεναρίων, ἢ νὰ παρευρεθῶσιν ἐν τῇ ἱερᾷ λειτουργίᾳ. Μετὰ τὴν διεκπεραίωσιν τῆς περιοδείας ταύτης περιέρχονται εἰς τὰ ἐν ἄλσεσιν ἔξω τῆς χώρας ἁγιάσματα, ἅτινα ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ ἁγιάζουσι ποιοῦντες ἐν αὐτοῖς τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ διὰ τῶν

---

(1) Χρηματικὰς προσφορὰς οὐκ ὀλίγας λαμβάνουσιν οἱ ἀναστενάριοι καὶ ἐκ τῶν ἀσθενῶν, οἵτινες, ἀντὶ προσκλήσεως ἱερέως, ὡς συνήθως ἐν τοῖς χωρίοις, ὅπως δι' ἁγιασμοῦ ἢ παρακλήσεως ἐπικαλεσθῶσι τὴν θείαν ἀντίληψιν, προστρέχουσιν εἰς τὸν ἀρχιαναστενάρην. Οὗτος δὲ, προσποιούμενος αὐτοῖς ἐρώτησιν δῆθεν πρὸς τὸν ἅγιον, ἁπαντᾷ συνήθως ὅτι ἕνεκα ταξίματος ταύρου ἢ χρηματικοῦ τινος ποσοῦ (ἀναλόγου τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ ἀσθενοῦς) τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ πάππου των ἐπῆλθεν αὐταῖς ἡ ἀσθένεια καὶ θέλουσι θεραπευθῇ διὰ τῆς πληρωμῆς αὐτοῦ, οὗτοι δὲ προθύμως προσφέρουσιν αὐτὸ πρὸς θεραπείαν. Ἔχουσι δὲ ἐν ἰδίῳ ταμείῳ οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ποσὸν ἐκ τῶν προσφορῶν τούτων, ἐξ οὗ ἀγοράζουσιν ἔλαιον καιόμενον εἰς τὰς κανδήλας τῶν εἰκόνων, ἐπισκευάζουσιν αὐτὰς καὶ κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς ἀγοράζοντες θυσιάζουσιν ἕνα ἢ τρεῖς ταύρους, ὧν τὸ κρέας διανέμονται.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

λαείδων τῶν εἰκόνων. Παρ' αὐτοῖς δὲ συχνάκις ἀναπτομένης πυρᾶς προέρχονται καὶ τὰ ἐκ τῶν συνεορταζόντων τυχὸν γειτόνων χωρίων ἀναστενάρια, μεθ' ὧν συγχορεύουσι μετὰ τῶν εἰκόνων ἐπὶ τῆς πυρᾶς, χαίροντος ἐπὶ τῇ συναντήσει τῶν ἁγίων τῶν δύο χωρίων. Τελευταῖον περιέρχονται πέριξ τὴν κώμην διασταυροῦντες τὰς ὁδούς, ὅπως μηδὲν κακὸν εἰσέλθῃ ἐν αὐτῇ καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Ἐπισφράγισμα δὲ τῆς τελετῆς γίνεται δι' ἐπισήμου καὶ πάλιν χοροῦ τῶν ἀναστεναρίων ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἐν τῇ κεντρικωτέρᾳ πλατείᾳ τῆς κώμης μετὰ τῶν εἰκόνων καὶ κυκλίου περὶ αὐτὴν χοροῦ τῶν κατοίκων ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

Ἐν τοῖς χωρίοις, ἔνθα διατηροῦνται τὰ ὄργια ταῦτα τῶν ἀναστεναρίων, οἱ ἄνθρωποί εἰσιν ἁπλοῖ, ἀμαθεῖς, κατεχόμενοι ὑπὸ δεισιδαιμονίας ἕνεκα τῆς ἀπαιδευσίας των, διότι ἡ ἐκπαίδευσις λίαν παραμελεῖται, τινῶν τῶν χωρίων τούτων παντελῶς στερουμένων, ὡς εἴρηται, διδασκάλων. Ἀποτελοῦσι δὲ οἱ ἀναστενάριοι ἰδίαν τινὰ αἵρεσιν, εἴτινες σπανίως ἢ καὶ οὐδέποτε ἐκκλησιάζονται, οὐδέποτε ἐξομολογοῦνται, οὔτε τῶν ἁγράντων μυστηρίων μεταλαμβάνουσι, δὲν παρακολουθοῦσιν ἐκφορὰν νεκροῦ, δὲν κείρουσι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτῶν, οὐδὲν σέβας καὶ πίστιν τῇ ἱερᾷ ἡμῶν θρησκείᾳ ἀποδίδουσιν, ἀλλὰ μᾶλλον τῷ ἀρχιαναστενάρῃ πρὸς ὃν καταφεύγουσιν ἐπὶ οἱῳδήποτε παθήματι, ὅπως ἐρωτήσῃ τὸν ἅγιον, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω· καί τινες μὲν τούτων διάγοντες βίον σώφρονα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὡς ἅγιοι θεωροῦνται καὶ ὀνομάζονται, χλωμοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἕνεκα τῆς λιτῆς διαίτης των καὶ σκεπτικοὶ ὄντες, πολλοὶ ὅμως τούτων ζῶσιν ἀκολάστως. (1).

---

(1) Πολείονα περὶ ἀναστεναρίων ἰδὲ τὴν περὶ τούτων ἰδίαν πραγματείαν τοῦ Α. Χουρμουζιάδου.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ἀρχαῖα μνημεῖα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ.

Πλεῖστα ἀρχαῖα μνημεῖα καθ' ὅλην τὴν ἐπαρχίαν ἀπαντῶσιν, οἷον σπήλαια λελατομημένα καὶ ναοί, τάφοι, ἐπιγραφαί, ἀνάγλυφα, ἀγάλματα, γήλοφοι καὶ φρούρια, ἅτινα περιγράφοντες κατωτέρω ἐκθέτομεν καὶ πᾶσαν δυνατὴν ἱστορικὴν περὶ αὐτῶν περίληψιν.

Σπήλαια καὶ ναοί. Ταῦτα ἐλατομοῦντο κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας μ. χ. ἑκατονταετηρίδος, ὅτε οἱ ἐν ταῖς ρωμαϊκαῖς ἐπαρχίαις χριστιανοὶ καταδιωκόμενοι ἀπηνῶς ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων καὶ τῶν ἀπανταχοῦ τῆς ἀχανοῦς αὐτοκρατορίας ἡγεμόνων καὶ διοικητῶν ἠναγκάζοντο ἵνα εἰς τὰ ὑπὸ γῆν σπήλαια καὶ ἄντρα ἢ εἰς ἄλλα τεχνητὰ ὑπόγεια τελῶσι τὰς ἱερὰς αὐτῶν συνάξεις. Τὰ καταφύγια ταῦτα τῶν Χριστιανῶν εἶνε γνωστὰ ἐν τῇ χριστιανικῇ ἀρχαιολογίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα κρύπται. (1)

Τοιαῦται κρύπται ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ὑπάρχουσι παρὰ ταῖς δύο ἀρχαίαις καὶ ἐν τῷ Χριστιανισμῷ Κωμοπόλεσι, Βιζύῃ καὶ Μηδείᾳ. Καὶ ἐν μὲν Βιζύῃ φαίνονται εἰς δεκάλεπτον ἀπόστασιν πρὸς Β. αὐτῆς ἐν τῇ θέσει. Ἀσμα καγιὰ (κρεμαστῷ βράχῳ) λελαξευμέναι ἐντὸς βράχου καὶ ἔχουσαι πανάρχαια σημεῖα τοῦ σταυροῦ ἐγκεχαραγμένα ἐπὶ τῶν τοίχων, ἐφ' ὧν διεκρίνοντο, καθὰ λέγουσι, καὶ ἁγιογραφίαι τινές. Παρ' αὐταῖς δὲ ἐκτίσθη, κατὰ παράδοσιν τινα, ἐπὶ Βυζαντινῶν καὶ ἐπίσημος Μονὴ τοῦ σταυροῦ, ἔνθα πλεῖστοι

---

1. Ἐκκλ. ἀλήθεια ἔτος ιη.'

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ἀναχωρηταὶ καὶ θεόληπτοι ἄνδρες ἐγκαταλιμπάνοντες τὴν τύρβην τῆς κοινωνίας ἐμόναζον.

Ἐν δὲ τῇ Μηδείᾳ ὑπάρχουσι πρὸς Ν. πλεῖστα λελαξευμένα σπήλαια, ἅτινα ἐχρησίμευσαν πιθανῶς ὡς κατοικίαι τῶν ἀρχαίων Θρακῶν. Ὡς κρύπται δὲ προφανῶς ἐχρησίμευον οἱ ἑκατέρωθεν αὐτῆς ἀνευρεθέντες λαξευτοὶ ναοί, ἐξ' ὧν ἐν τῷ βορειοδυτικῶς αὐτῆς εἰς δεκάλεπτον ἀπόστασιν ἀξιοθαυμάστῳ ναῷ τῷ ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ «Ἁγίου Νικολάου» (1) τιμωμένῳ τελοῦντες, φαίνεται, τὰς ἱεροτελεστίας αὐτῶν καὶ μετὰ τὴν ἐπελθοῦσαν γαλήνην ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, εὑρύνετο ὁσημέραι, λαξευόμενος ἐντέχνως ὑπὸ μοναζόντων θεοληπτων ἀνδρῶν, διὸ καὶ «Κεραθεόκτιστος», κατὰ παράδοσιν, ἐκλήθη ἐκ τοῦ κέρᾳ (δυνάμει), Θεοῦ κτισθεὶς καὶ μετεσκευάσθη εἰς ἐπίσημον λαξευτὸν ναόν, ἔχοντα εὐρέα διαμερίσματα προνάου, κυρίως ναοῦ, γυναικωνίτου, ἱεροῦ ἐκ παχέων στύλων τοῦ, ἐν ᾧ λελάξευται, βράχου, καὶ ἐν τῷ ἐνδοτέρῳ αὐτοῦ ἁγίασμα, εἰς ὃ κατέρχεταί τις διά τινων βαθμίδων. Ὁ δὲ πρὸς Ν. οὐχὶ μακρὰν τῆς ἐκβολῆς τοῦ ποταμοῦ Λέβηνος (Καζαί τερε) παρὰ τῷ γνωστῷ ἁγιάσματι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνακαλυφθεὶς μικρὸς λαξευτὸς ναΐσκος, ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων ἐν αὐτῷ κοιλοτήτων πλήρων ὀστέων, δηλοῦται ὅτι ἐχρησίμευε ὡς νεκρικὸν ὑπόγειον. Ταῦτα δὲ ἐν τοῖς ἀρχαίοις τοῦ Χριστιανισμοῦ χρόνοις, κρύπταις συνεχόμενα, ἦσαν προωρισμένα εἰς ταφὴν τῶν χριστιανῶν,

Τάφοι. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς Βιζύης παρὰ τῷ χειμάρρῳ Τράχᾳ, ἔνθα ἐγένετο ἀνασκαφὴ πρὸς ἐξαγωγὴν λίθων ἐπὶ τῇ οἰκοδομῇ τῆς νεοδμήτου ἐκκλησίας, μεταξὺ καὶ ἄλλων ἀρχαιοτήτων, ἀνευρέθη

(1) Ὁ ναὸς οὗτος ὢν πλήρης ἄμμου καὶ λιθρίων, ἄγνωστος δέ, πλὴν τοῦ ἁγιάσματος, εἰς ὃ κατήρχοντο δι' ὀπῆς, ἀνακαλυφθεὶς ἐξεχώθη τῷ 1854-55 καὶ ἐνεκαινίσθη τῷ 1856.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

καὶ τάφος τετράγωνος Βυζαντινῆς, ὡς εἰκάζεται, ἐποχῆς. Ἐντέχνως ἐκτισμένος μετὰ θόλου ἄνωθεν παριστῶντος εἰκόνα κεχρωματισμένην ἀνδρὸς ἐπισήμου κρατοῦντος δόρυ ἐν τῇ δεξιᾷ τὴν δὲ ἀριστερὰν ἔχοντος ἐπὶ τῆς λαβῆς ξίφους, φαίνεται τάφος ἐπισήμου ἐν αὐτῇ ἄρχοντος. Ἐντὸς τῆς τάφου ἀνευρέθη σταυρὸς ἀργυροῦς μετὰ θυμιατηρίου καὶ πήλινος λύχνος ἀρχαίου σχήματος. Πρὸς Α. δὲ τῆς Βιξύης ἐν τῇ θέσει Ἄκ τοπρὰκ (λευκὸν χῶμα) ὑπάρχουσι νεκρικά τινα ὑπόγεια.

Ἐπιγραφαί. Πλεῖσται ἐπιγραφαὶ ἀνευρέθησαν ἔν τε Βιζύῃ καὶ τοῖς πέριξ αὐτῆς, ἐξ ὧν αἱ μὲν ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου ἐφθάρησαν καὶ οὐδεμίαν ἱστορικὴν περίληψιν δύναταί τις νὰ ἐξαγάγῃ, οὐκ ὀλίγαι δὲ καὶ ὑπὸ διαφόρων περιηγητῶν μετεκομίσθησαν. Ἐκ τούτων ὑπάρχει ἀρχαία ἐπιτύμβιος ἐπιγραφὴ ἐν Σεραίῳ ἐπὶ τετραγώνου λίθου, χρησιμεύοντος ὡς οὐδὸς πρὸ τῆς νοτίου θύρας τοῦ ἐν αὐτῷ ναοῦ τῆς Παναγίας, ἐφ' οὗ διακρίνονται τὰ ἑξῆς·

ΛΑΛΛΑ ΠΟΛΥΚΛΑΥΣ ΛΕΚΤΡΟΙΣ ΥΠΟΛΕΝΕΟΙΣΙΝ
ΠΡΗΟΟΣ ΚΕΙΜΠΙΑΝΤΟΤΕΚΑΠΕΝΕ Τ Ι ΙΙ
ΩΣ ΠΣΟΣΩ ΟΝΙΕΣΑΙ ΕΙΔΕΜΙ ΒΙΟΤΟΙΟ
ΙΔΟΤΕΣ ΕΙΣ ΤΟ ΘΑΝΕΙΝ ΩΣ ΜΕΤΡΟΝ ΟΥΚΕΧΩΝ
ΙΥΝ ΠΟΙΟΥ ΓΕΙΛΟΙ ΠΑΝΙ ΕΥΔΑΜΙΣΑΔΟΚΙ . . . Ω
ΙΙΙΙ. Κ. ΓΗΝ . . . . .

Ἐπιγραφαὶ δέ τινες ὑπάρχουσι καὶ ἐπὶ τῶν ἑξῆς ἀναγλύφων.

Ἀνάγλυφα. Ἐπὶ μαρμάρου ὕψους 1,09 πλάτους 0,87 παρίσταται γυνὴ κρατοῦσα ἐν τῇ δεξιᾷ ζυγόν, τὸν δὲ ἀγκῶνα τῆς ἀριστερᾶς στηρίζουσα ἐπὶ κίονος κάτωθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχει τροχός. Ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου τούτου διακρίνονται τὰ ἑξῆς·

Γ ΙΟΥΛΙΟΣΤΝΙΕΝΟΥΣ . . . ΙΕΡΑΡΧ-ΟΝ ΕΥ
ΞΑΜΕΝΟΣ ΚΑΙ Ε.
ΠΙΤΥΧΩΝ ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Σημ. Τὸ τὴν Θέμιδα παριστάνον ἀνάγλυφον τοῦτο ἀνευρεθὲν παρὰ τῷ νῦν διοικητηρίῳ Βιζύης ἀνάγεται προφανῶς εἰς τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους, ἀνατεθὲν ἴσως ὑπὸ τοῦ μετὰ τοῦ Ρόιμητάλκους συμπολεμήσαντος στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων Γαΐου Ἰουλίου Κρόκου, οὗτινος καὶ ἑτέρα ὁμοία ἐπιγραφὴ ἀνευρέθη (ἰδὲ κεφ. 6'. σελ. 26)

Ἐ Μεσηνῇ ἀνευρέθησαν τὰ ἑξῆς ἀνάγλυφα, δωρηθέντα τῷ ἐν Ρχιδεστῷ Θρχικῷ Συλλόγῳ. (1)

α.' Περὶ τράπεζαν, ἐφ' ἧς ὑπάρχουσι σκεύη φέροντα ἐδώδιμα κάθηται γυνή τις ἐπὶ ἕδρας καὶ παρ' αὐτὴν κατακέκλινται δύο ἄνδρες, φαίνεται δὲ καὶ σκεῦος ἐφ' οὗ ἐξέρχονται φλόγες. Ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου τούτου ὑπάρχει ἡ ἑξῆς ἐπιγραφὴ,

ΠΑΠΑΣ ΔΟΡΖΙΝΘΙΙ ΔΟΡΖΙΝΘΗΣ
ΑΙΝΕΣΙΔΑΜΟΥΦΡΩΔΕΣΑ ΔΟΡΖΙΝΘΙΙ

6'. Ἐπὶ κιονοκράνου κεφαλὴ βοὸς, παρ' αὐτῇ δὲ φαίνεται κεφαλή τις ὁμοιάζουσα τῇ τῆς Μεδούσης.

γ'. Γυνὴ καθημένη ἐπὶ ἕδρας παρὰ τῇ ὁποίᾳ ἵστανται δύο λέοντες.

Ἐν Ἀσβουγῇ ὑπάρχει ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου μαρμάρινον ἀνάγλυφον μήκους 0,67 πλάτους 0,46 καὶ πάχους 0,16 παριστάνον ἱππέα ἔχοντα ἐνώτιον αὐτοῦ γυναῖκα ἐνδεδυμένην χλαμύδα καὶ κρατοῦσαν ῥάβδον.

[Ἐν τῇ ἐν Ἀχμὲτ βέῃ ἀνατολικῇ πλευρᾷ τῆς ἐκκλησίας ἐντετείχισται λίθος σχήματος ὀρθογωνίου παραλληλογράμμου μήκους 0,33 καὶ πλάτους 0,55, ἐφ' οὗ ὑπάρχει ἀνάγλυφον παριστάνον ἱππέα ἔχοντα ἐνώπιον αὐτοῦ τρεῖς πεζοὺς ἐστραμμένους πρὸς αὐ-

(1) Ἱστοριογεωγρ. περιγραφὴ Μελισσηνοῦ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

τὸν καὶ ἕνα ὄπισθεν αὐτοῦ. Ἀνάγλυφον προσέτι παριστάνον τρεῖς γυναῖκας ἱσταμένας ὀρθίας καὶ κρατούσας τοὺς ὤμους ἀλλήλων εὑρεθὲν ἐν Βιζύῃ ἐδωρήθη τῷ Θρᾳκικῷ συλλόγῳ Ῥαιδεστοῦ μετὰ τῶν ἑξῆς ἀγαλμάτων. (1)

Ἀγάλματα. Ἀγαλμάτιον ὀρειχάλκινον παριστάνον ἄνδρα πωγωνοφόρον μετὰ στεφάνου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, γυμνὴν ἔχοντα τὴν χλαμύδα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος, ὅν κρατεῖ ὑψωμένον πρὸς τὰ ἄνω καὶ διὰ τοῦ δακτύλου δεικνύει τι, ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ φαίνεται κρατῶν ῥόπαλον ἢ σκῆπτρον. Ἀγαλμάτιον ὀρειχάλκινον παριστάνον δύο παλαιστὰς πωγωνοφόρους γυμνοὺς ὧν ὁ εἷς κρατεῖ τὸν ἕτερον ἐκ τῶν ὀπισθίων περισφίγγων αὐτὸν περὶ τὴν ὀσφύν, οὗτος δὲ φαίνεται προσπαθῶν ν' ἀποσπάσῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἐλλείπει δὲ τοῦ μὲν ἑνὸς παλαιστοῦ ἡ ἡμίσεια κνήμη τοῦ ποδός, τοῦ δὲ ἑτέρου οἱ δύο πόδες.

Ἐντὸς τῆς Μητροπόλεως Βιζύης ὑπάρχουσι προσέτι τὰ ἑξῆς ἀγάλματα·

Κεφαλὴ μετὰ διαδήματος ἀνευρεθεῖσα τῷ 1885 ἐκ τυχαίας ἀνασκαφῆς.

Κεφαλὴ γυμνὴ γυναικεία καὶ ἑτέρα κεφαλὴ ἀκρωτηριασμένη, ἧς σώζονται οἱ ὀφθαλμοὶ μετὰ τῆς ῥινός.

Κορμὸς γυνακὸς καλλιτεχνικῶς ἐπεξεργασμένος μετὰ χλαμύδος, οὗτινος ἐλλείπουσιν ἡ κεφαλή, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες.

Ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ δικαστηρίου Βιζύης ὑπάρχει μαρμάρινον βάθρον βωμοῦ στρογγύλον, ἐφ' οὗ ὑπάρχουσιν ἐγγεγλυμμένοι τέσσαρες ἔρωτες αἴροντες ἐπ' ὤμων μεγαλοπρεπῆ καὶ πολυάνθιμον στεφάνην ἑλικοειδῶς περὶ τὸ βάθρον φερομένην, δι' ἧς στεφανοῦσι κεφαλὰς κερασφόρους ταύρων καὶ κριῶν ἑτοίμων πρὸς θυσίαν· εἰσὶ δὲ λίαν ἐντέχνως ἐπεξεργασμένοι.

---

(1) αὐτόθι.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Τὰ πλεῖστα τῶν ἀγαλμάτων, ἀναγλύφων καὶ λοιπῶν ἀρχαιοτήτων Βιζύης ἀνευρίσκονται ἐν τῇ θέσει Τσο μλεκτσῆ τεπέ (λόφος κεραμέως), ἐν ᾗ φκίνεται ὅτι ὑπῆρχεν ἀρχαῖός τις ναὸς ἢ μουσεῖον ἴσως ἐπὶ βυζαντινῶν.

Γήλοφοι. Οὗτοι παρὰ τὰς ἀρχαίας καὶ ἐπὶ βυζετινῶν ἀκμασάσας κωμοπόλεις τῆς ἐπαρχίας ἀπαντῶντες, ἀνήκουσι, κατὰ τὸν Μόρτμαν, ὅστις καὶ τυμβολόφους αὐτοὺς ἀποκαλεῖ, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς 4ης μέχρι τῆς 7ης α. Χ. ἑκατονταετηρίδος, κατ' ἄλλους δὲ καὶ μεταγενεστέρως. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εἰσὶ κατὰ τὸ πλεῖστον τάφοι ἐπισήμων ἀνδρῶν, ὡς ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων ἐν αὐτοῖς ὁστῶν δηλοῦται, ἕτεροι δὲ ἐχρησίμευον, φαίνεται, καὶ ὡς προφυλακαὶ κατὰ τοὺς διαφόρους κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν πολέμους. Ὑπάρχουσι δὲ περὶ τὴν Βιζύην 32 γήλοφοι, ἐξ ὧν ὁ ὑψηλότερος «Γκιὸζ τεπὲς (λόφος ὀρθαλμοῦ)» καλούμενος ἔχει ὁρίζοντα ἐκτεινόμενον μέχρις ἀμφοτέρω τῶν θαλασσῶν τοῦ τε Εὐξείνου καὶ τῆς Προποντίδος, ἐχρησίμευε δὲ κατά τινας ὡς σκοπιὰ καὶ ἐζήτουν ἐξ αὐτοῦ ἐπικουρίας διὰ συνθήματος ἐκ τῶν παρακειμένων φρουρίων κατὰ πᾶσαν ἐπιδρομήν.

Ἕτεροι προσέτι γήλοφοι ὑπάρχουσιν ἀνατολικῶς τοῦ Ἀχμὲτ βέη εἰς ὡραίαν ἀπόστασιν τέσσαρες· νοτιοανατολικῶς τοῦ χωρίου Τοπτσῆ-κιόϊ εἰς ἀπόστασιν τριῶν τετάρτων περίπου ὑπάρχουσι τέσσαρες· πρὸς Δ. τοῦ χωρίου Σατῆ-κιόϊ εἰς δεκάλεπτον ἀπόστασιν ὑπάρχουσιν ἓξ καὶ παρὰ τῇ ἀρχαίᾳ Καραβιζύῃ ἐν τῷ ὑποστατικῷ τοῦ Πολυχρόν ὀγλοῦ τέσσαρες.

Φρούρια. Ταῦτα, ὡς ἐλέχθη ἐν γ.' κεφαλαίῳ, κτισθέντα κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (527) ἀκολούθως δὲ καὶ ὑπ' ἄλλων βασιλέων ἵνα καταφεύγωσιν οἱ κάτοικοι τῶν πλησίον χωρίων κατὰ τὰς ἐπιδρομάς, εὑρίσκονται εἰς πλεῖστα μέρη ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ κατερειπωμένα Κάστρα καλούμενα ἐν ἀποκρήμνοις, ὡς εἴρηται, βουνοῖς. Ὑπάρχουσι δὲ πέριξ τοῦ Σαμμακοβίου

τρια, ἐξ ὧν δύο πρὸς Α. τὸ μὲν εἰς ὡριαίαν ἀπόστασιν παρὰ τῇ ἀρχαίᾳ κωμοπόλει ἕλληνος, τὸ δὲ εἰς τρίωρον ἀπόστασιν· καὶ ἕν πρὸς Δ. εἰς ὡριαίαν ἀπόστασιν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μεταλλείοις. Ἕτερα φρούρια ὑπάρχουσι προσέτι εἰς ὡριαίαν ἀπόστασιν ΒΔ τῆς Τρουλιᾶς ἐπὶ ὑψίστης κορυφῆς καλουμένης «Μεγαβοῦνι» ἐξ' οὗ ἀπροσδιόριστος ὁριζων σχηματίζεται μέχρι τῆς Μαύρης θαλάσσης, εἰς τρίωρον ἀπόστασιν τῆς ἀρχαίας Θυνιάδος παρὰ τῷ βουλγαρικῷ χωρίῳ Πλάτσα, εἰς ὡριαίαν ἀπόστασιν ΒΔ τοῦ Σκεπαστοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους Μαχγιᾶ καὶ ἕτερον ἀπέναντι αὐτοῦ ἐν τῇ θέσει Τσάβλα μπαϊρῆ καὶ ἕτερον εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Μαχγιᾶ, εἰς τρίωρον ἀπόστασιν πρὸς Ν. τῆς Μήδειας ἐν τῇ θέσει «Ἀπαρτές» ἔνθα καὶ ὑπόγεια λελατομημένα σπήλαια εὑρηνται καὶ ἕτερον εἰς 4ωρον ἀπόστασιν ΒΔ αὐτῆς παρὰ τὸν Πλησιόν ποταμὸν καλούμενον Κατρίτσι.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς ἐκ Μήδειας εἰς Ὀργὰς ἀγούσης ὑπάρχουσι λελατομημένα πλεῖστα σπήλαια καλούμενα «χυλιάνδρο» διότι ἐχρησίμευον, κατά τινα παράδοσιν, ὡς κατοικία χιλίων ἀνδρῶν, κατά τινας μέν, λῃστευόντων τὰ πέριξ, κατ' ἄλλους δέ φυλάκων. Εἰς ἡμίωρον δὲ ἀπόστασιν ΝΑ του Σαμμακοβίου φαίνονται τὰ ἐρείπια τοῦ μεγάλου κυβερνητικοῦ χυτοσιδηρείου. (Δουκιοὺμ χανέ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Κλῖμα, ἔδαφος, προϊόντα.

Τὸ κλῖμα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑγιεινὸν καὶ εὐχάριστον, μόνον ἐν τοῖς παραλίοις ἐπιπολάζουσι κατὰ τὸ θέρος ἑλώδεις πυρετοὶ ἕνεκα τῶν παρ' αὐτοῖς ἑλῶν. Ὑγιεινότατον καὶ λίαν εὐχάριστον ἰδίᾳ εἶνε ἐν Βιζύῃ καὶ ταῖς πέριξ Κωμοπόλεσιν, ἐν αἷς ἄρθονα καὶ διαυγέστα ὕδατα ὑπάρχουσιν.

Τὸ ἔδαφος πρὸς Ν. καὶ Δ. τῆς Βιζύης εἶνε πεδινὸν καὶ λίαν εὔφορον, ἀρδευόμενον ὑπὸ πολλῶν ποταμίων ἐκβαλλόντων εἰς τὸν Ἐργίνην. Πρὸς Β. δὲ καὶ Α. ὀρεινόν, ἐκτεινομένων τῶν ὀρέων τοῦ μικροῦ Αἵμου, ἅτινα ὑψηλοτέρας κορυφὰς ἔχουσι παρὰ τῷ Σκεπαστῷ τὴν τοῦ Μαχγιᾶ καὶ Καραμὰν (ὕψ. 800 μ.), πέριξ τοῦ Σαμμακοβίου τὴν τῆς Ἁγίας Μαρίνης πρὸς Δ, τῆς Βάβας πρὸς Ν. καὶ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου πρὸς Β. (ὕψ. 370 μ.) καὶ παρὰ τὴν Βιζύην τὴν τοῦ Καρακοτσὲκ (ὕψ. 100 μ.) καὶ Β Α. ἑτέραν κορυφὴν (ὕψ, 430 μ.) καὶ τὴν τοῦ καρατεπὲ Ν Α. (ὕψ. 480 μ.). Παρὰ δὲ τῇ παραλίᾳ σχηματίζονται κοιλάδες, αἵτινες, ἀρδευόμεναι ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν πηγῶν τῶν κορυφῶν τούτων σχηματιζομένων ποταμίων ἐγκαταλιμπανόντων πλείστην ἰλὺν κατὰ τὰς ἐκ τῶν βροχῶν πλημμύρας, καθίστανται λίαν γόνιμοι καὶ εὐφορώτατοι εἰς ἄρθονον ἰδίᾳ παραγωγὴν ἀραβοσίτου καὶ φασιόλων.

Ἐκ τῆς εὐφόρου πεδιάδος τῶν περὶ τὴν Βιζύην χωρίων ἄρθονος γίνεται ἐξαγωγὴ δαμιτριακῶν μεταφερομένων εἰς Ῥαιδεστόν· ἐκ

δὲ τῶν παρὰ τοῖς ὄρεσι χωρίων ἐξάγεται καὶ ξυλεία οἰκοδομήσιμος καὶ καύσιμος ὕλη, μεταφερόμενα εἰς Ῥαιδεστόν, 40/Ἐκκλησίας καὶ Λουλὲ Βουργάζ, ἔτι δὲ διάφορα τῶν ἁμαξῶν χρειώδη οἷον, ἄξονας, ἀψίδας, ἄροτρα κλπ. μεταφέρονται εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Θρᾴκης μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Κων/πόλεως, ἰδίᾳ ἐκ τῶν κατοίκων Σκέπαστοῦ καὶ Σαρκκήνης· ἐνταῦθα δὲ ὡς καὶ ἐν Σαμμακοβίῳ ὑπάρχουσι καὶ σκνιδοποιεῖα ἐργαζόμενα δι' ὕδατος.

Ἐκ δὲ τῶν παραλίων μερῶν τῆς ἐπαρχίας ἐξάγονται κατ' ἔτος ἄφθονοι ξυλάνθρακες καὶ καυστόξυλα, μεταφερόμενα εἰς Κωνσ]πολιν, ὡς καὶ οἰκοδομήσιμος ξυλεία. Καὶ ἐκ μὲν Μηδείας καὶ τῶν παρ' αὐτῇ λιμένων ἐξάγονται ἐτησίως ἐκ κυβερνητικῶν δασῶν (μηρῆ) καὶ ἰδιοκτήτων (χουσουσῆ) περὶ τὰ ἓξ ἑκατομμύρια ὀκ. ξυλανθράκων, μεταφερομένων εἰς Κων]πολιν διὰ τῶν ἰδιοκτήτων αὐτῆς πλοιαρίων. Ἐκ δὲ τοῦ ἐπινείου Σαμμακοβίου Ἁγ. Παύλου καὶ τῶν παρ' αὐτῷ μερῶν περὶ τὰ τρία ἑκατομ. καὶ ἀρκετὰ καυσόξυλα· ἐκ δὲ τῆς Νυκτὸς καὶ τοῦ παρ' αὐτῇ λιμένος περὶ τὰ ἓξ ἑκατομμ. καὶ ἐξ Ἁγίου Στεφάνου ἓν περίπου ἑκατομ. Ἐν τοῖς παραλίοις γίνεται προσέτι καὶ ἄφθονος ἁλιεία ἰχθύων καὶ ἰδίᾳ παλαμίδων, σκόμβρων καὶ τσίρων, πρὸς ἄγραν τῶν ὁποίων θέτουσιν ἐν ἐπικαίροις θέσεσι δίκτια «πόχας» καλούμενα, ἀντὶ ἴσως ὑποχὰς ἢ ἐποχάς, ὡς ἐν ὡρισμένῃ ἐποχῇ τεθειμένας, τουρκιστὶ δὲ ταλιάνι ἐκ τοῦ τάλι=τύχη. Ὑπάρχουσιν ἐν Μηδείᾳ τέσσαρες ὑποχαὶ καὶ μία ἐν τῷ Θυνικῷ λιμένι ἀνήκουσά τισι Σαμμακοβίταις καί τισι Ὀθωμανοῖς ἐκ Φαναρακίου τοῦ Βοσπόρου.

Καὶ ἡ κτηνοτροφία δὲ εὐδοκιμεῖ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν ᾗ πλὴν τῶν ἐν ταῖς παραλίοις νομαῖς, κατὰ τὸ πλεῖστον, διατρεφομένων πολυπληθῶν ἀγελῶν βοῶν, βουβάλων καὶ χοίρων, καὶ πρόβατα προσέτι καὶ αἶγες διατρέφονται καθ' ὅλας ἐν γένει τὰς χώρας αὐτῆς. Μεταλλεῖα δὲ πλὴν πλὴν τῶν, ὡς εἴρηται, πέριξ τοῦ Σαμμακοβίου

οὐχὶ ἐν ἐνεργείᾳ μεταλλείων χαλκοῦ καὶ σιδήρου, ἀνεκαλύφθησαν προσέτι ἐσχάτως δυτικῶς αὐτοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μετάλλειοις καὶ διάφορα ἄλλα μέταλλα, ὧν ἐνεργεῖται παρά τινων ἡ λῆψις, προνομίου καὶ σύστασις ἑταιρίας πρὸς ἐκμετάλλευσιν.

ΤΕΛΟΣ.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Δημώδη ἄσματα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ.

Τὰ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ᾀδόμενα εἰσέτι ὑπὸ τῆς γεωργικῆς τάξεως δημώδη ἄσματα εἰσὶ κατὰ τὸ πελεῖστον βυζαντινῆς ἐποχῆς. Παριστῶσι δὲ τὰ μὲν τούτων τὴν γυναικείαν ἀφοσίωσιν κατὰ τὰς μακρὰς στρατιωτικὰς θητείας τῶν συζύγων καὶ συζυγικὰ τινὰ ἐπακόλουθα, τὰ δὲ διαφόρους ἐρωτικὰς σκηνάς, ἄλλα συγκινητικὰ καὶ ἄλλα ἐν γάμοις ᾀδόμενα.

Α'. Τῶν θητευομένων.

1. Ἡ πενθερά.

Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ μικρὸς ὁ μικρὸ Κωνσταντῖτος
ὅπου μικρὸς παδρεύθηκε μικρὸς γυναῖκα πῆρε,
τὸν Μάϊ ἐγεννήθηκε, τὸν Μάϊ ἐβαπτίσθη,
τὸν Μάϊ τὸν ἦλθε μήνυμα στὸν πόλεμο νὰ πάγῃ·
τὸν βάθι̱ο (1) του καλύβωνε νύκτα μὲ τὸ φεγγάρι,
βαζ' ἀσημένια πέταλα μαλαματέτι̱ες λόθρες,
καὶ ἡ καλὴ (2) τὸν ἔλεγε ἀπό τὸ παραθύρι.
— Ἐσὺ διαβαίνις Κωνσταττῆ, ἐμένα ποῦ μ' ἀφίτης;»
— Πρῶτα σ' ἀφίνω!σ' τὸν Θεὸ, κ' ὕστερα σ ἄγοι̱υς ὅλυος
»'φίνω σε κι' ὁλούστέρα στὴν καρδιακι̱ά μου μάνα.
»Μάνα μου μάνα μου γλυκι̱ά μάνα μου ζαχαρένι̱α,
»διαβαίνω καὶ σ' ἀφίνω 'γι̱ὰ, σ' ἀφίνω τὴν καλή μου,
»σ' ἀφίνω τὴν μικροῦλα μου γυναῖκα τὴν δική μ.λο

1. ἄλογον 2 σύζυγος.

»ὅπως ἐμένα 'χῃς παιδὶ, νἄχῃς καὶ τὴν καλή μου,
»νἄχῃς τὴν ὁμορφοῦλά μου γυναῖκα τὴν δική μου.»
Ὅσο νὰ πῇ ἔχετε 'γιὰ, σαράντα μίλια πῆρε,
κι' ὅσο νὰ ποῦνε στὸ καλὸ, ἄλλα σαράντα πέντε.
Ἀκόμ' ὁ λόγος του βαστᾷ, κ' ἡ πιλογιά κρατιέται,
ἀπὸ τὸ χέρι τὴν κρατεῖ στὸ βερβεριὸ (1) τὴν πάγει,
παν' στὸ σκαμνὶ τὴν κάθισε, κι' ἀνδρίκια τὴν ξυρίζει,
τὴν δίνει δέκα πρόβατα καὶ κεῖνα ψωριαυμένα,
τὴν δίνει καὶ τριὰ σκυλιὰ καὶ κεῖνα λυσσασμένα,
τὴν παραγγέλνει στὰ γερὰ, γερὰ τὴν συντυχαίνει.
— Θὰ πάγῃς πάνου 'στὰ βουνὰ, στὰ ἀψιλοκορφάτα,
»ποῦνε τὰ κρύα τὰ νερὰ κι' ὁ δροσερὸς ὁ ἴσκιος,
»κι, ἂν δὲν τὰ κάνῃς ἑκατὸν κι' ἂν δὲν τὰ κάνῃς χίλια
»καὶ τὰ σκυλιὰ 'βδομῆντα διὸ στοὺς κάμπους (2) μὴ
κατέβῃς. »
Πέρνει καὶ πάγει σ' στὰ βουνὰ τὰ δάκρυα φορτωμένη·
—Ἔλα Χριστὲ καὶ Παναγιὰ μὲ τὸν μονογενῆ σου
»εἰς τὸ βουνὸ π' εὑρίσκουμαι νὰ σώσῃ ἡ εὐχή σου»
'Αρνάδ' ἀρνάδα γέννησε, ἀρνάδα πέντε δέκα,
γέννησαν χίλια πρόβατα, χίλια καὶ πεντακόσια,
καὶ τὰ σκυλιὰ ἑβδομῆντα διὸ στοὺς κάμπους ἑκατέβη
'Ανάμεσα σὲ διὸ βουνά, μέσ' ἕνα σταυροδρόμι,
βλέπ' ἕνα νηὸ ποῦ ἔρχεται καὶ τὴν ἐσυντυχαίνει·
—Καλημερνῶ σε λιγερὴ—Καλῶς τὸν Κωνσταντῖνο»
—Πιανοῦ εἶνε τὰ πρόβατα μαλαμοβραχιολάτα,
»πιανοῦ εἶνε καὶ τὰ σκυλιὰ τ' ἀσημοκυρτανάτα ;»
—Τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ μικροῦ τοῦ μικροΚωνσταντίνου
»ὅπου μικρὸς πανδρεύθηκε, μικρὸς γυναῖκα πῆρε,
κεινοῦ εἶνε τὰ πρόβατα μαλαμοβραχιολάτα
»κεινοῦ εἶνε καὶ τὰ σκυλιὰ τ' ἀσημοκυρτανάτα»

1. κουρίον .2. πεδιάς.

—Καὶ 'ποῦ μὲ ξεύρεις λιγερὴ ποῦ εἶμ' ὁ Κωνσταντῖνος;
—'Εγὼ σὲ ξεύρω Κωνσταντῆ, γιατ' εἶσαι ἰδικός μου,
»τὴν μάνα σου παρήγγειλες τὴν καρδιακιά σου μάνα
. . . . . .
('Επαναλαμβάνονται τὰ ἄνω)
Τὴν πῆρε καὶ πηγαίνουσι σ'τὸ σπῆτι τὸ δικό του
'βρίσκει τὴν μάνα ποῦ κρατεῖ, σ'τὴν ἀγκαλιά της ρόκα·
—Καλῶς τὸν γιόκα μ' π' ἔρχεται, τὸν γιό μου τὸν μονάχο»
—Μάνα μου ποῦν ἡ γυναῖκα μου, ποῦνε καὶ ἡ καλή μου,
»ποῦνε ἡ ὁμορφοῦλά μου κι' ἡ ἀγαπτική μου ;»
—'Απέθαν' ἡ γυναῖκα σου, ἀπέθαν' ἡ καλή σου».
—Ποῦνε μάνα μ' τὸ μνῆμα της νὰ πάγω νὰ τὴν κλαύσω;»
—Τὸ μνῆμα της χορτάριασε καὶ γνωρισμὸ δὲν ἔχει».

2. 'Ο νηόγαμβρος.

Τὸν Μάϊ ἀμπέλι φύτευε, τὸν Μάϊ σταφύλι κάνει,
τὸν Μάϊ τὸν ἦλθε μήνυμα σ' τὸν πόλεμο νὰ πάγῃ,
ἦταν τρίο μεριὸ γαμβρὸς, δώδεκα χρόνια σκλάβος,
σ' τὴν θάλασσα τὸν πήρανε, ναύτη μέσ'τὰ καράβια,
στὸ πέλαγ' ἀρμενεύσανε, στὸ πέλαγ' ἀρμενοῦνε,
κι' ἐκεῖ ποῦ ἀρμενούσανε, στάθηκε ἡ φεργάδα (1)
κ' ὁ ναύκληρος τοὺς ἐρωτᾷ, ὁ ναύκληρος τοὺς λέγει·
—Μιὸς εἶνε π' ἀναστέναξε καὶ στάθηκ' ἡ φεργάδα ;
»σᾶν ἦν' ἀπ' τοὺς ναύτας μου νὰ τὸν ἐκάνω σκλάβο,
κι' ἂν ἦν ἀπὸ τοὺς σκλίβους μου νὰ τὸν ἐξεσκλαβώσω
—'Ο Κωνσταντῆς 'νεστέναξε καὶ στάθηκ' ἡ φεργάδα.»
κι' ὁ ναύκληρος τὸν ἐρωτᾷ καὶ τὸν ἐσυντυχαίνει.

(1) πλοῖον.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

—Ξένε μ' πεινᾷς, ξένε μ' διψᾷς, ξένε μ' ῥοῦχο σὲ λείπει ;»
—Οὔτε πεινῶ, οὔτε διψῶ, κι' οὔτε ῥοῦχα μὲ λείπει, —
»τὰ χρόνια γένηκαν ἑπτὰ, στὸν τόπο μου δὲν πῆγα,
»κ'ἔψὲς εἶδα στὸν ὕπνο μου, στὸν ὕπνο ποῦ κοιμούμουν,
»ὅτι πατοῦν τὸ σπῆτι μου καὶ πέρνουν τὴν καλή μου.»
—Πᾶνε, καλέ μ' στὸν τόπο σου καὶ πᾶρε τὴν καλή σου».
τὸν βάθι του ἐσέλωσε (1) μὲ δέκαοκτὼ κολάνια (2)
πηδᾷ καὶ καβαλίκευσε σᾶν τὸ γοργὸ πουλάκι,
στὸν δρόμο ὅπου πήγαινε, στὴ στράτα ποῦ πηγαίνει,
εὑρίσκει ἕνα γέροντα σ' τ' ἀτιμπάλι νὰ λισκεύῃ, (3)
— Καλημερῶ σε γέροντα » Καλῶς τὸ παληκάρι. »
—Τινοῦ ν' αὐτὰ τὰ κλίματα, τινοῦ ν' αὐτὸ τ' ἀμπέλι ; »
Τῆς ἐρημιᾶς τῆς κουρκουλιᾶς τοῦ Κωνσταντῆ τοῦ γιοῦ μου
»ποῦ 'ταν τριὸ μεριὸ γαμβρὸς δώδεκα χρόνια σκλάβος
»καὶ τώρα τὴν καλίτσα του, μιᾶς τὴν ἐπέρνει ἄλλος».
— Παρακαλῶ σε γέροντα ἀλήθια νὰ μὲ δώσῃς,
»τάχα θὰ φθάσω στὴ χαρὰ, θὰ φθάσω καὶ 'στὸ γάμο ;
»πάγω καὶ 'γὼ συμπέθερος, εἶμαι προσκαλεσμένος. »
—Σᾶν ἦν ὁ μαῦρος σου γοργὸς στὰ ἔμβα τσ' ἐκκλησίας,
»κι' ἂν ἦν ὁ βάθι σου βαρὺς στὰ ἔβγα τσ' ἐκκλησίας.»
Σ' τὸν δρόμο ὅπου πήγαινε, στὴ στράτα ποῦ πηγαίνει,
βλέπει τὴν μάνα ποῦ πλενεῖ καὶ ἀσπροσαπουνίζει·
— Καλῶς τὰ κάνει ἡ γρηὰ, καλῶς τὰ σαπουνίζει,
»τινοῦ ν' τὰ ῥοῦχα ποῦ πλενεῖς καὶ ἀσπροσαπουνίζεις;»
—τῆς ἐρημιᾶς τῆς κουρκουλιᾶς τοῦ γιοῦ τοῦ Κωσταντῆμου
»ποῦταν τριὸ μεριὸ γαμβρὸς, δώδεκα χρόνια σκλάβος
«καὶ τώρα τὴν καλίτσα μου μιᾶς τὴν ἐπέρνει ἄλλος» »
— Παρακαλῶ σε πὲς μέ το, τὸ τί ὥρα θὰ φθάσω . »

---

1. ἔθεσε τὸ ἐφίππιον .2. λωρία -3. σκάπτει.

— Ἂν ἦν ὁ βάθι̯ος γρήγορος στὰ ἔμβα τσ' ἐκκλησίας
» κι' ἂν ἦν ὁ βάθι̯ος σου ἀργὸς στὰ ἔβγα τσ' ἐκκλησίας. »
Ἤτον ὁ βάθι̯ος γρήγορος τοὺς ἔφθασε στὰ ἔμβα,
ὁ βάθι̯ος του χλιμήτρισε, ' κι' ἄκουσε ἡ καλή του,
—Σταθῆτε ψάτλες μὴ ψάλτε, παπάδες παραπίσου,
τ' ὁ βάθι̯ος ποῦ χλιμήτρισε, σὰν τοῦ καλοῦ μου μιάζει.»
Δῶκε τὸν βάθι̯ο του σφικτά, στὴν ἐκκλησιὰ ἐμβαίνει,
τὸν βάθι̯ο του χαμήλωσε καὶ τὴν καλὲ τ' ἁρπάζει.

3 Συζυγικὴ πίστις.

Κάτου σ' ταῖς ἑβδομῆντα διὸ 'κλησιὲς, στὴς δάφνης τὸ
πατάμι
κοράσι̯α σι̯οῦσαν κ' ἔπλυναν κοράσι̯ι σι̯οῦν καὶ πλύνουν
τοῦ ῥηγ'ὁ γι̯ὸς ἐρχόμενος ἀπὸ τοῦ σεφερι̯οῦ (²) του '
μι̯ὰ κόρη ἐδι̯αστaύρωσε σ' τὴν ἀργυρῆ λεκάνη
καὶ τὴν ἐπιλογήθηκε, κι' αὐτὸν τὸν λόγον λέγει.
— Κορή μου δέν πλυνεῖς κ' ἐμὲ τὸ κορφομάνδηλό μου ;»
— Τ'ώρα, ξένε μ' δουλιὰ ἔχω, χαρὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου.»
— Κορή μ' σὰν ἔχετε χαρὰ, γι̯ὰ δὲν καλνᾷ; κ' ἐμένα .»
— Νὰ σὲ καλέσω ξένε μου, καὶ ποῦ θὲ νὰ καθήσης; »
—Μέσα σ'τοὺς πέντε σ'ἀδελφοὺς,σ'τοὺς δέκα σ'ἑξαδέλφους
»κι ἂν ἦσ' ἀκόμ' ἐλεύθερη, ἐγὼ θὲ νὰ σὲ πάρω. »
— ἔχω ἄνδρα σ' τὴν ξενητιὰ τώρα δώδεκα χρόνους,
»οὔτε γραμμα μὲ ἔστειλε, οὔτε γραφὴ μὲ στέλνει. »
—Κόρη μ' ἐγὼ εἶμ' ἄνδρας σου, ἐγὼ εἶμ ὁ καλός (³) σου.»
— Σὰν ἦσαι σὺ ὁ ἄνδρας μου δεῖξέ με τὴν ἐλιά σου. »
καὶ σὰν τὴν εἶδε τὴν ἐλιὰ πέφτει στὴν ἀγκαλιά του
— ἐσὺ εἶσαι ὁ ἄνδρας μου, ἐσὺ εἶσ ὁ καλός μου.»

---

1. ἐχρεμέτησε. 2. πόλεμος 3. σύζυγος.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

4. Ὅμοιον.

Κάτου σ' τὸ Δαφνοποταμὸς καὶ σ' ταὶς σαράντα βρύσες,
τρακοσι᾽ ἀρχόντοι κάθουνταν καὶ χίλια παλικάρια,
ἐκεῖ ποῦ τρῶν' καὶ πίνανε κι' ὁποῦ συχνοκερνοῦνταν
τοῦ κὺρ Δαχτάνι ὁ γιὸς περνᾷ τ' ἄξιο παλικάρι,
τὸν ἴσκιο ἴσκιο πήγαινε, τὸν ἴσκιο ἴσκιο πάγει,
μὴ τὸν 'σχημίσῃ κονιαρτὸς μὴ τὸν μαυρίσῃ ὁ ἥλιος,
'πὸ μακρυά τοὺς χαιρετᾷ, 'πὸ μακρυὰ τοὺς λέγει·
—Καλήσπερνῶ σας ἄρχοντοι καὶ σᾶς τὰ παλικάρια»,
σ' τὸν δρόμο ὅπου πήγαινε σ' τὴ στράτα ποῦ πηγαίνει
τὴν κόρη συνκυντάμωσε στὴ βρύσι ποῦ γεμίζει.
—Κορή μου διάσυρε νερὸ νὰ πιῶ καὶ γὼ κι' ὁ βάθιος».
σαράντα στάμνια διάσυρε, σ' τὰ μάτια δὲν τὴν εἶδε
κι' ἄλλα σαράντα τέσσερα, κ' εἶδέ την δακρυσμένην.
—Τ' ἔχεις κορή μ' καὶ θλίβεσαι καὶ εἶσαι λυπημένη ;»
—Ἔχω ἄνδρα σ' τὴν ξενητιὰ, τώρα δώδεκα χρόνους».
—Γιὰ πές με πῶς εἶν' ἄνδρας σου καὶ θὰ σὲ μαρτυρήσω».
—Λερτὸς ἦταν σὰν τὸ βεργί, χυτὸς σὰν τὴν λαμπάδα,
—«καὶ μιάζει σὰν κ' ἐλόγου σου καὶ σὰν τὴν ἀρεντιά σου».
—Κόρη μ' ὁ ἄνδρα, σ' πέθανε, κόρη μ' ὁ ἄνδρας σ' θάφτιε,
»τὰ μάτια μου τὸν ἴδασι, τὰ χέρια μου τὸν θάψαν,
—»καὶ τὸν ἐδάνεισα πανί, κ' ἦλθα νὰ μὲ τὸ δώσῃς».
—Σὰν τὸν ἐδάνεισες πανί, διπλὸ νὰ σὲ τὸ δώσω».
—Καὶ τὸν ἐδάνεισα χερί, κ' ἦλθα νὰ μὲ τὸ δώσῃς».
—Σὰν τὸν ἐδάνεισες χερὶ διπλὸ νὰ σὲ τὸ δώσω».
—Καὶ τὸν ἐδάνεισα φιλί, κ' ἦλθα νὰ μὲ τὸ δώσῃς».
—Σὰν τὸν ἐδάνεισες φιλί πᾶνε νὰ σὲ τὸ δώσῃ».
—Ἐγὼ καλή μ' εἶμ' ἄνδρας σου, ἐγὼ εἶμ' ὁ καλός σου».
—Πές με σημάδια τοῦ σπητιοῦ, κ' ὕστερα νὰ πιστεύσω».

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

—Ἔχεις μηλιὰ σ' τὴν πόρτα σου καὶ κλῖμα στὴν αὐλή σου,
»καὶ μέσα σ' τὸ μεσόσπητι, χρυτὸ κανδῆλι φέγγει».
—Διαβάτης 'σουν καὶ πέρασες, γειτόνοι σὲ τό εἶπαν,
»πές με σημάδια τοῦ κορμιοῦ κ' ὕστερα νὰ πιστεύσω».
—Ἔχεις ἐληὰ σ' τὸ μάγουλο, ἐληὰ σ' τὴν ἀμασχάλη,
κι' ἀνάμεσα στὰ στήθη σου ἥλιος καὶ τὸ φεγγάρι».
—Ἐσὺ εἶσαι ὁ ἄνδρας μου, ἐσὺ εἶσ' ὁ καλός μου.

Β'. Ἐρωτικά.

5. *Αἱ μάγισσαι.*

Ἕν ὄμορφο ῥηγόπουλο, ἕν ἄξιο παλήκάρι
μιὰ κόρη ὄμορφ' ἀγαπᾷ μὰ κείνη δὲν τὸ θέλει,
ἐξόδιασε σ' τὴν πόρτα της, ἐνιὰ πύργους λογάρι,
τοὺς ἕξη πύργους μάλαμα τοὺς τρεῖς μαργαριτάρι,
σ' τὰ μάτια δὲν τὴν κύτταξε, σ'τὰ μάτια δὲν τὴν εἶδε·
Μιὰ Κυριακή, μιὰ λαμπερὴ μιὰ 'πίσημο ἡμέρα,
ἄλλαξε καὶ στολίσθηκε σ' τὴν ἐκκλησιὰ νὰ πάγῃ,
κι' ὁ νέος τὴν ἀντάμωσε σ' τῆς ἐκκλησιᾶς τὴν πόρτα,
τοῦ νιοῦ ἡ καρδιὰ συχνοκτυπᾷ τὴν κόρη συντυχαίνει,
—Κόρη μ' ἐγὼ σὲ ἀγαπῶ καὶ θέλω νὰ σὲ πάρω».
—Μά αὐτὴν τὴν γῆν ποῦ περπατῶ, τὴν ἐκκλησιὰ π' ἐμβαίνω
»μὰ τὸν σταυρὸ ποῦ προσκυνῶ, ἐσένα δὲν σὲ πέρνω».
Κ' ἐκεῖνος σἄν τὸ ἄκουσε βαριὰ τὸν κακοφάνη,
πέρνει καὶ πάγ' σ' τὴ μάνα του δακρυοφορτωμένος·
σ' τὴ στράτα ποῦ ἐπήγαινε στὸ δρόμο ποῦ περπάτα,
διὸ μάγισσες ἀντάμωτε μάνα καὶ θυγατέρα,
κ' ἡ μάνα 'πλογήθηκε σ' τὴ κόρη της καὶ λέγει.
—Βλέπεις κορή μου μ'αὐτὸ τὸ νηὸ πῶς πάγει φλομωμένος
»μιὰ κόρη ὄμορφ' ἀγαπᾷ, μὰ ἡ κόρη δὲν τὸν θέλει

»μόνον ἂς τὴν μαγεύσωμε τὸ νιὸ αὐτὸν νὰ πάρῃ».
Τὴν μάγευσαν ὡς τὸ πρωί, κι' ἀπ' τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδι
—Πᾶνε καλέ μ' σ' τὸ σπῆτι σου, πᾶνε στὴν κάμαρί σου
»ἀνάψε τὸ κανδῆλί σου καὶ βάλε λίγο λάδι,
»κι' ἄρπτ' τὴν πόρτα σ' ἀνοιχτὴ ν'ἄλθῃ κι' αὐτὴ τὸ βράδι.
—Δὲν εἶδ' ἀμάξι σ' τὸ γιαλό, καράβι σὲ λειβάδι,
δὲν εἶδα κόρη ὄμορφη νύκτα μὲ τὸ φεγγάρι.»

6. Τὸ φίλημα.

—Ἐψὲς ποῦ ἤσουν γιόκα μου, ποῦ ἤσουνα καλέ μου,
»καὶ πάντεχα(1) καὶ δὲν ἦλθες, καθόλου δὲν ἐφάνης;»
Μανέ μ' λέγα νὰ μ' σ' τὸ πῶ, νὰ μὴ σ' τ' ὁμολογήσω,
»καὶ τώρα ποῦ μ' ἐρώτητες θὰ σ' τὸ ξομολογήσω·
ἐψὲς παγώνια ἔπιανα καὶ ἀντίπροψες τριγώνια,
»κάθησα κι' ἐμαγείρευτα κι' ἔκανα μιὰ τραπέζα (2)
»ὁλόξανθες ἐκάλεσα καὶ ὅλο μαυρομάτες,
»ὅλες φιλὶ ταῖς γύρεψα καὶ ὅλες φιλί μὲ δῶκαν
»καὶ μιὰ μικρὴ μελαγχρινὴ ζητῶ καὶ δὲν μὲ δίνει·
»κι' ἐγὼ τὴν καταράσθηκα σ' τὰ βρόχια μου νὰ πέσῃ.
»ρίχνω τὰ βρόχια σ' τὸ γιαλὸ τὰ ξώβεργα σ' τοὺς κάμπους,
»ρίχνω καὶ τὴ χρυσῆ θελιὰ σ' τὴ βρύσῃ ποῦ γεμίζει,
»πάγω σ' τὰ βρόχια δὲν ἦνε στὰ ξώβεργα καὶ ὄχι
»πάγω καὶ σ' τὴ χρυσῆ θελιά, τὴν βρίσκω πιασμένην,
»ἔσκυψα καὶ τὴν φίλησα Αὐγούστου μιὰ δευτέρα
»καὶ μόσχιζε τὸ στόμα μου σαράντα μιὰ ἡμέρα».

---

(1) = περιέμενον. 2. τραπέζι

7. Τὸ δαχτάνι.

Τόσα καὶ τόσα σάββατα καὶ μύριες Κυριακάδες
κόρη δαχτάνι ἔπλεκε, κόρη δαχτάνι πλέκει,
τὸ ἔπλεξε τὸ ἔκτισε μὲ ρίζα φούντωσέ το,
τὸν ἄνδρα της δὲν τῶδωκε, τὸν φίλο της τὸ δῶκε,
καὶ ὁ καλὸς ὁ φίλος της κι' ὁ ἀγαπητικός της,
παν' στ' ἄρματα τὸ ἔβαλε καὶ σ' τὸ χορὸ χορεύει,
ἐπῆρε δίπλα τὸ χορὸ κι' ἐφάνη τὸ δαχτάνι,
κι' ὁ ἄνδρας σἄν τὸ κύτταξε βαριὰ τὸν κακοφάνη,
κ' εὐθὺς ὀπίσω γύρισε σ' τὸ σπῆτι του πηγαίνει·
—Μωρὴ σκύλα μωρ' ἄνομη Ἐβρέσας θυγατέρα.
»τόσα καὶ τόσα σάββατα καὶ μύριες Κυριακάδες
»ὅλο δαχτάνι ἔπλεκες καὶ ποῦνε τὸ δαχτάνι ; »
—Τί νὰ σὲ εἴπω ἄνδρα μου τί νὰ σ' ὁμολογήσω ;
»κατ' σ'τὸ γιαλὸ κατέβηκα, κάτου γιὰ νὰ τὸ πλύνω,
»κ' ἡ θάλασσα φουρτούνιασε καὶ πῆρε τὸ δαχτάνι,
»ἐπῆρέ το καὶ πῆγέ το καὶ πάγει σ' τὰ πελάγη.»
Εὐθὺς ὀπίσω γύρισε σ' τὸ φίλο της πηγαίνει,
τὸ φίλον της τὸν ἐρωτᾷ ποῦ τωὗρε τὸ δαχτάνι,
—Ἐγὼ ψαρὰ παιδὶ εἶμαι καὶ τοῦ ψαρὰ τό 'γγόνι,
»πῆρα τὸ καμακάκι μου καὶ πάγω νὰ ψαρεύσω,
»σ' τὴ πρώτη μου τὴ καμακιὰ ἔπιασα ἕνα ψαράκι,
»ἔσχισα τὴν κοιλίτσα του κ' εὗρῆκα τὸ δαχτάνι.

8. Ἡ κατάρα.

Καλογριὰ τραγούδησε ἐψὲς βραδὺ σ' τὴ κλίνη,
ὅλα τὰ δένδρα μάρανε κι' ὅλα τὰ ξερριζώνει,
κ' ἕνα μικρὸ καλὸ δενδρί ξερριζωμό δὲν ἔχει,
κι' ὁ Κωνσταντὴς τὴν ἄκουσε ἀπὸ τὸ ἐργαστῆρι·
—Πιὰ εἶν' αὐτὴ ποῦ τραγουδεῖ γυναῖκα νὰ τὴν πάρω ;»

σἄν τ' ἄκουτ' ἡ Καλογρηὰ, βαρὰ τὴν κακοφάνη,
τὸν ῥάσσον της πετροβολᾷ' καὶ τὸν σταυρόν της φίνει·
— Σύρε στκυρὲ μ' σ'τὴν ἐκκλητιά, ῥάσσε μου στ' ἅγιο βῆμα,
»καὶ σεῖς κομβολογάκια μου εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸ μνῆμα·
»γιατὶ ἐγὼ θὰ πανδρευθῶ, τὸν Κωνσταντῆ νὰ πάρω.
»τὸν Κωνσταντῆ τὸν μάργελο, τὸν ψεύστη τὸν διαβάτη
»ὁποῦ μ' ἐπεριγέλασε, γυναῖκα νὰ μὲ πάρῃ
»καὶ τώρα γύρισε καὶ λὲ, πόῦ μ' εἶδε ποῦ μὲ ξεύρει,
»θέλω νὰ τὸν καταρασθῶ καὶ πάλιν τὸν λοποῦμαι.
»ἢ νὰ τὸν ῥίξω στὺν Θεὸ ποῦ κάνει δίκια κρίσι,
»μόνον ἂς τὸν κατάρασθῶ καὶ νὰ μὴ τὸν λυποῦμαι,
»Ἀπ' ἀψηλὰ 'ποῦ κάθεται νὰ ῥαγισθῇ νὰ πέσῃ,
»σπαθιὰ μαχαίρια ναὺρεθοῦν νὰ κάτσουν σ'τὴ καρδιά του,
»πέντε γιατροὶ γιὰ νὰ βρεθοῦν καὶ δέκα μαθητάδες
» καὶ δεκαεκτὼ γραμματικοὶ νὰ πλύνουν τοὺς γιαράδες,
» καὶ 'γὼ διαβάτης νὰ γενῶ π' ἐκεῖ γιὰ νὰ περάσω,
»καλῶς τὰ κάνετε γιατροὶ καλῶς τὰ πολεμᾶτε,
»σἄν κόφτουν τὰ νυστέρια σας, κόρτετε μὴ λυπᾶσθε,
»καὶ 'γὼ ψιλὸ πανὶ φαίνω, σαράντα πέντε πῆχες,
»τὶς δέκα δίδω ταις ξαντὸ, ταὶς δέκ' ὀκτὼ γιὰ φτίλι,
»καὶ τ' ἄλλο τὸ ποδόλοιπο, τ' ἄλλα νὰ λῇ νὰ δείνῃ.»
καὶ κεῖνος πιλογήθηκε κι' αὐτὸν τὸν λόγο λέγει·
— Μωρ' ἄνομη μωρ' ἄπιστη ἐβρέσσας θυγατέρα,
»δὲν εἶχε κρίσι νὰ μὲ πᾷς, κριτὴ γιὰ νὰ μὲ κρίνῃς,
»μόνον μὲ καταράσθηκες πολὺ νὰ μὲ παιδεύῃς ; »

9. Ὁ σκανδαλισμὸς τοῦ ἡλίου.

Τοῦ Κωνσταντίνου ἡ ἀδελφὴ ἡ πολυαγαπημένη
ψιλὰ φαίνει, ψιλὰ κάμνει καὶ σύρμα μασουρίζει,

σ' τοὺς οὐραεοὺς τὸ δ_ιάζουνταν, σ' τοὺς κάμπους τὸ τυλίζει,
κι' ἀνάμεσα σ' τὴ θάλασσα βάζ' ἀργαλ_ιὸ καὶ φαίνει,
μὲ τετρακόσ_ια κάρουλα, μ' ἑξῆντα δ_ιὸ σαΐτες,
μὲ δώδεκα ξυλόχτενα μὲ δέκαοκτὼ πατήτριες,
κελαδισμὸς τοῦ καρουλ_ιοῦ κ_ι' ὁ χτύπος τῆς σαΐτας,
τὸν ἥλ_ιο ἐσκανδάλισε κκὶ σκέκ' σκανδαλισμένος,
κι' ἀργεῖ νὰ πάγ' στὴ μάνα του ἀργεῖ νὰ βασιλεύσῃ,
κι' ἡ μάνα του τὸν ἐρωτᾷ, κι' ἡ μάνα του τὸν λέγει·
— Πούτσουν γ_ιέ μου κ_ι' ἄργησες, κι' ἀργεῖς νὰ βασιλεύσῃς ;
»μὴ ἡ ἀργατ_ιὰ σὲ ὑστερεῖ, μὴ ἡ ἀργατ_ιὰ σὲ κράτει ;
— Μάνα μ' λέγα νὰ μὴ σ' τὸ πῶ νὰ μὴ σ' τ' ὁμολογήσω,
»καὶ τώρα ποῦ μ' ἐρώτησες θὰ σ' τὸ ξομολογήσω
«Τοῦ Κωνσταντίνου ἡ ἀδελφὴ ἡ πολ_ιαγαπημένη,
. . . . . .
(ἐπαναλαμβάνονται τὰ ἄνω.)

10, Ὁ ξένος.

Βουλ_ιοῦμαι μ_ιὰ βουλιοῦμαι δ_ιό, βουλιοῦμαι τρεῖς καὶ πέντε,
βουλιοῦμαι νὰ ξενητευθῶ, νὰ πᾶ νὰ γένω ξένος,
ὁ νοῦς μου λέγει μὴ πάγεις κι' ὁ λογισμός μου πᾶνε,
πᾶνε καὶ πάλι γύρισε πᾶνε καὶ πάλι ἔλα,
νὰ παραγγείλῃς τὰ βουνὰ νὰ πῇς καὶ τκεῖς κλεισοῦρες,
— βουνά μου μὴ χ_ιονήσετε, κλεισοῦρες μὴ κλεισθῆτε.»
καὶ τὰ βουνὰ πκρήκουσαν καὶ θκρυχειμωνιάσαν
καὶ ἡ κλεισοῦρες κλείσανε κ' ἔμειν' ὁ ξένος ἔξω,
πιάσε τὸν βάθ_ιο ὡς τ' αὐτ_ιὰ τὸν νηὸ ὡς τὸ ζουνάρι,
ἔμειν' ὁ ξένος σ' τὴν ξενητιά, πάντα στὰ ξένα λείπει,
ἀπὸ καιροῦ θλέπς κ' ἔρχεται τὰ χ_ιόνια χιονισμένος
κ' ἡ κόρη τόν ἐκύτταξε τὴν μάνα τ'ς τὸ λέγει·

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

— Μάνα μ' ὁ ξένος ἔρχεται τὰ χιόνια χιονισμένος.»
— Κορή μου στιὰ δὲν ἔχουμε τὸν ξένο τί τὸν θέλουμε.»
— Μανά μ' ὁ ξένος ἔρχεται ὀγρὸς καὶ παγωμένος. »
— Κορή μ' φαγὶ δὲν ἔχουμε τὸν ξένο τί τὸν θέλουμαι. »
— Μανά μ' τὸ περδικάκι μου φθάνει ἐμὲ καὶ κεῖνον. »
— Κορή μ' στρῶμα δὲν ἔχουμε τὸν ξένο τί τὸν θέλουμε.»
— Μάνα μ' τὸ στρωματάκι μου φθάνει κ' ἐμὲ καὶ κεῖνον.»

ΙΙ Τὸ δραπέδι.

Ὅσ' ἀψηλὸς ὁ οὐρανὸς κι' ὅσο ἡ θάλασσα βαθιά,
τόσο πανὶ ἐδιάζουνταν ἡ κόρη σ' τὴν αὐλή της,
κι' ὁ Κοντογιὸς περνᾷ π' ἐκεῖ κι' αὐτὸν τὸν λόγον λέγει·
— Φαίνεις κορή μ' καὶ διάζεσαι καὶ μένα δὲν θυμᾶσαι. »
— Ἐγὼ καλέ μου σ' ἔγραψα ἐπάνω σ' τὸ πανί μου.»
κ' ἡ μάνα της σᾶν τ' ἄκουσε, βαριὰ τὴν κακοφάνη,
τρι' ἀδελφάκια σύνταξε, τὸ βράδι σ' τὴν αὐλή της,
τῶνα παινᾷ τὰ ροῦχά της, τ' ἄλλο τὴν ὁμορφιά της,
— Μὴ τὴν παινᾷς τὰ ροῦχά της μηδὲ τὴν ὁμορφιά της,
»τ' ὁ Κοντογιὸς ὁ μάργελος μαργελεμὲν' τὴν ἔχει.»
τὸ τρίτο τ' ὁλούστερο τραβίζει τὸ μαχαῖρι
μέσ' τὴν καρδιὰ τὴν κτύπησε καὶ τὴν ἐμαχαιρόνει·
κ' ἐκείνη σᾶν ἀπέθνησκε αὐτὸν τὸν λόγον λέγει·
— Θέλω νά μ' ἀπεράσητε π' τοῦ Κοντογιοῦ τὸ σπῆτι.»
Ὁ Κοντογιὸς σᾶν τ' ἄκουσε, βαριὰ τὸν κακοφάνη
καί τὸ μαχαῖρι ἔβγαλε, κι' ἀτός του μαχαιρόνει·
τοὺς πῆραν καὶ τοὺς ἔθαψαν τοὺς δύο σ' ἕνα μνῆμα,
'στῆς νέας φύτρωσε μηλιὰ, 'σ τοῦ νέου κηπαρύσι·
κοντολιγάει ἡ μηλιὰ φιλᾷ τὸ κηπαρίσι
κι' ἀπ' τὰ κοντολιγίσματα αὐτὰ τὰ λόγια βγαίνουν·
— Ὅπου ἀγαποῦνται ζωντανοὶ φιλιοῦνται πεθαμένοι.»

Γ. Συγχιητικά

12. Ἡ Ἀρετή.

Μιὰ μάνα μι ὰ καλὴ μάνα ἀπ' ταῖς καλαῖς ταῖς μάναις
πού εἶχε τοὺς ἐνιὰ τοὺς γιοὺς, τὴν Ἀρετὴ μονάχη
μέσα στὰ σκότη τὴν ἔλουε, σ' τ' ἄστρα καὶ στὸ φεγγάρι,
καὶ μέσα σ' τὸν αὐγερινὸ πλέκει τὰ πλόκαμά της·
προξενητάδες βγήκανε, 'πὸ μέσα ἀπ' τὴν πόλι
ρωτοῦσι καὶ ξαναρωτοῦν, πού ν' αὔρουν τέτια κόρη,
ἐδῶ πού κατακλέγουμε, ἐδῶ 'χει τέτια κόρη·
ὅλα τ' ἀδέλφια δὲν στέργουν, κι ὁ Κωνσταντῖνος στέργει
— Δέξε μάνα μ' νὰ δώσουμαι, τὴν Ἀρετὴ σ' τὰ ξένα,
»πού μαι καὶ γὼ πραγματευτὴς νὰ πηγαίνω νὰ κονεύω».
Ἤλθεν ὁ χρόνος δίσεκτος, χρόνος δυστυχισμένος
κι' ἀπέθαναν οἱ ἐνιὰ οἱ γιοὶ κι' ἀρρώστησεν ἡ μάνα,
ἦλθε τὸ ψυχοσάββατο πού κλαῖν' τοὺς πεθαμμένους
γοναστιστὴ ἡ μάνα των ἔρχεται σ' τὸ μνημόρι,
σ' ὅλα τὰ μνήματ' ἔκλαιε, σ' ὅλα παρηγοριοῦνταν
σ' τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ μικροῦ παρηγοργιὰ δὲν ἔχει,
σ' τὸ μνῆμα τοῦ μικροῦ της γιοῦ ἔβγαζε τὰ μαλλιά της,
— Ἀνάθεμά σε Κωνσταντῆ καὶ μυριανάθεμά σε,
»σὺ μ' ἔκαμες κ' ἐδώκαμε τὴν Ἀρετὴ στὰ ξένα».
Κὶ' ὁ Κωνσταντὴς σἄν τ' ἄκουσε, βαριὰ τὸν κακοφάνη
κούει τὸ μνῆμα νὰ βογγᾷ καὶ βαρυαναστενάζει·
— Σῶπα μανούλα μου μὴ κλὲς τὴν Ἀρετὴ θὰ φέρω».
Κιουβοῦρι (1) κάνει ἄλογο, τὸ σάββανό του σέλα (2)
καὶ τὰ κιουβουροκάρρια του, πέτκλα σ' τἄλογόν του.

---

(1) νεκροκράββατον. 2 ἐφίππιον

Σ' τὸν δρόμον ὅπου πήγαινε, στὴ στράτα ποῦ πηγαίνει,
κούει τυμπάνια νὰ βροντοῦν, ζορνάδες ὅπου παίζουν,
ἐκεῖ βλέπει τὴν 'Αρετὴν εἰς τὸν χορὸν ποῦ ἦταν
σαράντας γύρους ὁ χορὸς κι' ἡ 'Αρετὴ τὸν σέρνει.
—Καλησπερνῶ σε 'Αρετὴ» —Καλῶς τὸ μαργελάκι»,
—Δὲν εἶμαι γὼ μαργελικός, μον' εἶμ' ὁ Κωνσταντῖνος».
—Σᾶν ἦσαι σὺ ὁ Κωνσταντὴς τ' ἄξιο παληκάρι,
»ποῦ εἶνε τὰ ξανθὰ μαλλιά, καὶ ἡ χρυσῆ σου χιότη;»
—'Ενιὰ χρόνους εἶμ' ἄρρωστος καὶ δεκαπέντε μῆνες
ἔπεσ' ἡ χρυσῆ χιότη μου καὶ τὰ ξανθὰ μαλλιά μου»,
—"Αν ἦται σὺ ὁ Κωνσταντής, ἐδῶ πιόνα γυρεύεις;»
—"Ελ 'Αρετὴ στὸ σπῆτι μας κ' ἡ μάνα μας σὲ θέλει».
—Καὶ σᾶν μὲ θέλει γιὰ καλό, νἄλθω μ' αὐτὰ ποῦ εἶμαι,
»καὶ σὰν μὲ θέλει γιὰ κακό, νὰ βάλω μαῦρα νάλθω».
—Ἢ γιὰ καλὸ ἢ γιὰ κακό, ἔλα μ' αὐτά ποῦ εἶσαι».
Σ' τὸν δρόμον ὅπου πήγαιναν, στὴ στράτα ποῦ πηγαίνουν
κούει πουλιὰ νὰ κελαδοῦν, πουλιὰ γιὰ νὰ τὸ λέγουν
—Πιὸς εἶδε νέα ζωντανὴ μὲ νιὸ ἀποθαμμένο».
—Φοβοῦμαι σε κὺρ Κωνσταντή, μιάζεις σὰν πεθαμμένος».
—Περπάτα, ἀδελφοῦλα μου, μὴν κούρης τὰ πουλάκια».
'Επῆγαν καὶ κρικκέλισαν σ' τὴ μάνας των τὸ πῆτι.
—Σᾶν ἦνε ξένος νὰ διαβῇ, δικός μου νἄλθῃ πάνω
»κι' ἂν ἦν' ὁ πικροχάρωντας γὼ ἄλλο γιὰ δὲν ἔχω».
—Δὲν εἶν' ὁ πικροχάρωντας μον' εἶν' ἡ 'Αρετή σου».
ὥστε νὰ διῇ τὴν 'Αρετὴ ἔσβυσεν ἡ πνοή της,
κι' ὥστε νὰ ἰδῇ τὸν Κωνσταντῆ ἐβγῆκεν ἡ ψυχή της.

13. 'Ο Γιανακής.

Διώχνεις με μάνα μ' διώχνεις με, κι' ἀλήθια πρωδοδᾷς με,
»δός με τὴν εὐλογία σου δός με καὶ τὴν εὐχή σου,
»κι' ἐγὼ αὔριο θὲ νὰ διαβῶ ἀπὸ τὰ χελιδόνια

»νὰ λείψω χρόνους δώδεκα καὶ μῆνας δεκαπέντε,
»νἄλθῃ ἡμέρα τ' ἁγ. Γεωργιοῦ τὸ μέγα παναγῆρι,
»να πᾷς μανέ μ' στὴν ἐκκλησιὰ νὰ πᾷς νὰ προσκυνήσῃς·
»νὰ ἰδῇς τοὺς νηοὺς νὰ ἰδῇς ταὶς νηαὶς νὰ ἰδῇς τὰ παλληκάρια
»νὰ ἰδῇς καὶ τὸ στασίδι μου μαυροσκοτεινιασμένο.
»τότε μάνα μ' νὰ πικραθῇς διαβάτες νὰ ξετάζῃς
—»Μὴν ἴδατε τὸν γιόκα μου, τὸν γιό μου τὸν Γιανάκη;»
»καὶ τὰ πουλιὰ θὲ νὰ ρωτᾷς καὶ θὰ βαριεξετάζῃς·
—«Πουλιά μου ὅπου τρέχετε καὶ ἀψηλοπετᾶτε,
»μὴν ἴδατε μὴ κούστατε τὸν γιό μου τὸν Γιανάκη,
»τὸν γιό μου τὸ μοναχογιό, τὸ γιό μου τὸν μονάχο;
»κ' ἕνα πουλὶ χρυσὸ πουλὶ τοῦ κάμπου χελιδόνι
ἐκεῖνο τὸν ἀντάμωσε σὲ πράσινα λειβάδια,
μαῦρα πουλιὰ τὸν τρώγανε κι' ἄσπρα τὸν τρισγυρίζουν,
κ' ἕνα χρυσὸ καλὸ πουλί, 'πὸ μακρυὰ κυττάζει·
—Φᾶτε πουλιὰ τὸ σῶμα μου, τ' ἀνδρειωμένο σῶμα
»κι' ἀφήσετε τὰ μάτια μου καὶ τὸ δεξί μου χέρι
»νὰ γράψω μιὰ ψιλὴ γραφή, νὰ στείλω τ' ἀφεντοῦ μου,
»νὰ τ' ἀναγνών' ὁ ἀφέντης μου νὰ κλαίῃ ἡ μανέ μου,
»νὰ τ' ἀναγνών' ἡ μάνα μου νὰ κλαῖν οἱ ἀδελφοί μου,
»νὰ τ' ἀναγνών' οἱ ἀδελφοὶ νὰ κλαῖν αἱ ἀδελφές μου,
»νὰ τ' ἀναγνών' αἱ ἀδελφὲς νὰ κλαῖνε οἱ γειτόνοι-

14. Τὸ στοίχωμα. (1)

Τρεῖς ἀδελφάδες εἴμαστε κ' αἱ τρεῖς χαριτωμένες
ἡ μιὰ κρατεῖ τὸ Δούναβι, ἡ ἄλλη τὸν Πετρίτη,
ἡ τρίτη ἡ ὁλούτερη τῆς τρίχας τὸ γεφύρι

(1) τὸ φονεύειν ἄνθρωπον πρὸς στήριξιν οἰκοδομήματος κατ' ἐπικρατήσαν ποτε δεισιδαιμονίαν.

χίλιοι μαστόροι δούλευαν καὶ χίλιοι μαθητάδες
ὅλη μερίτσα δούλευαν, τὸ βράδι ἐκρημνοῦσε
πουλὶ πῆγε καὶ κάθισε σ' τοῦ μάστορι τὸν ὦμο,
δὲν κελαδοῦσε σὰν πουλί, οὔτε σὰν χελιδόνι,
μον' κελαδοῦσε κ' ἔλεγε μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα·
—Σὰν δὲν στοιχιώσετ' ἄνθρωπο γεφύρι δὲν στερ[illegible]ώνει
»μόνον τοῦ πρωτομάστορη τοῦ πρώτου τὴν γυναῖκα»
»κι' ὁ μάστορης σὰν τ' ἄκουσε βαρὺ τὸν κακοφάνη
τὸν μαθητήν του ἔστειλε νά πᾷ νὰ τὴν φωνάξῃ·
—Σήκω κ' ἔλα μαστόρισσα κὶ ὁ μάστορης σέ θέλει»
—Καὶ τί μὲ θέλ' ὁ μάστορης τώρα αὐτὴ τὴν ὥρα ; »
»καὶ σὰν μὲ θέλῃ γιὰ καλὸ νὰ βάλω τὰ χρυσᾶ μου
»καὶ σὰν μὲ θέλῃ γιὰ κακό, γιὰ νὰ μαυροφορέσω»
—Ἢ γιὰ καλὸ ἢ γιὰ κακὸ ἔλα μ' αὐτὰ ποῦ εἶσαι«
—Καὶ τί μὲ θέλεις μάστορη τώρα ὅπου μὲ κράζεις ; »
—Τὸ δακτυλίδι μ' ἔπεσε μέσα σ' ἑπτὰ καμάρες· »
—Ἔπαρε τὸ ζουνάρι μου τὸ σαραντάπηχό το
»καὶ δέστε με π' ἀμάσχαλα μέσα κατέβαστέ με»
Τράβα μάστορι τράβα με τράβα με πραπάνω
»φῆκα τὸ σπῆτι μ' ἀνοικτὸ καὶ τὰ ψωμιὰ σ'τὸ φοῦρνο
» καὶ τὸ σκλό [1] μου τὸ παιδί, στὸ λίκνι καὶ κοιμᾶται»
—Τὸ σπῆτι σου θὰ σφαλιχθῇ καὶ τὰ ψωμιὰ θὰ ξέβουν
»καὶ τὸ σκλό σου τὸ παιδί, ἄλλη μάνα θὰ κάνῃ.»

15. Ὁ ἐν πλοίῳ θάνατος.

Ὁ Κωνσταντῆς ἀρρώστησε ὁ μικροΚωνσταντῖνος,
ὁ Κωσταντῆς ἀρρώστησε μέσα εἰς τὸ καράβι,
δὲν εἶν' κανεὶς σ'τὴ θάλασσα τὸν Κωσταντῆ νὰ βλέπῃ,
ὁ μάγειρας τὸν κύτταζε κι' ὁ μάγειρας τὸν βλέπει
μιὰ Κυριακὴ ἀπ' τὸ πρωῒ φωνάζει καὶ τοὺς λέγει·

(1) μωρόν.

—τραβᾶτέ με νὰ σηκωθῶ, βάλτε με νὰ καθήτω,
»φέρετε κι̯ὶ τὴ χάρτα μου νὰ δι̯ῶ τί θὰ τραβίζω,
»σ' αὐτὸ τὸ δένδρο τ' ἀψηλὸ καὶ σ'τὸ ἑφτακορφάτο
»ἐκεῖ θὰ πὰ ν' ἀράξωμε ἐκεῖ θὲ νὰ σταθῶμε·
»ρίξτε δεξι̯ὰ τὰ σίδηρα, ζερβὰ τὸ παλαμάρι
»καὶ μεσ' τὴ μέσ' τοῦ καραβι̯οῦ ἄγκυρα τὴ μεγάλη,
»νὰ βγῇ ὁ μοῦτσος γι̯ὰ νερὸ κι' ὁ μάγειρος γι̯ὰ ξύλα,
»ναῦγουν καὶ τὰ νυτόπουλα, νὰ σκάψουν ἕνα μνῆμα,
»φαρδὶ φαρδὶ γι̯ὰ νὰ σκαφῇ μακρὶ νὰ μὲ χωρέσῃ,
»κὶ ἀπ' τὴ δεξι̯ά μου τὴ μερι̯ὰ ἀφῆστε παραθύρι,
»νὰ 'μβαινοβγαίνουν τὰ πουλι̯ὰ τὰ μαῦρα χελιδόνι̯α,
»νὰ 'μβαίν' ὁ ἥλιος τὸ πρωΐ νὰ μβαίν' τὸ μεσημέρι,
»καὶ μέσα τὰ μεσάνυκτα νὰ 'μβαίνῃ τὸ φεγγάρι·
»ἂν πᾶτε καὶ σ' τὴ μάνα μου μὴν πῆτε πῶς ἐτάφην,
»μον' πῆτε πῶς πανδρεύθηκα τῆ γῆ γυναῖκα πῆρα. »
βάλαν τὴν πλάκα πεθερᾶ τὴ μαύρη γῆ γυναῖκα
καὶ τὰ ψαράκι̯α τοῦ γι̯αλοῦ γειτόνι κ' ἐξαδέλφι̯α.

Δ. Ἐν γάμοις ἀδόμενα.

ΙΘ. Ἡ ἀλλαγὴ τῆς νύμφης.

Κόρη καθοῦνταν κ' ἔφαινε κατ' στῆς αὐλῆς τὴ θύρα,
κι' ὁ ἥλιος τήν ἐχαιρετᾶ κι' ὁ ἥλιος τὴν ἐλέγει·
— Μαλαματένι̯ο τ' ἀργαλι̯ὸ καὶ φίλδισι τὸ χτένι,
»κι' ἀγγελικὸ 'νε τὸ κορμὶ ποῦ κάθεται καὶ φαίνει. »
κ' ἡ κόρη πιλογήθηκε καὶ τὸν ἐσυντυχαίνει·
— δικό μο· εἶνε τ' ἀργαλι̯ὸ δικό μου καὶ τὸ χτένι,
«δικό μου 'νε καὶ τὸ κορμὶ ποῦ κάθεται καὶ φαίνει.»
— Φαίνεις κόρη μ' καὶ τραγουδεῖς, φαίνεις καὶ μασουρίζεις,

»μὰ τὸν ἀγοῦρο (1) π' ἀγαπᾷς, ἄλλοῦ τὸν προξενοῦνε
»καὶ σένα στέλνουν μήνυμα νὰ πᾷς νὰ στεφανώσῃς. »
Μεταπατεῖ τὸ πάτημα καὶ τὴ σαίτα ῥίχνει,
— Τ' ἔχεις κορή μ' καί θλίβεται καί βαριανασταινάζεις ; »
— Μανά μου τὸν υἱόκα σου ἀλλοῦ τὸν προξενοῦνε,
»καὶ μένα στέλνουν μήνυμα νὰ πῶ νὰ στεφανώτω,
»μὲ τί καρδιὰ μὲ τί ψυχὴ μὲ τί χέρια νὰ πιάσω
»μὲ τί ποδάρια νὰ σταθῶ τὰ στέφανα ν' ἀλλάξω ; »
καὶ ἐκείνη πιλογήθηκε κι' αὐτὸν τὸν λόγον λέγει·
— Σήκω, κορή μ' καὶ πήγαινε νὰ μὴ κακοκαρδίσῃ,
»κάμε τὰ στέφαν' ἀργυρᾶ καὶ τὰ κεριὰ ἀσημένια,
»βάλε τὰ ψάρια τοῦ γιαλοῦ βάλε τα τατωφόρι,
»βάλε καὶ τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ βάλε τα πανωφόρι,
»βαγῆτες πάρ' ἀπὸ μπροστὰ βαγῆτες τὸ κατόπι
»βαγῆτες κι' ἀπ' τὰ πλάγια σου καὶ πᾷ νὰ στεφανώτῃς.»
βάνει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι στῆθος,
καὶ τό χρυσὸ αὐγερινὸ διαμάντι δακτυλίδι,
πῆρε βαγῆτες πὸ μπροστὰ βαγῆτες τὸ κατόπι,
'πολεῖ ὁ δρόμος λούλουδα κι' ἡ ἐκκλησία μόσχο,
πατᾶς τὴν εἶδε κ' ἔσφαλε, διάκος δὲν κανονάρχα,
καὶ τὰ μικρὰ ψαλτόπουλα ἔχασαν τὰ χαρτιά τους,
κ' ἡ κόρη 'πιλογήθηκε κι' αὐτὸ τὸν λόγον λέγει
— ψάλλε παπᾶ πῶς ἔψαλλες διάβε πῶς κανονάρχας
»καὶ σεῖς μικρὰ ψαλτόπουλα εὑρῆτε τὰ χαρτιά σας,
»παπᾶ σᾶν ἦτε χριστιανός, σᾶν ἦσε βαπτισμένος,
»παράγυρε τὰ στέφανα πρὸς τὴ συντεκνοπούλα,
»κάμε τὴ νύμφη παράνυμφη, γιατί μαλλιά δὲν ἔχει
— Μαλλιὰ καὶ μαλλιοβότανα τὰ ἔχω σ' τὴν αὐλή μου,
»ἐνιὰ σκοβάτα σᾶν λουθῶ κ' ἐγὼ μαλλιὰ θὰ κάνω.

(1) νέον·

17. Ὁ ἀκάλεστος.

Ἀρχόντου γιὸς κάνει χαρὲ, κάνει κὶ παναγῆρι
ὅλο τὸ κόσμο κάλεσε, κι' ὅλο τὸ ψυχολόγι,
κ' ἕνα φτωχὸ καλόγερο κεῖνον δὲν τὸν καλένει,
πέρνει καὶ πάγ' μονάχος τοι, πέρνει καὶ παγ' ἀτός του·
ἦλθε ἡ ὥρα τοῦ παστοῦ ὁποῦ κερνοῦν τὴ νύμφη,
ἕνας τὴν κέρασε φλουρί, κι' ἄλλοτ τὴν δίνει γρόσι,
καὶ ὁ φτωχὸς καλόγερος πολὺ μαργαριτάρι,
κι' ὅλοι τὸν ἐζηλεύσανε κι' ὅλοι τὸν ἐρωτοῦνε·
—ἐσὺ φτωχὲ καλόγερε 'πό ποῦν' ἐ δούλευσίς σου ;»
—Ὅσ' ἄστρα νε σ' τὸν οὐρανὸ, ὅσα πουλιὰ σ' τὸ κάμπο,
»ὅσα ψαράκια σ' τὸ γιαλὸ, ὅλα 'νε πραγματιά μου. »

ΤΕΛΟΣ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Αἱ ἐν Βουκουρεστίῳ.

ἐρίτιμοι κυρίαι

Ἡ Σεβαστὴ Δέσποινα Φωτεινὴ Ι. Ξενοκράτους Σωμ. 30 Ἡ Κυρία Νίνα Φ. Χάϊτα Σωμ. 10

Οἱ ἐν Μαγγάλια.

τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ι. Κ. Καρούτσου
ἐκ Νέου Βασιλικοῦ.

Ἰωάννης Γεωργιάδης Α. Ἀργυρόπουλος Χρῆστος Καραβατάκης Στέργιος Γεωργίου Ν. Χατζῆ Γεωργίου Ἱερεὺς Μ. Ἀλβανόπολος ἐκ Σκμυακοβίου Κωνσταντῖνος Πριτζόπουλος Κωνστάντζα Στέφανος Μ. Παπαδόπουλος Γεώργιος Εὐθυμιάδης.

Οἱ ἐν Κων)πόλει.

Ὁ Βιζύης Ἱεράθεος Σωμ. 4 Ὁ Παμφίλου Μελισσηνός 2 Κωνσταντῖνος Δοδόπουλος 2 Γ. Πατρικόπουλος ἰατρὸς 2 Νικόλαος Πασχαλίδης ἐκ Βκβᾶ ἐσκῆ 2

Τῇ εὐγ. φροντίδι τοῦ κ. Εὐαγγέλου Κωνσταντινίδου

Χρῆστος Νικολαίδης Σωμ. 30 Εὐαγ. Κωνσταντινίδης 20 Ι. Δ. Τσιράγγελος καὶ Α. Σεραφειμίδης 10 Θεολόγος Κωνσταντινίδης 10 Κωνσταντῖνος Σπανδωνῆς ἐκ Σηλυβρίας 2 Νικόλαος Α. Τζιβανόπουλος 2 Γεώργιος Ι. Μουτε-

κόλαος Ι. Γιανάκογλους Ἰκνάκος Γ. Γανοχωρίτης Μιχαὴλ Παπᾶ Χαραλάμπου Γεώργιος Κ. Τζάρτου Φίλιππος Ι, Γιανάκογλους Δημήτριος Παπᾶ Κωνσταντῆ Κώνστας Κωνσταντίνου Ἀντώνης Γεωργίου Μιχαὴλ Μ. Ραφτόπουλος ἐκ Σκεπαστοῦ Ἰωάννης Δ. Μπιρπινίδης Δημήτριος Γ. Φριδόπουλος.

Μαθηταί.

Κωνσταντῖνος Γεωργίου ἐκ Σοριδῶν Κωνσταντῖνος καὶ Ἰωάννης Θ. Τζάρτου Γεώργιος Ν. Γιανάκογλου.

—

Οἱ ἐν Ἁγίῳ Στεφάνῳ

Κυριάκος Δ. Μαρινελίδης Γεωργάκης Πχναγιώτου Νικόλκος Γεωργιάδης διδάσκαλος καὶ ἱεροψάλτης ἐκ Μηδείας, Πολυχρόνιος Ἰωάννου Στάθης Γεωργίου Σωτήριος Γ. Τρανοῦ Γεωργάκης Δ. Μαρινελίδης Ἀλέκος Παπᾶ Γαβριὴλ Ἰωάννης Β. Κωνσταντινίδης Διογένης Κ. Ρογκυκίδης Μαργαρίτης Εὐγενειάδης.

—

Οἱ ἐν Σαρακίνῃ.

Τῇ Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Χαραλάμπου Μ. Κάρκου διδασκάλου ἐκ Σαμιακοβίου 1.

Θεόδωρος Μ. Κατσανόπουλος Παπᾶ Εὐγένειος Μ. Παπᾶ Στεφάνου Βιζυηνοῦ Δημήτριος Μ. Ποτούρης Κωνσταντῖνος Γ. Μέντας Χαράλαμπος Χ'' Σταμάτη Γεώργιος Θ. Παντολέων Ἀνέστης Βασιλικοῦ Γιανάκης Γ. Βασιλακίδης Ι. Χ. Χανίδης Γεώργιος Κ. Ἀθέρας Σάββας Κυριάκου Χρυσάνθη Ι. Βασιλακίδου Πατίλας Β. Πατιλίδης Ἐρηνώτα Ι. Βασιλακίδου Κωνσταντῖνος Ἀντωνίου Σταντίτσας Κ. Πεπανίδης Μελπομένη Κ. Μέντα μαθ. Κωνσταντῖνος Ι. Μακρῆς Κωνσταντῖνος Ι. Πχππαδόπουλος Χαράλαμπος Γ. Κα-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Κ. Λούτατου Παναγιώτης Μ. Μπαλτατζῆ Κωνσταντῖνος Δημητριάδης Ἀντώνιος Βασιλειάδης ἐκ Κερμαστῆς Ἐμμανουὴλ Π. Οἰκονόμου Χαρίλαος Γεωργιτσίδης ἐκ Σκεπαστοῦ Θεόδωρος Α. Στογιαννίδης Κωνσταντῖνος Β. Βοζικιάδης Ἱπποκράτης Κουγμουτζίδης Γεώργιος Δ. Κουρτζίδης Κωνσταντῖνος Χ. Μολλᾶ Γεώργιος Σ. Σαββίδης Δημήτριος Δ. Πολονίδης Βλάσσιος Παπαδόπουλος ἐκ Μηχανιώνας Ἐμμανουὴλ Κροσᾶς ἐκ Μ. Ρεύματος.

Οἱ ἐν τῇ Θεολ. Σχολῇ τῆς Χάλκης ἱεροσπουδασταί.

Ἀγαθάγγελος Νινόλακης ἱερωδ. Σεβαστιανός ἱερωδ. Ἀριστοτέλης Νικολαΐδης Χαρίλαος Φιλιππίδης Πέτρος Πετρίδης Γεώργιος Παπαδόπουλος ἐκ Κεφελίκιογιου τοῦ Βοσπόρου Δημοσθένης Κωσταρίδης Μεγ. τοῦ γένους Σχολὴ Ἀθανάσιος Μακαρίου Πατριαρχεῖα Ἀντώνιος Παρθενίδης Χάλκη Νικόλαος Παπαδόπουλος Ἁγιοταφιτικὸν Μετόχιον Ἰωάννης Πανσεληνιάδης Πατριαρχεῖα.

Νικόλαος Α. Νικολαΐδης ἐκ Σηφιδῶν Γεώργιος Ζησιάδης Χαράλαμπος Γουνάρης.

Τῇ Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γρηγορίου Ν. Βαλλίδου 2

Ἡρακλῆς Πλατωνίδης 1 Χουρμούζιος Σεϊλόγλους Ξενοφῶν Ἐμμανουηλίδης Παντελῆς Σαναβίτης Δημήτριος Ἐμμανουηλίδης Δημήτριος Χ. Γρηγορίου Νικόλαος Παναγιώτου Σωτήριος Κρυωνᾶς Ἐμμανουὴλ Ἰωάννου Εὐστράτιος Τζιρίνης Κωνστ)τῖνος Παναγιωτίδης Σοφοκλῆς Τσακμακόπουλος Γεῶργιος Χρυσόστομος Ράλλης Κωνσταντῖνος Ροδοκάνης Χρυσόστομος Σοφιάνος.

Οἱ ἐν Ἐπιβάταις

Τῇ Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ ἐξ. Λέοντος Τζιβανοπούλου ἰατροῦ 1.

Χ. Σάββας Κοντίδης· Νικόλαος Ἰ. Ἀθηναγένης.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Οἱ ἐν Σαράντᾳ Ἐκκλησίαις

Τῇ Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Π. Μουριάδου φαρμακοποιοῦ 1

Ἰατρὸς Θ. Ἀποστολίδης; Στέφανος Γεωργιάδης ἐκ Σκοπιοῦ Β. Π. Μελανίων Βασίλειος Χρήστου D^e^ Léon Achejiau Θεόφιλος Θεοδώρου ἐκ Σαμμακοβίου Μιχαὴλ Θ. Μιχαήλογλους;

Τῇ Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Πέτρου Α. Παρουτσῆ 1

Κωνσταντῖνος Ι. Κωττῆ Πυλάρης; Ι. Πυλόγλου Βεργῆς; Ι. Ζαχαρᾶς Ἀναστάσιος Χ. Ἰωάννου Ἀθανάσιος Δ. Καλημερίδης Ἀριστείδης Θεοδοσιάδης; Δημήτριος Παπᾶ Δανιὴλ Χαράλαμπος; Ι. Λαμπρίδης; Β. Ι. Τζιλβελῆ Νικόλαος Σ. Κασάπη.

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γ. Πσπαδοπούλου 1

Π. Χ. Πέτρογλόου Σ. Σιμόπουλος Ἰωάννης Ἀναστασίου Ἀλέξανδρος Ἀθ. Ἀμπατζόγλους Χαράλαμπος Ν. Ἀμπατζίδης Γ.Χ. Παπᾶ Ματθαίου ἠπειρώτης Παναγιώτης Μιχλλ Γ. Λεμονίδης Ἀντώνιος Θαλασσινὸς Νικόλαος Α. Ζουγρῆς κτηνίατρος.

Τῇ Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ὀδυσσέως Δ. Ἀγαρτζῆ 1

Ἰωάννης Δ. Δαραβάνης Ἰωάννης Δ. Ράπτης; Ἠλίας Κ. Βαφείδης Παναγιώτης Β. Ἀρτοποιὸς Μόσχος Κ. Μοσχόπουλος; Διαμαντῆς Χ. Ἀθανασίου Κομνηνὸς Χ. Λευκίδης Σωκράτης Δ. Κουφόπουλος Γεώργιος Εὐγενίδης Κ. Ἀθ. Ναλλίδης Ἀθανάσιος Χ. Θεοδωρίδης.

Οἱ ἐν Σκοπῷ

Ὁ Οἰκονόμος Παπᾶ Ἰωάννης Δ. Τζοῦρος ἰατρὸς Α. Ἀλεξιάδης Βασιλάκης Ἀνδρεάδης Νικόλαος Πουλμένου Χαράλαμπος Ταλιατουρίδης Ἀνέστης Κωστάκη Περικλῆς Κωστάκη Εὐριπίδης Κωστάκη Ἀριστόδημος Κωνσταντίνου Ἐμμανουὴλ Ἀνδρεάδης Θω-

μᾶς Τουλουτιάδης Δημήτριος Ἰωάννου Κωνσταντῖνος Ἀθανασίου Γεώργιος Παπᾶ Στεργίου.

Οἱ ἐν Γέννῃ

Τῇ Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Θεμιστοκλέους Γ. Ποσκούρη. 1

Δημήτριος Α. Τσιπούρη Πασχάλης Λ. Ἀσημίδης Κωνσταντῖνος Δ. Καρατζᾶς Ἰωάννης Α. Παπαδόπουλος.

Τῇ Εὐγενεῖ φροντίδι τῆς δεσποσύνης Ἐλένης Α. Μητάκου 1

Ἀναστασία Α. Μητάκου Θεανὼ Ἀγ. Μητάκου Ἀναστασία Γ. Ποσκούρη Μορφένια Ἀγγελάκη Χαρίκλεια Ἀγ. Καραμανλίδου ἐκ Βουνὰρ Χισὰρ Εὐμορφία Χ. Τσιπούρη Ἑλένη Παπᾶ Ἀθανασίου Πολυχερία Φράγγογλου Θεόκλεια Ν. Χ'' Γιαννάκογλου Χρυσὼ Κ. Καρατζᾶ Λουίζα Μ. Ἀλεξοπούλου Μάλαμα Κ. Ἀλεξοπούλου Ζαχαρίνη Δ. Ζαβλιάρη Βεγινιὼ Ἰωάννου Εὐδοξία Κωττάκη.

Οἱ ἐν Βουνὰρ-Χισάρ.

Τῇ Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐδοξίου Π. Εὐδοξιάδου. 1

Ἀγγύριος Α. Παπάζογλου; Γεώργιος Α. Νικολάου Ἀργύριος Δ. Κυρτίδης Νικόλαος Κ. Ἀλβανὸς Π. Καλλογιάννου (κουρεὺς) Δημήτριος Π. Ἀνδρεάδης Ἰωάννης Ἀποστολίδης.

Οἱ ἐν Τυρολώῃ.

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀντωνίου Ἀνδρέου.

Πολυχρόνης Λιαλιόπουλος ἐκ Τσάντας Θεμιστοκλῆς Βασιλειάδης Ἀντώνιος Πέτκογλους Ἀναγνωστήριον Ραιδεστοῦ «Βισάνθη» 2 Βασίλειος Σωτηριάδης D^e N. P. Bibis Pharmacien Yalasse Poligzoides Ἰορδάνης Ι. Λημνιδης.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Οἱ ἐν Βιζύῃ.

Ἀγαθάγγελος Ἱερομόναχος Ἱερόθεος Ἀγαρτζῆς ἱεροδιάκονος τοῦ Ἁγ. Βιζύης Ἀριστοτέλης Οἰκονομίδης Ἀθανάσιος Βασιάδης Ἱεροδ. Δωρόθεος Μανίτσογλου Περικλῆς Κ. Οἰκονομίδης Ἀλέξανδρος Στεργίου Δημήτριος Παπᾶ Σάββα Κωστῆς Μαυρίδης Ἀνέστης ἰατρὸς Ἰωάνης Π. κουρεὺς Ἰωάννης Θ. Ῥάπτης Ἀνέστης Παπᾶ Ἰωάνου Ἐμμανουὴλ Κ. Ἀμπατζόγλου Μιλτιάδης Ι. Μιχαλάκογλου Χατζῆ Νικήφορος Στέφανος Θεοδώρου Μηνᾶς Δημητρίου Ἰωάννης Εὐσταθίου Χαράλαμπος Θεοδώρου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γεωργίου Κ. Οἰκονομίδου.1

Κωνσταντῖνος Π. Μποτούρογλου Μ. Ποτούρογλου Ἀθανάσιος Γεωργίου Μιχαὴλ Χρήστου Πασχάλης Ἠπειρώτης Γ. Κ. Πανταζῆς Κορίνα Δ. Καραμβᾶ Ἀθηνόδωρος Σάββα Νεοκλῆς Φωτάκη Μαργαρίτης Πουλμένου ἐκ Σοφιδῶν Μιλτιάδης Ἐμ. Χατζόπουλος Πόρτζης Ἐμ. Χατζόπουλος Χατζῆ Κωσταντής Ἀθανασίου Ἰωάννη; Εὐγενείου Πολυδεύκης Εὐγενείου Ἰάκωβος Ἀθανασίου Συμεὼν Δημητρίου ἐκ Κρυονέρου Μιχαὴλ Γ. Φράγκος Ἰωσὴφ Κ. Κουρεὺς Ἀλέξανδρος Γεωργίου ἐξ Ἁγ. Γεωργίου Ἀθανάσιος Στεργίου Πέτρος Ι. Μιχαλάκογλου Ι. Κ. Βουραζανίδης Γεώργιος Μ. Καλπακτσῆ ἐκ Τσακλῆ Γεώργιος Π. Ἀλεξανδρίδης Γεώργιος Δημητριάδης ἐκ Πινακᾶ.

Οἱ ἐν Μηδείᾳ

Χ. Κάλφογλους ἰατρὸς Δ. Κωνσταντινίδης Κωνσταντῖνος Παπᾶ Στανίστα Σταμάτιος Κιαλίδης Ἰωσὴφ Λεκόπουλος Ἀθανάσιος Πασχαλίδης Μιχαὴλ Ἀθανασίου Μενέλαος Ἀθανασίου Εὐστράτιος Ἀθανασίου Σταμάτιος Νικηφορίδης Περικλῆς Χρήστου Ἀλίξης Κορωνίδης Θεόδωρος Χ. Κορωνίδης Κωνσταντῖνος Π. Παπάζογλου Ἰωάννης Κοίλαρης Δημήτριος Ἀντωνίου Ἀχιλλεὺς Κια-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κίδης Ἀνδρέας Κιακίδης Γεώργιος καὶ Ἰωάννης Α. Μακρῆ Σταμάτιος Καρα Γεωργίου Πολυχρόνιος Καρα Γεωργίου Πρόδρομος Βοζικιάδης Ἰάκωβος Ν. Θωμᾶ Βλάσιος Χρυσάνθου

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ ἐλ. Ἀρσενίου Γ. Μαρούδη διδασκάλου ἐκ Νεοχωρίου Μέτρων Σωμ. 2

Θεόκλητος Γ. Θωμαΐδης διδάσκαλος Σινωπεὺς Σωμ. 2 Ἀναστασία Μιχαηλίδου Νικόλαος Κ. Γκαντίδης ἐκ Σαμμακοβίου Σωμ. 2 Κλεάνθης Σάββα Σωμ. 2 Δημήτριος Μ. Μανακῆς Κωνσταντῖνος Μ. ὑποδηματοποιὸς Ν. Μιχαηλίδης Δημήτριος Κ. Μάϊγιου Ἀδελφοὶ Π. καὶ Σ. Ἀνδρέου Σωμ. 2 Ἐπισκέπτης Μ. τέκτων Διαμαντῆς Ἀρχοντῆ Βιζυηνὸς Χρηστάκης Σβαλίγκος ἀρχιτέκτων Ἀκτζιμιώτης Μιχαῆλος Καραγιαννίδης ἀγγειοπλάστης Χρυσάνθη Χ. Σβαλίγκου Σταμάτιος καὶ Ἀθ. Παπᾶ Στανίτσα Μιχαὴλ Πολ. Ψαρροῦ Ἀθανάσιος Ἐμ. Κασάπη.

Τῇ Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἠλία Γεωργίου 1

Μενέλαος Θ. Κιουρτίδης Γεώργιος Π. Ἀρχικλητὴρ Ἀντώνιος Ἀλεξάνδρου Ἀνδρέας Ν. Λιραντζόπουλος Δημήτριος Ποσειδὼν Βιζυηνὸς Ἀνέστιος Στ. Κυρικόπουλος Ἰωάννης Μ. Τοπουζιάδης Χαράλαμπος Κωνσταντίνου Ἰωάννης Θ. Κιακίδης

Οἱ ἐν Σαμμακοβίῳ

Ὁ Οἰκονόμος Παπᾶ Κωνσταντῖνος ὁ Σακελλάριος Παπᾶ Δημήτριος Παπᾶ Ἀλέξανδρος Κ. Κ. Κύρκου ἰατρὸς 2 Ἀθ. Μελιώτης διδάσκ. Θεοδόσιος Ζαχαριάδης διδάσκ. Ἀλέκος Νικολάου διδάσκ. Δημήτριος Παναγιώτου 2 Κωνστ. Νικολαΐδης διευθυντὴς τῶν σχολῶν Σαμμακοβίου Κύρκος Νικολαΐδης Θεοδωρῆς Ἰωάννου Εὐάγ. Ἀθανασίου Χαράλαμπος Δημητρίου Βασιλάκης Θεοδώρου Εὐστάθιος Θ Κιακίδης Θεοδωράκης Φιλίππου Παναγιώτης Ἀντωνίου Κ. Πρημπίδης μυλωτάρης Στυλ. Δουκίδης εἰσπράκτωρ Περι-

κλῆς Κ. Αὐθεντόπουλος Ἀνδρέας Παπᾶ Δημητρίου Χαράλαμπος Κ. Τωλήνας Παναγιώτης Δ. Μπαλλαλόπουλος Κωστάκης Γεωργίου Κωνσταντῖνος Κωστῆ Περικλῆς Θεοδώρου Θεοδωράκης Βεργίδης Ἰωάννης Ἀθανασίου Εὐθύμιος Ἰωάννου Παναγιώτης Α. Τζιβελεκίδης Θωμᾶς Εὐθυμίου Θεοδωράκης Παναγιώτου Γιανάκης Χριστάκη Παρασκευᾶς Παπᾶ Κωνσταντίνου Κώνστας Δ. Ἀλβανὸς Σάββας Ἀθ. Τζιβελεκίδης Κύρκος Μαργαρίτου Νῖκος Κ. Ἀλβανὸς Βασίλειος Εὐθυμίου Στέργιος Ν. Βασιλακοπούλου Πολυχρόνιος Παναγιώτου Ἰωάννης Δ. Κ, Ἀναγνώστου Θεόδωρος Κωνσταντίνου Γεωργάκης Κώστα Δημήτριος Παπᾶ Στανίτσα ἐκ Βελίκας Θεοδωρῆς Π. Χαρδαλίδης Νικόλαος Κωνσταντίνου Κωνσταντῖνος Ἀνδρέου Νικόλαος Κωνσταντίνου Δῆμος Κ. Καζέπη κηπουρὸς Ἰωάννης Τσαμπάζη ἐκ Τρουλιᾶς Δούκας Ακκίδης Διογένης Χρηστάκη Ἀσημία Θ. Ακκίδου Μαριγὼ Α. Ραστῆ Ἀλεξάνδρα Νικολάου Εἰρήνη Κωνστάκη Εὐθυμία Ν. Λουκίδου Σωτηρία Ἀθ. Μηλιώτη Ἀσημία Δ. Δουκίδου Καλλιόπη Δ. Δουκίδου Μαρία Ἀθανασίου Σοφία Κ. Κιακίδου Ἀναστασία Εὐθυμίου Εὐδοξία Ἰωακειμ. Κατίνα Θ Ακκίδου. Μαθητκί.

Φίλιππος Δ. Δουκίδης Δούκας Βλαχόπουλος Θεοδωράκης Κ. Πολυχρονιάδης Νικόλαος Εὐστ. Λασκαρίδης Στανίτσας Γ. Παπαδοπούλου Σάββας Νικολάου Πολυζώης Γεωργίου Στέργιος Ι. Στυλιανοῦ Χρηστάκης Νικολάου Εὐθύμιος Γεωργίου Σάββας Κωνσταντίνου Κωνσταντὴς Γ. Βουτσόπουλος Εὐθύμιος καὶ Ἰωάννης Λ. Μουριάδου Δημήτριος Θωμᾶ.

—

Οἱ ἐν Τρουλιᾷ.

Τῇ Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νικολάου Γεωργίου ἐξ Ἁγίου Στεφάνου 2.

Κωνσταντῖνος Ν. Δουκίδης Θεόφιλος Κ. Τζάρτου Εὐθύμιος Παπᾶ Γαβριὴλ Κωνσταντής Μιχαὴλ Γεώργιος Ἰωαν. Βεζεργένης Νι-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

βελλῆ 2 Μαργαρίτης Δημητρίου ἐκ Σκιμιακοβίου 2 Μιχαὴλ Καλογιαννίδης 2 Θεόδωρος Δημητρίου 2 Αλέξανδρος Κ. Πετρίδης Β. Παττιχάκης Παναγιώτης Ζαρειρίου Γ. Δ. Ὁπλοποιοῦ Ὀρτακιώτης Β. Θεοδωρίδης Ἰορδάνης Ἀθανασιάδης διδάσκαλος ἐκ Σοφιδῶν 2 Δῆμος Κ. Βουρζανίδης Κωνσταντῖνος Κύρκου ἐκ Σκιμιακοβίου Ἀνώνυμος Ἀπόστολος Δοβρίδης Κωνσταντῖνος Β. Γεωργάδης ἐκ Σκαλίνης Νικόλαος Τσαντάλιδης Βασίλειος Μπιστίδης Κωνσταντῖνος Φουντόπουλος Παναγῆς Κωνσταντινίδης Γεώργιος Κωνσταντινίδης Μιχαὴλ Ἐμμανουηλίδης.

Τῇ εὐγ. φροντίδι τοῦ Ἀποστόλου Τσόβα.

Λεωνίδας Χ. Ἰσακίδης Ἰωάννης Χ. Ἰσακίδης Γεώργιος Ἀντίπας Ἰωάννης Κουρμπέτης Δῆμος Κορολόγος Δημήτριος Ν. Ἀμούντζας Νικόλαος Γολοβίνης Ἀχιλλεὺς Ν. Μαυρομάτης Χαράλαμπος Βεζεργενίδης 2 Ἀθανάσιος Δημόπουλος Θωμᾶς Θεοφιλόπουλος Ἰωάννης Χρηστίδης Πολύδωρος Ρ. Δημητριάδης Χαράλαμπος Δημόπουλος Μάρκος Δημόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γ. Δ. Τσαλίδου φαρμακοποιοῦ. 2.

Κ. Μαβούλης, Α. Βασιλειάδης, Κ. Ἀζαρίδης, Βελισσάριος Μαμόπουλος, Ματθαῖος Καραγιαννόπουλος.

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Θεοδώρου Δ. Γαρουφαλίδου 1

Σ. Ν. Καβάφης.

Τῇ Εὐγενει φροντίδι τοῦ κ. Θεμ. Μουριάδου 1

Κ. Σπυρίδης Κ. Σκελαρίδης Π. Πιλωρίδης Εὐάγ. Βασιλειάδης Χαρ. Φερεντῖνος Σπύρος Ψωμιάδης Ἰωάννης Κροκόδειλος.

Τῇ Εὐγ. φροντίδι τοῦ κ. Ἐλισσαίου Ν. Δουκίδου 1.

Ξενοφῶν Ν. Δουκίδης Στέφανος Στεφανόπουλος Κωνσταντῖνος Ἀμούντζας Ἰωάννης Βασιλικοῦ ἐκ Σκιμιακοβίου 2 Παναγιώτης

ρκπουλιμενίδης Δ. Παπᾶ Γιαννάκου Θεοδωρῆς Ι. Ναλπάντης ἐκ Σοφιδῶν Νικόλαος Κ. Μαχαιρᾶς Ἀνέστης Ἀνέστη.

Οἱ ἐν Σκεπαστῳ.

Τῇ Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μαργαρίτου Κοσμίδου 1.

Ὁ Αἰδεσιμοφυσικολογιώτατος Παπᾶ Παρασκευᾶς Παπᾶ Ἰωάννης ἐξ Ὀρτάκιοϊ ἐφημ. Σκεπαστοῦ Ἀγγελάκης Πολυχρονίου 2 Γεώργιος Π. Τσιμπαλίδης Λεωνίδας Καλογερίδης Χρῆστος Πολυχρονιάδης (ἰατρὸς) Ἀνδρέας Δημητρίου Δημοσθένης Ἐλευθεριάδης Μόσχος Γεωργίου Ἑλένη Μιχαλάκη Ἑλένη Πασχαλίδου ἐξ Ἀδριανουπόλεως Δημήτριος Ἰωάννου Σοφία Ι. Λογοθετίδου Ι. Ξ. Ξανθόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ν. Εὐκλείδου.

Γεώργιος Κ. Λογοθετίδης Ἰωάννης Κ. Λογοθετίδης Κωνσταντῖνος Ν. Εὐκλείδου Ἑλένη καὶ Ἀνθῆ Ν. Εὐκλείδου Ἰωάννης Ἀνδρέα Εὐθύμιος Πρήπου Πολυχρόνης Χρήστου ἰατροῦ Δ. Βεργῆ Πανδώρα Δ. Βεβεκίδου Ἀνθὴ Χρήστου ἰατροῦ Ἀνθουλιὰ Πολυχρονίου Χρυσῆ Χ. Βεβικίδου Ὀλ. Γ. Ι. Τουμπαλίδου Χρυσῆ Ἀθανασίου Χρυσάνθη Ἰαννάκη ἐκ Σαρακίνης Ἀννίκα Γ. Χ. Μιχάλη Εὐστράτιος Παπᾶ Ἰωάννου ἐξ Ὀρτάκιοϊ Θράκης διδάσκαλος καὶ ἱεροψάλτης Ἰωάννης Σαμμακοβίτης διδάσκαλος καὶ πρωτοψάλτης.

Οἱ ἐν Σοφίδαις.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μαργαρίτου Σ. Παπαδοπούλου διδασκάλου.

Ὁ Αἰδεσιμώτατος Παπᾶ Σάββας ὁ αἰδεσ. Χ'' Παπᾶ Μιμῖκος Βιζυηνὸς Ἀθανάσιος Σταυρίδης δ. διάκκλος Θεόδωρος Ἀποστόλου Σάββας Σαββόπουλος Θεολόγος Χ'' Νικολάου Χ΄ Ἀνδρέας Κυριάκου ῥέ-

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

πτης Ἀθανάσιος Ἀποστόλου Ἰωάννης Ἀν. Κουρτίδης Κωστάκης Δημ. φάπρικαντζής Ἰωαν. Δ. Παπαδοπούλου Χ'' Αὐγερινὸς Κοσμᾶς Κωστάκης Ἀθανασίου Γεώργιος Ἀθ. κουρεὺς Δημήτριος Γ. κουντουρᾶς Νικόλαος Ἐλευθερίου Καριοφύλλης Γ. Βιζυηνὸς Φωτάκης Σωτηρίου ἐξ Ἀβδήμιου Θεόδωρος Στανίτσα Μιχαὴλ Γ. Τζιδαμίδης Πουλμένος Γ. Τζιδαμίδης Στέφανος Γ. Τζιδαμίδης Ματθαῖος Θεοδώρου Δημήτριος Ἀν. ξενοδόχος Γρηγόριος Δ. Γρηγορίου ἐκ Σκοποῦ Δημήτριος Θεοδώρου ἐκ Κρυονέρων Ἀθανάσιος Ζουμπούλη Θεολόγος Μαργαρίτου Δημοσθένης Γ. Τζιδαμίδης Συμεὼν Χριστοδουλος κουντουρᾶς Ἀναγνώστης Γ. Ναλβάντης Παναγιώτης Γ. Ζιγρόπουλος Βατάμος Ι. Βαταμίδης Πέτρος Ἀνδρέου ἐκ Γιοβαλῆ.

Μαθηταί.

Δημήτριος Μ. Μπιτανίδης Σάββας Ι. Παπαγιάννογλου Ἰωάννης Μ. Πουλμένου Νικόλαος Ἀθ. Νικολαΐδης Κυριάκος Μαργαρίτης κουντουρᾶς Γεωργάκης Δημ. κουντουρᾶς Ἀθανάσιος Ι. Γηλερίδης Ἀνέστης Σταυρ, Κουκίδης Χαράλαμπος Δ. Βουγόγλου Θεόδωρος Ν. Μηνᾶ Νικόλαος Μ. Παπαδοπούλου Σταῦρος Θ. Σταυρίδου Δημήτριος Γ. Μπιδανίδης.

—

Οἱ ἐν Κρυονέρῳ.

Τῇ Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Στεφανῆ Βαφειάδου. 1

Φώτιος Κ, Βαφειάδης Ἀννίκα Φ. Βαφειάδου Μιχαὴλ Δημητρίου Γεώργιος Πουλμένου ἐκ Βιζύης Στυλιανὸς Κωνσταντίνου Ἀθανάσιος Στυλιανοῦ Δημήτριος Μ. Πέτκογλους Παπᾶ Εὐαγγέλης ἐφημέριος Τριαντάφυλλος Γεωργιάδης Δημήτριος Γρηγορίου Χρυσῆ Σ. Βαφειάδου.

—

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Οἱ ἐν Ἀχμέτ-βέη.

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Περικλέους Σ. Παπαδοπούλου διδασκάλου ἐκ Σοφιδῶν.

Παπᾶ Παναγιώτης Παπᾶ Γιαννάκης προϊστάμενος Βασίλειος Ἀρ. Δερμανόπουλος Κοσμᾶς Χρ. Κοσμίδης Ἀθανάσιος Παπᾶ Παναγιώτου Δημήτριος Στυλιανίδης ἐκ Σκοποῦ Ἀθανάσιος Β. Ἀμπατζῆς Ζαφείριος Α. διδάσκαλος ἐν Μεσήνῃ Εὐστράτιος Πολυχρονίου ἐξ Ἀβδήμιου Κωνσταντῖνος Γεωργίου ἐκ Βουναρ-χισάρ Νικόλαος Ἰ. Ναλπάντης Δημήτριος Τριαντ. Ναλπάντης Δημήτριος Στεργίου εἰσπράκτωρ Ἀθανάσιος Πέτρου.

Μαθηταί

Κωνσταντῖνος Α. Γανοχωρίτου Ἀντώνιος Ἀλεξάνδρου Εὐστράτιος Δ. Γανοχωρίτου Χριστόδουλος Ἀθ. Τριανταφυλλίδης Γαρυφαλιά Ἀθ. Σιαματιάδου Εὐστάθιος Ἀδάμ. Χαράλαμπος Παναγιώτου.

Οἱ ἐν Τσογγαρᾷ.

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δ. Χρ. Ποχίδου Μακεδόνος.

Θεόδωρος Ἰ. Καρακιόζογλου Γεώργιος Ἀναγνωστόπουλος Δημήτριος Ἀναγνωστόπουλος.

Οἱ ἐν Εὐκαρύῳ.

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Διογένους Χαραλαμπίδου ἐκ Σαμιακοβίου.

Χαράλαμπος Δ. Χαραλαμπίδης Δέσποινα Δ. Χαραλαμπίδου Πέτρος καὶ Μόδεστος Δ. Χαραλαμπίδου Χ. Β. Μορφίδης δήμαρχος Νικόλαός Μιχαὴλ ἐκ 40 Ἐκκλησιῶν Ἰωσὴφ Ἰ. Βεζᾶς

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Οἱ ἐν Νέῳ Βασιλικῷ.

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Παναγιωτάτου Ἱεροθέου Ζωγραφοπούλου ἐκ Βιζύης.

Σάββας Χατζηγιάνη Γεώργιος Κολοκιθάκης βοηθὸς ὑποδιοικητοῦ Γ. Δ. Καζαρμίδης Θ. Γεωργιάδης Ἀδελφοὶ Ἐ. Ἀφεντούλη Ἀδελφοὶ Μ. καὶ Κ. Καρνοῦτσοι Nicolaki Artos Meemour Regie à Athopole et Vassilicos Τζανάκης Καρνοῦτσος Βασίλειος Κωνσταντίνου Ἀφεντούλης Νικολάου Μ. Π. Κοντὸς Γεωργάκης Σεραφεὶμ Φώτιος Κ. Παπαδοπούλου Ἐλευθέριος Νικολάου.

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κυριάκου Καρνούτσου.

Βλασαμῆς Μακριόγλου Π Ἰλαμουρόπουλος Χ. Δανιηλόπουλος ἐκ Π. Βασιλικοῦ Ἰάγκος Σεραφεὶμ Κυριάκος Τσῦντος ἐκ Κωστῆ Ἀχιλλεὺς Σάββα Εὐάγγελος Θ. Σαρρῆς Μαγκριώτης Ι. Φρίγγου

Μαθηταί.

Ἰωάννης καὶ Βασίλειος Καζαρμίδαι Ἀλέκος Εὐγενείου Ἀριστομένης καὶ Δέσποινα Παπάζογλου Δέσποινα Γ. Σεραφεὶμ Μαρία Καρνούστου Φραγκῖσκος Σγουρδατος Γεώργιος Γ. Γεωργιάδης Δημήτριος Σταθέλης Μάρθα Θεμιστοκλέους Γεώργιος Μ. Κοντοῦ Περικλῆς Καλογιάννη Σοφία Καρνούτσου.

Οἱ ἐν Π. Βασιλικῷ.

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀρ στοτέλους Δανιηλίδου.

Ἀθ. Οἰκονομίδης ἱερεὺς Δανιὴλ Γ. Δανιηλίδου Ἀλ. Κ. Μαρινέλης Κ. Δημητριάδης Ἰ. Στεφανίδης Ἰ. Ἰωαννειμίδης Κωνσταντῖνος Γερακόπουλος.

Οἱ ἐν Ἀγαθοπόλει

Εὐγ. φροντίδι τοῦ κ. Π. Μ. Κύρκου διδασκ. ἐκ Σαμμακοβίου Σωμ. 2

Ὁ Οἰκονόμος Κωνσταντῖνος Εὐσταθιάδης ἱερεύς. Δημητράκης

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Α. Τζιβελεκίδης διδάσκαλος ἐκ Σαμμακοβίου. Εὐθύμιος Θεοφανίδης Δημήτριος Κ. Χ. Γεωργίου Ἀμβροσία Βασιλειάδου ἐξ Ἐπιβατῶν Φιλομήλα Δημητριάδου

Μαθηταὶ

Κωνσταντῖνος Α. Θεοφανίδης Ἀναστσία Α. Θεοφανίδου Ἀντώνιος Εὐθ. Βερβέρη Μάρκος Ν. Μαυρίδης Μαρίκα Στυλ. Μακριόγλου Ἄννα Χριστοδ. Σαρόγλου, Αννίκα Χ. Ἀλεξάνδρου Σουλτάνα Κ. Ψωμοπούλου Μελαχρινὴ Εὐγενείου

Τῇ εὐγ. φροντίδι τοῦ κ. Π. *Νικολαΐδου Σωμ. 1*

Θ. Μιχαηλίδης Δημητράκης Καλούδη Ν. Γ. Καζάκος Κρυστάλη Γ. Κουϊμουτζοπούλου Μαρίκα Θεοφάνους; Ἄννα Κ. Κερκυνικόλα Ἐλισσαῖος Π. Νικολαΐδης Τρανὸς Δ. Κωρκλόπουλος Γεώργιος Εὐθυμιάδης Ἀσκληπιὸς Ῥούσου Γεώργιος Δ. Χ. Γεωργίου.

—

Οἱ ἐν Κωστῇ

Εὐγ. φροντίδι τοῦ κ. Δουκα Δ. Δουκίδου διδασ. ἐκ Σαμμακοβίου.

Κυριάκος Σ. Τοῦντος Μιχαὴλ Γ. Τοῦντος Κωνσταντῖνος Τ. Δαδάκογλους Δημήτριος Γ. Ἀραβατζίδης Νικόλαος Τ. Μαυρίδης Χριστάκης Καραγιανάκης ἐξ Ἀβδημίου Πανταγιώτης Μιχαήλλου Κωνσταντῖνος Δ. Ἀραμπατζίδης Εὐθύμης Θεοδ. Μούτζελος Γεώργης Γ. Γαλαχτιοῦ Θεόδωρος Δ. Γαλαχτιοῦ Πανταγιώτης Θ. Λιούρου Κωνσταντῖνος Γ. Βοντσᾶς Κωνσταντῖνος Δ. Ἄσπρου Γεώργιος Π. Ραπτόπουλος Μιχαὴλ Παπᾶ Ἰωάννου Μαρῖνος Μ. Μαρίνου Μιχαὴλ Ν. Κελεβές Ἐθύμιος Παπᾶ Ἰωάννου.

Οἱ ἐν Προδίβῳ.

Εὐγ. φροντίδι τοῦ κ. Νικηφόρου Δανιηλίδου

Π. Κ. Δουμανόπουλος Ἀστέρης Πουλμένου Κυράκος Μ. Γουλμπουρίδης Γεωργάκης Β. Ῥοντέλη.

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Οἱ ἐν Πύργῳ τῆς Ἀν. Ρωμυλίας.

Εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ζαφειράκη Ἰωαννίδου καὶ Ἀποστόλου Μιχαήλου.

Ἀντώνιος Ἀθανασίου Ζαφειράκης Ζ. Ἰωαννίδης Ἰωάννης Χρυσογέλου Βασίλειος Γκάγκου Γεώργιος Σκαλῆς Ἰωάννης Κόκκινος Λαντζίδης Νικόλαος Ἀρβανίτης ἐξ Ἀθηνῶν Γεώρ. Σιδερῆ Χασέρη Πολυχρόνιος Παναγιώτου Θεόδωρος Μπάρλας ἐκ Τριπόλεως Γεώργιος Μπάρλας Λάζαρος Κ. Μέγας ἐκ Σκεπαστοῦ Παντελῆς Ν. Κουφοπαντελῆ Γεώργιος Κ. Μέγας Κωνσταντῖνος Σ. Βαλσάμη ἐκ χώρας, Δημοσθένης Α. Ἀναγνώστου ἐκ Σκεπαστοῦ Δημήτριος Εὐσταθίου Κ. Σ. Τσαβόπουλος ἐξ Ὀργῶν Ἀθανάσιος Παπάζογλου N. D.Ladafils Γεράσιμος Ν. Βλασόπουλος Ν. Καραπιπέρης Λεωνίδας Α. Λαλᾶς Διογένης Κουντούρης Δράκος Χ'' Βασιλείου Γεωργάκης Μιχαήλου ἐκ Σαμμακοβίου Θράκης Ἀπόστολος Μιχαήλου Γεώργιος Ν. Ψάλτου ἐκ Μηδείας Δημητρὸς Μιλιάτσου ἐκ Στενημάχου. Ἰωάννης Τσιμπάρης Δημήτριος Γ. Μπογιατζῆς Ἰάκωβος Διαμαντόπουλος Βλάσος Λάμπρου Φίλιππος Καραμπάτσα ἐκ Βοδενῶν. Κωστάκις Χ'' Ἀρβανίτη ἐκ Μεσημβρίας Στέργιος Ν. Κιαβουριάδης.

—

Οἱ ἐν Μεσημβρίᾳ.

Ἀναγνώστης Λασκαρίδης Σωμ. 2 Δημήτριος Χουρμουζιάδης Μαργαρίτης Κωνσταντινίδης Γεώργιος καὶ Λεωνίδας Χ'' Γεωργίου. Λογοθέτης Χουρμουζιάδης Κλεάνθης Κομνηνὸς Δήμαρχος Ἀχιλλεύς. Φυτανίδης Γεωργάκης Βαλάτη.

—

Ἐν Ἀδριανουπόλει.

Π. Παντελίδης Στέργιος Εὐστρατίου Ἰωάννης Σαμμακοβίτης Σωμ. 2 Καλιρο[illegible]σιλείου Σ. Παναγιοτόπουλος [illegible]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
007000023415

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς γρ. ἀργ. 5
Διὰ τοὺς μὴ » » 7 1]2

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ